O NÁS

Část II. Práce na dolech.

Výstavba dolů v Západočeském uhelném revíru (ZUD)
Lidé a události.

200 - 300

JAK JSEM PRACOVAL.

Pokud v této kapitole budu mluvit o pracovní, týká se to mé šestatřicetileté činnosti bez přerušení pracovního poměru a. Vzhledem k tomu, že jsem svými nejdelšími spolu-pracovníky a dřevními kamarády vybízen k vzpomínání a zveřejnění jakýchsi pamětí důlní výstavby a tunelářství, bude mít tato má dílka dvě vady: Jednak trochu pozměním jména, spíše příjmení některých těchto pracovní vágy a dále tu vadu nebo rys, že v ní nebude popisován můj osobní život a život mé rodiny v této době. O tom bude kapitola zvláštní.

Nástup.

Začátky své pracovní činnosti jsem zažil v září o závěru studií v Duchcově, kde jsem začal první orientační návštěvou u stavitele Hausmana - vedoucího výroby n.p. Důlní stavby v Teplicích.

Do konce června jsem pak obdržel domů jmenovací dekret na funkci revírníka s určením na důlní správu OZ - Plzeň se sídlem na dole Krimich v Tlučné - pracoviště na dole Eliška v Chlumčanech u Dobřan. Nástup byl určen dnem 1. července 1956 a dále jsem obdržel platový dekret na měsíční plat 1.175 kčs s tím, že po úspěšném absolvování tříměsíční zkušební doby, bude můj plat náležitě upraven.

A tak v určený den, krátce po 11. hodině jsem s kufříkem, obsahujícím nejnutnější potřeby a trochu jídla od maminky, vystoupil na nádraží v Dobřanech, kde vlak pro výluku končil. Ochotný nádražák mi doporučil, abych na důl Eliška šel po trati, neboť vlaky stejně nejezdí a důl je u přejezdu silnice do Chlumčan a nemohu jej přehlédnout. V sáčku stejně dělá traťová čára, která upravuje nějakou propadlinu, způsobenou poddolováním.

Šachu jsem viděl už z dálky a na nádvoří mi ochotná dělnice ukázala kde je kancelář vedoucího. Po očekávání jsem zaklepal na dveře a vzápětí uslyšel ráz: „Dál." Pozdravil jsem hornickým Zdarbůh a ptal se po vedoucím. Představil se mi hrmotný lamželezo s černými kudrnatými vlasy a hned na mě zpustil: „Tak už to máš vyřízený v těch evergláčkách v Příšticích?" Chvíli jsem překvapeně koukal, takže vedoucí se zeptal jinak: „No jsi přece ten Peterka - hlídač z Dobřan?" Když jsem mu pak podal bez slova mé doklady, začal se omlouvat a vysvětlil to zmatkem při těch odebíračkách. Omluvu jsem samozřejmě přijal i když jsem hovby věděl co jsou to odebírky. Že je zmatek však bylo vidět z toho, kolik různých papírů bylo po stolech, po židlích a na jiných místech v kanceláři a že i druhý zavalitý růžolící muž mi sotva podal ruku, řekl: „Vítej." a představil se jménem Sýkora a hned se zase ponořil do papírů.

Vedoucí se představil jako Pojar, řekl že kufr si můžu nechat v kanceláři, řekl se mnou vedlo do skladu, kde jsem byl vybaven pracovním oblečením (montérkami), gumovkami a přilbou a mezitím co jsem se přezouval, sehnal ranního štajgra. Tím mi byl představen jako Jarda Prokeš a vydán mu pokyn, aby se mnou vyjíral a ukázal mi i pozvolna dolu. No dolu, byla to věcička velmi malá, ve srovnání s těmi, které jsem pozdal v okolí Duchcova a Mostu.

Jarda mě vzal rovnou k věži, která byla dřevěná a sloužila zároveň i jako šachetní budova. Lampy jsme si vyfasovali v kompresorovně a sjeli jsme na druhé patro s tím, že mi Jarda vysvětlil, že první patro, které jsme minuli bez zastavení je mimo provoz a chodí se tam jenom kontrolovat vodní přehrada. Dál tedy vystupoval z hlavního překopu, dvou raziček v jeho pokračování a dalších raziček

a betonářských pracovišť v počtu tří, vlastně čtyř jako budování čerpací stanice a čtyřpatrových chodeb, vkladu trhavin, remízy lokomotiv a již vyrazěné objížďky vozů.

Byl jsem představen obsluze jámy a všem havířům na pracovištích. Byl jsem nesmírně udiven tím, kolik bylo vůbec vody a dále tím, že jsem v této šachtě nikde neviděl ani kousek uhlí, ale vše se razilo v čistém kamenu. To na sobolovku a mostecku byla zde všechna ražená v uhlí a vidět vodu bylo vzácností. Také jazyk havířů se mi zdál dosti odlišný od toho co jsem znal. Při naší pochůzce mi Jarda postupně dával i charakteristiky na jednotlivé lidi. Bylo to od něj opravdu hezké - to mu nikdo nenařizoval a pouze on cítil vlastní potřebu, upozornit mě na to, s kým budu pracovat. Kdyby však raději držel hubu, bylo by to pro mě asi lepší. Jeho charakteristika lidí byla pro mě v úvodu přímo zdrcující. Jarda totiž lidi rozdělil do tří kategorií: 1. To je kurva. 2. To je svině. 3. Na toho si dej pozor. To se mého vybavení týče, poradil mi chodit dolů v gumovém oblečku nebo alespoň gumovém kabátě a nebrat si lampu karbidku, ale elektrickou „blicku", určenou pouze pro štajgry a údržbáře. Havíři se většinou neží elektrické stojací či visací lampy zvané „medvěd".

Po vyfárání jsem byl seznámen i se zařízením, budovami a lidmi pracujícími na povrchu. Většinu z nich tvořily ženy, přidělené mi jako dobrohivé babky. Ty byly jako signalistky, vyklapačky, kompreonistky a dvě z nich vozily malou dieselovou lokomotivku vozíky s kamenem na haldu. Mužská organizace na povrchu sestávala z údržbářů strojů, elektrikářů a strojníka běžného stroje. Všechny budovy i věž byly zatím provizorní, neboť zahrnovaly i výstavbu v dole probíhala výstavba nových, definitivních budov dolu.

Jardova charakteristika lidí na povrchu odpadla stejně jako v dole a do rozpaků mě uvedl údržbář, který na haldě opravoval koleje. Položil mi totiž tuto otázku: „Tak ty jsi teda nový štajgr, a jestliže víš, kolik zná ptáků hajný v lese?" Neohlédl jsem při svém vzdělání pochopitelně, takže jsem odpověděl nevrlým: „No myslím, že dost." Na to údržbář reagoval slovy: „Podívej se támhle k tomu barákovi. Vidíš tam stát ve vratech tu holku? Tak na tu si dej pozor, protože ta jich zná ještě víc!"

Vedle stojící babky se pohoršovaly nad polonahou spravotou, Jarda se tomu srdečně zasmál a mě bylo trapně, protože mi jednalo chvíli trvalo než jsem při své malichernosti pochopil o čem byla řeč a pak mi připadlo nevkusné, takto žertovat před ženami.

Když jsme se vrátili do kanceláře, dorli jsme se vyhrnout a převléci do civilu, Jarda si vzal napsat raport a předat pusti. výkonovi, který měl odpolední směnu. Já jsem se zeptal vedoucího, kdy mám zítra nastoupit na směnu. Ten vyhrabal obočí a pravil: „Zítra? To ne, už dneska půjdeš na noční!" Když jsem se optal s kým, protože v Teplicích nám říkali, že tři měsíce budeme pracovat pod dozorem zkušeného revírníka, řekl nejen, že v Teplicích není jak to chodí, že musel štajgra Čendu Gráfla poslat na tunely do Újezdce a Proteš se Sýkorou dělají už měsíc dvanáctky, aby byl zajištěn dozor v třísměnném provozu.

Když mě pak Jarda vzal sebou na ubytovnu v Dobranech, kde budu bydlet s ním na pokoji, byla to poslední rána. Dřevený barák se suchým záchodem a společná umývárna v plechovými žlaby a jedním sprchou. Tak to bylo také na dlouhý vzdálenou mě představě svobodárny a jaké byla řeč v Teplicích.

V to chvíli bych se byl nejradši sebral a utekl zpátky domů k mamince. Že ani na všechno, ani na svobodárnu není žádná závodní jídelna, tudíž na jídlo musím do hospody, nebo si něco ukuchtit vcelku mě už takové nepřekvapilo.

Se zkrabatělým čelem jsem ztrávil odpoledne a část večera starostmi, co si na ně první samostatné směny - ke všemu ještě noční, pomyslím.

Přežil jsem ji, ale bylo to těžké. Můj kolega, starý pan Sýkora, který měl přede mnou odpolední, mi sice naprasil kde z kam má jít, ubezpečil mě, že každý v podstatě ví co má dělat a na rozdělení práce se mnou ještě šel, Tím mi hodně pomohl, ale když jsem zůstal sám, poměrně neznaje ani jména lidí, nebo spíše neznaje ke kterému člověku to, či ono jméno patří, padla na mě úzkost. Vždyť těm lidem mám vlastně poroučet co a jak mají dělat. Ještě, že výše uvedená charakteristika povah lidí podle Proksíče neplatila. Z těch asi třiceti, co jsem měl ve směně byla možná polovina těch, kteří se ke mně chovali normálně a někteří mi dokonce poskytli i pomoc. Zaskočil však jsem mimo jiné i rozdílnou terminologií. To co na severu byla šňůra, tady byl fál, pomocný žlab byl kelfta, kolejová spojka lapna a další a další rozdíly. Když jsem nevěděl co je po mně požadováno, využil jsem svého práva nahlížet či žádat a jednal například takto: „Kde mám na devatenáctce čtyři lapny. Kde je máte?" Pak už jsem jich kovkal, co Maxa vezme do ruky.

První směnu jsem absolvoval bez úhony a tak zapadl do koloběhu směn v pořadí noční, odpolední ranní a tento takzvaný třídílný, jsem dělal celých 10 let.

Při výstavbě dolu Eliška v Dobrancích - katastrálně však v Chlumčanech jsem pobyl od července 1956, do července 1958. Řadu jmen lidí si ještě pamatuji. Z techniků to byli:

Požár, Sýkora, Prokeš, Pecháč, Zadražil, Truxina, Cmíral, Frolík. 2 dělníci zde: Vatalová Emil a Antonín, Grieza, Ducháč, Drížhal, Pecháč, Kozel, Kovář, bratři Pitrové. 2 zde pracujících na pondělí: Šneberková, Beranová, Holá, Brandlová, Slámová, Duchková. Střídmistr Eliáš Šmoudek se svojí dcerou Cecilkou, strojníci těžkého stroje Toman, Kačena, Kovář, Skala. Potkával, jak budu líčit své příhody na Elišce, jistě si vzpomenu ještě na další. Za ty dva roky na Elišce jsem potkával pozoral, že charakteristika lidí, podaná Jardou Prokešem tu první sichtu byla do značné míry ovlivněna jeho pohledem. Mě se to nakonec jevilo jinak a těch kusů, na které je nutno si dát pozor zbylo velmi málo. V procentech by to bylo asi pět, padesát procent bylo lidí ochotných, spolehlivých a pracovitých a přirozeně tu bylo asi 45% lidí, kterým lidská přirozenost vždy velí a velet bude, udělat jim to co nejvíce za co nejvíce s co nejmenší námahou. Právě těch 45% je předmětem pozornosti štajgra (jiná místa), protože těm musí vytvořit takové podmínky, aby nemohli důvod k výmluvě že nemohou pracovat pro nedostatky způsobené jinými. Pokud se týče další oblasti - bezpečnostní práce, tady jsou poměry (nebo alespoň byly tehdáž) zcela jiné. Pouze asi 20% lidí dodržuje předpisy uvědomělé, neboť poznali, že je to nutného v jejich zdraví a životě. Ostatních 80% procent to bere jako nutné zlo a snaží se, ukradnout si práci jejich nedodržováním. Z oněch 80% procent je asi 20% těch, kteří bezpečnostní předpisy berou jako buzeraci a podrizují se jim jen pod hrozbou sankce jako pokuty, srážka z platu nebo přeřazení na méně placenou práci. Je snad zřejmé, že celých oněch 5% kusů na které je nutno si dávat pozor, se nalézá zcela v těch dvaceti procentech nepřátel bezpečnostních předpisů.

Pokud se vrátí k platům, tam jsou poměry zcela jiné a zcela se potvrzuje, že dělník a horník ničím jiným

není, ne se v kapitalistickém zřízení, liché demokracii ani jakkoli o socialismus. I toho nevyjímaje, na trh zboží, které se jmenuje „práce" a chce za něj dostat co nejvíce, jelikož s co nejmenší námahou a nejmenšími náklady. A tak rozdělení lidí vypadá takto: 90 % je těch, kteří se chovají podle výše uvedených zákonitostí, 5 % - opět stejný druh, který má snahu podfoukovat nadřízené, odmítá dodržovat bezpečnost práce a skoro již přirozeně by bral výplatu za žádnou práci, prostě se nechce podřídit ničemu, a nakonec je to 5 % lidí, kteří věří či nevěří, chodí do práce, protože vykonávat své řemeslo je vysloveně baví a věří tomu, že za svoji poctivou práci dostanou poctivě zaplaceno a nikdy se neozvou či jich velmi nesmělé, když dostanou málo.

Největším lumpem z techniků je ten, kdo jakkoliv zneužívá dobroty posledních zmíněných pěti procent poctivců. Mnohokrát za dobu svého působení při řízení lidí jsem musel z ekonomických důvodů lidem takzvaně sáhnout na výplaty. Vždycky jsem si však představoval, jak to vysvětlím těm poctivcům a co mi na to asi řeknou. Jejich reakce byla pro mě onou maximální hranicí ke které se mohu přiblížit. Když to nemohli ztrávit ani oni, tak jsem to prostě udělal jich do té únosné míry a když to někdo z mých nadřízených nechtěl pochopit, nechal jsem mu to jako jeho problém, který musí řešit ve své pravomoci.

To, co jsem výše napsal o rozdělení lidí do jakýchsi druhů, je poznatek ne pouze za dva roky na Elišce, ale za celých 25 let po které jsem denně lidi opravdu řídil. Nevím proč se mi to tak dostalo do pera hned v úvodu vyprávění o mém pracovním životě.

Příhody a život na dole Eliška.

Zdá se, že když jsem jako, takže ztrávil povinnosti stážera, což trvalo asi tři měsíce, odešel do dřívodu

laskavý a znalý kolega Sýkora - původem moravák a já' po něm zdědil nenadnou funkci skladníka trhavin. Stalo se tak krátce potom, co mi plat byl upraven z nástupních 1.175,- kčs měsíčně na 1.550,- měsíčně. Když jsem se ozval, že za to skladníkování' by mě něco dalšího mělo přibýt, dostal jsem se nevrlé odpovědi, že se uvidí. Vzhledem k mému odbornému vzdělání' mi Obvodní báňský úřad v Plzni (tehdy možná' přímo ve Stodě) velice rychle vystavil (skládací) dekret, díky' jsem se mohl stát onim skladníkem trhavin, ale též příležitostně třídič prýče provaděč. Co s toho provádění' bylo, ochotně mě praktický zaučil výše zmíněný Eliáš - Šmoudrt, dřívější' barabák (razič tunelů) podzemní' a stále trvale bydlící' ve Velkej Lehotě poblíž Handlové' - tedy Slovák. Tehdy už to měl za pár do penze a na Eliáše se ji' také dostal.

O Šmoudrtovi se zmínit musím trochu širší.

O barabácích se všeobecně soudí, že je to banda raubířů a ochlastů. Eliáš byl tedy jakousi' výjimkou. Nebyl to žádný hromotluk, spíše malý houževnatý starík s přirozenou inteligencí, kterého lze zařadit mezi ty poctivce, kteří' si udělají své, jsou storo hrdí na to co dělají' a své zkušenosti rádi předají mladším, neboť díky přírodě' touze, ukázat co umím. Však bylo na Eliášovi vidět, že mu udělalo dobře, když jednou po vyfárání' z mého cvičného odstřelu byl náhodou nahoře na kostrole hlavní inženýr podniku a když jsem mu hlásil co jsme znovu dole s Eliášem dělali řekl: „No, to víš tedy vybral správného instruktora. Eliáš umí."

K úplné dokonalosti však Eliášovi něco chybělo. Přece jenom byl na penízky a nelze jej zařadit bez rozpaků do oněch 5ti procent vzorných. Mělo to však svůj. Že si napsal poctivě každý příplatek, že když byla potřeba dělat signalizaci, přivedl svoji dceru Cecilku, to mu nelze vyčítat. Slováci chodili vždy do Čech přidělávat za vyšším.

Eliáš mě také učil vařit. Vzpomínám si, jak jednou z jara zpozoroval, že na poli vedle sáčků, jež zedníci vyteli boby. Když u nás začaly dělat lusky, řekl že uděláš k obědu boborou omáčku. Já jsem koupil pěkné hovězí, uvařil jej, takže konečným efektem mé práce byla dobrá hovězí polévka a vařené hovězí do omáčky. Eliáš natrhal na poli boby a vzal si na starost omáčku a knedlíky. Vařilo se pro pět lidí. Já, Eliáš, Cecilka a bratři Vaňkovi. Když byl Eliášův hotov, zasedli jsme a Eliáš nadmíru naplil omáčku na knedlíky, kterým sloužily houska místo a dali jsme se do toho s chutí. Ono to při vaření docela vonělo a ty boby v omáčce vypadaly asi jako fazolové lusky. Sotva jsme vrátil pozřídli první soustu knedlíku s omáčkou, zašklebili jsme se a zaplivali se i Eliáš. Bylo to dobrý do okamžiku, než se dostal do boby a omáčka nejen byla jakési trpká. Vaňkovi s Cecilkou se pustili do Eliáše kde že vzal ty boby. Když jim to řekl, bezmála to prohlásili za volu, že nepoznal, že to jsou krmný boby a ne ty boby, co se pěstují na Slovensku. Potom, co ty boby přecedily, omáčku Emil Vaňka trochu upravil, jsme se přece jen najedli s tím, že omáčka dostala chuť něco mezi kopanou a krémovou. Eliáš pak se výuce vaření rozdíly nepokračoval. O Eliášově dceru Cecilku jsem velký zájem tehdo Vaňkovi, ale Eliáš tomu nepřál. Dalmile mu jedla pomoc, sebral se i s Cecilkou a vrátili se na Slovensko. To už jsme ale skladníčil i střídel samostatně a s Eliášem jako s jedním ze svých životních učitelů jsem se rozloučil srdečně. Od té doby jsem jej neviděl a vzhledem k tomu, že v roce 1957 mu bylo teprv 55 let (možná i něco víc) ještě už bude mezi živými. Kdybych se někdy dostal do Velké Lehoty, rád mu položím kytičku na hrob. # /.

Dělat skladníka trhanin jako přídavnou funkci, nebyl žádný med. Chodil jsem normálně na svoje směny, takže jsem se k vedení skladových knih dostal jen v jedné směně

-/.

Když jsem stavěl na Elišce asi měsíc, přijel na kontrolu podnikový ředitel Týpka. Znal jsem jej z prvního představení při nástupu v Teplicích.

Ředitel jednoho dne odpoledne vstoupil do místnosti na baráku, kde jsem odpočíval, otočen v lezu. Ředitel na mě zahalasil: „A, náš mladý revírník! Tak copak soudruhu, jak se Ti líbí? Máte tu snad nějaké nedostatky?" Cítil jsem, že se ode mě očekává, iniciativně odpovědět, jinak že propadnu. Nenapadlo mě vůbec nic lepšího než toto odpovědět: „No zvyklý si soudruhu řediteli a co se týče nedostatků v bydlení, je to velký rozdíl od té slibované svobodárny. Kopat se kopleme otejčí na šachtě každý den a tady holt musí vtéct plechový lavor, ale horší jsou ty otřesný dveře venku v záchodě. Tady už okolo bydlí lidi v bytovkách a mají z toho srandu, jak každý nadsazuje ty dveře, visící na jednom pantu." To poslouchal ředitel po tváři mrak a pokynul mi: „Tak to se na to tedy jdeme podívat." Když jsme dorazili k tomu suchému hajzlu, ředitel chvilku postál před jeho sítkem visícími dveřmi, pak se beze slova otočil, svěsil hlavu a ke mně, který jsem poslušně kráčel vedle něho, pravil: „Soudruhu ses svazák?" Na to jsem hrdinně a poprvé přisvědčil: „To jsem." Následovala další ředitelova otázka: „A čteš jsi knihu Daleko od Moskvy?" Opět poprvé a nic zlého netuše jsem odpověděl: „To jsem četl." Mezitím jsme dorazili zpět k baráku a ředitel naši diskusi a svoji návštěvu na ubytovně ukončil slovy, která byla pro mě rozsudkem: „No tak vidíš, vzdyť ty jsi tady také na takové předělní výpomoci a k tomu jsi ještě technik, tak nám pošli údržbáře ze šachty ať to spraví ať tady příště už bez hovadů nevidím. Tak zdař Bůh!" Načež nasedl do Tudora a s přátelským pokynutím odjel.

Moje připomínka byla tak brutálně vyřízena včetně politické agitky a já se rychle postaral o odstranění nedostatku. Po letech musím uznat, že jsem mnoho připomínek vyřídil tímto způsobem a moje vzezření tím neutrpělo.

a v těch dalších sklepích ve skladu hospodářští střelmistři a příjmu a spotřebu trhavin zapisovali do svých záznamů, které ve skladu nechávali. Nebylo to žádné výslovné bordelství, ale občas vjeli v pondělí, zvláště když jsme dynamitové patrony dostávali někdy v balení 100 g a jindy také 50 g. To se pak člověk snadno splete.

Když jsem byl na Elišce asi půl druhého roku, přišla jednou do skladu kontrola, vedená jedním vyhlášeným snaživcem, které český národ s oblibou označuje prostým a stručným přízviskem „vůl". Tento druh snaživce není blbec z lékařského hlediska. Může být dokonce vysokoškolsky vzdělaný, ale obdrží-li k tomu vzdělání ještě vedoucí funkci, usmyslí si že nad něj není. Ví že nejlépe všechno ví a stane-li se ještě, že je podezřívavý ke svému okolí, máme tu sice člověka, ale pouhou má prostě volskou. Takový byl i soudruh (mezi kapitán nebo major) asi jménem Egermayer z Krajské správy veřejné bezpečnosti (SNB), který tehdá tu kontrolu vedl.

Já jsem po své noční šichtě klidně spal na baráku v Dobřanech, když mě zburcoval můj vedoucí úseku Frolík a se zděšeným výrazem ve tváři mi sdělil, že na šachtě je kontrola na střelivo, že tam něco nepasuje a že mám hned s ním jít na šachtu. Tam seděli v kanceláři tři pánové. Jeden SNBák v uniformě, kterého jsem znal - ponocák Tauš z okresní správy SNB v Přešticích, inspektor z Báňského úřadu v Plzni a další civil, který se představil jako vedoucí kontrolní skupiny a bez velkého úvodu začal vést řeč o nepředstavitelném bordelu v evidenci trhavin a oznámil mi, že podnikové sklady kniha z fyzického stavem ve skladu bylo zjištěno, že chybí 0,05 kg trhaviny Dynamit a že tam jsem to dal. Už toto zmínka o nepředstavitelném bordelu mě dost vytočil, protože v noci předtím, jako obvykle jsem doplnil a dopočítal skladové záznamy a počítal i trhaviny ve skladu.

Moje obrana odpovídala útoku i co do použitých zbraní. Útočníkovi jsem odpověděl: „Mám to na barvu pod portkli, zítra si k tomu vyfasuju jednu rozsudku a vyhodím v tom do pouštní vinárny v Dobrušce." Až následně jsem zjistil, že moje obrana byla sice odpovídající útoku, ale nevěděl jsem, že protivník je vyzbrojen zbraněmi těžšího kalibru a že nám s nimi může způsobit i citelné ztráty. To ihned učinil. Po krátkém hodnocení mé osoby - něco o drzém mladém vopratkovi, prohlásil a do zápisu z kontroly napsal, že okamžitě plnohodnotné vykonávání trhavin a zítra bude kontrola pokračovat. Ostatní dva členové kontrolní skupiny sice navrhovali, aby se zkouška provedla ještě téhož dne pověřený kontrolor, ale umrzlý rohatec na to nedbal a učinil co mohl, aby nám znepříjemnil život. Tak například situaci, že k trhavinám se odpolední směna nočních vinárny nedostala, přestože všichni a my jsme pro ně vyměřili náhradní práci.

Jen kontrola odešla, pustili jsme se s Frolíkem do počítání zpětně asi za měsíc a po asi dvou hodinách přišel Frolík na to, že někdy před týdnem jsem udělal právě ty 50 gramovou chybu. Červeně jsme místo v knize označili a ráno, když kontrola opět přišla, ukázal jim Frolík kritické místo v knize a oni museli konstatovat, že jde o chybu administrativní - čistě a ne fyzickou, která by zatěžovala podezřením na krádež trhavin. Podle toho vypadal závěr z kontroly navrhující krácení odměny za vedení skladu trhavin po moji osobu. To Frolík bez mrknutí oka podepsal a hravě též vplul, protože jsem základní odměnu za vedení skladu nedostával. Když jsem se o ní již při jmenování ucházel, vysvětlil mi vedoucí provozu Chečo jako zdvodil, že je to v rámci mé potvrzující praxe velké obohacení pro budoucno, takže jsem to pochopil

skoro tak, že si mám dát pozor, abych za to
vykladačství nevzal jakýsi plakát.

To jsem ale trochu předběhl/ potřebný běh života a radosti
podržím mít nasouknuto do ucha práci jako a při jakém
nadřízených, podřízených i spolupracovnících se vrátím do
června 1956. Panebože, vždyť už je to 45 let!

Tedy podle lidí: Františka Pojar. Můj první
bezprostřední nadřízený. Medvěd postavou, někdy i chováním,
ale šlo-li o to nějakou skutečně šlápnout na palec, šla mu
noha vždycky zpátky. Rád si dal, do nosu, zásadně
však vždycky po všech, ale protože spal v bytě na vedlejší
šachty, býval vidět a bohužel to napřivpřálo k jeho vážnosti.
V opici jej brala převážně litost a jeho úsloví: „Budeme
lidé," se stalo stejně jako on - legendou. Profesní vedoucího
vykonával dobře ovládal perfektně a uznávají se, že by
nevěděl jak něco udělat. Projektanty nebo investory volal
k technickému problému jen tehdy, když viděl, že by to
revíru mohlo podnik stát moc peněz, nebo že by se na tom
mohlo dost vydělat. Co to tehdy bylo moc nebo dost?
Při tehdejších cenách za metr rázného díla byla dost
částka přes 5.000,- Kčs a moc asi částka 50.000,- Kčs
Dost - to se dalo dokodrout v rámci běžné komunikace
s investorem, na moc se obvykle už volal projektant.
A tak Fanta Pojar - vedoucí důlní techniky, původně
zedník se základním vzděláním, po jakémsi technickém
kurzu vedl výstavbu na dole Eliška a nevím zda
jeho pán nepřátel, kterým nějak nepadl do oka, nebo
potřeba podniku na jiném místě způsobili, že z Elišky
byl odvolán někdy koncem roku 1956. O jeho nástupci
se zmíním dále.

Než však Pojar odešel, zažili jsme spolu těžký zápas
StB (Státní tajná bezpečnost). Fanta, když se napil, tak
byl také podezřívavý. Stalo se mi asi dvakrát za půl
šichty, že se najednou, rozespalý, objevil v kanceláři a

tvrdil mi, že tu zase vidět estébáky. Tokrát však jsem mu právem oponoval, že já jsem tu žádné neviděl. Až jednou, to ale Franta zrovna odjel domů do Chocomyšle StB opravdu přijela. Příčina byla tato:

Někdy koncem října a začátkem listopadu 1956, dokud k povstání v Maďarsku, v Evropě vznikla napjatá situace a já jsem měl zase noční. Lidé byli dost zvědaví na vývoj událostí, tak mě žádali, abych vždy před půlnocí vyjel ze všech a chytil půlnoční zprávy a zase jim přijel říci jak se situace vyvíjí. Tomu jsem rád vyhovoval, avšak netušil jsem, že se mě začne tak úzkostně týkat objektivu zájmu StB, právě pro tuto činnost. Jak by mě to také při mých názorech a vztahu k naší straně mohlo napadnout? Moji rodiče komunisté, já komunista a předtím aktivní svazák, věřil jsem, že všechno co naše strana a vláda činí - činí dobře a pro lid i když toho pravdivého začalo být nahlodáváno ihned po nástupu do tvrdého života na všechno, když jsem řadu normálních poctivých havířů slyšel vyprávět jejich životní příběhy, svědčící o tom, že tato strana a vláda sice snad činí především pro lid, ale že přitom nečiní dobrým způsobem vše. Můj příběh, který právě začínám nemůže být právě jedním z mnoha milionů takových příběhů, které nahlodaly zprvu téměř bezmeznou důvěru většiny lidí v to, že když se vláda ujme komunistická strana, bude vládnout spravedlivě a dobře pro všechny, kdož pracují, jak kdysi napsal náš básník Svatopluk Čech: „Ať máváš kladivem či řídíš pluh, či perem vzletným ať ji kuješ duch."

Tak jednoho dne (noci) ve výši uvedené doby, poslechl jsem naše zprávy, Svobodnou Evropu a dalšího mi někde chytil i zprávy ruské. Toho dne však zatroubil ke mně v rádiu vedle jeden člověk z podniku z Teplic, který tehdy u nás dělal jakési časoměřicí pracovních operací

na ranční chodbě a náš důstojník Pikl z Dobrušky, předtím důstojník v Československé armádě. Po vyslechnutí zpráv sjel jsem dolů podat informace ostatním, Pikl odešel do dílny ke své práci, účelově vyšel něco domácího jíst dolů a pak odešel na první ranní vlak a odjel domů do Teplic.

Druhou noc mě však čekalo překvapení. Když jsem po prvním inspekčním okruhu pracoviště vyjel na pavlač v úmyslu opět vyslechnout a zpracovat půlnoční zprávy, stálo přede mnou kancelářské osobní auto béžové barvy značky Škoda-Tudor a od raketové budovy jsem viděl přijít autem stát muže. Myslel jsem, že je to nějaký kontrola z podniku. S pozdravem Zdař Bůh jsem přistoupil k muži a ptal se jej co tu chce a kdo je. Muž vytáhl z náprsní kapsy průkazku na níž jsem při svorce osvětlení náramenní lampy rozeznal jeho státní znak. Proto jsem jej požádal, aby šel se mnou do kanceláře, že na tu průkazku tedy dobře nevidím. On že půjde, že mě chtěl požádat o botě. V kanceláři jsem rozsvítil a pak jsem z průkazky poznal, že jde o příslušníka StB. Na mou otázku co jej k nám přivádí mi odpověděl, že mají zprávu o tom, že se zde v noci hromadně poslouchá cizí rozhlas. I ptal jsem se jej, kdo že jim takovou zprávu dal a hned jsem upřesnil že pokud nevíme tři osob v rozhlasu ve včerejší noci v této kanceláři se bere jako hromadné poslouchání, tak to že tedy sedí. On na to, že svého informátora z pochopitelných důvodů prozradit nemůže. Na to jsem opáčil, že mi to zas tak nevadí a že mu jméno informátora, jako Pikla prozradit sám. Já jsem to určitě nebyl, dokonce z Teplic bezpochyby prvním ranním vlakem odjel domů do Teplic, takže to být nemohl a víc nás nikdy o rozhlasu nebylo. Vždy předtím jsem byl v radiu sám a ani takové hromadné poslouchání Svobodné Evropy pokud vím, nikdo nezaregistroval. Svobodnou Evropu používám jen

za zajímavosti a pokud ji přes rusičky vůbec chytám, jejich „tachní kvity" neakceptuji, neboť dobře vím, že jde o nepřátelskou propagandu. Koukal na mě jako vůva a na moji otázku zda mě náhodou nepřijel „zebrat", protože v tom případě musím vzbudit vedoucího, aby za mě zajistil náhradu technického dozoru odpověděl, že ať vedoucího nechám spát a mě za prvé upozorňuje, že šíření ~~pře~~ republice nepřátelské propagandy trestné je a že by se mi nemuselo vyplatit a za druhé mě žádá, abych ví své výhody o informátorovi nechal pro tebe.

To zaprvé, jsem prostě vzal na vědomí a vezmě jako předtím, jsem i nadále havíře informoval objektivně podle svých přesvědčení, ovšem do zadruhé jsem do pytlíku nesplnil a koho jsem mohl, toho jsem informoval o pilném informátorovi. Když ví to Pitlovi spolupracovníci ~~ví~~ i vedoucí dali dohromady s Pitlovou nic moc řemeslnou zručností a nepřílišnou ochotou něco dělat vůbec, netrvalo dlouho a vytvořili mu takové podmínky takové, že rád a dobrovolně odešel pracovat do psychiatrické léčebny v Dobřanech, kam dle názoru většiny pracovníků na dole Eliška patřil i jinak. ✱ /. (214a)

Při vyprávění Pitla si vzpomínám na jednu perličku. Na malé dieselové lokomotivě, používané na odvoz hlušiny na haldu, se jednou „vyvrátilo" ložisko na elektrové hřídeli. Po rozebrání se zjistilo, že je nutné přebrousit i samotnou elektrovou hřídel. Dopravu hřídele do Plzně jsme svěřili údržbáři Standovi Jinoutkovi, ale vzhledem k váze hřídele Standa požádal jiného jednoho pomocníka. Vrtil jsem Pitla. Proti tomu se vůbec Standa ohradil, že jeho nechce. Pitl rozpačitě přistal a já jsem se ptal proč to nechce, načež Standa svým naivním způsobem odpověděl, že při nákupu vozidla v dramatických situacích sám pro sebe vede protistátní řeči a že by se svěřenci v příštích mohli dozvědět, že tak činí před ochotně naslouchajícími

-/.

Jak jsem se od Dobřanských starousedlíků dověděl:

„Dobřany jsou jediné město v republice, kde jsou blázni oddělení od těch normálních", ale vzhledem k vlastním poznatkům musím dodat, že vzhledem k migraci mezi blázincem a městem se někdy dost špatně pozná, kdo kam vlastně patří. Nezbývá než to nechat podle bydliště. Pitel zatím bydlel mimo blázinec (psychiatrickou léčebnu).

veřejnosti. Oč méně jsem vyměnil Pitla za Maxe a bylo to.

Teď se však musím vrátit k Františku Pojanovi a zaznamenat několik příběhů, jež charakterizují jeho osobu a život. Ostatně mě moji přátelé, při návštěvě cukrářky v Plzni v pivovarské restauraci „Na vrbce" v každé první pracovní pondělí v měsíci od 15.00 hod, žádají abych ty pracovní i nepracovní příběhy starých „pitlátek" i nových „velkáděláků", zaznamenal. Tak tedy:

Předeslím k tomu, proč jsem teď ve slově pitlák, napsal měkké „i". Gramatiku znám myslím slušně a právě proto jsem to tak napsal. Národní podnik „Dolní stavby Teplice", jehož zaměstnancem jsem se stal hned po maturitě na PSH Duchcov, je-li nebo vlastně byl, návštěvníkem zahraniční firmy, dodávající rakouských majitelů a podle nich také firma měla obchodní jméno „Pittel und Brausseweter", takže proto všichni zaměstnanci n.p. Dolní stavby Teplice (DST) zůstávali i nadále, zejména v Severočeském uhelném revíru (SHR) „pitláci." Oni na to byli náležitě hrdí, proti tomuto přízvisku neprotestovali, naopak toto přízvisko šířili i do dalších uhelných revírů kde vůbec putovali za prací a vždy se cítili být havířskou elitou, což bylo ze strany vedení podniku podporováno jednak tím, že pro své zaměstnance opatřovalo bílé gumovky, vždy o stupeň vyšší vrtací a nakládací techniku než měli těžaři na šachtách a nábor nových pracovníků probíhal sice přes pracovní referáty Okresních národních výborů, ale každý nově nastupující k DST než šel na „pracák" tak musel mít jakéhosi ručitele z řad kmenových ověřených zaměstnanců DST. Nového pravé vždy musel přinést někdo ze „starých". Ač později jsem zjistil, že ač podepsaná léta jsou zde nyní vykládána jako léta temna a politických provětrek, v DST pravidla vypadala jinak. Umíš, chceš dělat? Tak pojď k nám. Tvůj kádrový profil

kdy zajímá jen potrat. Jsou-li komunisté, nevadí. Jsou-li kulaci - nevadí. Jsou-li německá děcka a kojenci, tak se k nám nehlásí. Tolik k původu „přistěhovalec" a Franta Pojar byl jeden z komunistů, který se jako zadaný k práci dostal jako totálně nasazený jíště v průběhu druhé světové války.

Však také při své literární opičce ~~mnohdy~~ mnohdy vzpomínal a se slzami v očích vyprávěl, jak ruským zajatcům házeli přes plot slupky z brambor, aby nezemřeli hlady když stejně jako Češi - totálníci musejí stavět chemičky kombinát v Litvínově na výrobu syntetického benzínu z hnědého uhlí, pozdějšího „Stalinovy zdvody." Trpkou zkušeností pro Frantu byly též nálety Anglo-Amerických letectvých svazů v závěru II. světové války při nichž společně a nevinně umírali Češi i Rusové.

Jedna z historek o Frantovi říkal, že si vzal hrál na citánského barona. Jednal jako vizáž - vždy trochu více opálený a černé kudrnaté vlasy, tomu odpovídala a notnou dávku furiantství také měl. Na vlastní oči jsem jednou takové jeho vystoupení viděl na Horníckém dnu ve Zbůchu. Muzikantům něco vrazil, aby vytroubili pólo ka nechal si zahrát známou písničku F. Lehára - „Citánský baron jsem já." Za zvuku této melodie krouží válem a rozhazoval do vzduchu drobné hallére, které si předem nastřádal. Nikdy neodešel bez skandovaného potlesku a žádnou tancovačku k tomu nepotřeboval. Zpívat jsem jej však nikdy neslyšel, spíše brečet.

S jeho vzpomínkou je spojena další historka z Karlových Varů. Franta se v dalších letech dostal jakéhosi úrazu, při kterém byl vyproštěn podnikem v nějakém ubytovacím zařízení na okraji Karlových Varů. Jednou večer po skončení představení, vůz party skokanských, vyrazil si do Varů. K ránu se za hlasitého halasu vracelí do místa svého dočasného bydliště. Franta jako jeden

z nich, obleč. do dlouhého kožuchu kabátu byl vlečen či spíše vlečen dvěma kolegy, byl ve stádiu kdy již nebyl schopen slova a jeho bratr. Náhle, někde u kolonády je zastavila dvě hlídka SNB a ostře je nabádala ke klidu v tom, že na rozcestí nevadí pozdravy na jejich osobu, vytáhli provokační pokřiky a chtěli narušovat nočního klidu a vlovní útok na veřejného činitele, odmítat pokutou. Jeden z těch co podepírali Franty dostal vrátit správný nápad a směrem k aktivním cvičebním pravil: Soudruzi, nehlučte tak. Doprovázíme bulharského atašé. Ten jak vidíte je dost unaven a před chvílí jsme jej rotou uklidnili, protože byl, nevíme proč, nezdvořilý a nepřejete si vidět zítra ten tanec jestli se rozzlobí na vás, že pane Strojčeve? Provokační hned zmlkli a Franta to, zdálo se, aby bulharský atašé, dvojnásobným potvrzováním hlavou a nesrozumitelným bručením. Provokační pak už jeho pravili: Tak hlavně tiše, soudruzi, a zmizeli ze scény. #/. Jarda Proteš byl něco jiného. Nemět rád lidi. Rád dával těm pod sebou znát svou nadřazenost. Kolegům a nadřízeným zase svoji chytrost a tajil svoji podlost. Naše životní cesty se minuly na znojemském v Dukovanech. Tam jsem o něm slyšel jenom vyprávět a nebylo to nic hezkého. Při jedné svazácké akci - sběru železného šrotu, se organizace akce ujal Jarda s kamarádem Vencou Karpasem. Ostatní účastníky snad tehdy ani nenapadlo, shánět se po penězích za šrot, neboť to byla pomoc republice a ta se obyčejně dělala dobrovolně a zdarma, v modrých košilích s přírou na ~~čtech~~ rtech. Organizátoři sběru, taktéž v modrých košilích a s přírou na rtech, měli závěr akce naplánovaný jinak. Nasbírané železo prostě prodali a peníze si nechali. Nesly-šel jsem o kolik šlo, ale nebylo to zase asi tak moc. Kdyby se tedy jejich čin „prozradil", skončilo to potrestá-ním v rámci svazácké organizace. O Jardově postoji však svědčí jeho údajná odpověď na otázku: Jak jej

./.

O Frantovi Pojarovi se jiště ještě zmíníme v dalších životních příbězích. Než však skončím s popisem společných zážitků na dole Eliška, musím zaznamenat neveselý příběh, který se udál nedlouho předtím, než byl Franta vyštván ve vedení Václavem Frolíkem.

Tehdy mezi námi jako stajgr v dělnickém stavu působil jistý Kozák. Byl sice již v penzi, ale byl natolik zdravotně ve formě a měl tolik odborných zkušeností, že byl naražován na havárky složitá řešení. Prostě, havířské řemeslo uměl. V dole, o kterém vyprávím, byl Kozák nasazen na technicky náročné místo, zajišťoval spojovací chodby mezi šestiosým stupňovým šibíkem (svislá nebo skloněná jáma v dole mezi patry) a skladu trhaviny na konci budované větrací jámy. V tom případě se 60° na horizont bylo nutno provádět dost složitou výdřevu a navíc tam byla taková geologická zvláštnost - břidla. To je taková jílovitá hornina prorostlá žilkami křemene, která je na kopání a vrtání houževnatá, ale jakmile se někde uvolní volná plocha, vyjíždí to z příčku, bez varování to padá ze stropu a po vyjetí do volna se to hned rozpadá na drobné kousíčky až prach.

Kromě této složitosti při zajišťování hlavní větrací chodby v dole, byly ještě složitosti na hloubení samotné větrací jámy, kde zase pro změnu se hloubení dostalo do zvodnělých štěrkopísků a bylo nutno provádět hnané pažení, vybudovat takzvanou vodní stavbu a další složitosti.

Franta chtěl Kozáka dát stajgrovat na hloubení, ale já jsem jej zase prosil, aby ho nechal na šibíku, než se Václavci pořádně zakousnou, poprvé řečno, odborně jsem si také ještě nedovedl představit to zajišťování na šibíku vůbec. Franta to asi pochopil a nechal Kozáka ještě na týdny na šibíku.

(pokračování na str. 118a)

to mohlo napáchnout? Odpověděl prý slovy: „No co, republika potřebuje železo a Prokeš potřebuje peníze."

K ženě se Jarda choval jako dobyvatel. Když dobyl, tak vydrancoval a táhl bez uzardění dále. Až jej natrvalo uchvátila jedna slovenka - bacharka z věznice v Plzni-Borech. Byla to žena rázná a plnokrevná, ale Jarda měl převahu v rozhodování a zejména jí mimo jiné uchvátil svou znalostí všeho.

Z Elišky Jarda načas odtáhl - nevím proč, kdy ani kam. Pak někdy počátkem roku 1958 jsme se potkali na hlocheni dědy Marka v Nýřanech. Bydleli jsme na jednu chodbě svobodárny, oba již ženatí. Jednou mě Jarda pozval k nim do bytu, že mi něco ukáže. V bytě kromě manželky a asi roční dcerky byl tehdy motocykl ČZ 150, cvičně rozebraný na jednotlivé části tak, že chůze po podlaze byla značně obtížná. Přesto se paní Prokešová nezdržovala, pouze poznamenala, že už ten motorku vidí brzy Jarda dá dohromady, což Jarda bez rozpaků slíbil. Potom, na který mě pozval znovu však otřesl. Malá dcerka ležela v postýlce a Jarda kouřil. Pak se obrátil na mě a pravil: „Podívej se, jak ta naše malá perfektně reaguje na pohlavní. Vzal hořící cigaretu, přiblížil ji k chodidlu ležící a ta pochopitelně ucukla. Tento pokus rychle za sebou asi třikrát opakoval. Oba manželé Prokešovi se tomu hlasitě smáli, ale já jsem jen poznamenal, že reakce dítěte jsou skutečně normální, ale jednání rodičů se mi zdá nenormální. Na chodbě jsem pak Jardovi prostě řekl, že je vůl a jeho jednání s dítětem by mohlo být posouzeno jako trestný čin. Vícekrát jsem už u Prokešů v bytě nebyl.

Jindy jsem kráčel přes les na odpolední směnu a zpátmile jsem z lesa vyšel na holé pole před vsí Marka, viděl jsem, že od dílny, z lutny která nahrazovala komín nad kovárnou vyšlehl, a valí černý kouř. Myslil jsem, že někde z údržbářů nezlobí rozdělávají oheň ve

/.

To se však Kozákovi stalo osudným. Při zmáhání nevelkého závalu došlo k nečekanému průvalu bahna a zavalení Kozáka drobným materiálem. Než jej havíři vyhrabali z hromady hornin, Kozák se udusil. Když jsem a to po příchodu na odpoledňí směnu dozvěděl, nebylo do mě nic hlavně proto, že jsem si dával za vinu, že kdybych Franka nepřemlouval a Kozák by odjel na hlavičku, patrně by ještě žil.

Ani pomyšlení pohárek s mokrou kapelou, Kozák dobře byl také kapelníkem hornické dechovky, na život nezapomněl a já jsem byl dost dlouho zaražen. Byl to vlastně můj první smrtelný úraz, který se mě přímo dotýkal a k tomu první vůbec.

výhni. Když jsem však přišel na šachtu, již ve vrátnici mě vrátný doporučil, abych se šel podívat, co dělá ten učil Prokeš. Od manželčiných rodičů ze Slovenska, dorta celá vepřová kýta, čárkovaně ouzená. Jarda se rozhodl, že ji celou dovdí. Vzal ji tedy na šachtu, správně postupoval v tom, že shánět nějaké tvrdé dřevo. Měli jsme tam zásobu dubových pražců na dělání dražtu. Že byly impregnovaný černou karbolou Jardu neodradilo. Pořezal jich několik na cirkulárce, rozštípal na polínka, šunku zavěsil na drát do lutny nad výhní a nedbaje námitek těch, kteří jeho činnost pozorovali, zatopil ve výhni pod šunkou. Když byla šunka dostatečně tmavá, vytáhl ji a přinesl mi ji někdy kolem čtvrté hodiny odpolední ukázat. Byl to otřesný pohled a zmrad. Šunka byla skoro docela černá, i nadále polorgnová a smrdělo stejně, jako ty impregnované pražce. Domů ji Jarda už nenesl a zahodil ji na haldu a tam byla zavypána hlušinou z jámy. Snadno nebyl, snadno pozbyl.

Nakonec byl Jarda, vzhledem k veřejnému mínění, přidělen nevímno kam, nebo docela snad propuštěn poté, co na pracovišti v Ejpovicích, kde se razily tunely pro přivedení říčky Klabavy za ložisko železné rudy, zavinil provádění kastrace nalezeného štěněte.

Na Elišce vystřídal Prokeše Vojta Pedál. Ten měl automobil po nějakém příbuzném. Byla to Praga - Piccolo s vyplechovanou karbou a protože jsme tehdy neměli na pracovišti žádné auto na drobný pojízdky jako trnavinu z Týnce nebo drobný materiál ze zbořiště, Vojta za několik hodin navíc tyto pojízdky s Pikolou rád prováděl. Jinak jsme vrtal s Pikolou jezdili jako páni do Plzně do divadla a když se nám jednou při parkování plet nablýskaný Tudor, Vojta neváhal sečvat jeho majitele, ať se nám v tom jeho Tatrovku tady moc nepřete, nebo jestli nám náš autíček odře, tak se nedopakuje.

Přesně už nevím, čím byl Vojta původně profesí.

K firmě se dostal díky své ženě manželce, která dělala úřednici na ředitelství provozu se sídlem na dole Kladno v Tuchlovicích. Vojtovi po krátké dělnické praxi v roli důlního báně bylo umožněno absolvování půlročního technického kursu a při jeho nástupu na Elišku jsem zažil pozdní, že Vojta, co nehavíř, byla náležitě důležitý a rádoby havířský znalý.

Jinak po stránce byl Vojta docela veselý partěk se sklonem, napodobovat chování amerických. Jednou jsme vjeli takhle jeli do zbůchu pro naostřené pily do cirkulárky a jeřáb nám ze skladu. Vedle před nádvorní třídy byla hlavní silnice oddělena starými žulovými patníky. Vojta elegantní křivkou mezi patníky s Pikolou vykroužil sjezd ze silnice, navlékl si kožené rukavičky a řídil jsme fasovat. Když jsme se vrátili k autu, Vojta nonšalantně vrhl pily na korbičku, elegantně stáhl rukavičky, usedli jsme do kabiny „vozu" a Vojta pravil: „Teď se dívej na ten start." Nastartoval Pikolu, řádně přidal plyn a vyrazili jsme tak prudce, že jsem se za hlasitého rachotu dokouce vznesli do vzduchu. Pak však Pikola zůstala stát. Vojta se vyděsil a se slovy: „Ty vole, co to bylo", vyskočil z vozu, ale přes dramatickost chvíle, nezapomněl si zase navléknout rukavičky. Pohledem pod vůz jsme zjistili, že visíme na jednom ze žulových patníků. Vojta si totiž při provádění elegantního přistávacího manévru při příjezdu nevšiml, že zastavil přímo před jedním patníkem, který byl nakloněný tak, že při couvání v kabině, nebyl vidět. S klidem amerického, po zjištění že se nic nevztekalo, ani neteče olej, Vojta zavelel: „Lehněme si na přídelek." To jsme udělali, patník se vyvrátil dozadu a Vojta zavelel: „odjezd". Zanedlouho zpátečku, objeli jsme vyvrácený patník a nastartujíce se o jeho další osud, zmizeli jsme západním směrem.

Prakože byl Vojta chlapec docela pohledný a vesely, jeho ferové manželce nevyhovoval i když se stal technikem. Zabouchla se do jednoho taxikáře, který jezdil dost často pro potřeby vedení provozu a s Vojtou se rozvedla. Od té doby ji Vojta začal nazývat „nebozkou" a netrvalo dlouho, vzal si jinou naši úřednici a přestože s nebozkou nemohl prý mít děti, s Marií rozenou Divišovou najednou měl rychle za sebou dva pěkný kluky. Naše osudy se sbližily v jedné den, kdy oba, i když já ve Strakonicích a Vojta v Plzni, jsme se ozvali. Vojtu však někdy kolem padesátky překvapila otřesná nemoc zažívacího ústrojí.

Zároveň s Vojtou, přišel na Elitku nový vedoucí útvaru, nahrazující Franty Pojara - Pavel Zadražil. Byl to sice člověk zodpovědný, nepijáč, snaživec, bývalý příslušník Svobodovy armády v SSSR, ale nerozhodná měkota, odborník průměrný a celkově ze vršku dost ustrašený. Alespoň rovnocenná náhrada za Franty Pojara to rozhodně nebyla a nevýraznost této postavy svědčí i to, že mě vlastně nenapadá nic, co by stálo za řeč.

Zároveň se Zadražilem se krátce mezi námi objevil starý Kozák Laidá Trusina, ale dlouho na Elitce nepobyl.

Pak však dosti k Vojtově vyprávěnému strýgarem Cmíralem. Tak o tom už bude co psát. Jeho vzdělání sice nebylo příliš vysoké, ale zřejmě patřil k základnímu kádru v „stálce". Když sice začal vypočítávat kolik kde odpíral let, nikdy by mu být alespoň 150 let. Byl -li, kdy činit nevím, ale měl již dávno dospělého syna Pepíka, kterého vychovával k obrazu svému. Cmíralové byli ztracená čísla, hlavně v osobním životě. V práci si sice svoje zařídili, ale nedali tomu pokoj ani hodinu navíc. Jen krátce zmíním některé epizody z jejich žití. Oba bydleli spolu na cimře, kterou měli zařízenou tak, že každému vstupujícímu bylo na první zření k čemu zhruba slouží.

Uprostřed lacinýh gobelínů a sbroží obrovský akt ženy ležící na boku v zlatém rámu, na stěnáth další lascivní obrázky a okno zpola zastírané těžkými červenými závěsy. Postele při stěnáth byly dosti široké a pevné na to, aby si otec s synem mohli dovádět s mnohými kokotbinami. Vzhledem k tomu, že stěny na tehdejšíth stavenišťáth baráků byly velmi slabé, mohli jsme jistě soused ocenit, že Cmíralovic družstvo se výkony Cmírala většinou velmi líbilo.

Oblíbeným nápojem starého Cmírala byl „Bonekampf," německý likér, těžko tehdy sehnatelný. Náhradu Bonekampfu Cmíral vyráběl sám takto: Bylinná hořká a Francouzská starorežná v poměru 1:1. Do neotlučného smaltovaného hrnce, speciálně zřízeně zakoupeného pro tento účel, vlil Cmíral po jednom litru likéru a lihoviny, obrácdě řádně zamíchal a pak pomocí trychtýře rozlévat do „placatek" a jiných podobných příležitostných, určených pro návštěvy. Placatky si vždy po jedné brával sebou na šichtu. Byl to alkoholik, ale spíš druh pozitivistický než pravý notorik.

Jednou jsem nahlas před ním vyslovil domněnku, že by práce jen na šichtu šla tu flašku sebou taháť nemusel. Ve to mi odpovědíl, že chlastat se naučil, když někde v Belgii nebo kde, hloubili jámu zmrazovákem. Já jsem tuto metodu ražení jámy, tedy hloubení, znal ze školníth stáží, ale Cmíral mi podmínky v takovém hloubení vylíčil tak, že mi naskakovala husí kůže. Do jámy prý pokládali nádrž jako pumpy, trubka (okov) se musela podkládat kulatinou, neboť když se posadíla přímo na dno jámy, tak než ji naložili, přimrzla ke dnu a těžší stroj ji neodtrhnul, tak že ji museli odlomcovat pomocí klínů. Každý kdo šel dolů, dostal sebou do klece lítr jamajského rumu, aby tam alespoň 4 hodiny vydržel.

Jednou, když byl konec měsíce, Cmíral jako štajgr odpolední směny, usporádal zájezd dempremem do koupelny

V Holých " v nedalekých Chlumčánech.

Když jsem přišel na noční šichtu, zjistil jsem, že předchozí odpolední skončila již ve 20.00 a na šichtě zůstal jen strojník těžkého stroje, signalista v jámy a dva muži dole u čerpadel. Ostatních asi 20 lidí v čele s Cmírakem nalezli do dempru a jeli na masopustní zábavu. Teprve následující den jsem se od účastníků dozvěděl, co se všechno dělo.

Nejdříve však pro ty, kteří nákladní vozidlo „dumper" maďarské výroby nemohou znát, musím toto vozidlo trochu popsat. Čtyřkolové vozidlo se zadními záběrovými koly o průměru asi dva metry, bez kabiny, s otevřenou sedačkou vpředu pro řidiče, dvojitým volantem, aby řidič viděl dobře při jízdě vpřed i vzad, poháněné naftovým motorem, naprosto neodpérované, se na silnici nebo cestě normálně pohybovalo jen plně naložené. Prázdné skákalo po silnici jen zběsilé odrazilo.

Do tohoto dempru nastěhovala organizátorka odpolední směny tak, že asi šest lidí se posadilo vpředu různě po kapotě motoru a kolem řidiče a zbytek se vložil do korby, která nemela žádné hydraulické zdvihání a pouze ramotřesení, po odjištění zajišťovacích kolíků se otevřené otevřela a do dopravní polohy se dostala prázdná tak, že se řidič rychle rozjel, pak rychle zabrzdil a korba setrvačností sama zaklapla do zajišťovacích kolíků.

Při jízdě do Chlumčán, v zatáčce na kraji obce, zachtěl dempr svým obvyklým způsobem poskakovat po silnici, přičemž pasažéři vpředu se chytali čeho mohli, aby nespadli. Jeden z nich, nevěda co činí, se chytil za odjišťovací páku korby a vzápětí se přítomní v korbě, vysypali na silnici jako brambory. Hurónský řev spadlých upozornil řidiče, že má zastavit. Bohudík nikdo neutrpěl vážnější úraz než drobnou odřeninu, takže opět za hlasitého nadávání vůbec toho, který to udělal, všichni opět nalezli a dále už bez nehod docestovali k hospodě.

V hospodě pak vše probíhalo jak náleží až do té

chvíle, kdy rozkurážený Cmíral se rozhodl, že všem ukáže, jak umí hrát na klarinet. V přestávce, když muzikanti odešli něco pojíst se zmocnil jednoho klarinetu a začal hrát. Majitel klarinetu, dovídavší se, že ten blbej štajgr mu hraje na klarinet, vběhl do sálu, začal klarinet páčit Cmíralovi z úst, přičemž mu vypáčil i dva přední zuby.

Cmíral byl již v takovém stavu, že se jenom rozplakal, že teď už si asi na klarinet nikdy nezahraje a upřesnil tě litování pravil ke svému synu Josefovi: „Pepíčku, co ti tady před svědky povídám: „Až se mi jednou nepoštěstí, polož mě hned do rakve a dej mi zahrát tu moji písničku přes dvě věnečky." #).

Pocestně jako v hospodách, „jely" dvojné obchody nebo pouhé „veksly" také na šachtě při střídání směn. Jednou takhle se vrátil Eliáš Šmoldrk z dovolené a pozoroval na ruce v šatně krásné hodinky. Zlatá barva se jen blýskala, na ciferníku byly nápisy: Swiss made, wasserproof a 35 rubis. Tedy zlaté švýcarské hodinky a ještě atraktivnější cena. Zatímco solidní sovětské „Pobedy" tehdy stály 980,- kč, Šmoldrk pravil: „Za tyto hodinky chci pětitisícovku." Hned jsem na to skočil a řekl Eliášovi ať je nikomu neprodává, že mu dám hned na hambu peníze. Jelikož věřil Eliáš na odpoledne a věřil mi, hodinky mi hned dal a já mu večer dal tu pětistovku.

Byl jsem šťasten, jak krásné hodinky mám a hned jsem je také ukázal rodičům, když jsem přijel v sobotu domů. Otec však nad hodinkami začal přemýšlet a řekl: „Vendo, jsou krásné, ale ta cena? To by mohlo být párovské a kdoví co to je třeba za směnd. Víš co? Dojdi si k hodináři ať se do nich podívá."

To jsem také hned po návratu do Dobrých udělal

Chlumčanský hostinec „U Holých" byl svědkem jiné, čtvrté hrdé události, která se udála při jiné taneční zábavě někdy koncem roku 1956. Šlo zde opět o „velké" peníze.

Už když jsem v červenci 1956 na Elišku nastoupil, vyplácely se peníze tak, že ze závodu se vozily peníze takzvaně namincované, ale nerozměňované. Výplata pak probíhala tak, že jsem si po stole rozložil bankovky ve stříscích, mince v sáčcích a jak lidé přicházeli, každému jsem dolova na ruku vyrážel peníze podle výplatního seznamu a vyplacený podepisem ztvrdil, že částku přijal. Až potud bylo vše v pořádku, ale jak to bývá i tady bylo jedno „ale."

Československá měna tehdy vypadala tak, že mince byly i v hodnotě 1 haléř a 3 haléře. I stalo se přímo pravidlem, že při výplatě si tam tam někdo vzal jistě ten pětihaléř, ale jedno a tři haléře všichni odmítali, někdo i v depresivním, abych si je strčil do vrchního tělního otvoru. To se mi zrovna nechtělo, neboť k tomu, že ani obvazu mého břicha by k odložení těchto mincí nestačil, když bych přestával k tomu stačit duplovaný šuplík pracího stolu.

Spolu s ostatními kolegy stážisty jsme tedy začali tlačit na Franty Bojara jako vedoucího úseku, že v těmi penězi je nutno něco dělat. Franta se celkem logicky rozhodl, že jelikož jde o peníze lidí, musí o tom rozhodnout závodní rada jako odborný orgán pracujících. Závodní rada rozhodla tak, že jde bezpochyby o peníze kolektivní a musí se tedy užít kolektivně a to tak, že všichni mají možnost zúčastnit se nejbližší taneční zábavy v hostinci „U Holých" v Chlumčanech, kde se předmětné peníze ve prospěch všech utratí. Jak se později ukázalo, byly peníze použity k uspokojení životních potřeb nejen zaměstnanců dolu Eliška, ale i všech obyvatel obce Chlumčany, tedy oněch trpitelů hrubým důlním provozem nejvíce.

V rámci řešení tohoto problému, který byl mnohdy vyřešen tak, jak je podáno výše, bylo nutno vyřešit jistě jeden malý problém dílčí a to je - deponie a střežení peněz v hospodě. Tento úkol vyřešil rychle a direktivně vedoucí úseku (Franta Bojar) tak, že mě, jako nejmladšího technika prostě přikázal, že sáčky s penězi vložím do strčidlovité brány na objem 20 kg trhavin a touto, jistě též nebezpečný

(pokračování na str. 225a)

a nesporně vzácný náklad dopravím k Holým. Kritického dne jsem tak tedy učinil a * brašnu plnou peněz jsem v hospodě zasunul pod stůl, pro jistotu na položil jsi tě svoji nohu a čekal jsem na další pokyny příslušného funkcionáře závodní rady, kterým byl jistý Václav Bálý.

Když se to pěkně rozjelo, Venca vstal, nechal vytrousit tuš a hlasitě přikázal: „Pane Holý, od této chvíle havíři platí pivo všem." Pan Holý se však nenechal vyvést z konceptu a jako zkušený kšeftman odpověděl: „To je od vás hezký, ale jen jestli na to máte." Venca ukázal na mě a zavelel „Veno, vyndej to na pult." K údivu obecenstva, neznalého našich možností, vytáhl jsem brašnu s penězi z pod stolu a donesl ji na nálevní pult. Venca brašnu otevřel, vybalil první pytlík s penězi a vyvalil na pult a k hoře kartičkového ještě asi tři další. Pak teprve Holý zařval: „Borci," zejména také proto, že peníze se začaly sypat do odkapávacích otvorů ve víku nálevního pultu, a pokračoval „to nebere." To však zas nadzvedlo Bálého a vzal to dost politicky když Holému položil otázku: „Cože? Ty odmítáš vzít naši poctivou těžkovolnostní měnu podložnou prací našich havířů? Tak to tedy zavolám cenzory." Toho se Holý zřejmě zalekl a pouze zábral abychom peníze nechali v vačicích. To jsme splnili a já na Vencův pokyn brašnu i s obsahem přesunul k Holému za pult a ten pak točil pivo zdarma pro všechny. Jen zhruba jsem měl spočítáno, že pan Holý rozhodně neprodělal a přispělo se tím k dobré zábavě.

Nebylo divu, že tato událost se dostala k uchu i vedoucích pracovníků závodu a zanedlouho se začalo zakrouhlovat na desetníky což tehdy ještě byla mince zřídka hodná, když rohlík stál 30 haléřů, sifon 20 haléřů a za přibližně stejnou cenu vám uvařili i v tramvaji. Já jako pouhý nosič peněz jsem z této události žádné odvětvky neměl. Pouze při jedné z návštěv na šachtě mi vedoucí závodu Haumann vytkl, že jsem měl ty chlapy krotit, ale uznával, že o finále u výčepního pultu jsem předem vědět nemohl.

a notně jsme se obr divili. Hodinář je otevíral přede mnou. Vzal takový malý klíč, nebot' vodotěsné hodinky měly na zadním víčku závit a na víčku také byly zářezy pro klíč. Po zabrání klíčem však víčko hned vypadlo, takže žádný závit ani vodotěsnost. Na nasazenou lupou a hodinář chvíli díval do stroje a pak prohlásil: „Tak pane, ty kameny tady vidím, ale nejsou z kamene, myslím z barvy. Takže jak se ty hodinky rozejdou, tak vy je můžete vyhodit, protože se nedají spravit. To jsou tuctové hodinky na ~~jednou~~ jedno použití. Radil bych, vrátit je tomu kdo vám je prodal, nebo se jich rychle zbavte."

Zvolil jsem druhou variantu. Večer v sátně jsem hodinky položil na stůl a zachoval a jako správný obchodník když jsem vyhodil cenu 600,- kčs. Jirka Pepík Synáč - ~~jeho~~ náš dementista hned po nich skočil a slíbem, že peníze dostanu ráno. Ráno když jsem šel ze sítky potkali jsme se s Pepíkem v Kotvičce. Pepík skočil z kola, sáhl do kapsy, vytáhl balíček stokorun, vyrátel mi na dlaň 600,- a dal další zvedl nad hlavu a pravil: „Tak ty jsou moje, protože jsem ty hodinky včera večer v hospodě stočil za 800,-."

Ke komu tyto švédské hodinky docestovaly, to namouduší nevím a nevím ani do jaké kouzelné výše se jejich cena vyšplhala, ale jsem byl rád, že mám zpátky své peníze s malým výdělkem a moje pobočky stoutily dobrých dál mnoho let.

Tou historkou s hodinkami jsem ale trochu ztratil nit, nebot' jsem vlastně chtěl psát o lidech, ale. oto to vlastně stejně bylo o lidech, protože bez lidí by mnoho věcí, a mezi nimi i hodinky, vůbec nevznikly a potud věci ožívají tak jsou díky tomu, že s nimi manipulují lidé.

Nyní bude řeč o Václavu Frolíkovi. Jak jsem se dověděl od něj i od jiných, byl původně vyučen kuchařem a číšníkem. Za války byl totálně nasazen na práci v Říšské, neboť bydlel v Mostě. Po válce vrátil zabral dnes stálý závodní restauraci na vrchu Hněvína v Mostě a podnikal tam až do roku 1948 v oboru kterému byl vyučen. Jednak proto, že při své poctivosti příliš z restaurace nevydělával, dále že jeho živelná jazýčkovská do krčky moc nebyla a podnikání přestal podporovat i nový režim, vrátil se Frolík zpátky na Říšku, mezi staré kamarády.

Jeho přirozená inteligence, zvědavost a píle způsobily, že se stal brzy, po absolvování strojnického kursu, strojmistrem a nakonec i vedoucím útvaru. Jeho postupu na vedoucího útvaru přispěla jeho neobyčejná nadanost do krčky. Václav prostě vždycky uměl hlídat koruny. Jeho způsob hospodaření byl vždy jednoduchý jako vše, co je geniální. Velmi rychle pochopil systém a důvod kontrace nákladů na jednotlivé stavby a činnosti, důkladně tento systém ctěný, a jako čtení knihy vyzkoušel i od svých podřízených, pomocný materiál jako roury, kolejce, kabely točil až do úplného dožití, ztrátka s penězi zacházel jako se svými. Nikdy se nepletl do politiky a pokud se k politice vyjadřoval, říkal nejdříve, že je indiferent, že s jeho tedy politika nebaví, avšak členy KSČ dělil na dobré a přospěchářské a politiku strany kritizoval za to, že se dopouští značných nehospodárností a umožňuje prospěchářům a vydřiduchům s členskou legitimací a uvědomělými řečmi, hladký postup vzhůru.

Jako havíř byl neuvěřitelně zvědavý, nenáviděl když někdo ještě než začal na něčem dělat nebo to řešit, věděl že to nejde. To okamžitě vstal a byl schopen prakticky ukázat, že to jde. Nejhorší bylo u Frolíka dělat strojníka, údržbáře, elektrikáře a podobné organizační a služební

profese. Mnohokrát mu strýc Ignác opakoval, že my jsme v rodině ty silnější, které musí umět kapry rozpohybovat a prostě jim zorganizovat, materiál jim dělat „za pruda", aby jim nezbylo nic jiného než dělat. Rybníkáři musejí zajistit aby co nejlépe jídlo tak nalezlo na hladině, ale něco si připravit dopředu nebo lidem pomoct, protože ti na příděl musí vydělat i na ně.

Praha byla pro Frolíka životní potřebou i koníčkem a těžko chápal muže, kteří jsou nuceni zajíce dělat něco jiného, bydlet s rodinou a podobně. Jeho patřičná zaměstnanost se mu vrátí stálá orientace v rodinném životě. Svoji rodinu a mládí nezbytně žijící zanedbával tak, že mu nakonec Katrinka utekla za jiným, který uměl žít podle jejích představ. Po rozumném charakteru Václava a nového partnera sice později zjistila, že udělala chybu, avšak mezitím si Václav naplnil, nebo si Václava naplnila, jídelna Ústřední Jarmila, starší než Václav a ten ji už pak nechtěl opustit. Také Václav pochopil, že udělal chybu a neudržel rodinu pro své dvě děti, ale tyto city moc nedával najevo a nezaměnitelným způsobem a temperamentem jel „dál než do pekla i dál v pekle až téměř do 80 let. Jeho fyzický fond i duševní uvažení byly obdivuhodné až téměř do smrti.

Jeho působení na lidi mělo své zvláštnosti. Pro příklad uvedu některé události: Vyšla na mě jídelní služba na nádraží při čištění jámové tůně. Frolík odjíždí také jídelní za rodinou a já zůstal na všechny síly, když mi moje milá Maruška poslala zprávu, že přijede v sobotu za mnou a zůstane v Plzni až do neděle. Dal jsem tedy v rozpor s názory Frolíka přednost Martince, zajistil jsem dozor strážmistrem a „vzal" si Martinku.

V pondělí se vrátil Frolík a jeho první kroky směřovaly k napínací knize. Když zjistil, že jsem to

není vyčištěno, chtěl vědět proč. Nejvíce jsem prohlásil, že tam teče dost vody a když chtěl Frolík vědět víc, navedl jsem ho příznal jsem se, že jsem vlastně přidal Drtichalovi a vám jel za asi budoucí manželku. Tak to jsem tomu dal. Frolík se na mě obořil a v závěru své řeči prohlásil, že mi přiřkne „zetku", to je nejvyšší možný. Když jsem si dovolil upozornit, že zetku vždy nemůže být na neděli, tak klidně prohlásil, že ostatní není normální pracovník, ten že může dostat zetku i za neděli. Hned příště mi vzal technickou kontrolu a na neděli namalovat červenou I. To byla pro mě dost rána a pod přísným tlakem mě Frolík držel někdy od poloviny do konce měsíce. Když jsme spolu dělali měsíční mzdovou uzávěrku, vzal vždy zmizet a přede mnou tu zetku vymazal se slovy a úsměvem: „To jsi se bál co? To víš to by ti to pomlouvání vyšlo drahé." Jsme jsem přitakal.

Frolík nenáviděl ozvalky a bez milosti jim sázel zetky, když po tahu nepřišli se všichni. Množí je slovy: „Vidíš jak si blbej, celý měsíc dřou jako vůl, pak se k jednou ozveš, já ti namaluju zetku a tvoje prémie rozdělím jiným." Vervetně nenáviděl delikventy turnusům, že si jeho prémie nechají sám. Jednou vždy se ozvala na Chomli (pobočný dům Pokrok v Radnici) celá parta a když přišli nám telefonicky zvolat o dovolenou, vymyslel si se sice pro nás nějakou, ale jinou dobrou výchovnou metodu: „Tak dovolenou byste chtěli? No to by vás to žrání přišlo lacino. Žádná dovolená - makat budete, ale na dole. To si na svědomí nevezmu. Přijel nám vagon kolejnic, tak je pěkně nasázejte k jámě, ať se to v noci může pustit dolů. Jste akorát čtyři - pěkně do pár tak vám to dobře půjde. Jarda bude partál a až budete hotovi, přijde mi to nahlásit a máte všichni.

Placený to bude samozřejmě na povrchu." Bylo v létě a slunícko už se pěkně vyhouplo nad obzor a začalo hezky hřát. Čím více k poledni se z hřiště začal činovat pot a tu jeden dostal nápad, že by si mohli zazpívat tu známou otrockou písničku, avšak trochu ji přejinačili na současnost a tak zněli: „Frolík pán je otrokář, stojí před ním svou ozralou tváří." Trestná kolona svou práci skončila opravdu do sličky, vypila každou dávku čisté vody, která z nich snadno potem vyprchala a tak byli úplně střízliví. Že by jakou přestali chodit do hospody - to ani náhodou, ale dali už si vždy bacha přijít v podnouzovém stavu na šichtu.

Frolík samozřejmě vychovával i jinou poslušnou techniku. Nebo se do krajnosti nenáviděl když se technik chtěl vyhnout práci nebo ji nějak odflinddloval. Uvedu dva příklady:

Asi rok po tom, co jsme se s Manuškou vzali a nastěhovali se na svobodárnu do Ploché, začaly ji trápit ledviny. Občas dostala strašně bolestivý záchvat. Takový záchvat jednou přišel asi hodinu předtím, než jsem měl odejít na odpolední šichtu. Když jsem viděl, že Manuš trpí tak, že je nutno zavolat doktora a postarat se o asi roční Irenku, zavolat jsem Frolíkovi že a proč nemohu na šichtu přijít. Okamžitě mi vyčinil, proč jsem to neřekl už včera a vztekle praštil s telefonem. Když se situace doma zklidnila tak, že jsem druhý den mohl na šichtu jít, vzal jsem na šachtu jako spražený pes v očekávání Frolíkovy další rychlovačky. Byl jsem však mile překvapen, neboť sotva jsem strčil hlavu do dveří s pozdravem Zdař Bůh, Frolík místo nadávek mi položil otázku: „Tak co manželka, už je to dobrý?" A když jsem odvětil, že jako tako je, tak najednou naprosto normální konverzace, jako by se nechumelilo."

Jeden z našich kolegů, který na šachtě byl předtím z vedení závodu, kde dělal „pamětníka", jmenoval Kája Týkal

byl postavou přímo legendární, hlavně proto, že rád navštěvoval plzeňské kavárny kde se věnoval hře v karty - nejlépe hře „ moje teta, tvoje teta ", jako bývalý výkonný fotbalista byl nadšeným fandou plzeňského fotbalu a hokeje a měl rád ženy a ženy měly prý rády jeho. Takové typy vždy Frolík obzvláště sledoval.

Šel tedy jednou když jsem měl ranní, přišel za mnou Kája Týkal, zda bych za něj nevydržel odpoledne, že by se rád podíval na hokej. Já jsem souhlasil, jak jsem potřeboval zavolat domů, že zůstanu ještě na odpoledne. Při tom telefonování však přišel od kanceláře Frolík a jakmile zjistil že Kája chce vynechat směnu, prohlásil: „ Tak to teda ne. Žádná kavárnička nebude." Na to „ Karel chvíli snažil v něj diskutovat, že mu přece může být jedno kdo tu odpoledne odsloužil, ale když nepochodil, otočil se na kramli a beze slova z kanceláře odešel. K našemu překvapení se vrátil za půl hodiny vrátil a beze slova podal Frolíkovi jednou rukou manodrin lístek a druhou čerstvě vytržený zub jako důkaz. Frolík pouze vyvalil zrak a bohužel musel kapitulovat. Karel věděl, že mu to Frolík příležitostně odvděčí, ale tentokrát odešel jako vítěz.

Tuto kapitolu jsem sice nazval „ Příhody a život na dole Eliška ", avšak při líčení osudů takových osob jako byl Frolík se nelze vyhnout tomu, že zabíhám poněkud dále. Snad se mi podaří se dále tomu vyhnout a omezit tuto část rokem 1958, neboť na sklonku jara tohoto roku jsem Elišku opustil a „ nastoupil " na hlavní dolu, opět ženského jména „ Marta."

Než se však ve svém vyprávění vrátím na Elišku, uvedu několik epizod z historie „ Přídolu ", které znám z vyprávění těch, kteří k této firmě přišli o mnoho dřeně let přede mnou.

Předně musím zmínit člověka, v němž moje pouť v dolní

výstavbě začala. Bylo asi v únoru či březnu 1956, když jsem spolu s kamarádem Pepou Hejlíkem poprvé podal ruku stavbyvedoucímu Karlu Hausmannovi, tehdy vedoucímu výroby n.p. Dolní stavby Teplice. Tehdy mně ani ve snu nenapadlo nakolik se v dalších letech budou naše osudy prolínat.

V uvítací řeči nám Hausman položil otázku, zda něco víme o normálové kalkulaci, na což jsme kolegiálně jako rýsovací myši. Na naši negativní odpověď reagoval tak, že nám vlastně vložil úkol, který vložil i sobě - seznámit se s tímto problémem, lépe řečeno - porozumět mu. Teprve později jsem pochopil co nám tím Hausman dal najevo: že nutno si předně zapamatovat, že výsledkem práce není jen zhotovit konkrétní věc, ale také, dokud budou existovat peníze, vdělat tu věc tak, abych na zhotovení věci spotřeboval co nejméně peněz a prodejem zhotovené věci dosáhl zisku, kterým získám peníze na své živobytí a na další rozvoj svého podniku.

A to byla padesátá léta, léta socializace, tvrdého kádrování a rychlého útlumu od kapitalistických pořádků. Teprve později jsem se dozvěděl, že Hausman je původem syn velkého pražského podnikatele v oboru keramickém. A vida podnik náhodou takového člověka nejenže zaměstnal, ale nebál se jej postavit až do funkce druhé nejvyšší po řediteli, který byl funkcí politickou, ale byl jedním z předních odborníků, vynikajících v firmě. Později dokážu, že tato situace se při střídání generací po zhruba dvaceti letech zopakovala. Hausman nikdy nebyl členem KSČ. Byl však člověkem, jakého si může každý vzít za příklad. Pohledný, inteligentní, znalý věci, při rozhodování uvážlivý. Pokud se někdy vůbec nervově vznítil, odbylo se to ranou do stolu, blýsknutím v očích, najednou vždy pečlivě upraveného knírku pod nosem a ze slovníku bohatého lidské peniferií použil jich to, co se hodí jako běžný oděv. Nepamatuji si, že by Hausman někdy někoho urážel, ponižoval

nebo šikanoval. Byl mi vždy příkladem v tom, jak trpělivě naslouchal názorům i na pohled primitivních lidí, neboť dobře věděl, že i z na první pohled pitomého názoru se dá něco racionálního vytěžit.

V osobním životě do Hausmana nemely lehké. Nakolik byla jeho manželka partnerkou z lásky nebo z rozumu nevím a nikdo, ani on o tom nemluvil, měl s ní myslím pět a určitě čtyři děti. Hausmanová vůči byla nakonec alkoholička a Hausman se s ní mezi námi ukazoval velmi zřídka. Dcery jako starší děti byly asi pohodové, ale kluci, kteří občas pracovali v podniku, moc povedení nebyli. Hausman se zdál být asketou až vůči sobě, ale to se při zvládání jeho rodinných poměrů všeobecně tolerovalo.

K 1. lednu 1957 došlo k takzvané delimitaci národního podniku Důlní stavby (dále jen „DST") nejvyšším rozhodujícím nejvyšších orgánů mezi k prospěchu uhelných revírů do kterých se prospěchující podnik rozrůstal, ale určitě ke škodě věci, celku, nebo jak to vyjádřit. Vedoucí dílčí takovým lidem jako Hausman, kteří se účastnili zrůstání nových podniků při revírech, zůstal zachován ekonomický systém sledování nákladů a tvorby zisku.

Hausman se stal vedoucím závodu OK Plzeň - takže jsme se sobě přiblížili a začali své úvahy prohlubovat v ~~takovýchto~~ rozhodujících příhodách o nichž pojednáváme později, neboť příhody s Hausmanem jdou spíše do doby po mém odchodu z Elišky. # 1.

Z legendárních postav mezi „Pithaky" se často vzpomíná Marion Říman a jeho příhody, jež známe z různých pramenů. Tak například podnikový právník a hlavní bezpečnostní technik DST se účastnil jednání v sídle za účelem informování podniku a eventuelního poskytnutí společenské záruky zaměstnanci Římanovi, jenž se dopustil přečinu v osobním vztahu tím, že sedě v neosvětleném

kupé s dalšími cestujícími, vložil přísedící průvodčí namísto požadovaného jízdenky, do ruky pohlavára Úd. #1. Po vyličení skutku, podrobně popsaného v žalobě, vyzval předseda senátu obžalovaného, aby se k žalobě vyjádřil, případně svými slovy vylíčil zda a jak k přečinu došlo. Marion - pohnuden z nadání svatebních (komediantů), ochotně vylíčil vděčnost dalšího takto: „Co bych zapíral pane soudce. Jel jsem na neděli v sobotu večer domů ještě s několika kamarády a sedli jsme si do kupé kde nesvítilo světlo a světlo nesvítilo ani v chodbičce. To nám vyhovovalo, protože jsme si stejně chtěli zdřímnout. Než jsem vůbec stačil zavřít oči, přišla do kupé průvodčí s baterkou a chtěla jízdenky. Moc se mi nelíbila, tak jsem si řekl, že by bylo fajn udělat si z ní srandu před kamarády. Začala u kolegy proti mě a já, vida že budu na řadě poslední měl jsem dost času se připravit. Když došlo na mě, vrátil jsem a místo jízdenky jsem jí dal do ruky ůsraček."

Po tom slově okamžitě vykřikl předseda senátu: „Tak dost. Budete se vyjadřovat slušně, jinak vás dám vyvést. Tak znova a říkal se - Úd." Marion se tedy opravil: „Promiňte pane soudce. Dal jsem jí tedy do ruky úd", opravil se Marion, ale vzápětí dodal: „Ale byl to ůsrák pane soudce, aby bylo jasno." Jako sankci nakonec, za tento čin a vystupování v soudu, Marion dostal se nevypraví.

Vypraví se však o něm historka pravo zač z podzemí. Marion byl také razič chodeb. Jednou razili spojovací chodbu z nižšího patra do vyššího, kde zářezdo na správném úhlu stoupání. Kontrolu tam provádět důlní inženýr a při jednání z kontrol řekl: „Chlapci, na tom vašem úklonu se mi něco nezdá. Jak tu vlastně úklon měříte. Na to se ozval Marion, co nebyl předákem: „Pane inženýre jednoduše. Postaví se dělem k předku, rozkročím se, vymočím se

Takovou nehorázností si provedší pochopitelně nenechala líbit a na nejbližší stanici zavolala osvětáky (OSŽ - ozbrojená stráž železnice), kteří Mariana zadrželi. Výsledkem dalšího vyšetřování byla žaloba na Mariana pro podezření z trestného činu, vlastně činů: Urážky na cti a veřejného pohoršení.

a kam to teče, tam je spálil." Jako kgrace se tato Marionova metoda brala. Do dějin dvůrského měřičství se však nezapsala.

Do historie „pytláků" však rozhodně patří Marionův milostný poměr s radnickou lékárnicí. Marion byl prý velmi pohledný muž a lékárnice dáma sice již trochu v letech, ale stále plná života a tuh. Tak se dohodli a jejich vztah trval docela dlouho, Marionova dvůr, zálusk i tělo dostávalo vždy do rytmu a paní lékárnice také kvetla až jednou..... Přišel večer, kdy zase jednou mimořádně zůstal Marion s kamarády na baráku. Byl to večer plný pohody. Byla nějaká ta bava piva, hrály se karetičky, když tu někdo ráznč zaklepal na dveře cizry kde se sedělo. Krátce nato do dveří vstoupil muž v kožichu dlouhém kabátě a než stačil otevřít ústa, Marion zahlaholil: „Á, někdo nový, tak to kamarádce zaplatíš basičku zápisného." Muž se jenom nevrlě usmál a bez reakce na Marionův pozdrav položil otázku: „Je tu pan Říman?" Marion se hned ozval odpovědí: „To jsem já, co má být?" Nato muž vytáhl z kapsy průkazku se státním znakem a zeptal se: „Můžeme si s vámi o samotě pohovořit?" Ze tmy na chodbě se vynořil jeho kolega a na Marionův pokyn odkráčeli do vedlejší místnosti a nastala konverzace, která vzhledem k papírovému přístřeší baráku se stala, i když s uchem na zdi, věcí veřejnou!

- Znáte paní .... z Radnic?
- Paní lékárníkovou dobře známe.
- Víte že se ji ztratily velmi cenné zlaté hodinky?
- Tak to bohužel nevím.
- My ale víme, že s ní důvěrnějšího intimního styku a paní lékárnice vás uvedla jako jednoho z podezřelých osob.
- Cože? Ta svině, to si dovolila na mě, poctivého člověka?
- No my nevíme, že jste vy ty hodinky ukradl. Možná, že vám je paní lékárnice sama dala jako odměnu za vrácený výkon, nebo v jistém milostném pobloužení!

- No pánové, vlastně pardon - soudruzi, v našich letech ? Jakýpak milostné pobloužení. To bylo vřechno po vzájemné dohodě a na revanš. Co jsem dělal s tou paní a co ta paní dělala se mnou, mohu doporučovat popsat třeba i do protokolu, když si to paní bude přát, ale bez jejího souhlasu jistě pochopíte, že ji nemohu kompromitovat. Já myslím jít se mýt : Co jsme si to jsme si a jestli myslí, že vrah jsem jí včera ty hodinky, tak to bysme to „vřechno" nemuseli dělat do protokolu.
- Tak to my k jistě jednou paní . . . . zeptáme a když tak pro vás přijdem na správný protokol.

Kriminálka už se Marionem nepářila, Marion už potom večery trávil na baráku nebo v hospodě a když se jednou s kamarádem Marion potkal na náměstí v Radvanicích s onou paní, ta jen vzlopila zrak a nesmělá přikývla, brzy dva a tvařila dál. Tak skončila jedna, ale jistě ne jediná Marionova láska.

Marion byl opravdu svůdník k pohledání s velmi širokou i komediální, a rétorickou a dalví podobnou kvalifikací. Řídil se předpisy například tím, že si strkal do nosu hřebíky 120 mm dlouhé nebo když na kamarádi odmítli dát tuto svačinu, neboť pozdržel už nemohl vyplatu prokýmil se zívit to už vřechtěli, provedl to takto : Z dušního vřetýnka vytrhoval zátrouku a zeptal se : „Tak vy si myslíte, že Marión nebude svačit ? Tak koukněte." A pak strčil zátrouku do úst a pomalu ji začal chroupat. Pro a řemeslo mrazivý zuby kamarádi prchali do vřech stran. Marion zapil sklenkou vody mletou a nikdo neví o tom, že by na něco bylo.

Tak i taková „čísla" byla mezi pyšnými.

Podobnou legendou jako Marion, byl též řidič nákladního Kormunda, jehož třetí jméno jsem zapomněl jezdil s velkým nákladním - Škodovkou, v šoférské hantýrce označovanou jako „Darda". Kormunda jezdil po celých Čechách i Moravě, tak jak se „pytlácí" stěhovali za prací. Byl to též svědek hrubého zvaru i když jinak dobrá duše a já jsem o něm zaznamenal dvě historky.

První je pracovní. Kormunda měl jednou několik týdnů pravidelně rito, vozit střepiny na betonárě z nádraží, asi v Ostru nebo kde, nahoru do Krušných hor. Jezdil jako podle jízdního řádu a tak se pravidelně v jedné zatáčce potkával s autobusem. Řidič toho autobusu se na silnici choval jako by mu silnice patřila a Kormunda prý měl vždycky plné ruce i nohy práce, aby vůbec nesjel ze silnice. Mezi svými kamarády šoféry Kormunda samozřejmě tohoto autobusáka zařadil označování nejhoršími tituly z nichž nejslušnější byl „vůl zkurvenej" a rozhodl se konat po svém.

Zůstával několik dní v garážích přes noc, bez nářadí na odměnu, měnil, řezal, vrtal, vyrovnával, šrouboval a jednoho rána prohlásil: „Tak, a teď tej kurvě ukážu, jak se má chovat na silnici." Výsledkem Kormundova snažení byl totiž jakýsi hák či trn „trhák". Tento trhák Kormunda namontoval místo rezervní pneumatiky, která byla umístěna za kabinou řidiče a skládala se po odjištění zamotání k zemi. Tak hák byl samotížně umístěn a ovládán laskem z kabiny řidiče. Když pak v té jisté zatáčce zas autobusák nevyhnul. Kormunda vysunul svou strašlivou zbraň a rozpáral autobusákovi plechy na boku autobusu po celé délce. Pak přidal a ovšem autobusu ani jeho páně již dále tento den nezajímal. Měl sice trochu obavy, zda jej nezavřou, SNB

a proto svůj vynález ihned po dojetí na stavbu nahradil opět rezervou, ale SNB se nedostavila. Autobusák ví byl ponejvíce dobře vědom svých mírných hříchů a Komunda druhý den v potvrzených konstatoval a kamarádům také vděčil, jak už je autobusák slušný.

Druhá historka se týká Komundovo bojů s chladem v bytě. Komunda prý bydlel v Teplicích a to v dosti studeném bytě nad prejzovem na dvůr. V dílnách v Teplicích se tehdy na stavby dělaly takové jednoduché kamna do koupelen a sátek, provizorních do zařízených na hloubeních jam, která pak sloužila i pro další práce při raženích, než si tesaři postavili pro tuto účel zděné definitivní budovy. Těm kamnům se říkalo „blafáky." Byl to asi 1 m dlouhý kus silnostěnné roury průměr asi 40 cm, která se nahoře i dole opatřila víkem z plechu stejně silného jako byla stěna roury, což bylo asi 1 cm. Než se roura zadělovala, vyřízly se do ní dva otvory z nichž jeden, po opatření dvířky sloužil na přikládání a spodní na vybírání popela nad spodní otvor se vertikálně tyče o průměru asi 20 mm, které tvořily rošt. Šamotová vyzdívka zůstala, protože takhle silná stěna kamen si nikdy nemohla ztrouchnit ze zánu jak od dříví nebo uhlí. Po vyřezání otvoru s přírubou pro navaření kouřové roury a navaření dvou čtvrtpalcových silných nohou na spodní část kamen, byl „blafák" hotový. Komunda upravil kamarádky v dílnách, aby mu jeden „blafák" udělali domů. Sprejlo to flašku rumu a stářilo. Komunda si jednoho dne dopravil blafáky domů. Nainstaloval je v největší místnosti, což byla kuchyně a jejich zkušební provoz jak popsal takto:

„Celý nabožný jsem kamna naplnil dřívím a pak pořádnou vrstvou uhlí z Hradovky - toho nejpěknějšího kvalitního. Zapálil

jsem to a blafáky začaly pěkně hřát. Kouřový komínek pěkně červenal a po celém bytě začalo být teplo jako dosud nikdy. Následně vřal začala červenat i kamna a potom se nožičky u kamen začaly zapalovat do dřevěné podlahy. Zjistil jsem, že žhavé uhlí se nedá z kamen vybrat, tak mě napadl správný nápad, vzal jsem kýbl a hrneček a začal jsem nožičky u kamen polévat, aby nechytla podlaha. Od kamen vřal šel takový žár, že jsem se k nim nemohl přiblížit jinak, než že na mě vtrhá hážela mokré lajntuchy. Než kamna vychladla, nařezávaly nám jsme na blízko stojící almary puchýře. Blafáky pak prácě jsme obrali, teplíčko jsme měli až do rána a přísně už jsem je pleť nikdy nenaložil. Teplo bedla bylo.

Notná dávka epizod ze života „Pitlátů" se vypravují z doby hloubení jámy „Ostrovní" v Chotěvově. Tato jáma prošla jednak nebývalými přítoky vody, vždyť byla také založena na ostrově, který z jedné strany obtékala řeka Radbuza a z druhé strany její rameno. Tak například jednou několik minut po otřesu se muselo na dno jámy spustit čerpadlo na řetězech pod okovem, aby se jáma hned nezakopila. Pracovní podmínky na dně jámy se označovaly jedním slovem „vodárna." Právě se zde dělo dosti veselých příhod. Sjedl to bylo tím, že zde lidé nejen chodili denně do práce, to ti místní, ale dobrá polovina zde i bydlela, nebot byli domovem v okolí Mostu a Teplic.

Z vedoucích zde pracovali jistý Laurman, který pro svoji ohnivou hlavu a brunátnost v obličeji byl zván „Rudý mrak" a starý Lichter, zvaný „Abboco", nebot to byl jakýsi vagrpolák, který skoro v každé větě používal číslovku „a bo co?" Tak třeba abboco například jednou odpoledne přišel do vřídky, kde to líbě vonělo jakousi pečínkou. Pokřtil tedy otázku svým způsobem: „A bo co to tady chlapi tak voní?" Jeden z pařízkovských havířů, snad jistý Jarda Smaha

mu ochotně odpovědět: „Ale pošli jíme krajíčka, nedáte si s námi?“ „To rád, odpověděl Abdoco.“ Dostal tedy kus masa, přinesl si housky a dal se s chutí do jídla. Uprostřed jídla se zeptal: „A bo co ti Janovští bez krdlíčí udělal, že jsi ho zabil?“ Na to Jarda duchaplně odpověděl: „Ale nechtěl kurva chystat myši.“ A bylo jasno, aniž Abdoco dopátral se svojí otázkou tak, že již nedojedl.

Asi k Rudíku patřil, ale nevím i ke strýci Cmírkovi se váže historka o jídle dramatické výplatě jednou. Tehdy se peníze na výplaty nevyčítovaly. Pouze se v účtárně na padesátku v Teplicích připravila výplatní listina, k ní mincovka a pak se takto „volně lozené“ peníze dopravovaly na pracoviště takto: Pomalu ze zadvodu přijel vlakem do Teplic, zde do náležité obsluhitelé a patřičně velké aktovky vyfasoval peníze. Pak naskočil do vlaku a takovou otrlíci jak tažba Karel Tikal, hodil tašku na polici nad sebou, hlídat přes hlavu a klidně usnul. Jednou jsme se ho ptali jestli se nebojí, že mu tašku někdo ukradne. Na to on řekl: „Tak vostřílenou a bídou tašku nikdo neukradne.“ To byla povaha.

Když pak peníze dojeli na závod, obdobným způsobem, bez nevyčítování, se rozdaly na pracoviště. Jelo-li náhodou na pracoviště auto, jedno jestli osobní nebo nákladní, dovezl je některý technik ze závodu na pracoviště. Tam, kde se dalo na závod přijet z pracoviště vlakem nebo autobusem, přijel si pro peníze na závod některý technik z pracoviště. Byla to spíše výsada vedoucího úseku typu z „Ostravé“ do Tvrdé na závod jel pro peníze asi Rudý. Hned při cestě zpět z pošty se zastavil na oběd v Chaloupce „U Turnerů“, a jelikož měl nejen hlad, ale i notnou žízeň, dal si piv trochu víc a k tomu jak štamprdlí a asi někdy v půl třetí si vzpomněl, že nese lidem

výplaty. Tak se tedy zvedl a spíš se potácel než
šel na Ostrovou. Tam ti chlapi byli nervózní a hned jak
přišel, začali kartovat: „Kurva Mraku, kde jste s těmi
penězi?“ Když viděli v jaké je stavu, tak se raději
ptali: „A nejste včera jestě nějaké?“ To se Mraka dost
dotklo a zařval: „Co si myslíte? Peněz je dost.“
Načež otevřel tašku, postavil ji na stůl a oběma rukama
začal vyhazovat peníze z tašky do vzduchu. Když to
chlapi viděli, chytli Mraka, zmlátili jej do kouta,
ale se stejně nebyl schopen moc bránit, peníze pečlivě
posbírali, počítali a kupodivu
ani nic nescházelo ani těm, co přišli na výplatu po nich.
Troufl by si někdo dnes takto dopravovat peníze?

Na Ostrově pracovala řada lidí. Někteří, jako
třeba Karel Stanuš, ~~žijí~~ nežijí. Co se zajímavých
historek vrátí týče, nad jiné vynikal ~~jistý~~ Františk
Edenhofer, zvaný Fanfa Šuršňa. Tento, tehdy jistě mladý
muž, pocházel někde od Šurice, ~~jen~~ jehož sirotek neuměl ani
pořádně ani číst a psát, pokud nějaké vzdělání vůbec
měl, není jisté zda české nebo německé a jeho čecko-
němčina nebo němčo-čeština zněla tak, že právě
ta řeč byla příčinou jeho přezdívky „Šuršňa“
Fanfa jméno Šuršňál. Jakmile vrátil byl navázán na
pracoviště, které bylo v témeř volné přírodě jako
v Chotěšově, hned si opatřil nějakého pejska, kočičku,
slepičky, kachničky a v Chotěšově si choval dokonce berany.

V souvislosti s ~~kočkami~~ kachničkami a i jinak uvedu
dva příklady jak Šuršňa mluvil a jak těžce mu bylo
porozumět. Jednou z těch, kteří mu obtížně rozuměli
byl právě Karel Stanuš. Jak napřiklad když po snačině
fárali hnojit na dno, obrátil se Šuršňa na Karla se
stručným oznámením: „Až budeš vidět, já klepat votruby.“
Karel na něj koukal jako blázen a ~~řekl~~ ptal se

Šušni: „Jaký votravy budeš klepat ty vole? Proč na nás vůbec chceš klepat votravy?" Na to se Šušňa zachl svým zpěvohrou ohrazovatpěč votravy ně a tepve když vzal do ruky zdero a zaklopal na potrubí, všichni pochopili, že Šušňa jako signalista zaklepe na potrubí až bude všichta - konec války.

Jindy se Šušňa na Karla obrátil s ustaranou tvárí a obličejem: „Kódl, ten kacičta mi nechce srat, co musíš dělat?" Karel na něj nechápavě hledí a říká: „No jsem jistě neslyšel, že by kachny měly zápor. Ale jim nedávej žrát votravy a něco jim dej ať se posrou." Na to za Šušňa: „Ty trotl ně srát, ta kačiža nechce esn." No tak - říká Karel, tak mluv pořádně ty Šušňo, kdo ti má rozumět.

Hlavní s čím se Šušňa na Ostrově proslavil byl jeho beran, ze kterého vychoval rádného chlapíka, který se brzy stal členem party a všim všudy a jeho (beranovy) příběhy jej proslavily nejen v Chotěšově, ale i v rámci celého podniku v působnosti v Čechách i na Moravě. Beran byl nejen tvorem různých žertíku, které s ním tropilo oprazenstvo jejímy, ale prosluvil se i svým typickým chováním.

Tak tedy - ze života berana na Ostrově:

- Jeho oblibou zábavou bylo, že když ty baby z Chotěšova napadlo kozy na ostrov, chtěla se jako samec pokoušel obskočit kozu, ale pokud jej baby odhánětý, pouhnul i je. Na ostrý hnízdo pána, vždy pozoroval jako dobře vychovaný pes.
- Jednou přijela kontrola z podniku na Ostrovou s fungl novým „Tudorem", pro hladší generace mužím uvést, že šlo o nový osobní automobil Škoda - Tudor. Šofér Tudora si hrál při očekání na pány s beranem tak, že jej drbal mezi rohama, dokud je do oba

nepřestalo bavit. Šli tedy od sebe a dolní dej líčil strojník těžkých strojů, který tu chvilku koukal z okna strojovny takto: Šofér se otočil zády k beranovi a začal lezřít auto. Najednou beran zaconval a vzápětí se rozběhl, chtěje patrně ročníku nabrat na rohy. Šofér, patrně zaslechnuv dupot, otočil se a stačil ještě uskočit. Beran však nestačil zabrzdit, hlavou narazil v plné rychlosti do dveří auta a uvázl v nich poměrně dobře. Šofér pak vyl jako vášeň v nebližší prázdbrně, což mu sčítá nečne za vyřádá a uvidí bo. Načež jak dostal šňůrku přílez beranu volně nepoustit, ale za chvilku to bylo jako dřív. Domácí beran nenapadal a jako by věděl, nikdy nevtrocil do sáčkeční budovy, strojovny nebo kompresorovny, aby přerušil provozu.

Někdy jej však havíři zapojovali do nějaké zábavy a zvyku. Při jedné oslavě napřiklad beranu povolili na záda, do čumáku mu nalili pivo a pak měli ohromnou srandu z toho, jak ostrý beran vrčivě, opírá se o stěnu baráku a podklesává v kolenou a nakonec se svalí a usne. Alespoň prý bude vědět co jeho páni někdy zkusí. K cti jeho páně však musím uvésti, že o tom nevím, že by byl nějaký velký pijan. Říkalo se, že dost fanatičně podporuje svoji sestru.

Jindy beran dokonce fáral. Havíři ho chytili, navlékli mu na přední nohy gumový fárací kabát, pod bříškem mu jej na pásky pečlivě zapli, na hlavu mu pod čumák přivázali hlubičitý gumový klobouk, na krk mu dali strojnickou svítilnu, zvedli jej do ekoru, pořádně jej uvázali aby nevyvázl a přední nohy mu vystrčili z okna ven. Takto nepřirozeného jej pak pustili okamžik dolů. Scéna k popukání, nestálo tak, jak si představovali. Když okno dojíždí na dno, vždy se

někdo musí dívat nahoru, aby oboru zatlačil kam je třeba, dokud visí na laně. Teprve se nahoru podíval Franta Konířský a vida stejnorukou svítilnu, gumový klobouk a kabát jak kovkasí nad obrubu obou, neřekl jak se na slušného havíře patří slovy: „Zdař Bůh, Pane Kozák!" To byla pak práce, když Kozák na Franty zakecal.

Krásná symbióza vznikla mezi strojníkem Kovářem, naivním venkovským kvrdlákem vitězinek. V létě Kovář špačky z vitězinek vyhazoval otevřeným oknem ven ze strojovny na nádvoří a pod oknem již čekal kocour a špačky s chutí žral. Jestli kocour čekal až vyhnou nevím, ale asi ne.

Než budu pokračovat, přemýšlím kde stanovit hranici času, od kterého lidé, jejichž jednání a osudy popisuji, lze již považovat za „pitláky". Nezbyde než se podržet rozhodnutím státních orgánů a respektovat hranici 1. ledna 1958, kdy byl národní podnik Důlní stavby Teplice rozdělen do tehdejších trustů Severočeské uhelné doly v Mostě a Kamenouhelné doly Kladno. Tak vznikly Báňské stavby - národní podnik Most a Výstavba kamenouhelných dolů Kladno (VKD), do kterého jsem byl včleněn i já - tehdy revírník na dole Eliška v Chlumčánech u Jobrana.

V kategorii „Pitláků" tedy k 1.1. 1958. zůstali následující spolupracovníci o nichž dále podrobněji pojednám: Josef Chudek, Václav Zapotocký, Karel Stanek, Václav Krejčí, bratři Vatalové, Jan Briga, Václav Puchta, Václav Motl, Josef Držhal, Karel Pečený, Karel Bezvoda, Josef Strejc, Ladislav Kozel, Josef Kozel, Jan Pitter, Karel Pitter, Stanislav Jirovřek, 3 bratři Loudové, František Vladař, Karel Týkal, Miroslav Harmaček, Ladislav Feurich, a dlouhá řada dalších kteří se mnou před 1.1. 1958. sdíleli podobné osudy v n.p. DST. Trpím se mi jejich jména vynoří při dalším popisování mých osudů.

Tak tedy k dalším, kteří mě vychovávali a nebo jsem tak na mě působil já: Josef Chudek - komunista, později i předseda základní organizace KSČ na závodě 04, dle předešlých náš mechanik a dobrý člověk, který o mě mnohdy pečoval jako bratr. Nemohu nevzpomenout na jeho energické zákroky vůči mně, když jsme po šichtě oba přišli do Lidového domu v Dobřanech na oběd nebo večeři.

Chudek, kromě jiného též náruživý myslivec měl pivo a společnost velmi rád. Avšak když jsem si po jídle dal druhé pivo já, Chudek obvykle prohlásil: „Tak kamaráde a máš dost. Nebudeš, že my staří kozlové tady ještě zůstaneme sedět, ale ty se to nevěš." Já jsem jeho ochotně vždy poslouchal, protože tehdy jsem opravdu ani pivo moc rád neměl. Tak jsem se díky i Chudkovi nestal jedním z těch „pijáků", kteří v hospodě trávili veškerý volný čas. #/.

Chudek byl samorost, který ochotně předával své životní zkušenosti (mě tehdy bylo zhruba 20 a Chudkovi přes 50) všem mladším. Pokud jde o dnes tolik široce diskutovanou otázku sexu, tehdy se to slovo ani v běžném hovoru nevyskytovalo, dával Chudek k tomu poučení: „Jo, to chlapci nesmíte všechno ovrat hned v mládí. My jsme si to s mámou šetřili a ještě teď se nám sem tam nějaká ta višničká za červená." V otázkách, řekněme sexu, se jednak mluvilo jen buď o šukání nebo o lásce, přičemž ta vhodná kombinace obojího obecně uznávala za nejlepší. Jak vidíte, nic nového se za oněch zhruba 45 let od vzniku výše uvedeného Chudkova citátu, nevymyslelo ani v nejvyšších sexuologických kruzích.

Funkci předsedy ZO KSČ Chudek vykonával též v duchu své životní filosofie a teprve potom bral v potaz marxismus-leninismus. Pochází příklad: Jednou na naší členské schůzi přijel instruktor, dokonce z krajského výboru. Celé schůze se zúčastnil beze slova (jiného boha současně bylo myslivu Nedvěd). Když jej #/.

Jako předseda KSČ, vedl Chudek též delegaci pracovníků z okresu Elvíra k náměstkovi ministra paliv ing. Dlabajovi, ve věci žádosti o opětovné zvýšení sazby odlučného, které bylo někdy v polovině roku 1957 sníženo asi o 150,- Kč měsíčně. Jak jsem byl členem delegace za mládež, myslím, že předseda ZV ROH za stavbu a Chudek naši delegaci měl vyjádřit politickou podporu. Když jsme se na ministerstvu zapisovali ve vrátnici, ptal se nás portýrní strážný na účel naší návštěvy. Chudek mu jej ochotně sdělil, načež strážný projevil pochybnost, zda nebudeme zbytečně vážit cestu nahoru do schodů. Na to mu Chudek odpověděl: „No to bysme se na to podívali!" Náměstek Dlabaja nás, což neobvyklé skutečně přijal, vyslechl naši žádost i její zdůvodnění, že odlučné klesá, ale ceny potravin rostou, ale nic neslíbil, akorát nám vysvětlil, že odlučné je pouze „příspěvek" na zvýšené náklady na ubytování a stravování těch, kteří pracují odloučeni od svých rodin, já jako svobodný, že vlastně žádnou rodinu nemám a zřídit si nemůžu přestavovat, že za odlučné mohou být zcela zřízeni. Chudkova filozofie zapracovala při odchodu z ministerstva, kdy Chudek na strážného otázku jak jsme pochodili, odpověděl: „Soudruhu, měl jsi pravdu. Máme dojem, že my jsme opravdu zbytečně vážili cestu nahoru. Máme však obavu, aby si teď náměstek nezavolal tebe a neřekl ti: „Proč jsi nám tu svoloč poslal, proč jsi to hned nevyhodil."

pak na závěr Chudek požádal, jak bylo dobrým zvykem, aby něco prohodil na závěr, soudruh pravil: „Všechno se mi líbilo. Co se mi však vůbec nelíbilo, to je to, že zde mladší soudruzi starším vykají. To už jsme přece dávno překonali a jsme všichni soudruzi, neboť bojovali jsme.“ Na to mu Chudek svým způsobem odpověděl: „Podruhý soudruhu. To máš pravdu. On totiž každý má to svoji pravdu a já zase říkám, že od toho „bojovat“ není už daleko k tomu „vole!“ Co na to měl Nedvěd říci? Nevzdal nic a Chudek schůzi dokončil.

Filozofický přístup Chudek měl i k nejnovějším poznatkům a výmoženostem vědy a techniky. Co si ověřil, že funguje a dá se v praxi využít, toho fandil. Vždyť jako všestranný konstruktér k tomu byl vychován a byl prý snad prvním nebo vůbec jedním z prvních majitelů motocyklu v rodných Chudenicích. Pouze kritizoval, že na tom člověk dost prokřehne a líčil jak v zimě když přijel z Chudenic do plzeňské Škodovky, nemohl pro přílišnou ztuhlost údů normálně z motorky slézt, ale musel se nejdřív na chvíli opřít v sedě na motorce o zeď a počkat až mu klouby roztají. # 1/

O přístupu Chudka k technice, která funguje nepochopitelně, svědčí tento příběh: „Byli jsme společně s Chudkovými na jednom z pražských Brněnských strojírenských veletrhů. Zde se poprvé objevily poloviční automaty na prodej cigaret. Chudek se slovy: „Ať vidím,“ se rozhodl jeden takový automat, naplněný cigaretami značky „Lípa“, vyzkoušet. Tak tedy podle návodu vhodil dvě koruny, zmáčkl knoflík a když cigarety nevypadly, zmáčkl redukční knoflík, čímž se mu automat vhozené koruny vrátí. Automat si však nedokázal poradit. Chudek lehce zanadával a opakoval celý postup znovu, takže do automatu vložil již 4 koruny, přičemž nesrozumitelně mručel. Když však automat ve stávce setrval i po třetím

./.

Chudek byl na Elišce sice předevšim dobrým mechanikem, který ovládal vším údržbářským a elektrikářským, ale jeden pán měsíců byl též střelcem. Jako každý střelec, byl též střelmistrem a měl na starosti ve své správě i sklad trhavin. Bylo tedy samozřejmé, že mohl i zneškodňovat nevybuchlé trhaviny, které se odděleně uskladňovaly ve skladu trhavin, až se jich nashromáždilo tolik, že stálo za to, vhodným způsobem je zneškodnit.

Chudkovy některé metody zneškodňování mě vždy pobouřily. Stalo se tak dvakrát, vždy když jsem ~~Chudka~~ Chudka střídal z odpolední na noční. Tak jednou jsem přišel asi po osmé večer na šachtu a byl jsem svědkem, že Chudek láduje do nejpálenějších kamínek v kamnech tu nejbrizantnější skalní trhavinu Donarit. Ve skladu totiž zůstala nějaká starší zásoba a střelivo se již začalo pobít. Složení Donaritu je trhavina nitroglycerinová a vypotlý na tomto střelivu mohou být kapičky nitroglycerinu, který sám o sobě je, jak nadobro známo, velmi nebezpečnou trhavinou. Když dojde nedejbůh k tomu, že taková zpocená trhavina zmrzne, stává se manipulace s ní velmi rizikantní záležitostí a používat ji v takto stavu k trhacím pracím je zakázáno. Zima byla za dveřmi, takže se Chudek rozhodl přistoupit nejhorším. Že takovou dříve Donaritovou krabičku od střeliva hoří téměř tak rychle jako celuloid jsem se nejednou přesvědčil, když jsem suché krabičky házel v kamnech.

Házet však v kamnech i střelivo, to mě nenapadlo, takže jsem se Chudkovu počínání nahlas podivil. Chudek na to s klidem odpověděl: „To je dobrý. Toho jsem už na Chotěvicích napálil. To mám bezpečnější než to někde na haldě odpálit. Tam nevíš kdo ti odkud přijde. Když to není vepsané v díře, tak to nebouchne. Akorát toho do kamínek nesmíš dát moc, aby je to nerozbilo." (Pokračování na str. 146a)

rodinného kmotříčku, Chudek hlavně zaradoval: „Mordyjo, satra," udeřil pěstí do automatu, tes a letí a vyrypal hromadu možná padesátí korun. Chudek koruny bystře z misky v automatu i ze země před automatem sebral a k slovu: „Přece jen to nemá spatný automat, když se z něj dá vyhrát", vzdálil se, nedbaje na připomínky své manželky o ostudném chování.

Brzy však Chudek odešel do zahloubeného divadla, avšak nad ranní zavítal a též my jsme jej rádi v jeho choťářovské vilce navštěvovali, zvláště když byl čas výroby jablečného moštu, ze kterého Chudek uměl udělat pití, které bylo k nerozeznání od dobrého bílého hroznového vína.

O Václavu Zapletockém nepíši proto, že nosil přízvisko našeho druhého dělnického prezidenta, ale proto, že byl jednou z prvních obětí komunistického pohlaví, kterou jsem přímo zažil, byť jako nepřímý účastník. Zapletocký k nám na Elišku nastoupil, jako mnoho dalších před ním a po něm, s vidinou lepšího výdělku. Předtím dělal vychovatele v Psychiatrické léčebně v Dobřanech. Byl nadaný a tak z prostého vozaře v pěti letech, brzy dík své inteligenci postoupil na signalistu v jámy v šestě třídě a nakonec k vyměřovači tam kam hlavně chtěl. To je nyní vrátí zpět ještě ostudným. Kriticého dne, dělal spolu s jistým Kozlem z Dobřan na 1. patře, kde kromě automatického čerpadla nepracoval nikdo. Kozel, který jako zkušenější byl předákem, a Zapletocký na druhém postu, měnili stanou výdatnou a rozšiřovali účinnou zabezpečenou chodbu, aby případný zájem nynějších čerpadla z činnosti. Na 1. patře se kdysi točilo, ale těžko znemožnil tekoucí příval, který se rubání i chodba zaplnily. Zbylí čtyři chodby, vlastně nerozšířily se pomocí, neboť rodu vytékající z příštěj zbytečně nepadesát na spodní patro, zvídělo se zde čerpací zařízení. /.

(pokrač. ze str. 145 a)

Podruhé to bylo horší především pro Chudíka. Když jsem tehdy večer, asi někdy v létě 1957 vstoupil do kanceláře, uviděl jsem Chudíka sedícího na židli s nohou na stole, kalhoty vykasanými nad kolena, jak si nožem něco vydlabává z lýtka pokrytého drobnými krvavými ranami. „Sežírají Chudíka co se vám to stalo," říkám. „No nazdar," Chudík na to. „Tady vidíš jak dopadne všetečný pitomec, který si myslí, že všechno umí a všechno ví." Chudík pokračoval ve vybírání zrnících pilek a nějakých střepinek z lýtka a přitom mi vyprávěl tenhle příběh: „Někdy po svačině si Drížhal přijel nahoru pro střelivo a já když jsem mu ho vydával, uviděl jsem v trezoru ty krabičky s neodolatelnými rozbuškami, které tam strašlivě když se najednou ve tmavě. Tak jsem si je do Drížhalova odchodu vzal, vzal jsem z nich balíček, dopravil jsem ho do kůlny, vzal jsem jednu zdravou nálož a balíček strčil do kusu roury, kterou jsem zahrabal do hromady pilek vedle strojovny. Strojníkovi, kompresoristce a žížalám na věži jsem řekl aby nevylejzali dokud nerikám. Vzal jsem si tady tuhle kačenu (odpalovací stroječek na 25 ran), vlezl jsem si s ní za roh strojovny a otočil to. Žádná vrána nejela, tak jsem to otočení jistě dvakrát zopakoval, chvíli jistě počkal a když to zase nejelo, řekl jsem, že to vytáhnu z roury a dám jinou nálož. Sotva jsem vrána přišel k hromadě pilek, tak vona kurva jela. Asi byla nějaká turdá. Tak jsem to kouřil do lejtek a jak vidíš, ty nějaký ty pilky a střepiny z nálože prosly kalhotami, ale jen ten kousek co nemá pořádný gumovou. Podruhý dám radši dvě nálože. Nikdo to prasátko nemilej a ted mi podej nějaký desinfekční z lékárny, dřív než tohle zahnije a ztečou."

Všechno dobře dopadlo, žádná otrava v Chudíkových lýtkách nenastala a já jsem to prozradil až mnoho let po Chudíkově smrti.

Při výměně jízdenek se stojek, došlo k opětovnému prudkému brzdění vlaku a Karel i Zápotocký jím byli zaraženi. Karel měl zraněnu pouze spodní polovinu těla, avšak nemohl Zápotockému pomoci jinak než voláním o pomoc, které zaslechl strojvůdce Josef projíždějícího kolem v těžní klecí. Než byl Zápotocký vyproštěn, což trvalo asi hodinu, vdovil se mdlým příhem a bahnem. Stálo to kolem nervů všechny a jí, pořád na odpočívání, byl jsem jíž pouze svědkem toho, jak Zápotockého vynášeli z těchtěch budovy do místnosti první pomoci, i když všem bylo jasné, že již jich na ohledání. Mě však navždy utkvěl v paměti moment, a snad proto se vůbec o Zápotockém zmiňuji, kdy chvíli po mě k dolovu přivítěl na kole ~~k~~ asi patnáctiletý Zápotockého syn, který se nejspíš velmi brzy musel dovědět, že se tátovi něco stalo. Když chytil dech, jeho jediná slova zněla: „Co je s tátou?" Všichni kolem, včetně mě jsme mlčeli a mlčky sklopili hlavy. Pouze vedoucí pronesl jediné slovo: „Nežije." Když to chlapec uslyšel, nevzkřikl již nanejvýš ani slovo, jen se mu obličejem rychlým zábleskem, skočil na kolo, jenž z kopce přistřádal do pedálů a šílenou rychlostí se vzdálil zpět k Dobrance, že jsme měli strach, že sám si snad vezme vaz když v kolem nadskočil na železničním přejezdu. Karel skočil v dočivotním portrétem jedné noty, zával vyznávala dolní jantar a jí, když jsem obcí potkal syna Zápotockého v Dobrance pozdravil jsem jej v naději, že se se mnou, třeba jsem byl o pouhých čtyři nebo pět let starší, dá do řeči. On však se vždy jen zasmušil, na pozdrav sice odpověděl, ale do řeči se nedal. Asi by hájil rozhovor považoval snad za drzost dokud nezacelení rány a jí to nepřekonal.

Karel Šťastný je skutečně zvláštní kapitolou v dějinách „Pitlíků" na plzeňsku. Vrátil jsem se o něm zmínil v

předchozích účastech. Neumím přesně, jak se prof dostal k tomu, že absolvent obchodní akademie, učitel na statku v Choteřově, synek spořádané rodiny, se ocitl mezi „Piťlíky" na hlubeční jámy „Ostrovní" a pak s nimi jako havíř jíž předkový, putoval na důl „Petrok" v Chomli u Radnic, na důl Eliška v Chlumčanech, kdy jíme se potkali, aby se později stal štajgrem, posléze a nakonec ekonomem závodu. Karel je chodící kronikou Piťlíků na Plzeňsku. Stavitelem jakožtiškem je, vlastně dlužen vše byl Franta Pojar, který někdy v roce 1950 přijel na své motorce na důl Kamenný v Tlučné, aby začal zařizovat pracoviště pro prohlubení jámy dolu Kamenný z 500 m na 710 m konečných. Z té doby se mnoho písemností nezachovalo a všechny, které pocházejí z doby před 1. 7. 1956 vlastně znám od Karla Stanka.

Jak se dlužen rád říká - průřezově - Karla Stanka (dále jen „Karel") poznal tuhý poprvé právě z Elišky. Jezdíval do práce na kole z Choteřova v křišťálové čepici a pomačkaném v takových černých soukenných vlásek již připomínalo nějakou uniformu, ale dlužen nedovedu říci jakou. Hned od prvního rozhovoru s ním jsem pozoral, že jde o člověka který má rozhled a způsobem vyjadřování a vystupováním vždycky značně převyšuje intelligenci své kolegy v práci. Havíř to byl zručný a pracovitý. Rád si však přihnul a někdy „potřeboval" dovolenou když předtím někde pařil. Takovéhle neplánované dovolené jsem nikdy neměl rád, zvláště když si zájemce o takovou dovolenou ani za sebe nenašel náhradu. Jak se to v šestce šichty muselo vždycky lepit, nebo to bylo znát na výkonu.

Tak jednou na noční například Karel nepřišel. Když jsem se druhý den do něj pustil proč nepřišel, řekl mi, že jsem mu práci dal dovolenou. Já jsem však nic takového nevěděl. Karel mi to blíže vysvětlil takto: „Převčírem před polednem jsem viděl, že asi nepřijdu, protože jsme zavedli v Ž Lidčáku. Tak jsem šel za tebou a ty jsi spal. Vzbudil jsem tě, ty

jsi k jaradě a já ti říkám, dneska si ben dovolenou!" Ty jsi takhle kňučel hlavou nahoru a dolů, což pro mě znamenalo ano a zase si jakoukoli zpátky na postel. Vzal jsem to tedy za schválené." Byla to prelbabina, ale co teď s nima?

Karel byl jednou iniciátorem záchranné akce části daru, který jsem dostal od své budoucí manželky Hanky. Ta mi jednou k svátku poslala krásný dort v podobě knihy vázané v kůži s ozdobným kapesem a záložkou k svátku Mamí a nádhernou růží, vše z marcipánu. Když jsem to rozbalil, pozval jsem spolubydlící aby se podívali a abych se s nimi rozdělil. Mezi prvními přišel Karel a když to viděl tak prohlásil: „To přece volové nemůžeme sežrat!" I mě bylo té krásy líto a tak jsme dlouhým nožem oddělili horní desku knihy a její hřbet, které jsme odložili a teprve to ostatní rozporcovali a snědli. To nejkrásnější jsem měl vystavené pod celofánem jako malíř, a až to kolikrát přestal obdivovat, začal jsem i to rozdělovat, aviak růžičku jsem snědl vám. Zde je důkaz, že i tak hrubý živel jako kavalérství, umí krásu ocenit.

Karel byl jedním z trojice, která mohla být již dávno mezi nebožtíky. Bohužel byl pouze jeden z nich raněný. Stalo se to při dobývání větrné jámy dolu Eliška. Na začátku odpolední směny sjížděli v okovu Karel Stárek jako předák s ním jistý sanda Louda a Franta Vladař. Jakmile sjíždělka zazvonil do strojovny signál „dolů", otočil se zadky k jámě a ve dvanáctí šachetní budovy si zapálil viržinko. Velitel vědí, že má při jízdě dolů pozorovat co děje kolem, otočil se s hrůzou a zjistil, že v polovině jámy visí na laně, vedoucí škov. Okov tedy jel dolů bez vedení a jakmile by u sama za okovem rozjely a dohonily jej, skoro bezpečně dojde k utržení lana a volnému pádu okovu i s lidmi na dno jámy. Rozhodl se tedy lano zajistit tak, že pod ně do drážek prošlapaného hlíny kamínky. V okamžiku se však při přibližení

trámů netrefil do trámu, ale udeřil do sání, které se okamžitě uvnitř dolů a s nimi i páličky, vypadnuvší signalistovi z ruky. Jak už jeho signalista mohl jinak očekávat jak takové dopadne. Dopadlo to zhruba tak, jak jsem uvedl výše. V detailu tak, že sání dojely dolů v okamžiku, kdy obou jízd sedělo na dvě jízdy a trojice z nich vyskákala. Poslední vystupující byl Vladař, kterého praštila průvodnice, utržená i se zavazadlovými sacími, které se při dopadu na zavazadlový na druhé průvodnice nástěnky zachytily a dolů na dno nespadly, Vladař utrpěl rázný úraz páteře který více svými následky, ale přežil a Standa s Loudou stojící jíž vedle z okénu v boku jámy, vyvázli bez škrábnutí. Vladař viditelně přes dvě okénu podvázali, naštěstí, dali signál vzhůru, po kterém si všichni nahoře oddechli a strojník jedoucí opravdu „citelnou" nabral opatrně vinutí vaků, všechny vytáhl nahoru.

Pravidelně jíž průvodčí vanička s doktorem odvezla Vladaře a po jejím odjezdu se Louda s Karlem okamžitě odebrali do „Lidového" v Jabloňcích, kde začali slavit své druhé narození.

Když pak přijela vyšetřovací komise z Báňského úřadu a Veřejné bezpečnosti (SNB či dnes Policie), nenašla konkrétní svědky provozní nehody na místě a potom, co byli svědci přivezeni na šachtu, bylo zjištěno že Karel se zvládal ještě jakž takž tuto omluvit právě ovlivněn druhých narozenin, avšak Louda již byl schopen pouze vydávat nesrozumitelné zvuky. Výslech svědků tedy musel být odložen na druhý den. Orgán VB to nevěl dosti nelibě, mluvil o nečistě k úřadu, ale báňský inspektor, znalý havarijních zvyků, nevěl neschopnost svědků podat výpověď, se stoickým klidem.

Pomalu brzy po tomto druhém narození začal Karel postupovat v osobním životě a v práci trochu jinak. Nevím přesně zda až po druhém narození nebo krátce předtím se Karel oženil. Jeho otec to krátce před svatbou před námi

komentoval slovy: „Zaplať pánbůh si konečně našel kamarádku a ty kamarádi už přestanou." V okamžiku vyslovení této věty (král) starší Štaud patrně vědět málo o kvalitách této kamarádky, která se bohužel nestala Karlovou kamarádkou na celý život jak Karlův otec jistě doufal.

Pracovní kariéra Karlova je dokazem, že až na společenském rébrníčku postupně stoupal, nikdy nezaponěl z čeho vyšel a humor plný vtipu jej neopouštěl a dosud neopouští. Na doklad uvádím dva Karlovy žerty z doby jeho působení ve funkci ekonoma závodu:

Jistá úřednice z personálního ředitelství v Kladně se jednou ptala Karla co dělá naše spolupracovnice Nadě. Karel na to s vážností odpověděl: „Jó Nadě? No ta se minulý týden (znovu) vydala nějak do Bavor a co tam dělá, to zatím nevíme. Ono to všechno bylo nějak narychlo." O této Karlově odpovědi a rozhovoru jsem nic nevěděl, takže jsem se velmi podivil, když další týden jistě před začátkem porady mě nutně pozval k sobě Karlový náměstek (stalo se v roce asi 1975) a začal mně peskovat za to, že jsem nerespektoval vystěhovalství svého zaměstnance vedení závodu a dokonce osobní referentky do západního Německa. Když jsem se ptal odkud takovou blbost vzal, že Nadě se ze svého místa nechala a že když chce může si ji zavolat, nechal si pozvat Kubkovou a teprve pak bylo zjištěno, že jde o další Karlovu recesi. Kabelovák si neodpustil Karlovi vyčítavě něco o politické nevhodnosti takových žertů, ale když jsem Karlovi kabelovákův vzkaz vyřídil, Karel zareagoval přesně jak se na Čecha sluší. Zde uvádím citát z dopisu rytíře Jana Palečka ze Stráže - jiného dvorního učitele českého krále Jiřího z Poděbrad, kanovníku Niccolòvi Malvezzimu v Padově, napsaný z Prahy do Padovy v červnu roku 1458. Tímto způsobem se tehdy mnohdy vyjadřoval Karel i mnozí z nás:

„Tento národ znělka kline a nemiluje vymazů z oblasti Veneriny, ale zato s rozkoší a při mnohých příležitostech vzpomíná jednoduchého aktu očistného, dále oné části těla, která právem hraje nejvýznamnější úlohu, a konečně i tekutého výměšku, jež je výsledkem úkonu." #

V jednom horkém létě přijel k nám na kontrolu cí jednatel ekonomicky náměstek podniku Václav Vocilka. Pro jeho suchý přístup k životu byl u většiny techniků oblíbkem jak osina v jisté části těla. Sotva Vocilka setřel pot z čela, projevil přání se něčeho napít. Karel mu přinesl láhev limonády a sklenku. Limonáda měla světlezelenou barvu a nápis „Amára." Vocilka se s chutí napil, ale za chvilku povídá: „Ta limonáda má takovou zvláštní chuť." Nato mu Karel odpověděl otázkou: „Nezdá se Ti, že je to takové hořká chuť po mandlích?" „No možná" řekl Vocilka. „No vidíš" řekl Karel „jistě už jsi slyšel také slovo ciankáli. Vidíš?" Vocilka trochu zvážněl a Karel mu dále povídá: „Tak už jsi se napil, nebo začneš jednat?" # „Této limonády máme pro Teke dost."

Vocilku jsme nakonec přece jen otrávili, ale předevřím tím, že jeho nápadné pomalnost částí úkolů z kladenského na náš závod nepřevzali.

Tak to byl svět Karlův. Od Karla poslouchali, zvláště jsme od starších „_pitláků" vyslechnuté dva příběhy z prohlubování dolu Krimich, kde pracoval jistý hlubič, domovem v Tlučné, jménem Otto Hanus, zvaný „příkožec" proto, že o sobě prohlašoval, že se nejlepší prokazí má příkožci.

Hanus byl známý recesista a rád se předváděl i tak, že například na kovovou ocelovou trubku a prkénko balancoval na traverze nad jámou. Terčem Hanusových žertů často byl jistý Wirth zvaný nevím proč „Nanuk". Poslyšte tedy tři příhody s Nanukem.

./. #

(František Kupka: „Paleckův úsměv a plát.")

Nauk byl bývalý živnostník a člověk velmi šetrný. To se mimo jiné projevovalo tím, že se rychle naučil od ortaťáků havířů, brát si domů „domáč" což byl buď špalek odřezaný od dřevěné stojky nebo stropnice či kusy uhlí. K nošení domáče sloužila kožená aktovka nebo malý plastový kufřík. Nauk používal kořenovou tašku na zámečky a přezky.

Ota Hanus (dále jen „Ota") jednou vyčíhl, že Nauk si dole připravil do tašky kusy uhlí a dostal nápad, že jeho pečlivě nachystá. V nestřeženém okamžiku Naukovi nejprve uhlí z tašky vysypal, dal do ní starou dětskou lampu a tu zase přitěžkl uhlím. Když si to Nauk po vykonání návštěvy šel k budově, zavolal Ota telefonem do vrátnice, že Nauk má v tašce lampu zasypanou uhlím a běžel do vrátnice, tedy ať vyčíhnou. Vše proběhlo podle naplánovaného scénáře. Velkodušný strážný na Naukovu výstrahu odpověděl: „Co to nesete v té tašce?" Nauk, vědom že domáč se kontroluje, tedy klidně odvětil že trochu uhlí. Na to strážný špitne: „Tak dneska se radši jedu vám, jestli tam nemáte něco lepšího." Zavedl Nauka k lednici v váhy, kde z nákladačky odhazovalo uhlí nad váhu a povolil uhlí z tašky vysypat. Když vypadla lampa, v Naukovi hrklo a hned začal koktat: „To to, já nevím." Špaček však na takové vymlouvání nedal a pravil: „Tak to si vyřídíte s Veřejnou bezpečností" a vedl nešťastného Nauka zpátky ke vrátnici. Mezitím však z anonymity vystoupil Ota: „Špačku, nechte ho, tu lampu jsem mu tam dal já, aby byla nějaká sranda." Tím to skončilo. Nauk řel domů tentokrát bez domáče a notně na Otu nadával.

Ota však nebyl zlý, lecos obětí Naukovi pomohl a pomohl, takže začas byli opět kamarádi. Přesto Naukova prostá víra ve zkoušenost a um havířů dráždila Otu nakolik, že musel Naukovi zase něco vyvést. To se povedlo v období, kdy vedení dolu Kvíčala nařídilo, zjišťovat asi třikrát za směnu možnou přítomnost důlních plynů (indikovat) na pracovištích.

Tato dělostřelecká činnost přinášela signalistům, tedy i Nanukovi. Když si Nanuk poprvé přinesl benzinovou baterku (indikační lampu) požádal Otu, aby mu znovu vysvětlil jak se s lampou zachází. To se ozvalo právě na toho pravého. Ota ihned zahájil instruktáž: „Ták hele. Tedy máš normální plamen, ják ti ho udělali v lampárně. Když chceš indikovat, tak nejdřív se tím normálním plamenem pěkně pomaloučku zvedáš lampu až ke stropu, pak zase pomaloučku spouštíš až k zemi (podlaze). Kdyby ti v zemi plamen zhasl, jsou tu dvířka a musíš volat bezpečáka."

Až sem Ota opravdu nelhal. Následně pak přešel k vlastní, účelové, verzi instruktáže: „Potom si tuhle plamen stáhneš jen na takovou mušku a zase jedeš s lampou ke stropu. Lampu držíš v pravé ruce a když jedeš s lampou dolů k zemi, a máš lampu ve výšce očí, ohneš levou ruku v lokti a lampou udeříš o loket levé ruky. Když lampa zhasne, jsou tu výbušné plyny a hned volej bezpečáka co jsi zjistil."

Nanuk sice namítal, že když jej o indikaci povečeřali v lampárně, tak o tom bouchání lampou o loket nic neříkali, ale Ota mu to lehce vysvětlil: „To víš, ti vicelet sráčku z rychlíku. Jen to dělej ják jsem ti řekl a uvidíš jak to bude fungovat. A ny den makat - Lačí Boh!"

Když tedy měl Nanuk volnou chůzi, řekl si, že to v tom indikaci zkusí. Postupoval přesně podle Otova návodu a dočkal se pozoruhodných výsledků. Když indikoval s „muškou" plamének v lampě skutečně po nárazu lampy o loket zhasl. Nezbylo tedy nic jiného než zavolat bezpečáka: řádný signalista Dolních staveb Wirth. „Indikoval jsem v prostoru nádražíčka a zjistil jsem, že jsou tu výbušné plyny." Na takovou zprávu reagoval bezpečák okamžitě a během asi deseti minut byl dole u Nanuka: „Ták vokaž kde to bylo." V tom samém místě to bezpečák zkusil s normálním plamenem i muškou a ono nic. Proto se obrátil na Nanuka: „Vokaž ják jsi to indikoval." Nanuk tedy ukázal

postup přímo podle Oty. Než stačil něco dodat, začal bezpečák láteřit: „Jezišmarjá, co s tou lampou bouchá o ten loket? Kdo ti to poradil?“

- No přece Ota Hanus!

- No to sis vybral pěkného instruktora. Ten z tebe udělá akorát blbce.

- Takhle ti ta lampa přece zhasne kdekoliv a kdykoliv.

* S Otou si to vyřídíš sám, že než tedy blbce dělat nebude.

Když ke konci šichty Nanuk hlásil Otovi problémy se svojí indikací, ten se nejprve začal řešit jak se na pondělí Švarce rychle dostat dolů. „Koneční jednou zase musel zvednout prdel ze židle“, spokojeně pravil Ota. „A ty si nebo: Jak se vykoupu, hned to s nima půjdu vyřešit.“ ~~Bezpeč~~ Bezpečák ukecat nebyl pro Otu vůbec žádný problém.

Poslední příběh vznikl za vedení Oty - Nanuk byl také recesní, ale vzhledem k Nanukově věku pohřbil Nanukovu nervovou soustavu natolik, že ho hned potom, důrazně požádal Nanuk vedoucího provozu, aby jej z Krtínicha přeřadili jinam. To se také stalo. A co že to bylo za příběh?

Jednou se dělalo něco poblíž nástřelště takže na svačinu se všichni sešli i s Nanukem v ň nástřelišti. Na podlaze (podlaze) i na ocelových částech nástřelně bylo dost prachu a chlapi to začali Nanukovi vyčítat, proč nebezpečně hadlí a neotřel to a to vyvolalo diskusi o nebezpečí výbuchu prachu. Řeč začala být trochu monotónní a Nanuka to urpalo. Když Ota viděl Nanuka spícího, usmyslel si, že zinscenuje výbuch uhlíkového prachu. Ihned všem vysvětlil jak se to udělá: „Támhle u boku stojí opěrná železná plotna asi 3 x 2 metry. Tu převrátíme na zadní a jak to bouchne, zvíří to tady vrchní ten prach. Nanuk se probudí a vtom já zhasnu světlo. Musíme se však postavit dva a dva na stranu k jámě a do průchodu, aby

si ten blbec něco nevdolal až nám tu začne divočit. Jakmile zhasnu světlo, začnete všichni na plnou hubu řvát! Všem se ten nápad moc zalíbil, rozestavili se a vše proběhlo zdárně podle plánu. Jeníčka Matuše chytili do náruče ti dva co stáli vmžiku do průkopu. A když jeden z nich vykřikl: „Mám ho.!" Ota zase rozsvítil.

Nauč byl opravdu na potrhání instantky a hoši viděli hned, že to asi tentokrát přepískli. Žáčku' omlouvání a chlácholení nepomohlo. Nauč prohlásil, že dál si už nenechá ze sebe dělat vola a jak jsem již napsal, z Kunínku na vlastní žádost odešel. Hoši šli k provozovateli na koberec.

Teď se vrátím do let 1956 až 57, abych popsal další havíře s nimiž jsem se zde setkal.

Emil a Tonda Vaňkovi, patřili na Elišku dědy Elišiři Šmoudrkovi někde od Velkej Lehoty ze Slovenska a zvláště Emil se hluboce zapsal do dějin pitlákův i „velkáčů". Emil dobrovolně natrvalo zakotvil v Chlumčanech, když se zamiloval a oženil se s dcerou naší vižňalistky Šťáhovec. Ta, stejně jako my všichni, poznala, že „Emilko", jak mu Šťáhovcí říkala, je dobrý chlapec a „makač" s vlastním zájmem o práci.

Když jsem přišel na Elišku já, byl již Emil předákem nejlepším a to především proto, že pracoval nejen rukama, ale i hlavou. Starousedlíci na něj proto koukali trochu skrz prsty, ale na Emila prostě nemůžli. Já jsem si ho brzy oblíbil proto, že jsem záhy vycítil, že mě prostě respektuje, nesnaží se mě oblbnout, naopak když se mu zdálo, že nějaké mé rozhodnutí je chybné - prostě mi vysvětlil, že nechápu dobře a proč. S Emilem nejsou spojovány žádné alotrie, takže humorným příběhem v němž by hrál hlavní roli, nemohu posloužit. Emil se pouze nikdy nezbavil svého slovenského přízvuku. Jeho typický výrazem zůstalo ono „reku - reku" a ponětud drmolivá řeč.

Jeho bratr Tonda prostě „nůžil", vydělal „peňáženky", něco popil

a zase odešel. V Čechách pokud vím, nezakotvil. Obec Vatalu mám vrátil společně zaznamenaný v paměti a též se fotografií, když jsme společně stáli cestou vedle penzionovaného ředitele Vrťatýho Kozáka, tragicky zemřelého záhadou právě na pracovišti, kde předákem byl Emil Vatala. Nikdo však z úmrtí Kozáka neviní Emila.

Grigu - křestní jméno si bohužel nepamatuji, byl předákem. Během na dvoucí Emila Vatalu, ale ten typ, který ve stavebnictví vidí zejména nepřítele a hledá spíše chyby stavebníkovy, aby jimi odůvodnil chyby vlastní. Havířovat uměl, ale jinak velmi umělý své umění zdůrazňovat. Úcta na jeho tváři vpadnout bylo zvláštností a proto asi on se do dějin nezapsal žádným příběhem hodným zmínky.

Zato Václav Puchta - bývalý obchodní příručí o době dával dobře vědět. Vždy byl v partě na druhém postu za předákem a v partě plnil tu roli: Vyplácet hubou pro partu co nejvíce peněz a dalších výhod. Rád vyprávěl typické příběhy milostných hospodských hrdinů a hrdinek typu: „O Františku Navrátilovi jak chodil za nějakou Brotánkovic ze Šnapoušů a ta že měla fajnfiju ale těžkej jazyk." Také mu Puchta brzy po seznámení radil například takto: „Co nevidíš na stromě, neskočí do rybníka a nezamkne se. Všechno beer!" Když se pak dozvěděl, že se budu učit, chytil se za hlavu a vykřikl: „No tos to nemohl brát tak dobrovolně!" Dodnes nevím proč, ale právě trojice Kučera, Puchta a Drizhal byla cílitým terčem výpadů vedoucího Františka Pojara, který se mi jednou na noční, když nemohl po opilci zase spát, svěřil, že právě oni se nějak vydávají. O Puchtovi bude řeč ještě dále po skončení našeho „působení" na Elišce.

Na Elišce jsem dále poznal vřelého, vzdělaného a poctivého havíře Václava Motla, myslím že snad z těch Šnapoušů, tolik zmiňovaných Puchtou.

Věna Motl byl zručný havíř a přístože byl družný, pivo měl rád, účastnil se všech možných taškařic, nevzpomenu si na žádnou typickou příhodu s ním.

Zato Pepík Držhal vynikal různými žertíky vůči ženám slouživším na šachtě tak, že mezi nimi získal pověst sprostáka, ovšem ne tak zlou. Erotické předměty ehotického až porno charakteru rád předváděl, jakož i lechtivé vtipy. Do mého života se zapsal dost zvláštním způsobem. On to totiž byl, kdo mě zastoupil jako střelák na oné šichtě nedělní, kterou jsem pak ztrávil se svojí Marurkou, stejně jako noc předtím a na kterémžto základě jsem se rozhodl, vzít si Marušku navždy. Předtím než se stal Držhal střelákem byla mnoho let známá panta Držhal, Kučera, Puchta s dobrým výkonem, kde Držhal přidělával.

Havíř Pepný (křestní jména jsem už zapomněl) z Chlumčan patřil k těm kmenovým havířům z Týnecké šachty, kteří ještě uměli dělat ve dřině, dokázali vyzmáhat „bolcnovaním" kdejaký zával, ale na havírnu moderní s bagrem a pneumatickým kladivem už nebyli. Proto také většinou dělali v „čtyřce" s nějakou tou prémií, takže v porovnání s takovými jako Vrtala, Grigar nebo Držhal, měli plat i o třetinu nižší. Ženské ve vsi se jinak hlavně v krámu a při jiných příležitostech bavily o platech svých mužů a paní Pepná (a tedy jsem si vzpomněl, že Pepný byl Karel) pak svému muži vyčítala, že nosí domů míň než ostatní. Pepného jsem si zapamatoval s jeho poznámkou u jedné výplaty: „Václave, musíš něco udělat s tím mým platem. Víš co říká moje stará? Že nejbat, to nejbám jako mistr, ale plat že nosím jako učedník." Tak jsem se snažil něco s tím udělat a co jsem udělal, stačilo asi k návratu štěstí do Pepných rodiny, nebo alespoň k tomu, že Pepná od Pepného neutekla. Alespoň o tom nevím.

Karel Bezruda a Josef Strejc oba z jednoho kouta. Bezruda z Oťěžic, Strejc ze Dnešic. Oba patřili ke kmenovým havířům, kteří začali uhlí dobývat na Jobrátku a Markl'ánku a pak po zrušení dolů tam, postupovali směrem ke Zbůchu.

Jak jsem je oba zastihl na Elišce a rád na ně vzpomínám pro jejich řemeslnou zručnost a naprostou spolehlivost praktický ve vším. Byli to ti, kdož byli důkazem toho, že havířské řemeslo není pouhou nádeničinou, ale poctivým řemeslem a že výdělek lze dosáhnout i při nutné opatrnosti.

U nich to začínalo již péčí o nářadí. Do smrti nezapomenu na to s jakou péčí a věnovali třeba jen seberám. Na všechě byli vždy alespoň půl hodiny před fárákem a již přecečeni do fárnčě si zašli do dílny pro naostřenou pilu, přitom si vzali třeba odkouřený zbytek hnusného kaboučka a pak, hřejíce se jíště chvíli na plotýnce a při řeči o králících a zahrádkách šmrdlali hnusným kaboučkem své sekyrky aby byly jako meče, neboť jen ostré nářadí v práci pomůže.

Ve vztahu k ortfatním kamarádům, nemělý jsem je nezčíslené a vůči nim vždy slušní, ale nikdy podlézavý. Prostě, havířská hlava s náležitou důstojností. Žádný úlety do kopsek, žádný prosívání výplat. Pivo je napojí na žízeň a ne na ožrání! Proč si nedát stamprdli, ale jen pro chuť a na zdraví. Takoví jedinci mohou být dokonce i příkladem pro nadřízené a je ostudou, když je v privilegované inteligenci předčí.

Trochu jiného zrna byli bratři Karel a Jan Pitrové. Karel přišel až pokoj, co začala příprava na dobývání uhlí na Elišce, ZUD převzalo rubrikou a hlavní vodorovnou dopravu na tomto dole a tudíž k pitlákům a nikdy nemohl pochopit. Karel byl solidní, ale vypočítavý společnosti se vpíše vtrhnul a proto nemám co podstatného o něm napsat.

Jako Jan (Honza) pitlák byl, i když původem zedníl a ve vztahu k pitlákům naplavce, ale to byl i legenda Stavu.

Honza Pitra jsem se z podstatu bál. Smál se velmi zřídka a tvrdě vyžadoval, aby měl všechno jak se říkalo „za prdelí". Jak něco chybělo pro jeho nenáviděný postup práce, hned se mračil a nadával. Práce odváděly čistě a řemeslně pečlivě. Když bylo třeba vyznačit zářez, nebylo snad lepšího nad Honzu Pitra. Honza Pitr vidličkou nožtář až v pažbě. Téhdy jsme chodili dělat s truhlářů na přípravu materiálu a jako když z něho něco spadne. Snad ho trápil ten každodenní strach z šachty, kterou nesmí tak perfektně odvádět proto, aby mu nevyhlížela.

Úplně jiná parta byl Standa Jirovič. Byl někde z toho kouta od Sobětuh nebo Přestavlk, kde se v dřívějších dobách na Mertlíkovu také dobývalo uhlí, podobně jako v Bukové, odkud pocházeli Pittnové. Standa byl zvonový údržbář, který si pro svoji potřebu ve velmi pěkném stavu udržoval svůj „vůz" Praga - Picollo. Řád se jezdívalo s Pikolou zvlášť. Jednou například odjížděl opět na jeden ze svých „výletů" a na novince u šachetní brány stála jeho Pikola. Standa otevřel dveře, vyndal startovací kliku, strčil, Pikola hned chytla a pomalu se rozjela. Standa s klikou počkal až k němu Pikola dojede, usedl dovnitř, elegantně zabouchl dvířka, pokynul nám a majestátně odjel.

Proslavil se svým úsloví: „Jen muž, který je hladce oholen a lehce navoněn, má úspěch u žen."

Loudové u nás pracovali tři bratři: Václav, Jaroslav a Miloslav. Všichni byli zedníci, ale pokud nebyla zedničina, dělali haviře. Přestože byli všichni z Vodního Újezda z jednoho „kotce", stejní nebyli.

Když to vezmu od nejmladšího Míly, tak s tím byly největší problémy. Nejen že se rád napil, ale potom se i hned prál. Také na to doplatil, když napadl strážného ve službě, který ho nechtěl opilého

pustit na šachtu. Končil jsem tehdy odpolední šichtu, předával jsem raport předákům a kolegovi, když do kanceláře ubočil strážný a snažil se rychle za sebou zavřít dveře. Ty mu však vyrazil Míla Louda a hnal se po něm. Strážný zvedl židli a bránil se jejíma nohama proti Loudovi. Ten mu však židli vytrhnul, uhnul jedou nohu a praštil strážného tou nohou do hlavy. To už jsme ale Loudu přiskočili, přidrželi jej na jiné židli a já jsem zavolal eskortu a vzápětí prokopci strážný měl rozraženou kůži na hlavě. Skončilo to soudem a Mílovým vězením několika měsíců. Jeho první příležitostí jsme se Míly Loudy zbavili. Měl sice dobré ruce ale hlavu jak se říká, vygumovanou a takoví lidé - ukázněni svému okolí, na všechny nepatří.

Prostředním Louda - Jarda byl vlastně také „vyprtko", ale do nohou si dával až po všichtě. Pobou se rád chlubil svými bratry a v ohrožení říkával: „Zkus naššeho Mílu? Ten má takovouhle ruku," a znázorňoval placku o průměru nejméně 30 centimetrů. Jarda rád sázel do Sportky a jednou se mu povedlo, že vyhrál druhou cenu. Nečekal ani na výsledky a zaplatil pro celou hospodu. Nemile však byl překvapen, když vyhrál pouze 1.200,-kčs.

A tak na scénu vstupuje třetí, nejstarší Louda Václav. Ten nejmíň víc než na uhlí zíznč a na korunku byl opatrný. Často jsme se spolu dohadovali o nějaký ten centimetr normy kvůli budoucí výplatě. S výtěžkem i platem se držel mírně nad průměr a když se Jardou povedl ten kousek s „výhrou" ve sportce tak mu řekl: „Já se ti divím, že se na to sázení nevykašleš." Natáhl obě ruce před sebe, otočil je dlaněmi vzhůru, pohoupal nahoru dolů levou rukou a pravil: „Tak tohle je Sportka," pak totéž udělal s pravou rukou a dodal: „A tohle je Sazka. To jsou

výhry jiště." Ze všech Lordů byl pravým přítelem jak Václav, který s rodinou bydlel v Citicích u Loketa. Bratry k nám přivedl a za Mílu se pak stydět a i on byl rád, že od nás byl odejít.

Franta Vladař je další postavou hodnou zvěstě, které nelze v historii vykreslby dolů na plentýku nevzpomenout. Výška postavy, šířka ramen a fyzická síla, vůbec zvěřinu neodpovídaly velikosti mozku, který tyto rozměry ovládal. Zato hlas jako trouby z jericha. Pokud vůbec připustíš, že proti němu stojí člověk, hodný boha, aby jej Franta vyřekl, nebo jeho oči uviděly něco co jiným neviděly a dalším vůbec, Franta vyjadřoval otevřeným ústy.

Na to váží dvě vážné příhody. Jednou jel na motorce ze Šichty a někde na kraji lesa mezi Vodnou Újezdem a Chotěšovem se něčemu podivil, načež mu do otevřených úst vletla vosa. Franta honem zastavil, vosu z úst vydobyl, ale žihadlo do krku dostal, takže musel lékařskou pomoc vyhledat.

Podruhé Franta dopadl jednou v šachtě při obhlídce stropu. Přidáhou se něco na stropu dílo nezdálo, tak řekl Frantovi: „Vem sem světlo." Franta vyhákl elektrickou lampu ze žáruvu, svítil nahoru a jako obyčejně s otevřenými ústy (pokud se tomu otvoru do hlavy ve Frantově případě dají jiným říkat ústa). Vtom se odlomil ze stropu kousek uhlí a zapadl Frantovi rovnou do krku. Franta se začal dusit, vyvalit oči vykřičet do nesvětla, takže opět poplach, mimořádný výjezd vanička a lékař fungovaly k Frantově záchraně.

Také Frantovy milostné hrátky nabyly zrovna typické. Jeden z nás byl svědkem Frantových nežností ve vlaku. Bylo to někdy na podzim či v jaru, kdy oblečka ve vlaku bývají dosti opocená a nosí se rukavice. Franta jel z Chotěšova do Plzně a někde u Tluchoř přistoupila dívka, která se k Frantovi zřejmě měla. Stáli vedle sebe

v uličce u okénka. Franta držel v ruce kožené rukavice, mátal s nimi po mokrém okně a pak jimi dívku šimral po obličeji. Ta vždy pochopitelně ucukla, na což Franta reagoval hlasitým smíchem a slovy: „Di do prdelčičé, hehe." Takto se spolu bavili celou asi dvacetiminutovou cestu. Říkal si, že se nakonec přece vzali.

Co se týče Frantova havarování, je otázno uznat, že pod vhodným vedením vděčal kus práce. Občas si vyříval druhé místo v pantě, ale přídavkem jej ustanovit si nikdo netroufl. Po úraze při hlubební večerní jámy na Elišce si Franta šachty už moc neužil. Přes svoji prostořekost si však dokázal vybičovat dosti slušnou invalidku a žije, což dle něj, prolezlý nemocemi dosluhuje. Vzhledem k jeho hlasitému projevu, stěžujícímu si okamžitě, potkat jej trčí ve vlaku. Když však je to nevyhnutelné, přesně víme co nastane. Celý vagon se dozví, že: „Co vy kurvy, vy jste se na mě vysrály, jako ta kurva Havel s tím Klausem, ty bych nejradši utrhl...!". Celý vagon následovně Frantovu projevu jásá, což on byl nýdžl tehdy stát, takže po výstupu z vlaku nás spolucestující kontaktují s návrhem na Frantovo zvolení do parlamentu, petují za nezávislé, neboť Frantovi je jasné, že kurvy jsou komunisti a vrátíme ti, co do nich přicválali.

V prvních dnech na Elišce jsem se setkal jenom s jedním Francouzem, který si rozumu také moc nenabral, ale byl alespoň daleko méně urvaný než ten Vladař. Byl to Franta Krejčí. V životě určitě nějak zvlášť nevynikal, ale do života mého se zapsal při začátku zimních prací nezmazatelně. Mohl to dobře být druhý mrtvý na mě ve směně.

Příběh se odehrál takto: Franta zapínal pod svázkou chocholou vozy na lano vrátku, který je patřil Frantův signál

vytáhl nahoru po rváčce. Když vrátkař naplnil lano a začal táhnout nahoru, měl Franta zavřít závoru do úkrytu chodby a schovat se do výklenku, vykloubeného v boku chodby pro tento účel.

Kritického dne a hodiny Franta připnul na lano prázdný vozík „klanicák" na dopravu dřeva a veškeré výše popsané úkony zřejmě udělal, ale asi nedokonale a ke svému zřejmě ještě zapomněl. Klanicák se někde v polovině rváčce, kde se útrob chodby měnil, odpojil od lana, ujel zpátky dolů, podjel i nedokonale sfařenou závoru a pod ní za závorou vykolejil. Když to vrátkař zpozoroval, neboť zjistil, že asi táhne prázdné lano, zastavil vrátek a začal na signál „furmovat", aby se mu Franta ozval. Když se odpovědi nedočkal, běžel pěšky pod rváčkou a tam našel Franty, ukrytě ležícího v mezeře mezi plnými vozy, připravenými k výtahu. Všichni, kdož jsme byli přivoláni, jsme měli za to, že klanicák do Franty narazil.

Teprve následně ohledání místa úrazu komisí z našeho vedení a báňského úřadu a ohledání Frantova těla v nemocnici prokázalo, že klanicák se Franty asi nedotknul, ale k úrazu došlo tak, že Franta slyšíce řachot klanicáku, vyšlého z kopce dolů, nehledal útrpt ve výklenku, ale mezi vozy a když mezi vozy skočil, ujela mu noha po večer mokré kolejí a padl temenem hlavy na okraj vozu a tak si způsobil těžký otřes mozku. Následky tohoto úrazu byly na Frantovi znát, hlavně na jeho psychice.

Případ byl označen jako těžký úraz a projednával se u soudu, neboť kriminálka to označila jako nedbalostní trestný čin, z něhož jsem byl obviněn já, jako směnový technik jíž nezabezpečil náležité poučení pracovníka. Bylo mi těžko a když jsme s Vojtou Peddlem v bílé době jeli do divadla kolem Borské věžnice, viděl jsem se tam v duchu viset. V příkrém pádu sordem se vrátil mojí vina

nepokázala, hlavně díky výsledku včetně Obvodního báňského úřadu, který jak v oblasti písemné dokumentace, poučování a technického zabezpečení dopravy po předchozím úpadnici vykládal zákon. Pro mě to bylo hrubé poučení. Podle mi Franta Krejčí tak utkvěl v paměti.

V paměti mi však utkvěl i Obvodní báňský úřad, tehdy vedený JUDr ing ~~Richterem~~ Ritterem. To byla státní instituce, uznávaná nejen v kruzích horníckých, ale všech ostatních, včetně tehdy mocného sboru národní bezpečnosti a soudů. V případě těžkých úrazů a závažných nehod či dokonce důlních neštěstí a havárií byl znalecký posudek OBÚ důkazem, proti kterému se nešlo.

V kruzích horníckých pak si nikdo nedovolil protestovat proti pokutě uložené OBÚ, protože jí předcházelo stadium domluv a teprve ti, co nedbali napomenutí nebo zjevně hrubě se proviňili proti bezpečnostním předpisům byli trestáni. Vždy také v čele úřadu stál báňský inženýr a doktor práv, tedy osoba vzdělaná odborně i právnicky. Také chování báňských úředníků bylo na úrovni, která sama budila respekt v havířské chasbě. Byli to lidé inteligentní nejen vzděláním, ale také chováním.

Někdy v srpu 1956, přišel mezi nás jistý Josef Mornštajn. Jak se dodatečně zjistilo, a on se v tom moc netajil, ~~sám se chlubil~~, přišel k nám vyléčit nervy po svém několikaletém působení na Krajském výboru KSČ. Od samého začátku se Josef osvědčil jako poctivý a společenský pracant. V KSČ po svém odchodu z KV zůstal, avšak nebažil po žádné funkci ve straně ani v práci. On to právě byl, kdo defacto způsobil můj „přešvih" s posloucháním cizího rozhlasu v době „Maďarských událostí". Jeho zájem o politiku, přes ne zrovna pěknou zkušenost s ní, neutuchal. Patřil prostě k těm komunistům,

kteří věřili myšlence o komunismu jako nejvýše spravedlivém společenském systému a přitom zůstali rozumně uvažujícími lidmi se smyslem pro poctivost a spravedlnost. Takoví lidé lezli za světlou myšlenkou jako moura za světlem a když se o to světlo popálili, olepovali křídla, pocítili tvrdý náraz na zem. Pepík Morávek již věřit nepřestal ani po tom nárazu a nemocha od lopaty klesnout již níže, nebál se otevřeně kritizovat, cokoliv se mu na choutní stranických funkcionářů nelíbilo.

Kolem roku 1968 se dokonce opět, a to díky dvěma dobrým a ne díky svému úsilí, stal předsedou základní organizace KSČ na dole Eliška (Mayr), ale jeho předsedování skončilo zhruba toho roku, kdy důl byl uzavřen a Pepa se opět vrátil k nám, tedy už k VKD a ne DSÚ. Zapadl opět plavně na své místo a pokračoval v práci i jinak, svým stylem. Ještě než odešel do penze, stačil o účastní v KSČ, nějaký v roce 1980, přijít.

Tehdy byla o dvojnásobek zvednuta cena brambor. Takové opatření bylo vždy spojeno s politickou prací mezi členy KSČ a ti pak měli uvědomovat ostatní a přesvědčovat je o tom, že zdražení není zdražení, ale jen úprava ceny s ohledem na výrobní náklady, případně že jídlo je dílo imperialistů.

Tehdy byla svolána porada funkcionářů KSČ, tehdy už v režii ZVD ke kterému jsme byli od roku 1979 připojeni a Pepa byl pověřen jak členem výboru na závodě Výstavba. Když uslyšel co se chystá s cenou brambor a co má lidem říkat, reagoval přesně po svém. Prohlásil, že Gottwaldt sebral peníze milionářům drobkou ale bohatých, ale teď že se stát chce zahojit na chudých, protože brambory a chleba je jídlo chudých a s takovou politikou strany. že nesouhlasí a nebude ji mezi lidmi obhajovat.

To byla bomba, která nečekaně vybuchla v davu mlčících

stranické ZUB. Nato okamžitě a na místě reagoval předseda CZV ZUB Jaroslav Kučera, který označil disciplinární přístupy soudruha Moravčíka za protistranický akt. Následně se pak Kučera postaral, aby se do rychle dozvěděl Okresní výbor KSČ a ve vzájemné spolupráci a proti vůli základní organizace KSČ dosáhli Pepova vyloučení ze strany. Tak se dovršil politický osud Josefa Moravčíka.

Líčením osudu Josefa Moravčíka přecházím až do současnosti, přestože líčím příběhy lidí bezmála před jedenácti lety na dobu Elišku, ale ono to nějak dost dobře oddělit nelze. U Pepy Moravčíka končím tím, že když za ním po roce 1989 přišli funkcionáři KSČ s tím, že navrhnou jeho rehabilitaci a opětné vrácení členství, Pepu to více potěšilo, řekl, že jim v tom bránit nebude, ale nic pro to také neudělá, protože po třech infarktech má teď už jiné životní starosti - v klidu dožít a takové bojovníky strana určitě nepotřebuje.

Na příkladu Josefa Moravčíka chci ukázat jak absurdní je názor některých současných vysokých politiků i hospodářských závistníků, že každý, kdo byl členem KSČ je, pokud ne zrovna zločinec, tak osoba s bídným charakterem.

Do kategorie „přijatelní" nevpomněl patří Karel Týkal již jsem se o něm několikrát zmínil, ale zde chci podat jeho celkovou charakteristiku. Tedy jsem si uvědomil, že charakteristiky jsem na své podnětné musel psát z důvodů „kádrových" a zřejmě se mi to dařilo, protože si nevzpomínám, že by někdo k mým charakteristikám měl vážnější výhrady a do tří různých charakterizování, tak ti, co mé charakteristiky četli a činili si z nich hodnocení. Až na jednu výjimku hodnou zmínky, která byl právě Karel Týkal. Když si mou charakteristiku přečetl vznesl dotaz: „Jak to myslíš s tím, že věci bere někdy příliš sportovně?."

Odpovídám, že už nevím, co přesně jsem tehdy Karlovi

odpovědět, ale těch důvodů dále uvedu víc.

Na Karlovi totiž nikdy nebylo vidět, že by si dělal starosti s čímkoliv a přitom je nutno konstatovat, že co měl dělat, dělal dobře a do přiměřeného času tak, aby úkol byl splněn.

Když jsem Karla poznal, byl to takzvaný „pamětník", čili měl na závodě na starosti práci a mzdy. Práci z toho hlediska, zda je správně normována a mzdy z toho hlediska zda výše mzdy odpovídá plnění normy a plánu a zda jsou prostředky (fondy) určené v plánu na mzdy, čerpány v souladu s plánem. To nebyla zrovna záviděníhodná práce a mnozí Karlovi kolegové v tomto oboru na stejné úrovni i nad ním prožívali mnoho bezesných nocí, vykouřili stovky cigaret, značně prořídivěli a vůbec vesměs budili dojem vyčerpanosti. Karlík však budil dojem naprosto klidného, usměvavého člověka, který s naprostým klidem absolvuje měsíční vyúčtování, pokou si několikrát v měsíci stará muzikanty, tam kde norma nějak nepadne, v pracovní době též vyřizuje pohlavní touhy nějaké zdravotní sestřičky a po cestě v klidu odejde na kartičky, na fotbal nebo na decentní návštěvu k některé ze svých četných přátelkyň.

Nemyslete si však, že Karlova rodina je vzhledem k jeho zájmům a zálibám rozvrácená. V rodině probíhá vše v klidu, děti jsou řádně vychovávány, žena po všech stránkách spokojená a otec vždy uznávaný jako ctihodná hlava rodiny, která se postarat umí. Nikdo v rodině netopí ekonomicky sám pro sebe. Bůh ví kde se to Karel naučil. Neviděl však o nikom, kdo by to uměl jako Karel, přičemž on se mezi námi nikdy nechlubil s tím jak žije a jak se žít má.

Moje první setkání s ním při měsíčních odebíráních - mzdovém vyúčtování z dolu Eliška v sídle závodu na

dole Krimich v Tlučni proběhlo takto:

Ráno jsme z Elišky vyrazili s mým šéfem Frantou Bejarem tak, že on na motorce a já na kole přes ke kolem Letiště v Linich. Já jsem měl v rukách na zádech potřebné doklady a Franta rezervoval celou možnou kapacitu úložných prostor na nákup náhradních dílů. Když jsem dorazil na Krimich já, Franta už měl nakoupeno a sedí jsme u v Karla, kde začalo prachsprosté kupčení.

Když si Karel prohlédl naše pracně vyhotovené papíry, zeptal se: „Tak kolik jim chceš dát?" Na to Franta odpovědel: „Myslel jsem takových patnáct korun na hodinu." To Karla vždy nadzvedlo ze židle: „Ty jsi se zbláznil," zařval. Franta vřítal se nenechal udusit a argumentoval: „Hele podívej se na ty metry co udělali... Ty lidi tuhýž dělali Karlíka."

Já jsem jenom s údivem zíral a čekal jak to dopadne. Z Karlovy reakce bych čekal, že Frantova představa bude značně zredukována. Výsledek ale byl pro mě naprosto neočekávaný. Karel zhluboka odfoukl a směrem k Frantovi pravil: „Ty hele pocem. Já nemám chuť se tady s Tebou hádat. Ráno jsem byl v kantýně a mají tam docela pěknou tlačítku. Támhle si vem ten džbánek na skříni, jdi do kantýny, nechť ho natočí plný, k tomu vem tak dvacet deka být tlačenky, žížaly chleba a já se do toho dám. Mladej (to jako já) mi tady pomůže akorát naprat ty vazby do školáků."

Franta, tuše již, že dojde přinejmenším k dobrému kompromisu, odešel do kantýny a my se dali do papírování, kterého Franta rád zbavoval. Franta v kantýně nakoupil víc než bylo Karlovo přání, aby plný bylo dost pro všechny, což prozrazuje věci ještě jiné v sídle závodu a na šachtě a v pozdějším odpoledni jsme se opět všichni sešli nad výplatami.

Karel si na závěr zahrál na Pythii když pronesl tuto závěrečnou řeč směrem ke Frantovi: „Tak hele pocem. Tady ho máš na těch tvejch patnáct korun, když máš ty lidi tak rád. Jenom počkej, ony ti ty lidi ještě jednou ukážou."

Z výše uvedeného lze usoudit, že Karel byl možná památkář problémový, ale život ukázal, že většinou byl přinejmenším dobrý. Později skutečně došlo k tomu, že právě ti lidé, za které Františka nevěřil z vlastního platu koupit úplatek památkáři, hanzovali na něj tak dlouho, až dorážili jeho výměny za jiného velbouda, Václava Froliška.

Z ostatních pitlářů - techniků považuji za vhodné zmínit alespoň krátce tyto kolegy:

Pepa Hejlek, můj spolužák z duchcovské průmyslovky, který po celý život stával ve služební hierarchii vedle mě, později pak pode mnou a můj život obohatil především tím, že do něj přivedl moji manželku Marušku. O tom však dále, v té části mých paměti rodinných.

Ve stejný den - 2. července 1956 jsme se s Pepou na plzeňském nádraží rozloučili a já nabral směr Dobřany (Chlumčany) a Pepa směr důl Kremnice Tlučná. Pepa, stejně jako já patřil k technikům, kteří věci řešili spíše demokraticky, avšak Pepa byl vždy znám svou chutí na pivo a s tím související pobyt na hospodských zábavách. V souvislosti s tím mi utkvěla jedna Pepova zásada, později zhusta Pepou uplatňovaná. Pepa totiž potom říkával: „Já si v hospodě nesednu. Vypiju si svých 10 piv ve stoje, abych nevypadal jako nějaký ochlasta." V praxi však Pepa základní asi pivo nepil a o žádných perličkách pracovních nevím nic moc, až snad na jednu, když jsme společně sloužili na dole Obránců míru ve Zbůchu (DOM).

Tam dole pod výdušnou jámou byly dvojité izolační dveře, které vzhledem ke značnému podtlaku na straně výdušné se nedaly otevřít jinak než jedny po druhých a ty druhé jiště byly opatřeny soupacím okénkem o rozměrech asi 50 x 40 cm, které musel otevřít ten, kdo nezvládal otevření celých dveří druhých ani po tom, co zavřel první. Pepa však nezvládal otevření druhých dveří ani po otevření šoupátka a to vzhledem ke své subtilní ~~bě~~ tělesné konstrukci. Ocitl-li se tedy Pepa sám před druhými dveřmi řešil průchod jimi takto:

Otevřel šoupací okénko svlékl ze sebe pořádný ochranný přístroj (masku) a pak strčil obě ruce předpažmo do okénka a nechal se „prostrčit" na druhou stranu.

Z pepových flámovských příhod, které jsem vyprávěl asi nějaký, je moc hezká o tom jak v době Pepova působení na šachtě v Mělníku flámoval s jistým doktorem Rundem.

Když se chystali na flám do Chomutova, doktor zjistil, že nemá žádné sluneční kalhoty. Proto Pepa „projel" skříň svou i svých ostatních nepřítomných spolubydlících přičemž objevil celkem pěkné kalhoty Vlády Feuricha, který však byl nejméně o 30 centimetrů vyšší postavy než doktor. Přesto je Pepa doktorovi navlékl a pochopitelně zjistil, že kalhoty nahoře končí doktorovi v podpaží. Mít pásek přes prsní bradavky oběma připadlo trochu divné a při svlékání použít kšandy zjistili, že jsou stále moc dlouhé. Pepa to vyřešil geniálně. Sehnal někde kus provázku a kšandy z něho vyrobil prostě tak, že provázek vrážel vpředu a vzadu za knoflíky, určené k připnutí kšand. Dole byly kalhoty trochu faldovaté nad nárty, ale když si doktor oblékl sako které provázky zakrylo a sako se zapnulo pečlivě i na nejhořejší knoflík tak i doktor uznal že to vlastně jde. Doktor pouze projevil starost: „Co když Pepíčku budu muset na záchod." Pepa doktora ujistil, že s jeho pomocí při takovém aktu může počítat. A protože touha po flámu u doktora byla velmi silná, zvítězila nad obavami z nedostatečného oblečení a nakonec na flám vyrazili a o žádných dalších trapasech na tomto flámu vzniklých mi není nic známo.

O typické portaře JUDr Runta se zmíním dále podrobněji. Pepa Hejlek, získaje tu touhu zřejmě po svém otci, flámoval docela často přičemž za jediný zdravý nápoj uznával jen pivo. Jak už jsem uvedl výše, jeho standartní výkon byl „10 kousků." Když se však po vypití 8 kousků Pepa zapojil do diskuse o práci nebo politice, stával se, třeba

i vůči osobám jeho příležitostním, dosti agresivní a vůbec nehledět na to, zda jej náhodou nepřevyšují vzrůstem a fyzickou kondicí. Tak se třeba stalo, že na Měděnci v hospodě kde mezi hosty bylo nejméně 70% němců jim začal nadávat do kurev esesáckých a gestapáckých přičemž o jejich oprávněném chování v době II. světové války nemohl vůbec mít povědomost. Od velkého výprasku jej zachránil jeden z německých pracujících na vrátě kterému se vrták Pepa také vzpíral fyzicky i slovně při vytahování z hospody.

Stejnou zkušenost jsem v Pepou zažil i já sám za zhruba stejné situace na Hřebenech u Benovce.

Když se Pepa v opici navštěval, nedělal rozdílu v pohlaví. Tak třeba po skončení jednoho zasedání závodního výboru ROH, když se pokračovalo volnou diskuzí, Pepa mi po osmém pivu poněkud „zdříml." Když se pak probral pohlédl přes stůl na jednu členku závodní rady a bez přípravy a ještě hlasitě pravil: „No vždyť ty jsi taky pěkná svině." Protože to nemohl opřít o žádný důkaz, napadená začala urážet plakat, dvolání zábava se ztrátila nezábavou a byl zkrátka konec schůze. Druhý den se ke mě jako vedoucímu závodu dostavil předseda závodní rady s napadenou která ztále ještě byla v slzách a žádali abych Pepu donutil k jasné omluvě a zvážil i jiný postih. Postih jsem pochopitelně nechal na závodní radě když k tomu dělo v souvislosti s její schůzí, ale Pepu jsem zavolal k omluvě před oběma stěžovatelí. Pepa se bez odporu dostavil a jak jsem očekával, docela vážně a s patřičnou lítostí se stěžovatelce omluvil. ~~Pak~~ Tento jeho postup byl tohiž standartní. Obvykle druhý den po nějakém takovém incidentu přišel Pepa sám za jím postiženým nebo dotčeným a omluvil se nejčastěji slovy: „Promiň, včera jsem byl zase vůl."

Aby to vrták nevyznělo tak, že Pepa byl notorik bez vůle,

cítím se povinen dodat, že Pepa byl příkladným obětavým kamarádem, schopným pracovníkem a jakud by měl více vlastní iniciativy a cítil by měl dost schopností na to, aby se dostal výše. Pepa patřil k těm, kdo svoje odcizení v KSČ, které u něho nastalo spontánně, nikdy nespojoval s osobním prospěchem.

V předchozích debatách jsem slíbil, že se vrátím k postavě JUDr Runta - kdysi prý známý rokycanský advokát v naší začal pracovat někdy kolem roku 1960 jako skladník. Byl možná jedním z postižených režimem nebo snad za jiné poválečné zákona. Každopádně je mnou zjištěným faktem, že si rád zaflámoval a pohled na pěknou ženu jej uváděl do stavu tetřeva v toku. U těchto lidí se těžko zjistí proč vlastně zanechal či musel zanechat svého jiného ctihodného povolání. U nás se nikdy nikdo nezajímal o doktorovu minulost a tohoto, tehdy už nejméně šedesátiletého pána jsme brali takového jak jsme jej poznali ze společné práce.

Doktor se vždy vyjadřoval na naše poměry neobvykle slušně. Nevzpomínám si že by se někdy rozčílil do té míry že by používal neslušných slov. Oblečen chodil vždy čistě nutak asi z poloviny do toho, co vyfasoval od zaměstnavatele. (Říkalo se, že mají rýna který jej vyvrdnul z peněz). Boty nosil tíž pracovní a patřil vždy nejméně o číslo větší než potřeboval. Pracoval pečlivě a zákazníky ve skladu obsluhoval vždy s patřičnou úctou. Pečlivě a podle knih ke jednotlivé akce (stavby) vedl skladové karty. Toto vše bylo všeobecně známo a poctivost a preciznost práce doktorovy budu demonstrovat na konkrétním případě, z doby působení doktora na naší škole na dole Dobrá Štěstí v Dobřanech.

Jednoho dne přišel údržbář Bouře do skladu vyfasovat šrouby. Když byl obsloužen, položil mu doktor otázku: „Na jakou akci půjdou ty šrouby pane Bouře."

Bouřemu blesklo hlavou, že doktorovy otázky využije jako náhradky „na smeť" a pravil: „Pane doktore, napište ke které na akci Ž." Doktor si to poznamenal, přečetl po odchodu Bouřeho ze skladu kartotéku a zjistil, že takovou akci jako kanto založenou nemá. Ihned se vydal za vedoucím oddělení Hofmanem s vyvrtlenou a otázkou: „Pane vedoucí, teď jsem vydal krabici šroubů panu Bouřemu a ten mi řekl, že ke mám napsat na akci Ž. Ale takovou akci jste mi neoznámil takže půjde zřejmě o novou akci a já potřebuji číslo kanta?"

Hofman však opáčil: „No jo pane doktore on asi ten takzvaný veřejný život jde mimo vás. Dnes bezmála každé dítě ví co je akce Ž. To jsou přece ty stavby které se dělají brigádnicky na zvelebení obcí a měst. Takové akce my samozřejmě nedělám a s Bouřem si to vyřídím aby si ze slušného člověka nedělal šprťouchlata. Jestli ty šrouby byly čtrnáctky, napište to na výtlačné potrubí."

Doktor se na Bouřeho ani neurazil, pouze mu při nejbližší zástupě pohrozil. Takový byl JUDr Ruml (křestní jména bohužel neznám).

Předtím než zapojím některé osoby přímo do děje, pokládám za vhodné zmínit se o některých kteří v mých sfingovských letech stáli na hodnostním žebříčku nade mnou.

Tak například ing Miloslav Harmáček nacházel jsem jej na úřadu podnikové jako odpovědného báňského odborníka který neváhal byl-li třeba, setrvat dole mezi nář a řešit problém a u jeho řešení setrvat až do úplného vyřešení nehledě na pracovní dobu. Z toho, že mě nenapadá žádný kardinální problém který nám Harmáček pomohl vyřešit, vyplývá jediný závěr: Dovedl řešit problémy jejichž vyřešení je onou skládačkou které se říká výrobní proces a který sestává z jednotlivých korálků z nichž pak

vznikne výrobek třeba v podobě důlního díla či jiné stavby.

Přitom pro Milu Harmáčka bylo typické jeho jednání s lidmi bez rozdílu, spravedlivý a neúnavného rozčilování a s ochotou pomoci vždy. Byl to zkrátka bárinský lord a když s námi na baráku zůstal i několik dní, dokázal uvařit vynikající guláš. Když se nad jeho prací, vzdělání a jednáním zamýšlím, s pokorou konstatuji že i když měl podle mě všechny předpoklady stát se třeba podnikovým ředitelem, nikdy nepřekročil práh funkce vedoucího výrobního odboru na podnikovém ředitelství jenom proto, že neuměl výsledky své práce „prodat", neuměl dovnitř ostré lokty. Dnes bohužel i on již není mezi živými, ale jeho památka pro mě vždy bude svatá.

Naprosto odlišná postava byl Vladimír Feurich. Nevím proč se on dostal do mého zorného úhlu když nevynikl ničím jiným než přezdívkou „hamouzek" pro svoji všeobecně známou hamižnost. Vláďa Feurich byl pracovníkem v úrovni vedení závodu a pohyboval se někde mezi řízením výroby a jejím plánováním. Patřil k těm lidem kteří kolem sebe dokážou vytvořit jakési fluidum plné zaměstnanosti až přezaměstnanosti avšak těžko lze uchopit to, co vytvořili.

V dobách kdy nároky na výrobní kapacity závodu téměř přerůstaly jeho možnosti, museli i takzvaní výrobní inspektoři opustit své úřední stoly a židle a byli přidělováni na stavby k přímému řízení výroby ocitl se mezi havíři i Vláďa Feurich. Nic moc nezkazil, ale pomohl jen tím že tam byl, evidoval co se dělá ale žádné přímé zásahy sám nedělal, hlavně aby se „nepopálil." Vláďa Feurich k nám ale patřil, k Důlním stavbám naskočil ještě přede mnou a nezmínit se o něm by bylo nesprávné.

Zcela něco jiného byl Antonín Švehla. To byl bojovník. Poznal jsem jej záhy po svém nástupu k DST jako hlavního mechanika závodu. Co se týče existence strojů všeho druhu instalovaných nebo pohybujících se v rámci závodu 04 Plzeň měl Tonda perfektní přehled proto, že kromě opravdu nejvyšší administrativy byl jeho život především po pracovištích která objížděl za každého počasí na služebním motocyklu značky JAWA 250 „pérák". Tak udržoval, jak on říkal, tu „údržbářskou bandu" v neustálém střehu neboť se nevědělo (ač na předpisově plánované revize jako třeba u těžních strojů) kdy a z které strany se Tonda vynoří a kdy se přijde na levobu hříšníka, byť kamaráda, „ferve".

Jeho až nepříjemně vysoký hlas, který v rozčílení měl polohu až falzetovou, dokázal umlknout i největší kriklouny kteří pak raději „zahazovali ruce" a rychle šli udělat co bylo třeba. Všichni však Tondu uznávali protože opravdu uměl.

Uměl svou práci, ale uměl i včas a dobře jíst a pít. Co se týče pití uznával především pivo 12° Prazdroj který ve své kožené údržbářské brašně, co by neoddělitelné části jeho služební výstroje, vždy naleznl alespoň v jednom lahvovém provedení a co se jídla týče kralovaly v jeho jídelníčku především všechny využitelné části těla zvířete zvaného domácí vepř. Nepohrdl i jinou chutně upravenou stravou, ale jeho kulatá (až tlustá) tvář se vždy rozzářila když šlo o něco vepřového. U něj platil od slova a do písmene přísloví: „Jak k dílu tak k jídlu."

Přes svoje pracovní nasazení a obětavost, což dělal s úplnou samozřejmostí, nebyl ověnčen žádným řádem a když došlo k takzvané „delimitaci" v jejímž důsledku zanikly DST a k 1.1. 1958 vznikl národní podnik

Výstavba kamenouhelných dolů Kladno, Tonda mi nenápadně zmizel z dohledu a až po několika letech jsem se dověděl že dělá náměstka ředitele „Ústřední správy spojů" což byla organizační složka Ministerstva spojů, pro vaše mladší společnost pozdější známá jak Telecom a dnes nevíce podle mě nic neříkající ~~vzdálené~~ název O2 který máme číst „ou tý". Proč kyslík dvojmocný má znamenat dvátové i bezdrátové spojení prostě nechápu. Zda by to chápal Tonda Švehla nevím, ale pokud ještě žije, nepochybuji že by nápad dát podniku takové jméno označil patrně za pěknou „kravinu."

Současně se mnou a Pepou Hejlkem nastoupil do prvního zaměstnání k DSŤ - závod 04 Plzeň (Tlučná) Antonín Kleinhampl, který se záhy stal Švehlovou pravou rukou a jeho častým spolucestujícím na motocyklu JAWA 250 - pérák. Prokáže byl Antonín Kleinhampl od Švehly dost mladší, získal odlišné označení „Tonda" a tak ho budu dále pojmenovávat i já.

Tonda, správně a hlavně prakticky Švehlou vyškolen, stal se brzy hlavním energetikem závodu, to znamenalo hlídat elektrický proud aby tekl správnými cestami v dostatečném množství a včas do míst kde měl být spotřebován. Proto také Tonda vládl všem provozním elektrikářům.

Brzy se stal oblíbeným členem našeho kolektivu, známým zejména svým veskrze kladným vztahem k jeho nepočetné ženské části. Poté co se Tonda celkem brzy oženil s ženou selského původu která měla spíš kůr než pulentní (dle Wericha) postavu a povila brzy za sebou dvě dcery, musel se Tonda otáčet aby početnou rodinu uživil. Proto se, za pomoci svého tchána pustil do chovu masných býků což sice v konci předlistopadu dodalo pěkný přivýdělek, ale také spoustu fyzické práce se chřadnícími krmeními.

měl vliv na jeho tělesnou kondici natolik, že pokud v jeho hlavních zaměstnání nastala přestávka v podobě nutné služební cesty nebo dokonce porady či schůze, byl známým spáčem. Tohle se však nikdy nestal postavou legendární k níž se váží velmi zajímavé až poučné příhody.

V této chvíli však dospívám k závěru, že musím skončit s popisem dění mezi „pitláky" (Dolní stavby Teplice n.p. - DST) a přejít do období kde jsem se vlivem procesu „delimitace" (fuj, to je slovo) stal zaměstnancem Výstavby kamenouhelných dolů n.p. Kladno - VKD.). Dosto k tomu 1.1. 1958.

Tato změna pro mě ani žádnou změnu neznamenala. Byla to změna někde „nahoře" a já jsem dělal to a stejně to, co mi bylo přisouzeno ve složitém systému který tehdy byl označován „národní hospodářství."

Prvním mezníkem pro mě tehdy byla výstavba dolu Marta v osadě Pankrác na území města Nýřany. Zde, mínímo to místo na něž jsem se dostal při psaní tohoto spisku, stojím před problémem, zda vzhledem k názvu spisku „O nás" psát především o lidech žijících v předmětné době nebo dát patřičné místo i popisu určitých událostech v lidské společnosti, obecně označovaných „historie" či hezky „dějepis". Můj spisek si troufám označit jako „esej" nekoť rozhodně jde o úvahu na různá témata, avšak vždy pojednávající o skutečnostech, úzce či širčeji spojených s výstavbou či pořizováním věcí sloužících po jejich zhotovení k dobývání nerostů příslušným hlubinným způsobem, podzemních objektů sloužících k uspokojování různých lidských potřeb a nakonec i k ochraně životního prostředí ve všech jeho složkách.

Vraťme se však k dolu Marta. Šlo o důl svojí hloubkou 118 m a výší projektovaného objemu těžby o důl malý. Sloužil k vyhledání zbytkových zásob uhlí po dřívější těžbě a spravován po dokončení

výstavby z dolu Kr.mich II v Tlučné. Zaměstnanci VKD tvořili hlavní kádr odborníků a na ně navazovali další lidé z řad zaměstnanců hlavního dolu, přechodně zapůjčení výstavbovému podniku. Těžko v myšli hledám osobnost, která by se do krátkého života tohoto výstavby zapsala nějakou zvláštní příhodou.

V mém životě rodinném, který tehdy začínal, však poprvé došlo k tomu, že jsem začal svoji manželku seznamovat blíže ~~seznamovat~~ s životem v dole. Často mě překvapovala dotazy co a jak se v té šachtě dělá a jak to tam vůbec vypadá. Když jsem jí třeba řekl, že tam nejsou žádná okna, tak po chvilce přemýšlení řekla ať si z ní nedělám srandu a že by se do té šachty rádla podívala.

To jsem jí jednou v krásném zamýšleném odpoledni když jsem měl odpolední směnu umožnil. Ve smluvenou dobu přišla s kočárkem, v němž vezla naši malou Irenku, na dvůr. Péči o dítě svěřila ženám, které pracovaly na povrchu a sjela se mnou těžní klecí do dolu. Již samotná jízda v kleci ji zřejmě ohromila, jako ostatně každého kdo tak činí poprvé. S úžasem pak pokračovala dlouhými chodbami na samotná pracoviště kde uviděla havíře jak vrtají za strašného hluku do horniny, zažila na jiném pracovišti další hluk v podobě detonace odstřelu navrtané horniny a také to jak blaková vlna při výbuchu zaclouchá s dvorkem. Dopřál jsem jí na dalším pracovišti spatřit jak se odstřelená hornina nakládá nakladačem (bagrem) do důlních vozů. Tak Manča poprvé v životě spatřila do jaké prostředí denně odchází a na posledním pracovišti viděla i poslední fázy cyklu který neustálým opakováním působí ražení chodeb.

Tento poznatek byl pro Manču současně poučením o hornické práci a jednoho dne, když jsem se vrátil ze směny, jsem byl prakticky poučen o tom jak může poučená žena využít to, co poznala. Tehdy mě potěšila a zároveň překvapila otázkou: „Co jsi dnes

dělali. Na to jsem odpověděl: „ Navrtali, odstřelili, vyfedrovali, (naložili odstřelenou horninu) a postavili dva hajcmany" (ocelová oblouková výztuž chodby). Čekal jsem jak Manička pochválí toto snažení havířů. Manička to však zřejmě moc vyšťavapilo protože tohle všechno jednou vioďela a krátce tento výkon hodný mezi havíři velké pochvaly znalecky zhodnotila těmito slovy: „ To jste postavili jen dva hajcmany? Tak to jste toho moc nevydělali." Pro mě to bylo poučením do dalšího života o tom, že se ženě nemá doprávat více znalostí než je nezbytně potřebné. Na tomto místě jistě každého napadne to poučení obviněného z amerických detektivek: „ Vše co od této chvíle řeknete, může být použito proti vám!"

Nedlouho po tomto trumfu Manušky se mi však povedlo využít jejích znalostí havířiny proti ní. Došlo k tomu takto: V následující zimě jednou mrzlo až praštělo. Měl jsem tehdy zase odpolední směnu a po šichtě někteří moji havíři navrhli abychom šli „ na jedno" do hospody na Pavláč. To jsem dost dobře nemohl odmítnout, ač jsem nebyl žádný pivní skaut. Těch piv však byly tři, takže když jsem se vrátil domů asi půl hodiny po půlnoci, zjistil jsem že mě Manuš asi přece jenom miluje když s očima trochu zaslzenýma a vykulenýma jako vorací kolečka (přinesená ze strakonická) mě přivítala otázkou: „ Co se ti stalo, že v takovém mrazu si jsi tě napařil? Trnu tady strachy."

Dnes už nevím jestli jsem si toto vysvětlení po cestě z hospody domů připravil nebo to byla odpověď bezprostřední, ale odpověděl jsem toto (smyšlenou) příhodou: „ Manuš, když jsi se mnou tuhle fárala, jistě si pamatuješ kolik v té jáme teče vody kolem té klece. Tak si představ, že v tomhle mraze jsme s tou ~~klec~~ klecí přimrzli a museli nás z toho vysekávat."

Tehdy tomu Manuš zřejmě uvěřila protože mě politovala a nejen politovala.

Neodolám svodu, abych v souvislosti s dolem Marta neprezentoval jedno unikátní technické řešení výstavby výdušné jámy tohoto dolu která je vždy nutná k dosažení větrání provozování dolu při těžbě.

Vzhledem k relativně malé hloubce dolu se došlo k závěru, že by bylo zbytečné nákladné stavět i pro tak malou hloubku a malé rozměry výdušné jámy další věž a pořizovat další těžní stroj. Z chodeb, již vyražených v hlouce odpovídající hloubce již provozované hlavní jámy, byla vyražena chodba jako výdušná (budoucí) a z ní ražena zdola nahoru jáma o potřebných rozměrech a těžený materiál spouštěn samospádem dolů. Jelikož však geologický průzkum provedený vrtem v ose budoucí výdušné jámy zjistil, že 10 m od povrchu by jáma procházela málo zpevněnými štěrkopísky bylo rozhodnuto, že v době než ražba zdola se dostane tak blízko povrchu, vyhloubí se oněch kritických metrů zhora jednoduchým zařízením o něco větším než používají studnaři. Aby došlo k řádnému setkání obou ražeb, zvláště když jde o jámu obdélníkového tvaru (čtyři rohy) byla nutná bezvadná práce dobrých měřičů, kteří na obou stranách určovali a sledovali práci ražičů. Dílo se podařilo navést a provést tak řádně, že nedošlo k žádné patrné odchylce ani v rozích z obou stran.

Pochvalu za tak perfektní měřičskou práci na sebe vztahoval však především hlavní měřič hlavního dolu který však byl známým tím, že praktické měření neprovádět, vždy o něm však rád při různých příležitostech mluvil a dále tím, že v době mimopracovní se věnoval milostným hrátkám. Jednou se však dočkal spravedlivého hodnocení ze strany jednoho z posluchačů hlavního měřiče hledícího se úspěchem při ražení větrné jámy.

Hlavní pravil: „Víte o tom jak jsme tam perfektně vyměřili a dali dohromady obě čelby?" Takové řeči však znalý

nevydržel a zdrtil hlavního touto tvrdou kritikou:
„Ty že umíš dát dohromady ty dvě čelby? Ty hlavní
umíš dát dohromady dvě kundy." Více už hlavní
nemohl o této věci hovořit pokud se nechtěl dočkat
ještě horšího hodnocení. Hlavní dobře věděl, že měření naposledy on.

Po dokončení věžní jámy byla výstavba dolu Marta
skončena, hotové dílo předáno těžařům a já převelen
na důl Týnec (dříve důl Masaryk) v Týnci - obrada
patřící k obci Choteřov známé nejen dobýváním uhlí, ale
též známým klášterem.

V říjnu 1959 byl pro nás vytýčen úkol zpřístupnit
zásoby uhlí v prostoru kolem jámy „Ostrová" o níž jsem
se již dříve zmínil. Zpřístupnění bylo ponětud složitější
s ohledem na výškový rozdíl mezi uložením uhelných slojí
na patře z něhož těžila jáma hlavní v Týnci a úrovní
ve které se nacházely sloje v okolí jámy Ostrová.

Tento rozdíl projektanti rozhodli řešit vyražením
takzvané „slepé" jámy v podobě svislého díla, vyraženého
mezi dvěma patry a pokračováním spojovacím překopem
o úklonu, odpovídajícím uložení slojí uhlí. Jedním z
hlavních problémů této výstavby se ukázalo odtěžení vydobyté
horniny značně nasycené vodou. Jak jsem zmínil již dříve,
jáma Ostrová byla hlouběna ve značně zvodnělých horninách.
Její jméno se totiž odvozuje od její polohy, tedy na ostrově
v řece Radbuze.

Šibík však učinil dopravu horniny vozíky po kolejích
téměř nemožnou a proto jsme zvolily jako odtěžení, způsob
natěrnými žlaby kdy vytěžený materiál se nakládá na natěrné žlaby
které materiál dopravují škubavým pohybem vpřed. Pro názornost
si představte, že naberete materiál na lopatu. Jak nabraný materiál
dostanete z lopaty dolů? No přece cuknutím. Vy, kdož jste
nějaký čas, ať už ze zálíby nebo výdělečně, dělali také lopatou,

#./.

(v hornické terminologii „šibík".)

budete znát problém, který vznikne když naberete na lopatu materiál lepivý který ani usilovným cuknutím z lopaty nedostanete. A to se nám stávalo při ražení chodby (překopu) v mokrém pískovci u Ostravé. Materiál se nám přilepil na žlaby, na nich se pohodlně pohupoval sem a tam, ale odmítal klouzat.

Naši zoufalost při řešení tohoto problému demonstruje jednoho z kolegů revírníků který předtím pracoval při montáži strojů a vzhledem ke své tehdejší profesi zřejmě věděl, že když něco nejede, musí se to namazat aby to zase jelo. Nastěstí jej nenapadlo, lít olej do žlabů. Ze zoufalství však nařídil namazat olejem všechny články řetězů na nichž žlaby visely. Tím sice řetězy zbavil koroze, materiál ve žlabech však stále tvrdoval a zmíněný technik se dočkal hromu posměchu i nadávek všech osob jdoucích okolo zavěšených řetězů a náhodně se řetězů dotknoucích nebo dokonce chytnoucích. Teprve pak přišel správný nápad který přinesl řešení. ~~Učinitý~~ Učinili jsme z horniny vlhké až mokré, horninu plastickou až tekoucí pravidelným, vlastně nepřetržitým připouštěním vody do žlabů. Vody jsme kolem sebe přece měli dost a čerpadlo též. Na cestě ~~přes~~ od jámy k předku (vlastně opačně) bylo dost času a příležitostí jak se přebytečné vody zbavit.

Každé důlní dílo má své problémy a některá díla i osoby zapisující se nesmazatelně do dějin toho díla ať už pozitivně, negativně nebo jinak osobitě. Při pracech na šibíku v týnci k nám nastoupil jako fedrák (pomocník při těžbě) jistý „Šnéba". Teprve později a rádi poznali, že v jeho případě zpětně poslechli jsme jim vyprávěné příběhy které údajně zažil. K pravdivosti Šnébova podání skutečně byla, avšak někdy neuvěřitelnost nás zprvu štvala, ale později jsme ji v rámci zábavy promíjeli, zvláště když jsme se dověděli že v obci

Linci, ve které Šnéba bydlil byl už dávno založen „Klub Ihařů" kterého vyznamným členem je právě Šnéba (dej mu pánbůh věčnou slávu).

A tak čtete některé Šnébovy příhody:

O motocyklu: „Měl jsem pánové po válce také motorku, kterou mi tady nechali američani. Byl to harley. To byla mašina po všech stránkách bezvadná. Jednou jsem jel do Plzně a jakmile jsem projel Sulkov, schválně jsem dole v tom houpáku do kopce přidal abych vyzkoušel co Harley umí. Když jsem však vyjel nahoru na kopec, zjistil jsem, že neslyším motor. Kouknu pod sebe a motor tam vůbec nebyl. Tak jsem to rychle otočil a jedu zpátky. Věřte nebo ne, ale ten blbej motor stál na kraji panelu dole pod kopcem a ke všemu ještě blafal. To mě tenkrát nasral. Taky jsem ho čap za vejfuky, vrazil ho zpátky do motorky a pokračoval v jízdě do Plzně. Asi se lek, že mu chci protáhnout péra, ale tomu stejně neubek." To byla mašina!"

O holubech poštácích: „Přece víte, že chovám poštáky. Někteří moulové říkají, že je pěstují, ale každý poctivý chovatel ví, že pěstovat se může třeba mrkev, ale holuba musíš vychovat když chceš mít ňáký výsledky. O mě je známo, že takový chovatel jsem. Moji holubi spolehlivě létají za každého počasí a vrací se mi většinou před limitem. Letošní vedro je však téměř úplně odnomalo. Ráno byli vypuštěni někde u Budějovic takže už nějaký kolem druhé jsem je začal vyhlížet. Když bylo už půl třetí začal jsem být nervózní a jednu chvíli, jsem tak náhodou mi padl zrak na silnici k Plzni. Co jsem tam uviděl, to se mnou otřáslo a pohnulo mě skoro k slzám. Představte si, že oni chudáci už byli tak tím horkem zdecimovaní, že už nemohli letět, tak se rozhodli to dojít pěšky. Naneštěstí však tedli na tu nafukárnu. Natolik jsou tihle chytří a ví, že po poli by se jim šlo těžko, ale

přece jen nedomysleli, že ten asfalt se v tom vedru rozteká a měli tedy pacičky zalepené a jde se jim také špatně. Rychle jsem je tedy posbíral a donesl je těch pár desítek metrů k holubníku sám. Doma jsem je každého zvlášť opatrně opral nejprve v petroleji a pak v teplé vodě. Do holubníku pak už vletěli sami. Zato jsem jim naservíroval to nejlepší zobání a čerstvou vodu. Odměnili se mi spokojeným vrkáním a já dlouho mlčky stál a pozoroval je, dojat jejich nevídanou statečností."

Už si to nepamatuji přesně, ale myslím že to bylo v roce 1960, tedy k patnáctiletému výročí osvobození naší vlasti od nacistické okupace se konala na plzeňském výstavišti velká, především strojírenská výstava. Utkvělo mi v paměti, že u hlavní brány do výstaviště bylo vystaveno obrovské kolečko kolesového rypadla, vyrobené ve Škodovce. K zahájení výstavy byl pozván i tehdejší prezident Československé republiky - Antonín Zápotocký.

Tuto výstavu také navštívil Šneba a hned v pondělí nám za tepla vykládal o svých zážitcích:

Jak se Šneba potkal se Zápotockým: Můžu vám říct, že celou tu výstavu mi pěkně zkazil Tonda Zápotocký. Já jsem na tu výstavu jel ze zvědavosti, jestli Tondu uvidím protože jsme spolu byli zavření za války v koncentráku. Proto jsem koukal být mezi lidmi u hlavní brány tak, abych dobře viděl. Že jsem se však raději neposta vil méně nápadně. Došlo totiž k tomu, že jakmile Tonda vystoupil z tatrapádnu, rozhlédl se a když mě uviděl v tom davu, okamžitě se rozběhl a rozhrnul rukama ty lidi přede mnou. Chytil mě kolem krku a křičel jak je šťastný že mě vidí a že do tý Plzně jel hlavně proto, aby mě viděl. Pro lidi to byla senzace, ale mě bylo trapně a dalo mi dost práce abych já a ta

jeho ochranka jsme ho ode mě odtrhli a vrátili ho mezi ty papaláše, kteří na něj v bráně dost netrpělivě čekali. Já jsem se koukal rychle ztratit. Ten Touda mě fakt s tou jeho vlezlostí už dost sere. To vám říkám proto ~~vám říkám proto~~, abyste znali pravdu až se třeba o tom dočtete v novinách.

Samozřejmě, že Šnébův údajný zajatek si posluchači příběhu nenechali pro tebe a následně se od línských občanů dozvěděli, že Šnéba za války skutečně zavřený byl. Zlí jazykové se však jeho údajnou odbojářskou činnost snažili znehodnotit tímto tvrzením: Když němci za války zabrali línskou sklárnu pro wermacht, potřebovali zhotovit a vyměnit stará okna. Oslovili Šnébu jako známého truhláře. Šnéba zakázku rád ~~rád~~ přijal, avšak okna dodal v takové kvalitě, že Šnébu zavřeli pro sabotáž.

Dalším mým pracovištěm se stal díl Krimichl. v Tlučné, který v té době měl již hloubku 770m a bylo především nutné spojit poslední patro tohoto dolu s patrem v hloubce 500m a zkrátit tak dopravní cesty. Dále bylo nutné opravit výztuž na hlavní větrací chodbě z výdušné jámy v Nýřanech, vedoucí do Tlučné. V tuto chvíli si nemohu odpustit, abych budoucí čtenáře seznámil s faktem, že mezi Tlučnou a Nýřanami připravila matka příroda havířům značné překvapení v podobě geologického zlomu. Jáma dolu v Nýřanech měla 180m hloubky takže na cestě za uhlím museli havíři překonat výškový rozdíl, řádově 500m. Takto si příroda pohrávala se zemskou kůrou před zhruba třistapadesáti miliony let.

V době vlastně nedávné se podzemních děl dotklo dění společenské. Když jsme někdy v první polovině šedesátých let minulého století (1964) opravovali důlní chodby v úrovni spodního nárazniště dolu Krimich I. v Nýřanech, našli jsme v bocích chodby

v cihelném zdivu zazděné železné mříže. Dotazem u starších havířů jsme zjistili, že jde o zbytky mřížových dveří, umístěných na hranici mezi německou říší a protektorátem Böhmen und Mähren. Pořádek byl tehdy takový, že havíři fárající na pracoviště v protektorátě se museli prokázat legitimací byli strážní spočítáni a stejně i při návratu. Zkrátka německá dokonalost. Hraniční čára ve svislém směru začíná a končí v nekonečnu směrem k nebi i zemi.

Osádky našich pracovišť na Krimichu včetně pomocného personálu byly tvořeny muži, jejichž životní příběhy byly v jejich podání velmi pestré jak to ostatně bylo na všech šachtách. Pracovat v dole bylo někdy poslední útočiště lidí postižených společenským režimem a mnohdy zase touhou po lepším výdělku. Takzvaně-kmenových havířů kteří dědili toho řemesla po předcích byla nejvýše třetina a uvědomělých budovatelů lidově demokratické a později dokonce rádoby socialistické společnosti bylo jistě méně. Můžete se ptát jakto, že do toho posledně zmíněného druhu jsem patřil i já. Přesto se lidé, zejména pracující přímo pod zemí neobvykle dobázali temknout a dokonce byli většinou hrdí na to, že jsou horníky.

Po této mírně filozofické pasáži dám k lepšímu některé příhody které označím pokud možno výstižným heslem:

Papaláš: Poprvé jsem to slovo uslyšel na jedkom „předku", německy se témuž říká „ort" a jde o pracoviště havíře, ponejvíc sloužící k ražbě chodeb. Navštívit takový předek lze, z pohledu havíře, jedině od zadu. Ve předu i v bocích je neprostupná hornina. Takový předek, doprovázen mnou, navštívil náš podnikový ředitel který nebyl žádnou politickou figurou ale báňský odborník od takzvaně od piky. Pro hluk od vrtaček nebylo náš příchod slyšet a havíři na předku zareagovali až na záblesky našich svítilen (t.zv. blicek). Zastavili vrtačky, my jsme je pozdravili hornickým „Zdař bůh" avšak než jsem stačil ředitele představit, předák jménem Oskar zahulákal: „Co to

tem zase de za papaláše?" Ředitel se začal nahlas smátˇna Oskarovu otázku odpovědˇel též otázkou: „Cožˇto za slovo? To jsem ještě neslyšˇel." Oskar se trochu zarazˇil a nedovedˇl výstižně odpovědˇet, ačkoliv patřˇil mezi havíře dosti inteligentní. Mezitím jsem stačˇil Oskarovi říˇci koho jsem to na předek přivedˇl a že jde ze strany ředitele o běžnou návštěvu pracoviště s touhou poznat práci těch, které řídˇí. Oskar moje vysvětlení pochopˇil a omluvˇil se řediteli ne za použité slovo papaláš (pozdeji, s pokračováním až do dnes hojně užívané), ale za to, že nevíˇ jak k tomu slovu přišˇel a co to znamená. Pak to vysvětlˇil po svém: „No tadyhle náš stajgr to ještě neníˇ, ale vy už jo." Ředitel to dále nekomentoval, snad proto, že nebylo možno „papaláš" považovat za urážku, pochvalu či pouhé zařazení do určité skupiny lidˇí na jisté společenské drabˇnˇi. O původu tohoto slova nechci spekulovat, protože to může ~~mít~~ mít různé spojitosti papa - papež, papat - jíst a jiné.

Tentýž Oskar ve své bystrosti občas používˇal verbovánky. Tak například jednou, když se koncem měsíce přišˇel zeptat jaká vyjde výplata, uviděˇl v kanceláři vedoucího jak horečně krouˇtí kličkou u počítačky tam a zpět, zvolal víceˇ méněˇ jako pro sebe: „A jéje to to zase dopadne. Frolík veme kalkulačku udělá krát, krát a hovno brát." Dopadlo to však zřejmě lépe nebotˇ druhý den při pohledu na úkolový lístek Oskar krátce a stručněˇ prohodˇil: „No aspoň že tak."

Bago: Nezasvěcený čtenář by asi dlouho koumal o významu v havířině, na uhelných dolech plynujících, často užívaného slova. Nehledejte a nespojujte se slovy užívanými v „civilu." Ne, nemá to co dělat s třeba uherskými prasaty. Kuřák, zejména náruživý na kouření tabáku jakýmkoliv způsobem, našˇel si jednou cestu k poddolnímu tabákovému požitku. Když bezpečnostní předpis zakázˇe v určitém dole kouření a za překročení tohoto zákazu lze uložit trest až několik let vězení za obecné ohrožení,

havíř si cestu k požívání tabáku najde. Koupí si tabák fajfkový a naučí se jej žvýkat. Z chumáče tabáku, nejčastěji v té době značky „bača", musí v ústech slinami a zuby utvořit jakousi kuličku a tu žvýká a šťávu vytvořenou slinami pak vyplivuje (pozor! nepolykat - silně projímavé). Tabák obvykle úplně suchý pro snadné hoření ve fajfce, se těžko žvýká. Proto se v přestihu nějak navlhčí vodou, francovkou někdy i trochou rumu, ale nejlepší a nejlacinější způsob vlhčení tabáku je: schovat koupený paklík tabáku někam za výztuž chodby na 1 až 3 dny a dušní ~~tě~~ vlhkost způsobí sama náležitou vláčnost. Je tu však jedno nebezpečí. Nějaký nenechavec zpozoruje kam tabák ukládáte a ať z chamtivosti nebo v případě, že mu denní dávka nevystačila, paklík kamarádovi „vyfoukne." Jednou za delší čas se to dokonce pardonuje protože okradený najde momentální pomoc u ostatních nebo v šachtě bagruje skoro každý. Tak jste se dověděli co je „bago" a já vám teď budu vyprávět příběh, skoro recept, jak nachytat bagaře - zlodějíčka:

Jednou před fáráním na odpolední směnu přišel už oblečený do fárací Honza a držel v ruce nový paklík tabáku a zeptal se mě: „Kde máte to brousítko na inkoustové tužky." (tehdy běžná kancelářská pracovní potřeba). Když jsem mu ukázal, rozbalil tabák, vysypal do něho obsah brousítka, paklík zase zalepil a rozkošnicky zahlaholil: „Však já tu kurvu dostanu." Pokračování a konec akce mi se smíchem druhý den sděloval jeden z diváků, přítomný při vyfáráni ranní směny. Honza ten den spěchal, aby byl na věži už při vyfáráni první klece a byl odhodlán tam vyčkat až do klece poslední. Všechny vystupující pečlivě pozoroval. Někdy krátce po polovině fárací doby skočil po jistém Vencovi a zařval: „Už tě mám ty svině. Tak to ty mi chodíš na tabák. To ti přijde draho. Zítra mi přineseš těch 10 paklíků který si mi dotěd sežral." Venca se ani moc

nebránil, protože o zbavování Honzova tabáku neomylně svědčila jeho tmavě fialová ústa. Navíc musel snést posměšky kamarádů. Potřivým zaplacením tabákové sankce nastal mezi dlužníkem a věřitelem smír.

Poté, co byla dokončena přehrada Lipno v celém komplexu, rozeslí se tunelláři do různých důlních podniků neboť razit tunel nebo chodbu v dole je skoro stejná práce. Dva z nich, oba slováci, zakotvili u nás na Krimichu.

Papajlo - starší z nich, nebyl výkonný ražič, ale jen běhač či vozač který se na předku staral o dopravu vyrubaného materiálu od předku a materiálu pro výztuž chodby do předku. Šlo o práci sice důležitou, ale přece jen druhořadou.

Papajlo se však zapsal do mé paměti ve dvou momentech. Jednim byla jeho sázkařská posedlost sázel podle znářc „sportky" a to nejen podle snů vlastních ale též podle snů jiných osob, které si od nich nechal vyprávět. Brzy se tím stal tak známým, že třeba v jídelně, v hospodě, při fárání a jinde se lidé, spatřivši na blízku Papajla začali hlasitě bavit o svých snech, i když vymyšlených. To Papajlo obvykle nevydržel, přistoupil sluchu k nim a začal se jich vyptávat na detaily jako třeba zda němci měli uniformy šedé nebo zelené nebo zda jablka na tom stromě byla červená nebo žlutá a podobně. Občas i ve sportce vyhrál, ale nikdy neřekl kolik. To ani mé manželce. Žili jsme tehdy v jedné malé bytovce (buňce) na svobodárně kde bydleli i někteří naši haviři včetně Papajla. Ten moji manželku také jednou oslovil zda se jí nezdál nějaký sen. Manželka přisvědčila a sen mu pravdivě popsala. Za několik dní u nás Papajlo zazvonil a podával překvapené manželce dvě bonboniéry. když se ho ptala co ho to napadlo tak stručně odvětil: „To máte za ten sen." Zřejmě vyhrál ve sportce. Ani tehdy jsme se však nedozvěděli kolik peněz.

Povídání o Papajlovi uzavřu příhodou, kterou mi vyprávěl sám, než odešel do penze. Když se přiblížil čas jeho odchodu do

důchodu, podal si žádost o důchod. Po nějaké době mu však přišla překvapivá odpověď, že se mu důchod vyměřuje včetně doby kterou odpracoval a věku kterého do doby podání žádosti dosáhl. Papajlo totiž přetáhl nástup penze o dva roky. Jak se to mohlo stát, to si uvědomil později když o tom koumal. Pocházel totiž z východního slovenska kde ke konci války zuřily těžké boje. Při jedné takové bitvě shořelo skoro půl vesnice kde bydlel, včetně obecního úřadu i s matrikou. Když se pak po osvobození vydávaly nové občanské, již československé, průkazy, nastal problém, že někteří lidé neměli žádné doklady a úřady musely dát třeba i u dat narození na to, co jim kdo uvedl. Papajlo zřejmě u data svého narození řekl to, co si myslel a ne to, co byla skutečnost. Tak se stalo, že se sám omladil o dva roky a chyba se napravila až po letech když penzijní úřad zjistil v centrální evidenci holou skutečnost.

Další, zřetele hodnou osobou, která u nás pracovala byl Jura Polák, též slovák, ale od Žiliny. Jako zkušený baragbát se bez problémů stal dobrým razičem a velmi prostým a šetrným člověkem už byl. O jeho šetrnosti svědčí fakt, že nenosil jiné boty než ty, které vyfasoval na šachtě. Byl to člověk jinak světa znalý, avšak jednou když nás navštívil v naší buňce, zůstal stát v překvapení před obrazem hradčan visícím na stěně. Pak se probral a zeptal se: „Kto to maľoval." Když jsem mu řekl, že to není malované, ale vyšívané barvinkami okamžitě následovala otázka: „A kto to zrobil." Poté co se ode mne dověděl že manje žena, vyhrkl: „Ta žena má zázračné ruky. Já bysrom chcel ten obraz kúpit domov." Když mu manželka řekla, že ten obraz neprodá, zvýšil původní nabídku „pětistokorún" na tisíc a když ani potom žena nepovolila i když ta částka představovala půl měsíčního platu havíře, odešel zklamán, ale nezlobil se.

Jednou se Jura před kamarády zmínil, že si musí vzít dovolenou na kosení a sušení sena doma a oslovil prosbou jistého Pepu Patlejcha, svobodného třicátníka z Klatovska,

zda by s ním nejel mu na sendch pomoci. Moc Pepu přemlouvat nemusel, zvlášťě když mu Jura slíbil stravování a nocleh u nich doma zdarma a že dostane i nějakou tu korunu. Pepa uměl s kosou dělat od malička. Plácli si a Pepa po návratu v úžasu vykládal o životě na Kysuckej vrchovině: „Měl jsem se tam moc dobře. Ty lidi tam žijou opravdu skromně, ale ne v bídě a jsou velmi srdeční. Dvě překvapení sem však zažil. Když jsme první ráno vyrukovali na louku a Jura řekl, že tady budeme sekat. Nechtělo se mi tomu věřit, že to má být na seno. Z domova jsem byl zvyklý, že tráva na seno musí sekáčům sahat tak do půl stehen a tady stála tráva koncem července vysoká nejvýš 30, většinou 20 centimetrů ~~vysoká~~ a na ní byla jinovatka. Museli jsme toho posekat o to víc. Jura však říkal, že to je tady takhle normální. Další údiv jsem zažil večer u ohně, když jsme si k jídlu opékali opravdu dobrý špek. Byla mezi námi i batolata která teprve začínala chodit. I ta dostala špek, jídla jej samotný bez chleba až jim sádlo teklo mezi prstíčky a po bradě."

Po skončení prací na Krimichu Jura dál s námi necestoval a odešel pracovat do bání v Novákách.

O hornickém humoru svědčí výkřiky při nástupu do klece na věži." Když se klec naplnila havíři a než se rozjela dolů, zaznívaly z davu čekajících na další klec jako:

„Pane Sporka nestřílejte to jsem já Ota."

Všichni věděli že šlo o scénu kdy jistý Ota chtěl s lahvinkou vína navštívit jistou mladou paní v nepřítomnosti jejího manžela, zaklepal na okno, ale místo mladé paní z okna vykoukly hlavně brokovnice. Nebo:

„Karlíčku nechoď tam, voni mají broving, zastřelí tě."

Zoufalý výkřik manželky dobrovolného strážce veřejné bezpečnosti který se večer oblékal k odchodu do hospody, aby své důvěřivé bojácné ženě řekl, že zase mají nějakou akci.

Tyto výkřiky na věži byly oblíbeným žertem, učiněným v okamžiku

nejvýše vhodném neboť potrefený se už nemohl bránit fyzicky a slovní obrana by vlastně provzdálila jak se v Čechách říká „potrefenou husu." Pro ty, kdož patřičné české úsloví ještě neznají cituji: Hodíš-li kamenem do hejna hus, potrefená se jistě ozve. #

Další mou štací v době od ledna 1965 až do konce roku 1966 byl důl Obránců míru ve Zbůchu (dříve Masarykův jubilejní). První akcí bylo zpřístupnění zásob uhlí v takzvané Kounovské sloji která byla uložena blíže povrchu. Při hloubení výdušné jámy bylo již založeno vyzděné nárazniště a z něho vyraženo několik metrů budoucí hlavní chodby. Od doby vyražení této chodby do okamžiku našeho nástupu na tuto akci uplynulo již asi 100 let. Dřevěná výztuž této chodby proto dávno zetlela a chodba se zavalila.

V osádce která byla na toto díla nasazena byl i mnou již dříve zmíněný Karel Stanek (také jemu dejž pánbůh věčnou slávu) který byl jinak silný kuřák. Jeho tehdejší příběh uvádím pro názornost jak moc se havíři báli přísného při kouření v dole včetně nošení kuřáckých potřeb. Když si Karel při svlékání kabátu dole na tomto pracovišti přejel po kapsách, z hrůzou zjistil, že při kouření nahoře v šatně si omylem dal do kapsy rozkouřenou krabičku partyzánek. Vypadl z něho výkřik: „Ty vole, co teď?" Zahodit krabičku nětam za výztuž nebo do vyrubané horniny se mu zdálo riskantní. Náhodný nález kuřiva v dole kdykoliv a kdekoliv znamenal přísné vyšetřování neboť by šlo o podezření z trestného činu. Poradit jsem mu nemohl a nechtěl. Kdyby mi Karel svůj neštěstný nález předal, bylo mou povinností odevzdat celou věc též k vyšetřování. Karel však našel, sice drastické ale v daném okamžiku téměř geniální řešení: ~~Vypíral~~ Vyňal cigarety z krabičky a strčil je do úst a zbagoval krabičku od cigaret sežvýkal rovněž. Notnou chvíli po trestných vyplival směs tabáku a papíru a bylo.

#

Ve svém vyprávění o lidech, nemohu vynechat postavu Rudolfa ~~Václava~~ Trdly. U nás nepatřil mezi havíře. Nefáral, ale na povrch připravoval materiál ke spuštění do dolu. Dnes se takové činnosti, nevím proč říká „logistika." O logistice tehdy Trdla neměl potuchy, ale logické myšlení mu nechybělo a patřil k lidem přirozeně inteligentním, který nepotřebovali složitě vyumělkovat co a proč se po něm něco chce a jak to udělat, aby se věci v požadovaném množství a včas dostaly na potřebné místo.

Trdla byl nýřanský rodák a jako dítě, narozené ze smíšeného německo-českého manželství, musel za 2. světové války (dále jen „válka") narukovat povinně k wermachtu. Válku přežil ve zdraví (poměrně) v pomelově armádě v severní Africe. Poznal nejenom život v armádě, ale též život v zajetí anglickou armádou a pro ni pak pracoval i mezi domorodci - araby. Život jej, na hranici mezi životem a smrtí naučil „být nad věcí". Užíval si života a choval se za normálních okolností slušně a chodil i na šachtu slušně oblečen tak, že si jej lidé nezmalí plebli s nějakým technikem. Pokud se však setkal s nespravedlností nebo chrapounstvím, uměl se ostře opřít a neváhal použít výrazy ze zoologie nebo ty takové lidi poslat, a teď váhám zda označit některou část lidského těla obecně nebo rovnou napsat že do prdele.

Když se někdy nechtěně ocitl v místě kde probíhala vzrušená debata o tom co někdo udělal nebo neudělal dobře nebo dokonce o společenském režimu a byl-li dobrý/zlý co bonu říká on, vždy odpovědět, že rád že přežil válku a že se mu žije dobře. Neznamel jsem žádný zvláštní příhodu s Trdlou, ale pokládal jsem za vhodné zmínit se o člověku, který prostě „byl."

Na jedné odpolední směně padl na partu, kterou jsem vedl úkol, připravit na povrchu dolu ke spuštění koleje a výhybky, potřebné na řádné provozování nákra zisťě na stanovém patře. Byla to práce fyzicky náročná a proto jsme na ni dostali celou směnu. Během práce jsme neměli moc času, bavit se o něčem jiném, hledělí jsme se s dopravou k jámě vyporádat rychle a tak jsme byli hotovi už asi ve 20 hodin. Slunícko, ač byl březen, dosti slušně hřálo, jeden došel do kaubíny pro dva džbánky „ormičky." Kromě povídání o práci nás všechny však zaujal svým vyprávěním o velké jeho lásce Venca Balý, který vyprávěl: „Pánové to co vám teď řeknu jsem snad nikomu takhle včelku nevyprávěl. Po válce, hned v létě 1945, jsem si zabral statek po němcích v jedné vesnici u Stříbra. Rodiče, bydlící v Marjánek mi odmítli pomáhat, tak jsem si na pomoc najímal různé lidi z okolí. Velké naděje jsem vkládal do budoucí družky po které jsem toužil nejen na práci. Štěstí mi v tom přálo, když jsem jednou na zábavě ve vedlejší vesnici uviděl holku jako lusk a vůbec mi nevadilo když jsem zjistil hned při prvním tanci, že je to ruska. Vždyť ta ruština z češtinou jsou si dost podobné a hlavně, že jsme si porozuměli jinak. Nataša, jak se děvče jmenovalo, se za pár dní ke mě nastěhovala a začali jsme spolu žít. Když jsem se zajímal kde se tady v Čechách vzala, řekla mi že ji sem zatáhli před několika lety němci na práci a když přišel konec války, sbalili její zaměstnavatelé saky paky a utekli neví kam. Nějaké doklady v ruštině a němčině měla, ale když jsme se dostavili na úřad kvůli sňatku, nastaly komplikace. Nataša, jako cizí státní příslušnice, musí mít svolení ruských úřadů se sňatkem se mnou. Naši úředníci ji poslali do Plzně na ruský úřad který by ji mohl takový doklad vydat. Jel jsem tam podpitelně s ní. Na úřadě mě nepustili dovnitř do kanceláře a musel jsem zůstat na chodbě. Asi po hodině čekání když vyšel nějaký muž ven z kanceláře ptal jsem se

kdy už bude Nataša hotová. Dočkal jsem se pro mě šokující odpovědi. Natašu už asi hned tak nevidím, protože se musí respektovat nařízení sovětské vlády o repatriaci osob, zavlečených nacisty mimo jejich vlast. Dostal jsem k tomu radu, abych si požádal ruské velvyslanectví v Praze o vydání Nataši do Čech za účelem sňatku. Moje prosby abych se s ní mohl alespoň pořádně rozloučit nebyly nic platné a moje zoufalé pokusy vniknout do kanceláře násilím skončily přivoláním hlídky SNB, která mě vyvedla před budovu.

Ten den jsem se sice vrátil domů, ale jen proto, abych zajistil péči o dobytek pomocí sousedů, ještě večer jsem si napsal žádost a vyrazil do Prahy na ruské velvyslanectví. Tam mě samozřejmě zastavila ruská stráž a když jsem řekl že jdu vyřídit s velvyslancem vyřízení důležité žádosti, vojáček řekl: „Náda bumági ot ministra." Nebylo řečeno od jakého ministra tak jsem si řekl, že nejlepší bude ministr zahraničí, tehdáž Jan Masaryk. Však se o něm všude hovořilo jak je pro lidi. Po delším vyptávání a čekání mě Masaryk přijal, moje žádost byla doporučena a já s ní hned upaloval na ruské velvyslanectví. Na bumágu od Masaryka mě sice stráž pustila do budovy, ale úředník za kterým jsem byl poslán odpověděl skoro stejně jako prve stráž jen s malým rozdílem: „Náda bumági ješčo ot odnoho ministra." Sice mě to naštvalo, ale přece jim svoji Natašu nenechám. Bylo sice už pozdní odpoledne, ale má touha po Natašce byla veliká a nechtěl jsem nic nechat náhodě. Proto jsem se rozhodl, jako zemědělec požádat ministra zemědělství, kterým v té době byl soudr. Ďuriš. Ďuriš mě ochotně přijal a když jsem mu vysvětlil svoji situaci, řekl že nic prát nebude, ale abych přišel zítra dopoledne a že půjde za velvyslancem Zorinem se mnou sám. Dopoledne jsem čekal podle domluvy před ruským velvyslanectvím. Ďuriš skutečně přijel, stráž na velvyslanectví, když viděla ministra a ještě nás doprovodila do Zorinova předpokoje. Jeho sekretář nás ohlásil

a po srdečném přijetí jsme usedli do křesel a po Důrišově doporučujícím úvodu nastala přátelská debata. Moje řeč o tom kdo jsem a ve které jsem se přiznal jak Natašu miluju, že se chceme vzít a co nám ve sňatku brání. Jsem vyslovil oruduou vůtu o tom, že Nataša má kromě ženských předností také úžasnou pracovitost, což jako samostatný zemědělec také vítám. Po těchto slovech se Zorin rozčílil a vykřikl: „Cto? Ty nechočeš děvušku. Ty chočeš rabotnicu a von." Tím debatu ukončil a já i s Důrišem jsme rychle z vyslanectví vycouvali.

Po cestě domů jsem přemýšlel co budu dělat a uminil jsem si, že se Natašu nevzdám a že si ji pojedu do ruska vyhledat sám. Nějaké peníze jsem ještě měl, tak jsem si ráno ve Stříbře koupil jízdenku až do Černé pri Čope a jel. Na konečné jsem vystoupil z vlaku a ptal jsem se kdy se jde do Ruska. Železničář mi cestu sice ukázal, ale pochybovačně kroutil hlavou. To mě však neodradilo a statečně jsem vykročil. Asi po dvou hodinách mě zastavili ruští pohraničníci a ptali se kam jdu. Mé řeči, jak se zdálo dobře rozuměli a jeden z nich ukázal směr se slovy: „Tudá nádo jechat." Podle naznačeného směru jsem pokračoval a přišel jinou cestou zpátky do Černej. To mě dočista šokovalo a kapituloval jsem od svého záměru. Nataša se mi také ani dopisem nevzdala, bůhví čím ji asi hrozili. Tak skončila moje velká láska. Statek i s poli jsem vrátil pozemkovému fondu a šel dělat do Horního Slavkova na šachtu a máte mě tady."

K tomu jsme neměli co říci. Chvíli jsme mlčeli a já pak kývl na hodinky a zavelel k návratu ze šichty.

Po bližším zkoumání geologů a ekonomů však byl záměr dobývání uhlí na prvním patře hydromechanizací (uhlí se ve vrstvě rozpojuje tlakovou vodou) opuštěn a byli jsme přesunuti na druhé patro ústřední jámy. Podle projektu otvírky jsme připravili k dobývání jiné vrstvy v takzvaném Jihozápadním poli otvírku jsme skončili v závěru roku 1965.

V každé určité době a na daném místě zaznamenávám případy či příhody s mými haviři. Ve Zbůchu bydlel můj havíř Pepa Matějka - srdečný parťák, avšak krajně nedůtklivý na heslo či výkřik: „Mřížkovaný koláč". Proč se ho tato dvě slova dohánčla až k zuřivosti teď vysvětlím.

Bylo to večer před pouti ve Zbůchu šli haviři po odpolední šichtě „na jedno". Když hostinský před půlnocí zavřel, pozval Pepa ještě asi tři ~~kamarády~~ kamarády ať jdou k nim domů, že máma bude ještě vzhůru a že si dají u nich kafe s rumem a pokecají. Tak si dali říci protože Matějkovou znali, že je na takové pozdní návštěvy zvyklá a že si také ráda pokecá. Tentokrát to však nedopadlo dobře.

Matějková vzhůru byla a tentokrát pekla koláče mřížkované. Jak takový koláč vypadá? Těsto se roztáhne po celé ploše pekáče, namaže se povidly a podél na napříč se na povidlech z dalšího těsta vytvoří mřížka s okatostí asi 5 centimetrů. Upečený koláč Matějková dala vystydnout na dlaždičky v předsíni krátce předtím než Pepíkovi hosté překročili práh domu. Jako slušní lidé si opucovali boty o rohožku za dveřmi. Než stačili zjistit svůj omyl, rozmazli mřížkovaný koláč přilepený na botech až do kuchyně. Čeho se potom dočkali od Matějkové si lze dovedla živě představit. Jejich chování a inteligenci Matějková zhodnotila tak, že jak se říká: „.. ani pes by od nich jen suchou kůrku nevzal." Samozřejmě, že po ní hned zraňující Matějková rozmazla co je to za blbce a pepíkovu chabou obranu, že co ji to napadlo dávat koláč na zem odbyla zařazením Pepíka do předmětné skupiny blbců.

Výraznou postavou mezi mými haviři tehdy byl mladý sympatik Standa Kunca. Nad ostatní vynikal přirozenou inteligencí, množstvím a kvalitou odvedené práce. S rozkoší v debatách se mnou navozoval debaty o dění ve společnosti a rád přitom tepal komunisty jako vedoucí sílu společnosti. Standa se mi fakt jako člověk líbil a proto jsem mu nejednou navrhoval, aby do KSČ vstoupil a to až do té chvíle než mi na mou nabídku svým stylem a s úsměvem

odvětil: „Ale Veno, dyť já jsem k takové cti ještě nedorostl." Teď se bojím, že bych zapomněl na logické pokračování naší rozmluvy se Standou po 25 letech od naší rozmluvy o členství v KSČ. Tehdy, začátkem roku 1990, kdy jsem fáral na ražbu spojovacího překopu, já ve funkci vedoucího investičního odboru ZUD, potkal jsem Standu dole na překopu již v profesi střelmistra jak nese taštu se střeleckým nádobíčkem do předku. Srdečně jsme se pozdravili hornickým Zdař Bůh! a po pozdravu a vzájemném vyjíření že co se života večerého to zhodnotili slovy: „De to.", vzšik Standa dodal: „Ale dře to. Víš co Veno, řeknu ti, že teď už bych si od tebe tu přihlášku do strany vzal." Oběma nám bylo jasné o jakou stranu jde a mě bylo jasné proč to Standa řekl.

Obvirku jihozápadního pole na DOM jsme dokončili v závěru roku 1965. Jak se později ukázalo, šlo o akci, tam pro nás poslední. Zásoby námi otevřené se v závratě vytěžily ale asi roku 1975 začala postupná likvidace dolu.

Moje další pouť po výstavbách dolů v západočeském uhelném revíru pokračovala na dole Dobré Štěstí v Dobranech. Tento důl v havířské hantýrce známý pod jménem „Krejzovna", podle jména bývalého majitele, byl zvláštní tím, že jeho dřívější majitel zvolil jinou než obvyklou cestu k ložisku uhlí a nezačal vyhloubením svislé jámy, ale ražením úklonného díla (úpadnice). Postupoval tak pravděpodobně z opatrnosti, neboť ložisko uhlí se rozkládalo v podstatné části v nivě řeky Radbuzy a bylo možno předpokládat přítoky vody z povrchu. Tento předpoklad se brzy potvrdil i ve skutečnosti a celý provoz dolu byl zatížen náklady na čerpání vody. Uhlí z tohoto dolu však bylo slušné kvality, pro svoje potřeby jej odebírala většinou plzeňská Škodovka. Nedlouho předtím než jsme na Krejzovnu nastoupili se podařilo uhlí odtud dopěrně nabídnout i v Německu, takže byl důvod co nejdříve otevřít další důlní pole v nejhlubějším patře dolu. Důl měl tehdy konečnou hloubku pod povrchem cca 300 metrů.

Úpadnice sloužící dopravě a větrání dolu již byly tři, za sebou.

Ekonomům vrtalo hlavou proč je o uhlí z Krejzovky takový zájem v Německu. Nakonec se technici rozhodli udělat rozbor samotného uhlí i popílku z něho pocházejícího a byli překvapeni. Uhlí i popel obsahovaly germánium. Jde o šedobílý kov (chemický prvek) který je polovodičem a zájem na světových trzích o něj neúměrně tehdy stoupl když se rychle začala rozvíjet výroba tranzistorů. Dodávky uhlí se pak do Německa začaly z naší strany regulovat ve prospěch domácích výrobců tranzistorů. Tiskařské spoje tak ovlivnily i těžbu dolu který se v Československém hornictví považoval za „krcálek".

Život horníků výstavbářů plynul svým pravidelným tempem i na Krejzovce a mě na mysli momentálně nevystane žádná jiná příhoda než jedna plesová a pak jedna střelmistrovská.

Začnu příhodou plesovou. Bylo to někdy v únoru a měl jsem zase odpolední směnu. Než se šlo dolů, přišla za mnou jakási delegace v počtu tří chlapů a jejich předák a mluvčí, jistý Jarda Mikulášů z malé obce Kámen, který tam dělal chuďáka předsedu MNV a chuďáci zase JZD vznesl tuhle prosbu: „Veno pusť nás ven (domů) v 8 hodin. Slíbil jsem své stará, že s ní půjdu na bál." Když jsem vzdoroval, vytáhl Jarda postupně dva trumfy: „Nebuj se, lajstunk uděláme." Tady však cítím potřebu vysvětlit slovo „lajstunk." Je to obvyklý výkon který se od tříčlenné osádky za jednu směnu očekává. Když ani to se mnou nehnulo, Jarda vytáhl už asi posledního trumfa: „Dyť ta moje stará člověče dala padesátku za hlavu!" Tak jsem tedy povolil. Hoši splnili slib stran lajstunku a potvrdili, že za celou směnu neudělají více. Když jsem jim to později vyčetl, měli už asi připravenou odpověď: „Dyť sme jeli bez svačiny."

Stejný argument zaznělů kdysi v tunelářském prostředí kdy dělalo hodně slováků. Na dotaz mistra jak je možné že si napsali do výkazu tolik odpracovaných hodin, že by podle nich měl den 26 hodin zazněla odpověď: „Veď sme robili cez obed."

-/.

∀ z dnešního pohledu se zdá padesátka za hlavu (úprava ženského účesu) strašně málo. Uvědomte si však, že od té doby uplynulo již neuvěřitelných padesát let a že jen za posledních 25 let vynotily ceny i platy desetkrát.

Krejzovanská příhoda střelmistrovská není moc veselá, ale rozhodně je povedná. Jako důlní technik o výstavby jsem dohlížel často provádění i prací střelmistrovských. Abych mohl provádět trhací práce na povrchu dolu, rozšířil jsem si oprávnění na stavební práce a destrukce.

Zase to bylo na odpolední, když mě můj vedoucí požádal o uvolnění pařezů které nezvládl buldozer upravující terén pro budoucí naši kancelář a dílnu. Když jsem rozdělil práci v dole, vyťukával jsem ven, vyfasoval ~~střelivo~~ střelivo a upozornil všechny na povrchu, že se bude střílet a jakmile uslyší zahoukat šachetní sirénu, aby nevycházeli na volné prostranství. To jsem udělal podle předpisu a z předběžné opatrnosti. Navíc mezi místem odstřelu a nádvořím dolu stála víc jak 20 metrů vysoká budova strojovny a zásobníků. Nálože střeliva jsem umístil do vyhrabaných otvorů pod každý pařez a otvory zpluna ucpal plastickou hlínou. Pak jsem nechal zahoukat a několik vteřin po zahoukání nálože odpálil. Časované rozbušky mi signalizovaly, že všechny nálože vybuchly.

Spokojeně jsem přistoupil k pařezům, vyvrácaným výbuchem a začal smotávat roznětné vedení když vtom jsem uviděl, že směrem od zásobníků ke mě rovno běží mistr povrchových dělníků a drží v ruce kámen velikosti pořádné lidské pěsti. a na moje: „Co, je?" mi ukázal kámen co držel v ruce: „Tak tenhle přiletěl odněkud zeshora na plac a přistál pár centimetrů vedle nohy staré Sýkorové která přecházela z dílny do šatny." Nad mým filozofováním, že jsem přece nechal houkat a kameny zpod pařezů letěly horizontálně což je vidět ze vrtů na zdi třídírny, jen mávl rukou a řekl, že to Sýkorové nějak vysvětlí. Tak jsem byl poučen, že opatrnosti není nikdy dost a při těchto odstřelech začali používat krycí pletivo.

O NÁS

Část III. Práce provdděná hornickým způsobem.

1. Průzkum a zajištění historického podzemí města Plzně. 301 - 311
2. Tunelování pro podzemní inženýrské sítě. 312 - 361
3. Malé a velké investiční akce pro ZUD. 362 - 379
4. Investiční záměry ZUD, příprava otvírky a těžby ložisek Chotíkov, Ledce, Příšov, Žilov, Kozolupy a dalších. 380 - 400

ČINNOST PROVÁDĚNÁ HORNICKÝM ZPŮSOBEM

Otvírka posledních závod na Krejzovně byla potom na poměrně dlouhou dobu také poslední investicí v ZUD do dolování uhlí. Tato změna v energetické politice státu se provedla pod heslem: „Uhlí nahradí sovětská nafta". Tuto myšlenku přebrat trvalo řádově pět let. Na začátku roku 1967 se závod 04 Plzeň n.p. VKD ocitl v situaci, kdy nám stálo cca 150 lidí hornických a na ně navazujících profesí na dvoře bez práce protože podnik pro nás neměl program. Jen díky lidem ve vedení závodu, konkrétně vedoucímu závodu Karlu Haurmanovi a vedoucímu oddělení přípravy výroby Jiřímu Skládalovi kteří v sobě měli obchodního ducha jsme si dokázali práci sehnat a také dobře prodat. Už tehdy, v době přechodu od kapitalizmu k socializmu jsme začali tedy fakticky podnikat. Bylo velkým překvapením v rámci podniku když jsme nejen dodrželi limit nákladů, ale přinesli i první zisk.

A tak, počínaje rokem 1967, opustili jsme uhelné doly docela a zahájili pro nás novou éru prací které už (zatím) neměly nic společného s otvírkou a přípravou ložisek uhlí a stali jsme se skoro stavbaři, avšak podzemními, provádějícími svá díla hornickým způsobem.

Na úvod udělám stručný seznam těchto děl:

„Průzkum a zajištění historického podzemí města Plzně, Kanalizační sběrač v dílnách ČSD v Plzni, Rekonstrukce úklonné dráhy pro dopravu mužstva do podzemní hydroelektrárny na údolní přehradě v Lipně, Kanalizační sběrač pro novou zemědělskou školu v Křimicích, Odkanalizování odbytové základny n.p. Řempo v Plzni, Podchod pro pěší pod pražským zhlavím žel. stanice Plzeň-Hlavní nádraží, Průzkum a zajištění historického podzemí města Loket, Tunelové úseky stavby Vodovod S 3-4 Plzeň-Skvrňany.

Provádění těchto staveb se časově prolínalo, technicky bylo velmi podobné a tak vedení závodu dospělo k závěru, že organizačně budou společným úsekem jehož vedoucím jsem byl pověřen já. Společná těmto stavbám byla i společenská atmosféra let 1967 až 1971.

Tak tedy k jednotlivým stavbám (akcím) jednak z hlediska technického a vždy též něco o lidech, kteří díla tvořili.

Průzkum a zajištění historického podzemí města Plzně.

Historické jádro města Plzně vznikalo za přibližně stejných podmínek jako i jiná čeští města ve středověku. Střed tvoří rozlehlé náměstí s kostelem uprostřed a je ohraničeno městskými hradbami a ulice jsou vedeny tak, že se kříží pravoúhle.

To co bylo příčinou našeho nástupu do středu města však nebyly stavby na povrchu, ale podzemní (či sklepní) prostory pod měšťanskými domy. Plzeňští měšťané postupně získávali právo vářečné k vaření piva a řádnému procesu ořešťování a skladování piva potřebovali zvláštní a nemalé prostory a také zdroj vody. K tomu jim však nestačily obyčejné sklepy a proto si nechávali vyrazit druhé patro sklepů které bylo dosti hluboko vyrubáno v pískovci, stejně jako studna v tomto sklepu. Takto dvoupatrově podsklepeny byly téměř všechny domy v historickém jádru. Tato sklepení postupně vznikala zhruba před šestistými lety a vzhledem k potřebě výroby piva sloužily zhruba do poloviny devatenáctého století kdy byl založen a postaven měšťanský pivovar poměrně daleko za městskými hradbami. Takzvané právovářečné sklepy ztratily svůj význam, jejich majitelé je proto nechali svému osudu. Pískovec ve kterém byly druhé sklepy vytěžány byl spíše jednozrnný takže nejevil tendence k zavalování vyrubaných prostor a voda, která postupně tyto prostory vyplnila nijak

neprovedla, ale pouze vzlínala a tak nedocházelo k erozi.

V tomto stavu byly sklepy nalezeny při průzkumu základových poměrů budoucího hotelu který byl na začátku roku 1967 ~~zdem~~ navržen na západní straně hlavního náměstí v náhradu za ~~€~~ zde chátrající hotel Central. Projektanta nového hotelu měla pochopitelně strach, zda pískovcové klenby, ponechané bez dalšího zajištění zdivem či jiným způsobem, unesou pětipatrový hotel a proto požádala investora stavby hotelu, aby provedl detailní průzkum podzemních prostor do kterých nebylo možno vstoupit pro jejich téměř stoprocentní zatopení.

A k tomu jsme byli povoláni my - horníci z VKD. Začali jsme zprvu totálním vyčerpáním sklepů a následným udržováním hladiny podzemní vody pod úrovní asi 1m pod podlahou druhého sklepa.

Již samotné čerpání vody provázely zajímavé události. Tak například na jeden z prvních kontrolních kterých jsme se účastnili přišli přeživší pozůstalí z oddílu „Delfín" a nabídli svou eventuelní pomoc při potřebném potopení do zatopených sklepů. Svou, možná potřebnou, součinnost odůvodňovali zprávami od starých plzeňáků kteří tvrdili, že pod náměstím je veké jezero a že se jim podařilo právě ze sklepa pod Centralem na lodičce dostat až pod kostel na náměstí, proplout. Ač se nám to zdálo trochu jako klasická zpráva JPP, investor ji vzal vážně natolik, že se nás zeptal zda bychom uměli tak velké množství vody vyčerpat. Ujistili jsme jej že ano a na jeho objednávku jsme na stavbu dopravili čerpadlo o výkonu 1.200 l/min. Investor to kvitoval s povděkem a na náš dotaz kam že tu vyčerpanou vodu máme vypouštět, zprvu bez rozmyšlení řekl že do uliční kanalizace, ale když náš parták zvedl obočí, učinili dotaz na kanalizátory a ti tento záměr rázně odmítli z obavy, že jim takové množství

stočené vody zničí čistírenský proces na čistírně odpadních vod. Investor za námi přišel s touto zprávou trochu zkroušeně, ale ihned ožil, když jsme mu nabídli řešení které sice místy ztíží chůzi a dopravu, ale odvede vyčerpanou vodu přímo do řeky Mže. Poté co správci povodí uzřeli vodu o jakou by se jednalo, vydali souhlas s vypouštěním do řeky a my jsme položili z náměstí, souběžně s chodníky, povrchem, dlouhé přírubové potrubí o průměru 150 mm. Jednoho dne po položení potrubí nastala odpolední směna která čerpání zahájila. Ranní směna předtím vyzkoušela zda čerpadlo i výtlačné potrubí funguje.

Rozepsal jsme dvoučlenné oddíly na osmihodinové směny v nepřetržitém provozu, aby voda v tak velkém množství byla vyčerpána co nejdříve. Ten záměr „co nejdříve" byl do puntíku splněn. Čerpadlo bylo spuštěno ve 14 hodin a ve 20 hodin se odehrál mezi vedoucím čerpadlářem a mnou tento rozhovor:

Čerpadlář: „Zdarbuh Veno. Co máme dělat?"
Já: „No co by? Čerpat. Ono něco nejde?"
Čerpadlář: „Všechno jde, ale není tam už žádná voda."
Já: „Nevíš co ty bedny jak tam plavaly na vodě?"
Čerpadlář: „Ale to jsou nějaké bedny od rybiček nebo od čeho. Prostě si myslím, že je tam naházeli ti, co před bouráním Centralu vykli'zeli bufet."
Já: „Tak ti děkuju za zprávu. Zavolej kluky co jsou napsaní na nočním ať zůstanou doma, všechno pořádně pozamykej a vy i noční přijďte zítra na ranní."

Tak skončilo „velké" čerpání vody z plzeňského podzemí, avšak cítím nutnost vysvětlit budoucím čtenářům důvod mého výše vedeného dotazu na bedny. Tyto události na našem pracovišti v Plzni totiž probíhaly krátce po tom co z

Černého jezera na Šumavě vykovily naše bezpečnostní orgány několik beden, které měly obsahovat vzácné dokumenty, pobopení tam jakousi jednotkou SS. Když jsem o něco výše popisoval „zprávy" potápěčů o jezeru pod plzeňským kostelem zapomněl jsem že tyto zprávy se zmiňovaly o podezřelých bednách, plovoucích na hladině „jezera! Investor nás důtklivě žádal abychom ho neprodleně informovali o druhu a množství beden až se k nim při čerpání dostanem. To jsem učinil.

Průzkum pod Centralem pak pokračoval jednak vyčerpáním a vyčištěním sklepní studny přičemž po celou dobu kdy čištění probíhalo byli na místě archeologové či památkáři a každá nádoba se sedimentem musela být vyklopena na síto a sediment propláchnout vodou, aby ani střípek nevnikl do odpadu.

Se zajímavým způsobem projektantka vyřešila zpevnění klenbě sklepa. Části přijala naše návrhy a nápady. My zvyklí na ocelovou výztuž důlních chodeb jsme okamžitě navrhli toho ~~toto~~ pro nás klasické řešení. Projektantce se však nelíbilo (vzali jsme ji na exkurzi do dolu který ještě těžil), že jde o výztuž poddajnou. To jsme snadno odstranili návrhem že šroubované spoje nahradíme svařením jednotlivých segmentů výztuže k sobě. Staticky bylo vyřešeno, ale dál se řešil pohled. Projektantce se vůbec nelíbilo, že podle navrženého nárysu výztuž vykroužená z U travers bude sice radiusem kopírovat klenbu, ale bude pouze jakoby přilepena na pískovcovou skálu a natřena proti korozi barvou podle přání investora. Projektantka - architektka rozhodla zajedno, že z druhých sklepů pod Centralem udělá exkluzivní vinárnu ve stylu podobném gotice. Naše výztuž (výše viz „hajcmany") bude základem gotických žeber zvláště v místech křížení hlavní chodby s výklenky, které sloužily k umístění ležáckých sudů. Aby žebra budila dojem, že jsou vytesána v pískovci, nařídila hajcmany do poloviny

jejich tloušťky (asi 10cm) zarekat do písterce a následně je zapomítnout maltou, namíchanou z písku získaného jednak při dělání zářezů a z oklepání celých ploch boků i stropů sklepa.

Byla to práce téměř mravenčí, ale výsledný efekt byl opravdu zdařilý. Každý kdo přišel do takto upraveného sklepa získal dojem, že stojí v právě dokončeném, novém gotickém sklepě. Kolik toto dílo stálo investora, kolik bude stát sklenka vína hosta v této vinárně, to nás moc nezajímalo. Nás zajímalo zda jsme práci dodali ke spokojenosti investora a pro nás s přiměřeným ziskem a hlavně, že jsme získali pověst solidního dodavatele a uspěli v nastávající konkurenci.

Díky tomu jsme se stali výhradními dodavateli průzkumu, projekce zajišťování a samotného zajišťování historického podzemí ve starobylém jádru Plzně. Dá se říci, že co do počtu jednotlivých zakázek se jejich počet přibližně kryl s počtem domů v historickém jádru. Sklepy námi nacházené podle přibližné mapy, kterou nám poskytl Bytový podnik coby investor všech dalších prací kromě Centrálu, byly sice v minulosti zřizovány za účelem výroby piva, ale projektant určitě nebyl stejný. Spíše šlo o podzemní stavby udělané podle ~~individuálních~~ individuálních přání zákazníka. Pouze náš postup byl stále stejný jako v prvním případě: Nalezení prostor, vyčerpání vody, čištění a případné provizorní zajištění prostor, měřičská dokumentace včetně orientace podzemního prostoru vůči povrchovým stavbám, projekt definitivního zajištění, zajištění s ohledem na eventuelní využití prostoru.

Toto pracoviště mého úseku s evidenčním názvem Plzeň (venkov) čítalo asi 30 pracovníků z čehož 5 bylo měřičů. Projekty zajištění byly zajišťovány subdodavatelsky v Báňských projektových podnicích.

Tvůrci těchto zvláštních děl byli bývalí havíři a při jejich práci též docházelo k vážným i humorným příběhům z nichž některé poskytuji budoucímu čtenáři pro poučení či pobavení:

Sochař Skuček.

Také on k nám nastoupil ještě na DOM jako razič, i když přišel s profesí lamač z jednoho z žulových lomů v oblasti Žihle. Profese razič i lamač mají k sobě blízko v tom, že oba pracují v kameni nebo s kamenem. Skuček přišel z těch míst, kde se kámen láme z horninového masivu a dále se opracovává nebo zpracovává na kostky, obrubníky nebo drtí na jiné kamenivo. Po skončení ražeb v dolech, byl Skuček přeřazen na zajišťování dutých sklepů pod Centralem. Svou původní profesi ~~profesi~~ bez dlouhých rozpaků prozradil až v okamžiku, kdy projektantka vyslovila svůj požadavek, pomrlicí oklepat celé stropy a boky sklepů za účelem „oživení" pískovce.

V první chvíli žádný z nás nepochopil co po nás projektantka chce, až na Skučka. Ten se sám, a bylo vidět že hrdě, přihlásil že to umí a už s projektantkou se domluvili, že zítra se sejdou zas a Skuček že přinese i potřebné nářadí. Skučkem přinesené nářadí jsme většinou uviděli poprvé v životě a nebo, jako já, jsme takové nářadí viděli v zednickém nádobíčku, ale nevěděli k čemu slouží ta zubatá palička. Projektantka byla až nadšená, zvláště když ji Skuček předvedl co se s tím umí. My jsme Skučka okamžitě prohlásili za umělce a když se pak navíc pochlubil, že žula z jejich lomu byla vybrána na stavbu Stalinova pomníku v Praze na Letné, začali mu někteří říkat sochař. Tento titul potvrdil jeden náš vtipálek když začal tvrdit, že Skuček je ten, co tesal stalinovy fousy. To však Skuček odmítl, jakmile to uslyšel. Nebylo to z přílišné skromnosti ani z obavy o politické odsouzení (stalo se v roce 1968), ale prostě proto, že to byla lež pro pobavení obecenstva.

Další příběh z Centralu bych nazval Netolického palec. Stalo se to ve fázi průzkumu sklepa kdy projektantka, asi

z důvodu předběžné opatrnosti požádala vyvrtat v jí určených místech sondy do boků a stropů. Vzhledem k neprílišˇ velké tvrdosti pískovce jsme vrty provádělˇi velkou ruční elektrickou vrtačkou. K vrtačce byli vždy přidělenˇi dva havířˇi. Jeden vrtač a jeho pomocník, jehož hlavním úkolem bylo podržˇet ˇ vrtači vrták, než se pořádně zavrtá do horniny. Při zavrtávaní měl pomocník vrták držet držákem, zvlášťˇ k tomu vyrobeným a zvlášťˇ bylo zakázáno sahat na vrták, byťˇ stojící, v rukavicích. Pomocník Netolický, který k nám přišˇel od – nevím z kanceláře, byl i poněkud slabší konstrukce, ale velký snaživec. To se mu stalo jednoho ~~osudného~~ dne osudným.

Tehdy začala elektrická vrtačka haprovat tak, že se bez povelu obsluhy zastavovala. Vrtač tedy vytáhl vrták z vrtu, položˇil jeho konec na zem a znovu zkusˇil vrtačku spustˇit, ~~dal~~ Pokus byl úspěšný, tak dal Netolickému povel zasunout vrták do vrtu a jakmile se tak stalo, spustˇil vrtačku, ačkˇ avšak dříve než Netolický vrták pustˇil z ruky, dohnˇal chráněné kožennou rukavicí. Rukavice se okamžitě rychle a pevně namotala na vrták a dříve než mohl Netolický vrták pustˇit, vrták ještě chvíli rotoval způsobˇil Netolickému úraz tak, že postižený udělal ve vzduchu velké salto a ruka se teprve po dopadu na zem odpojila od vrtáku který se na povel vrtače ihned zastavil. Vrtaču okamžitě vytáhl ze zásuvky, pomohl Netolickému vstát a ptal se jej zda mu něco není. Ten však zakročˇil rukama, zahýbal nohama i hlavou a řekl, že ho nic neboli, akorát že ho brní prsty na té ruce co s ní držˇel vrták. Při pohledu na ruku ve sklepním šeru nepozorovali nic. Netolický jˇa požádal vrtače, aby sebral tu rukavici která zůstala ležˇet na zemi a šli vlastně ne ohlásˇit úraz, ale pouchu na vrtačce. Teprve když štajgrovi v kanceláři líčili co se stalo, spozoroval štajgr, že Netolickému trochu kapˇe z ruky na zem ~~trochu~~ krev. Proto Netolickému řekl: „Ukaž tu ruku.“ Ten tak učinil a všichni

zkoprnělí. Na levé ruce chyběl palec.

„Kde máš ten palec?"

Netolický rozpačitě koktal: „Já, já, nevím. Já nic nevím."

První kdo se vzpamatoval byl vrtař, který v tu chvíli jeřáb stále držel rukavici, kterou nechal Netolický ležet ve sklepě na zemi. Chytil rukavici, zatřásl s ní a z rukavice vypadl hledaný palec. Na to štajgr zavelel: „Volám ihned sanitku, palec i s tou rukavicí vemte sebou, snad mu to ještě přišijou." Vzhledem k tomu, že se to stalo v Plzni na náměstí, byla ta sanitka co by dup a pak nezbylo než čekat jak to dopadne.

Netolický se vrátil asi za půlhodiny, doprovázen sanitářem který z kanceláře neodešel. Asi měl dost času nebo čekal jak to dopadne. Netolický měl levou ruku zafačovanou a zavěšenou na krku. V pravé ruce držel rukavici kterou položil štajgrovi na kraj stolu. Štajgr se zeptal: „Co s tím. Tu starou rukavici někam vyhoďte." Jaké však bylo překvapení když na to Netolický opáčil: „To nejde. Doktoři když si prohlédli palec a ten pahýl co mi po něm zůstal, řekli, že to je utržené tak čistě, že se to přišít nedá. Ránu mi ošetřili a palec i s rukavicí mi vrátili kdybychom ho potřebovali jako důkaz."

Štajgrovi se podařilo přemluvit stále přítomného sanitáka aby palec i s rukavicí vyhodil někde v nemocnici do míst kam takové věci dávají. Ten bohudík souhlasil.

Nevím přesně jak byl úraz dokumentován, nevím ani jak dopadlo řízení o odškodnění úrazu a přesně vím, že Netolický se už mezi havíře nevrátil a byl přeřazen do skupiny měřičů jako figurant s nadějí na postup na místo měřiče.

Madej a kolečko.

Když jsme začali dělat na měřbě, přišel na jedno z pracovišť i mladý pohledný havíř jménem Madej. Byl šikovný, pracovitý a vždy dbal na svůj zevnějšek při práci i po práci. Chtěl prostě vždy dobře vypadat. Ostatní se tomu občas divili, ale

nikoho z nás nenapadlo že tenbo jeho povahový rys či libůstka by se mohla stát příčinou pracovní nekázně. Počet pracovišť v historickém jádru narůstal avšak vzdálenosti mezi nimi nebyly velké takže lidé přesuny mezi nimi se dělly pěšky a drobné přesuny nářadí či materiálu kolečkem. Až do příchodu Madeje s tím nebyl problém. „Manekýn", jak se začalo Madejovi říkat, hned při prvním odmítnutí požadavku ze strany štajgra, aby si malé čerpadlo potřebné k vyčerpání vody na jeho pracovišti, přivezl sám kolečkem napříč náměstím, takový úkon odmítal i při hrozbě vrážky z prémií. Nebylo přece možné vůči ostatním, aby štajgr trpěl takové primadonství. Když se štajgra Madeje ptal proč to odmítá, hrdě odpovídal: „Nechci vypadat jako nějaký blbeček." Když na něj pro odmítání práce dopadla finanční sankce, přece se takzvaně „umravnil" avšak jen částečně. Přesun kolečkem nikdy nevedělal po náměstí a raději to objel vedlejšími ulicemi.

Již v předchozích kapitolách jsem se dost široce zmínil o Josefu Jancíkovi - jehovistovi. Také on, ne však z takových bagatelních důvodů jako Madej, mi odmítl jednu malou práci. Stalo se tak proto, že ve sklepě v budově arcidiakonství byla studna která hydrostaticky souvisela se studnou v Centrálu. Proto při práci ve studni pod Centrálem stačilo zapnout čerpadlo v arcidiakonství alespoň půl hodiny předtím než se dalo dělat v Centrálu. Jednou při dovolených jsem zastupoval štajgra na měřině a přišel jsem tedy do kanceláře na náměstí už v půl třetí a bezprostředně po mě Pepa Jancík. Z dávné známosti a znaje jeho ukázněnost a ochotu jsem jej požádal: „Pepo, prosímtě skoč na to arcidiakonství a zapni to čerpadlo!" Pepa dobře znal poměry na pracovišti a jistě věděl co nečím chci. Nevadilo mu také, že by to Pepa ode mě považoval za požadavek účelový. Přesto z něj vypadlo zamítavé stanovisko:

„Václave to přece ode mě nemůžeš chtít. Víš, že na to ďáblotrourství nikdy nevkročím." V tu chvíli jsme byli v kanceláři sami a mohl jsem si dovolit to udělat. Šel jsem to čerpadlo zapnout sám. Udělal jsem to beze slova vůči Jančíkovi a ten to ocenil stručně slovy: „Děkuji ti." Snad jsem se tím stal zase moudřejším. Musím se však upřímně přiznat, že jsem tak učinil díky tomu, že „ďáblotry" také nemám rád. Bylo to o dost později potom při jednom z občasných rozhovorů s Jančíkem dovolil jsem si připomenout, že jsem mohl v tom okamžiku být stejně zásadový jako on, vždyť jsem nad ním tu světelnou moc měl.

Bezpečnostní předpisy - formálně i neformálně.

Nejdéle do roka po tom, co jsme začali práce mimo doly dělat nastalo na Obvodním báňském úřadě menší znepokojení nad tím, že jsme jaksi vypadli z pole jejich působnosti.

V druhé hodnostně nejvyšší funkci na tomto úřadě stál muž který bydlel ve stejném domě jako já a k tomu jeřábě na stejném patře. Naše rodiny se denně potkávaly naše děti a naše ženy se kamarádily, ale muž k nikomu z nás nenavázal či si nepřipouštěl jiný vztah než formální. Uvedu dva příklady:

S mojí manželkou: Jedno nedělní dopoledne když moje manželka vařila oběd na elektrickém sporáku (jiný jsme neměli) a já byl na směně, zjistila že nejde elektrika. Jako žena praktická a mnou poučená, zjistila předně že praskla pojistka v naší bytové skříňce. Nenašla rezervní pojistku a jala se tedy hledat rezervní drátek neboť uměla odborně, opět mnou poučena, pojistku opravit. Manželka ocitnuvší se v tísni, jala se navštívit onoho muže z báňského úřadu (dále jen „Františka") a slovy: „Pane Františku nemáte náhodou takový slabý měděný drátek?"

František odpověděl dotazem: „Na co takový drátek potřebujete?“ Manželka pochvíli odpověděla, že jí praskla pojistka, ale to byla chyba. Následovala další Františkova otázka: „Vy si sama opravujete pojistky?“

„Ano já to umím. Drátek dávám pěkně vnitřkem a ne nesprávně venkem.“

František už bez dalších dotazů na chvilku zmizel ve svém bytě, aby se pochvíli objevil znovu ve dveřích se slovy: „Tady máte novou pojistku a manželovi vyřiďte, že jestli je tak chudý že nemá na pojistky tak ať si pro ně chodí ke mně a přestane činit pokusy někoho zabít nebo založit požár.“ Manželka, vzdálá výsledkem své návštěvy nestačila ani poděkovat a s tichým pokrčením ramen a povytaženým obočím odcházela dát na správné místo správnou pojistku a konečně dovařit oběd.

Také já jsem jednou získal podobnou zkušenost s Františkem. Jeden letní večer jsme seděli na lavičce před domem a dávali pozor na děti hovoříce o lecčems až to František nevydržel a zeptal se mě: „Když teď dělátе mimo šachty, jaké bezpečnostní předpisy přitom používáte?“ Než jsem odpověděl, napadlo mně, že Františka takzvaně „dostanu“, znaje jeho úzkostnou opatrnost co se předpisů týče a proto jsem odpověděl takto: „Máme to teď pane inženýre těžké. Vy jako báňský úřad si nás nevšímáte proto, že naše práce nesouvisí s dobýváním užitkových nerostů. Úřad bezpečnosti práce, působící v ostatních sektorech národního hospodářství se nás nevšímá s odůvodněním, že na podzemní práce nemá pracovníky kteří by takové práci rozuměli. My tedy, z opatrnosti abychom nějaké předpisy z neznalosti neporušili, nepoužíváme žádné.“ Františkova reakce byla taková, jak jsem předpokládal: „Tam mě nikdo nedostane.“ Snažil jsem se jej uklidnit dovětkem: „To byl, pane inženýre z mojí strany pokus o žert. Skutečnost je taková, že po těch letech působení v hornictví, přirozeně se držíme předpisů báňských. Z toho, jak se František ještě hodnou chvili tvářil

jsem poznal, že ani můj dovětek jej neuklidnil.

Výše jsem se zmínil o dalších stavbách na nichž se nám podařilo zaměstnat všechny naše pracovníky a dokonce jsme byli nuceni přijímat další, abychom uspokojili všechny požadavky které jsme, díky své dobré pověsti dostali.

V souladu s prováděním prací v historickém jádru Plzně, prováděli jsme klasickou tunelář za provozu, v dílnách ČSD v Plzni. Šlo o dílo, pokud se ražby týče takové, že nás to vedlo k myšlence tuto práci znormovat, abychom lidi donutili podávat stabilní výkon. V šachtě jsme je hlídat moc nemuseli, nemohli se kdykoliv sebrat a utéci třeba do hospody a postupové normy byly dlouhodobě stanovené tak, že na solidní výdělek bylo nutno podat solidní výkon. Když jsme u provádění tunelů museli stanovit cenu za metr díla, skládající se z nákladů materiálových, dopravních, energetických a v neposlední řadě i mzdových, přišlo nám logické, stanovit odměnu za provedení metru tunelu podílem z námi fakturované ceny. Vysvětlili jsme lidem, že za každý metr díla dostanou předem stanovenou odměnu. V zásadě to lidé pochopili, ale měli jednou připomínku, že se jim zdá málo za metr. Dohodli jsme se, že to nejméně 2 měsíce zkusíme a podle získaných zkušeností upravíme. Asi po měsíci jsem se rozhodl, podívat se koncem odpolední směny jak to lidem jde. Moje nečekaná návštěva byla pro obě strany překvapením. Já jsem byl nemile překvapen tím, že přibližně ve 20⁰⁰ hod. byla celá ~~odpolední~~ odpolední směna z tunelu venku a věnovali se především divoké zábavě. Stejně nemile byli překvapeni pracovníci mojí návštěvou v tuto dobu. V klidu jsem jim vysvětlil, že jistě pochopí když za ten metr díla dostanou o něco ~~méně~~ méně. Nadšeni rozhodně nebyli. Jakýsi závěr či ~~ne~~ hodnocení mé osoby jsem od nich dostal na nejbližším Hornickém dni kdy za mnou přišli s těmito slovy: „Vemo, my jsme se dohodli, že jsi byl vždycky takový nášt táta,

ale teď, že už jsi také spíše Věna opatrný." Já si myslím, že to zase tak špatné hodnocení nebylo, neboť havíři měli na „pány" připravena hodnocení daleko horší.

Než zapíšu další příběh z dílen ČSD, musím vysvětlit, jak tamější dílo bylo v zásadě prováděno. Vytunelovali jsme tunel široký asi dva metry a stejně i vysoký. Do hotového tunelu vyztuženého provizorní výztuží ⌀ jsme dopravili a usadili betonové roury o průměru osmdesát centimetrů a zbytek prostoru vyplnili výplňovým betonem. Výplň se prováděla proto, aby v budoucnu nemohlo dojít k závalu. Na trati tunelu byly hlubeny ve vzdálenosti po padesáti či více metrech šachty které při provádění tunelu sloužily na dopravu vytěženého materiálu ven a později na dopravu potrubí a betonu dolů. K tomu se váže příběh šoféra nákladáku, známého typu V3S. Šofér pracoval zodpovědně, ale asi po půlroce nasazení na této stavbě přišel za mnou celý smutný a líčil mi své domácí trable se svojí mladou manželkou. Předesílám, že nešlo o sex. Tenkrát se tyto věci moc nenosily. Šlo o jeho výdělek. Sbližoval si mi:

„Dopravák mi tvrdí, že mi větší výdělek dát nemůže, protože mám najeto málo kilometrů. Přemýšlel jsem o tom a musel jsem mu dát za pravdu. Vždyť já nejvíc kilometrů najedu jen cestou ze závodu na vaši stavbu a zpět. Tady však je to pro mě katastrofa. Vozím tady beton od betonárky k těm šachtám a přitom se tady v tom bordelu nemám kde otočit. Při cestě k šachtám mi tachometr sice něco napíše, ale zpátky k betonárce musím za couvat, takže se mi to zase vymaže. Jsem už z toho tak nervózní, že se ani doma pořádně nenajím. Nabere si polívku na lžíci a ruka se mi třese tak, že než ji donesu k hubě, tak ji zase vybryndám. Musíte s tím něco udělat."

Tak jsem se vypravil za dopravákem a nemusel jsem ani moc vysvětlovat. Šofér totiž dopravákovi vyprávěl přesně totéž a když jsem potvrdil pravdivost šoférova tvrzení, vydali jsme se

s dopravákem za ekonomem a ten uznal, že tebo tenbo šofér a na této stavbě nebude odměňovány za ujeté kilometry, ale v časové mzdě s premií o jejíž výši bude v zásadě rozhodovat stavba. To první výplatě se šofér uklidnil a dělal jak se říká „do roztrhání těla". Když neměl co vozit, dělal s lidmi na stavbě.

Je-li v předchozím odstavci zmínka o dopravákovi, myslím tím osobu Josefa Hadravu. Šlo o člověka vyrostlého v nuzných poměrech v jedné vesnici u Nepomuka kde krajíc chleba byl rodiči dobře hlídán před věčně hladovými dětmi. O Hadravově poutí životem vím pouze to, odkud se dostal k nám. Nejprve pracoval jako dopravák u armády na letišti v Líních, do stejné funkce se vypracoval u stavební správy ZUD a v roce 1963, při začlenění celé stavební správy do našeho závodu 04 VKD se stal dopravákem i u nás. Tělo své práci se věnoval zcela tak, že dovedenou si zpravidla nevybíral a po práci se věnoval pomocné stráži SNB. Později se ukázalo, že tato jeho obětavost možná byla účelová. Já však chci ukázat na skutečných příkladech jak Hadrava jednal ve skutečnosti. Tak například: Šofér nákladáku za ním přijde na konci šichty a ptá se: „Hadrava, kam pojedu zejtra?" Hadrava odpoví: „Co se staráš co bude zejtra. Jdi domů, najez se, umej si nohy a ráno se dovíš kam pojedeš." Ráno se šofér dozví, že jede do Ostravy. Je to normální? A přece se nestalo ani jednou za 7 let co jsem závod vedl já, aby někdo z šoférů nebo jiných zaměstnanců úseku dopravy chyběl, odejít kvůli Hadravovu jednání.

Hezký je příběh o Hadravově nemoci: Jednoho dne Hadrava zkolaboval v práci tak, že musel být odvezen záchrannou službou. Šlo o vážnou zdravotní komplikaci když v nemocnici byl držen téměř násilím a poté ještě doma, takže na pracovišti chyběl něco přes měsíc. Doprava se přesto nezastavila když zorganizovali jeden z šoférů a dopravní účetní. Když byl Hadrava už doma z nemocnice navštívil jsem jej přičemž jsem musel konstatovat,

že jsem jej evidentně potěšil. Hned mi začal vyprávět o tom, jak jej hned potom, co se v nemocnici probral z bezvědomí, zpovídal jeden doktor: „Víš, byl sice dost mladý ale fajn. Ptal se mě jak žiju, co dělám v práci a hlavně co a jak často jím. Zvlášť ho zajímalo jestli mám rád sladkosti. Tak jsem mu popravdě řekl, že sladké mám rád a nejvíc povidlové koláče. Řekl jsem mu, že když je v nás ve Zbečnu pouť a přijdu z práce domů, má manželka už rozpečené koláče takové ty velké domácí, tak sním čtyři na posezení a do večera jeden nějaký. Ráno si do práce vemu jeden znova čtyři nebo pět. Doktor se tomu trochu podivil a pak se ptal co piju. Tak jsem mu řekl také popravdě, že pivo a alkohol vůbec nepiju a nejradši mám vodu se šťávou. Tu mám v práci pořád po ruce. A on se člověče jeden ptal kolik si té šťávy do vody dávám. Dost se divil, když jsem mu řekl že to dělám jinak, že si nedávám šťávu do vody protože se mi to tak zdá málo sladké, tak že se napiju té šťávy samotné a trochu to spláchnu vodou. To mu nestačilo a ptal se kolik té šťávy za den vypiju. Proč bych mu to neřekl? To se přece může zeptat i má účetní které se mnou sedí v kanceláři když mi nevěří. Já jsem mu popravdě řekl, že toho Ferdu mravence (jahodový sirup s obrázkem Ferdy Mravence - obsah láhve 1 l/1tr) mám tak s bídou na dva dny. Na závěr mi doktor řekl, že už se nediví, že mám hodně zvýšenou hladinu cukru v krvi." Takže jsem se podivil i já. Hadrava holt musel upravit svou životosprávu. Pracovní postupy a hospodaření s věcmi však nevpravil, což se mu stalo osudným v okamžiku, kdy došlo v roce 1979 k obrácené reorganizaci a náš závod 04 VKD byl přičleněn k ZUD. NA ZUD měli též útok dopravy a svého vedoucího. Zejména ekonomickému náměstkovi ZUD se však lépe zdál způsob řízení dopravy vedený Hadravou a proto obě dopravní střediska byla sloučena do jednoho, vedeného Hadravou. To co teď napíši není podloženo důkazy a proto použiji výrazy spíše neurčité. Netrvalo však dlouho, asi

půl roku po sloučení obou dopravu pod Hadravovy ruce, byl Hadrava zatčen a vazebně stíhán a nakonec odsouzen pro rozkrádání národního majetku v době jeho působení u VKD. Dostal asi 8 let. Obecně se má zato, že to byla pomsta bývalého vedoucího dopravy ZUD. Ten se však nedočkal kýžené odměny v podobě návratu do dřívější funkce a, ZUD si vybrala jiného vedoucího a takzvaný Cícera zůstal jen garážmistrem.

Neodolám, abych nepopsal moje setkání s Hadravou když už byl odsouzen a odpykával si trest. Jeho přístup k odpykávání trestu byl poněkud překvapivý. Hadravu jsem tehdy potkal u zdravotního střediska před bývalým domem ve Zbůchu. Byl dost překvapen tím, že jsem k němu bez rozpaků zamířil a jistě větším překvapením pro něho bylo, že jsem mu sám podal ruku. Po obvyklém dotazu na jeho zdraví odpověděl, že dobrý a o životě a jeho pocitech ve věznici že také dobrý a to v podrobnostech okomentoval takto: „Když jsem tam byl asi dva měsíce, přišel za mnou vrchní vychovatel a řekl: Pane Hadravo, to víš tam se nerýká soudruhu a řekl, že si zjistili z mých kádrových materiálů co dělám a že by rádi využili mých civilních zkušeností. Že jim na dlouho onemocněl jejich dopravák a že mě navrhují, zdali bych to na nějaký čas nevzal za něj když můj pobyt ve věznici bude zřejmě delší. Dlouho jsem nepřemýšlel a tak ve věznici dělám to samé jako u vás. Víš, něco ti řeknu. Z toho co jsem v životě dělal se mi nejvíc líbilo u vojáků a teď. Mě se prostě líbí, když se všecko dělá na povel. Teď jsem dostal dovolenou, tak jsem si došel pro papíry k doktorovi, protože je po mě chtějí." Nakonec jsme se rozloučili docela srdečně a Hadravu nakonec řekl jak je rád, že jsem se s ním takhle pozdravil a že jsem jediný, protože vlastně ti, jimž v minulosti nějak pomohl se teď od něj odvrací. Později jsem se dozvěděl, že mu byla polovina trestu prominuta.

S líčením života Josefa Hadravy a Karla Faita jsem se dostal do oblasti našich činností, jak se dnes říká, průřezově a to bezpochyby je doprava a můj zvláštní zájem o líčení osudů a příběhů lidí mě přivádí k Josefu Kovandovi. Tento bývalý taxikář byl u nás zaměstnán ve své profesi a všichni čekali, že u nás v klidu dožije do penze. Jako bývalý taxikář se rád bavil s lidmi které bavil svými vtipy a zážitky. U mužské části našeho osazenstva prošel zejména tím jak se vyznal v objemech ženského poprsí. Když se někdo divil jeho hlubokým znalostem v tomto oboru, ochotně sdělával, že to má od své manželky která čije podprsenky na zakázku a někdy i do zásoby, přičemž využívá Kovandových služeb při jejich proměřování. Kovanda za jízdy pozoroval ženy procházející kolem silnice a hlásil paražením různá čísla, tuším od jedničky do desítky kterým jsme se postupně naučili rozumět. To vrtat Kovandu zřejmě začalo rozptylovat tak, že občas zapomínal účel cesty na kterou byl se svým „Gazíkem" (sovětský terénní automobil značky GAZ) vyslán. Kovandovo rozptylování vyvrcholilo při jedné jízdě na přehradu Lipno, kde jsme též pracovali a kam měl odvézt a přivézt hlavního mechanika závodu, klidáše Krchňavého, robustního moraváka. Při zpáteční jízdě, asi jeden kilometr za benzinovou pumpou ve Lnářích, došel Kovandovi benzín. Krchňavý pouze mírně zahartusil a okamžitě začal tento problém v klidu řešit. Vystoupil z gazíka, šel na druhou stranu silnice a tam stopnul auto jedoucí ke Lnářím. U benzínky vystoupil, krátce čerpadlářce vysvětlil co se stalo a ta mu ochotně natočila benzín do jedné z dvoudecitrových konví, tehdy sloužících na míchání benzínu s olejem pro dvoutaktní motory. Krchňavý pak požádal jednoho z řidičů který u pumpy čerpal aby vzal na místo kde stál Kovanda z gazíkem. Konev s benzínem pak předal Kovandovi který natankoval gazíka. Krchňavý pak od něho

převzal prázdnou konev a šel na druhou stranu silnice kde zase stopnul auto jedoucí na Lnáře a požádal o vrácení prázdné konve čerpadlářce. Když auto s prázdnou konví odjelo, chtěl Krchňavý konečně nastoupit do gazíka, ale zkoprněl úžasem když na druhé straně silnice ani v dohledu oběma směry gazík nebyl. V tu chvíli se vžil do uvažování řidiče Kovandy a pro sebe si v duchu řekl: „Je to jasný. Ten vůl po natankování okamžitě nastartoval a jede spokojeně domů." Tak to také bylo. Až teprve někde před Nepomukem si Kovanda uvědomil, že se nemá s kým bavit a pochopil konečně, že svého paragána nechal někde za sebou, otočil auto a jel zpátky ke Lnářům. Tady Krchňavý zabíjel pomalu krátil směr Plzeň a trpělivě čekal zda se Kovanda vzpamatuje. Když se ho dočkal, beze slova nastoupil, nechal se odvézt domů a teprve tam oznámil co se stalo a toho rána učinil u vedoucího závodu. Poté byl Kovanda neprodleně „sezazen" z dopravy muziva a přeřazen na dopravu drobného materiálu malým nákladním automobilem značky „Garant" (produkce tehdejší NDR). Ani na tomto místě se však Kovanda nijak nevyznamenal. Když přišel ze skladu požadavek na přivezení hotových oken z Domažlic, svěřil to dopravák pochopitelně Kovandovi, avšak v rozporu se svým obvyklým postupem mu to řekl den předem. Kovanda, co by nároživý fakturář, zajásal a druhý den přišel do práce s taškou faktur které hodlal, po cestě do Domažlic, vyměnit s jiným fakturářem v Horšovském Týně. Ráno si vzal od dopraváka „startku", do kabiny uložil faktury a vyrazil. Když dojel do Horšovského Týna, vyhledal fakturáře, vyměnil faktury, pokecal s ním a jel zpátky na závod. Do skutečnosti se probudil až v okamžiku když na něj dopravák zařval kde má ty okna. Kovanda začal koktat, že cestě nebyla hotová, ale stačil jeden telefonát

aby se prozradilo, že Kovanda lže. Tak přišel o další místo, ale vedoucí závodu Hausman nebyl takový nelida, aby Kovandu vyhodil chvíli před nástupem Kovandy do penze a pro Kovandu a našlo místo díky tomu, že závod dostal z podniku novou multikáru a její obsluha byla po delších diskusích s hlavním mechanikem s omezením, že Kovanda bude jezdit jen jako vnitřní doprava v rámci stavby tunelů pro vodovod S3-4. Tak jsem dostal Kovandu na hrbet "nakonec já" a jak se později ukázalo bylo to také konec aktivní činnosti Kovandy jako šoféra.

Kovanda v doprovodu výše zmíněného mechanika přijel s krásnou novou multikárou na stavbu a začal velmi ochotně a bez problémů plnit úkoly, které mu dával stavbyvedoucí ranní směny. Tento skoro ideální stav však trval asi týden, než Kovanda při sklápění písku zapnul hydrauliku sklápěčky, aniž přitom vyhodil ze vůsí kolíky zajišťující korbu. Hydraulika je silný vůl, ale bohužel bez vlastní vůle. Ovládána je vůlí člověka. Když se však sejde silný vůl s volem člověkem, dojde ke škodě nebo k ještě něčemu horšímu. Zde došlo k takové deformaci vůsí a korby multikáry, že multikára skončila v autorizované dílně k provedení generální opravy. Kovanda pak okamžitě skončil u nás s jakýmkoliv šoférováním a dostal práci kterou jsem mu ještě nebyl na závěr svěřit a to: Renovace použitého bednění spočívající ve vytahování hřebíků z prken použitých jako bednění při betonáži a čištění těchto prken od zbytků betonu. Kovanda tu práci vykonával bez reptání v vědomí, že to vlastně „posral" vám a že může být rád, že na něm podnik nevymáhá způsobené škody. V duchu a často i nahlas snil o vytoužené penzi.

Jednou při svačině se před ostatními zmínil, že nechce v penzi jen tak dřepět doma. Toho se okamžitě

chytil, již mnou dříve zmíněný Standa Kunca: „Kovanda, něco bych pro vás možná měl." Nato Kovanda se zvědavostí: „A co by to Stříž jako mělo být?"
„No bylo by to něco zvláštního."
„No tak řekni co by to mělo být a kde?"
„Bylo by to na Radyni" (vrch se zříceninou v Starém Plzenci)
„No ta Radyně by mi nevadila. Na pionýru (malý motocykl) to z Nýřan zvládnu za chvilku, ale co to je za práci."
„Mohl byste tam Kovanda, dělat vejra."
Smích z toho byl všeobecný, rozesmál se i Kovanda, ale nevrazil se a hovor ukončil slovy: „No to jsi celý ty."
Penzi Kovanda, ke spokojenosti své i své rodiny, prožil v svých milovaných kaktusů.

Další stavby jejichž stručný seznam jsem nabídl v úvodu části o naší činnosti provaděné hornickým způsobem byly zahájeny sice v roce 1967 ~~ale nebo~~ celé proběhly v roce 1968 nebo v tom roce byly dokončovány.

Některé stručně, některé širčeji, připomenu v souvislostech s přítomností vojenských jednotek států Varšovské smlouvy a událostmi „Pražského jara".

Lipno, ani naše práce v jeho podzemí nebyly postiženy nijak. Nějaký kontakt se sovětskými jednotkami byl vlastně jenom oční a to ještě zdálky při cestách mezi Plzní a Lipnem kde na mnoha místech jejich vojáci vykukovali z lesů. Ani od pracovníků vodní elektrárny jsme neslyšeli, že by sověti kdykoliv vkročili na území elektrárny. Naše práce ## /. tam proběhla v klidu, provedena byla kvalitně a včas a patrně díky tomu nám energetici zadali práci na další přehradě a to v části tamnější vodní elekrárny Slapy. # /.

Jak jste jistě zpozorovali, akce „Slapy" není ve výše uvedeném seznamu, ale její jedinečnost z pohledu technického řešení mi nedá, abych o ní nezmínil.

/.

Než však opustím Lipno, musím se vrátit na úplný začátek tamějších prací. První, jakési průzkumnou návštěvu budoucího pracoviště jsem absolval se dvěma pracovníky, předurčenými pro práci tam. Tehdy jsme jeli jen tak v civilu obhlédnout situaci a připravit nástup. Vlakem jsme jeli jen do Českých Budějovic kde na nádraží na nás čekal elektrárenský šofér s Volhou a do Lipna jsme jeli s ním. Když jsme sjeli v Českém Krumlově dolů k Vltavě a pokračovali podle řeky směrem k papírně ve Větřní začali jsme se, my parazeři, po sobě pohoršeně dívat a dávat znát nelibost. Do toho ticha v autě vyslovil šofér vysvětlující poznámku: „To pánové nebyl nikdo z vás. To tady tak páchne ta stříbropěná Vltava."

Byl to snad osud, že netrvalo ani celý rok a přišli jsme s podstatně větší partou do těchto míst odstranit tento zápach pomocí velké stavby s názvem: „Obchvatný kanál Větřní."

... spočívala v opravě kolejiště osobního výtahu. Výtah byl umístěn ve spodní části šikmého tunelu o úklonu šedesáti stupňů. Výtah lze připodobnit takovému výtahu jaký znáte mnozí z výletů do Prahy na Petřín. Po kolejích jezdí kabina, v případě Lipna pro deset lidí. Po zhruba patnácti letech provozu tohoto osobního výtahu se začaly z betonu pod drážkou výtahu, uvolňovat šrouby kotvící kolejiště. Dostali jsme za úkol, šrouby opět upevnit neboť osobní výtah musel být odstaven z provozu a lidé pracující v podzemní elektrárně se museli na pracoviště vozit obrouckým výtahem (podstavníkem) v horní části šikmého tunelu, který slouží jen k občasné dopravě velkých částí turbín a generátorů.

Tato akce dostala u nás název „Slapy - Sauky". Druhé slovo názvu stavby je označením té části elektrárny kterou přitéká voda na turbinu. Přitom dochází k dynamickým rázům, takzvané „kavitaci". Ocelové, velkoprůměrové potrubí, kterým je vnitřek sauky opláštěn, bez problémů kavitaci odolá. Rázy se však přenáší částečně i do železobetonové konstrukce za rubem ocelového opláštění a beton od oceli se uvolňuje. Není mi známo jak tento fakt elektrárenští techici zjistili, ale dospěli k závěru, že je nutno ocelový plášť sauky napevno opět spojit s betonem. Provoze takové opatření bylo spojeno s injektáží kterou jsme uměli udělat, bylo nám toto svěřeno. Detaily našeho postupu popisovat dle mého názoru nepatří do díla, které si dalo za úkol popisovat především život a příběhy lidí určité skupiny tisíc i některých členů této skupiny. Domnívám se proto, že na závěr zmínky o akci „Slapy - Sauky" postačí, že řeknu, že jsme opět práci provedli řádně a včas, navzdory momentálnímu společenskému kvasu.

„Řempo - Karlovarská" byla sice stavbou drobnou svým fyzickým a finančním objemem, ale v mé mysli bezprostředně spojena s „pobytem vojsk" a svědčící o obětavosti až spojená s riskantním jednáním aktérů.

Téměř před vlastním připojením domovní kanalizace z objektu „Řempa" (Řempo - zásobování řemeslnickými potřebami) narazili jsme při provádění tunelu na jemnozrnný pískovec jehož lámání již nezvládly sbíječky. Proto jsme se rozhodli zbývajících asi dva metry dorazit pomocí odstřelu, se záběrem na dvakrát. Ráno, dne kdy byl připraven první záběr a vyvrtány otvory pro uložení trhaviny, mi zavolal střelmistr, že je třeba na místo dopravit asi dva a půl kilogramu trhaviny a asi dvacet rozbuček. Za normální situace bych zavolal na závod aby mi poslali osobní auto nebo dodávku ke skladu trhavin, umístěného na volném

prostranství v areálu plzeňského pivovaru a v doprovodu jiného střelmistra nebo v mém doprovodu bych střelivo dopravil na místo odstřelu. Avšak ouha! Zapomněl jsem, že je 23. srpna srpna 1968 dopoledne, takže druhý střelmistr nepřišel do práce, dodávka i osobák ráno odjely s předpokládaným návratem někdy večer. Na Řempo čekají čtyři lidé, kteří se i za této situace dostavili do práce. Tak jsem si musel poradit sám přičemž jsem dospěl k dvěma možným variantám řešení: a) zavolat na Řempo, poslat lidi domů a odůvodnit to mimořádnou situací ve státě, b) dopravit střelivo na stavbu jinak. I jal jsem se uvažovat: Požadované množství střeliva se mi pohodlně vejde do kožené brašny kterou nosí také vševlijací řemeslníci. Požadovaná trhavina je na dopravu tak odolná, že ani dupáním po ní ji nelze přivést k výbuchu. Elektrické rozbušky mají přívodní dráty izolovány až do konce takže je při dopravě nelze zapálit elektricky. Nábojnice rozbušek svážu izolační páskou aby nemohly ťukat o sebe a ten svazek vložím do zvláštní schránky s plstěnou obálkou uvnitř. Když jsem odstranil všechny své pochybnosti o tom, že přesto všechno může něco stát a kalkuloval s tím, že esenbáci, revizoři a podobná chásta, mají teď úplně jiné starosti, nastoupil jsem do nejbližší tramvaje a takto dopravil potřebné střelivo do Řempa.

Tam jsem však zjistil, že asi 50m od místa našeho budoucího odstřelu, na křižovatce Karlovarské ulice s odbočkou k zoologické zahradě, stojí ruský tank a na něm o kolem něj posedají a postávají ruští automatčíci. Přišel jsem ke střelmistrovi a dalším třem našim čekajícím s jasným prohlášením: „Tak to teda pánové musíme dnešek odpískat." Pánové však byli jiného názoru, zejména střelmistr, který mi sdělil, že to má vymyšleno takto: „Dvě kila

v hloubce asi čtyři metry nemohou udělat žádnou paseku na povrchu. Na těch padesát metrů k nim se země zachvěje asi tak, jako když kolem nich přejede těžký nákladák, takže nepoznají nic. Já to odpálím z vedlejšího sklepa a dráty a mašinku strčím pod kanalizační poklop, kdyby je napadlo to tady prohledávat. Zplodiny odejdou hned, protože v tom sklepu je čilený průvan. Prošel jsem si místo odstřelu dole, místo úkrytu odpalovacího stroječku a rozmotaného vedení a zkusil i ten průvan a konstatoval, že to střelák nemá vymyšleno špatně. Ostatní lidi jsem radši poslal někam na svačinu. Já jsem se neschovával někam za roh, ale volně odkráčel od sklepa pod nedaleký strom a sedl si tak abych viděl jednak na východ ze sklepa a současně na tank. Po střelákově zamávání jsem si před tváří ještě otevřel noviny. Odstřel jsem zaznamenal ve třech ranách, asi půl vteřiny po sobě, jak bylo časování rozbušek. Nebyly to žádné skoro žádné a chvění jsem ucítil jen proto, že jsem je čekal. Vojáci u tanku něco podivného však zaznat museli, neboť se začali chovat jako mravenci když píchnu klackem do mraveniště. Někteří dokonce začali natahovat samopaly. Rozběhnout se po okolí a hledat příčinu chvění je zaplatpánbůh nenapadlo. Všem zúčastněným jsem takzvaně „dal hubu na zámek" všude i doma a z toho, že nikdy jsem o tom odstřelu pod ruským tankem nedyšel od jiného, si dovoluji předpokládat, že zámek na hubě vydržel a já nyní všechny aktivní výše uvedené události zbavuji mlčenlivosti.

Západním směrem od Plzně leží vesnice Křimice zde jsme v roce 1968 zahájil ražení kanalizačního tunelu jehož provádění probíhalo i za srpnových událostí. Naší práci však tyto události nijak neomezil. Z té doby

mi ~~stran~~ z pamětí „okupace" zůstaly jen okamžiky, když jsem jel či kráčel z Plzně do Křimic, uviděl jsem v jakémsi dolíku v hromadě hlíny u odbočky na Křimice, ležet stát nebo sedět, tři až čtyři ruské vojačky umolousané, ve špinavých uniformách. Dolík si částečně vystlali slámou, asi nabahnanou z pole, pokaždé mi věnovali rychlý pohled, avšak ke jakékoliv snahy mě snad kontrolovat. Tehdy obecně a pochopitelně neměl nikdo, až na mizivý počet bláznů, rusáky rád. Já se však přiznám, těch kluků u Křimic mi fakt bylo líto. Asi to bylo tím, že měli stejné uniformy s rudou hvězdičkou na čepici které jsme v našem Záboří radostně vítali v květnu 1945.

Na našem tunýlku v Křimicích však práce probíhala jakoby nic a po přestálém úžasu nad okupací (PROČ?) dostali mí chlapci chuť i na nějakou tu „srandu." Křimice jsou široká daleko známé pěstováním a kvašením moc dobrého zelí. Náš tunýlek byl veden od budoucí zemědělské školy kolem obecního rybníčka přes nádvoří, zelárny" kde se zelí krouhalo, nakládalo do nádobí na kvašení a nakonec i expedovalo. V době sklizně a oněch dalších operací se zelím byly Křimice doslova provoněny zelím což jednoho našeho havíře, který rád bavil lidi kolem sebe, silráckými i humornými kousky, vyprovokovalo k sázce. Vsadil se, během šichty sní pět kilo zkvašeného zelí. Později mi ~~prozradil~~ prozradil s čím počítal: „Do připraveného igelitového pytle si sám z kádě zelí naberu i s příslušným množstvím šťávy. Tak mi vlastně zváží i tu šťávu a já budu muset kousnout vlastně jen dva a půl kila zelí." To mu však nevyšlo. Ženy v zelárně, navedené Honzovými kamarády, mu zelí pěkně, skoro až do sucha vymačkaly, takže Honza dostal ke kousání nefalšovaných pět kilo zelí. Ve finále, po zkousání asi dvou kil zelí, sázku vzdal a zaplatil raději dvě bedny piva.

Snad právě ono nešťastné rozhodnutí vlády o postupném útlumu uhelného hornictví způsobilo, že práci pro horníky najednou sháněło více báňských podniků. Ze strany významnějších měst současně vzniklá nebývalá poptávka na práce průzkumné a zajišťovací historických podzemí. Tak se stalo, že se na nás s takovou poptávkou, brzy po Plzni, obrátilo město Loket.

I tam se při nějakých opravách bytových domů objevily druhé sklepy které se město rozhodlo prozkoumat, zda jejich stav neohrožuje stabilitu staveb nad nimi. Záhy jsme zjistili, vedeni pamětníky, že jde o izolované prostory které nemají zdaleka takovou četnost a písemný rozsah jako v Plzni. Po asi půlročním zkoumání investor naší další činnost zastavil. Z příhod, které se váží k našim pracem v Lokti dávám k lepšímu tuto:

Pro ubytování našich zaměstnanců a zřízení kanceláře nám byl městem poskytnut starší neobsazený činžák u západní brány do města. Při jedné mé návštěvě, když jsem v kanceláři zpracovával nutnou administrativu, doslova vpadl do kanceláře jeden náš pracovník a ponejvíce zděšeně hlásil: „Pane vedoucí, pojďte rychle k nám na cimru. Ten Ferda Černý asi umřel." Trochu nedůvěřivě jsem se zeptal jak na to přišel, načež již ponejvíce klidnější, začal vyprávět: „Ferda chtěl, abych ho, když bude po noční, vzbudil k obědu. Tak jsem jsem s ním trochu zatřásl a říkám, aby tedy vstal. On se z boku sice převalil na záda, ale teď na mě jedním okem kouká a když s ním třesu tak jen furt kouká a ani se nehne." Pro jistotu jsem s ohlašovatelem raději šel a k mému příjemnému překvapení jsme zjistili, že Černý sedí na posteli a stále kouká levým okem nějak víc. A tu mi blesklo hlavou to, co ohlašovatel nemohl vědět. Levé oko má Černý skleněné od té doby kdy byl zraněn při předčasném výbuchu náložce při ražení chodby v dole. To, že občas se mu skleněné oko nezavře je způsobeno nemírným oschnutí skleněné bulvy. Stačí se umýt a oko se samo zavře.

Na zakázku v Lokti navázala krátká sklepní zakázka v Starém Sedle a delší (také asi jen půlroční) zakázka na sokolovském obchvatu silnice Cheb - Karlovy Vary. Na trase obchvatu, asi na polovině vzdálenosti mezi Starým Sedlem a Sokolovem bylo nutno postavit most přes široké údolí řeky Ohře. Délka mostu vyšla na cca 300 m a údolí mělo být překonáno jedním obloukem, založeným na obou stranách na čtyřech základových patkách. Když předběžná sondáž, provedená vrtnou soupravou, zjistila v místech založení mostu složitost v tom, že na svazích údolí je asi 2 metry skalní suti a pod ní rozvrácená skála, vyšla hloubka patek asi 8 metrů. Dodavatelem mostu byl určen národní podnik Armabeton pro nějž jsme již podobné práce dělali jinde (na př. Dílny ČSD Plzeň) a proto nás vyzval ke spolupráci. Tak jsme dostali úkol základové patky v počtu celkem 8 kusů (2x4) o hloubce devět metrů a průměru pět metrů vyhloubit a s postupem hloubení vyztužit ocelovou důlní výztuží. Pažení betonovými pažnicemi se muselo provádět řadově, aby beton, z něhož byla patka ulita, co nejlépe přilnul k okolní hornině. Armabeton n.p. do vyhloubené a zajištěné jámy vložil ocelovou armaturu a vše zabetonoval.

Práce na tomto mostě, či vlastně na jeho základech, zůstala v rámci našeho závodu jedinečnou. Popisovat náš pracovní postup by příslušelo téměř samostatné dílo. Vždy, což je v intervalu dva až pět let, když přes tento most jedu, vzpomenu si na peripetie které jsme zde museli překonat a zažiju pocit hrdosti. Je konečně také jedno dílo které mohu nejen členům své rodiny, ale každému ukázat a není skryto pod zemí z očí veřejnosti. Dívám-li se na eleganci a krásu mostního oblouku říkám si, že za svoji existenci vděčí nám.

Most u Sokolova však nebyl jedinou stavbou z kategorie dopravních na kterých jsme se podíleli. Byla tu i stavba kterou jsme provedli jako samostatnou dodávku. Stavba měla název: Podchod pro pěší na Rokycanské třídě v Plzni.

Zahájili jsme v lednu 1968 a dokončili v březnu 1969. Šlo o provedení tunelu o čistých rozměrech 3 x 3 metry a délce šedesát metrů v náspu trati ČSD Plzeň - Praha a Plzeň - Žatec. Do práce jsme se pustili s vědomím, že ražení bude probíhat v nasypaném a nezpevněném ~~Fi~~ materiálu. Geologický průzkum nebyl proveden žádný. Mezi stropem tunelu a kolejemi nad ním byla vrstva, říkejme zeminy, mocná asi pět metrů. Co čelo stěnou tunelu, byl dán okolním terénem takže na žádném z jeho konců nebyly rohody. Ražba byla prováděna zdola nahoru (proti spádu). Hlavní problémy technického rázu se odehrály na začátku a konci tunelu. Na začátku: Byl pomocí bagru vytvořen portál odkopáním paty železničního náspu tak aby vznikla svislá stěna budoucího předku a místo pro ~~ze~~ definitivní železobetonovou konstrukci portálu. Vzniklá jáma byla okamžitě po vybagrování zajištěna provizorní dřevěnou výztuží jejíž hlavní konstrukci tvořily kmeny o průměru dvacet až 50 centimetrů. Pak však nastaly problémy s dodávkou elektřiny. Vzhledem k námi používaným mechanizmům, nevyhovělo nejbližší možné místo napojení a bylo nutno vyprojektovat a provést novou zvláštní přípojku a to znemožnilo okamžitě po provizorním zajištění, postavit definitivní železobetonový portál. Přírod elektřiny trval čtrnáct dní a v jejich průběhu nastaly intenzivní deště. (atypický leden - únor) Přibližně po téměř týdnu dešťů, šel večer mistr něco domířit u portálu. Za chvíli se vrátil ke mě do kanceláře zjevně značně rozrušen a po chvíli, stále ještě s zděšeným výrazem ze sebe vyrazil: „Venco, vono to spadlo!" Ptám se: „Co spadlo?" Odpověď: „Všechno."

Vyskočil jsem, namazal si přilbu, kabát a pelášil k portálu. Katastrofa! Z dřevěné výztuže zbyla změť zeminy, kamenů a dřeva a vzdálenost mezi krajní kolejí a stěnou závalu byla asi dva metry. Okamžitě jsem běžel k telefonu a zavolal výpravčího na hlavním nádraží s návrhem omezit nebo docela zastavit provoz na krajní koleji. Výpravčí si věrně sám nedovolil takové opatření nařídit bez vědomí traťmistra. Minuta po minutě marně plynula až z toho byla hodina než traťmistr, zřejmě v pozměněné náladě, přijel. Asi tak další čtvrthodinu koukal na tu spoušť ve světle námi ~~dom~~ donesených reflektorů a na můj opakovaný návrh omezit nebo zastavit provoz na krajní koleji konečně promluvil: „Člověče to by nám zbyla jen jedna pražská. A vůbec. To zpoždění zaplatíš ty?" Já teda ne. Hele teď nám tady jezdí ty ruský „Sergejeje" to jsou sice mašiny velký takovní, ale hrozný vibrace do traťovýho spodku. Já říkám. Žádný omezovaní a kolem ty díry čím rychlejc tak líp. A kočkejte makat ať je to zajištěný. Pak zase na nádraží ohlašte až budete hotovi."

Jasná řeč. Také já jsem neváhal a přivolal lidi, nejprve plzeňáky a pražáky mi bylo jasné, že to jedna říchta ~~to~~ nespraví rozepsal lidi na vlastně nepřetržitý provoz. Do rána příštího dne bylo zajištěno a škody byly jen ~~mate~~ materiálové. Asi za dva dny konečně byla i elektřina. No teda, pěkný začátek.

V průběhu stavby, zaplať pánbůh, nedošlo k žádným závalům díky vybraným havířům, zkušeným z prací v zdravech. Nějaké ty žerty proběhly jako například: připoutání osobního automobilu silným řetězem k zakotvené kolejnici a jeho následné uvolnění za slib naturální odměny v pomalém i tekutém stavu. Nebo úmyslné fasování, v přítomnosti sličné skladnice Manušky, z nejvyššího regálu, aby bylo možno dostatečně

ocenit její nožky, koukající z minisukní.

Drama nastalo až na konci tunelu, kde mezi kolejmi a stropem tunelu zbývalo už jen dva metry náspu a to ani největší místní nesliboval udržet bez závalu. V těchto místech už sice nebyly ohrožovány koleje pražské, ale kolej žatecká. Na náš požadavek byla svolána porada našich a drážních techniků, všech jejich služeb a dohodnut termín a doba po kterou bude kolej (tři koleje) vyloučena z provozu a kdy provoz obnoven. V úvahu se však nevzala (vlastně ani docela nemohla vzít) politická situace v létě 1968.

Určeného dne a hodiny traťoví čety rozebraly koleje, náš bagr s auty vyhrabaly místo pro uražení mostních provizórií. Byly postaveny hráně z pražců na něž budou provizoria posazena a ještě stále podle všemi schváleného harmonogramu na místo přijel i drážní jeřáb který měl mostní provizória usadit na místo. Pak však - ouha! Zasáhla politika. Vrchní mostař z mostního obvodu jménem Vacek začal nervózně sledovat hodinky a když v daný čas nepřijížděly plošiňáky s mosty, letěl k telefonu. (mobily ještě nebyly) Po chvilli však vyletěl z kanceláře s výkřikem: „Tam to nikdo nebere!" a dolova běžel směrem do depa, vzdáleného asi kilometr. Trvalo skoro hodinu než z depa přikupěta dýchavičná parní mašinka kterou řídil bodrý stařík ve Vackově doprovodu. Vacek vyskočil z mašinky, navedl mašinfíru na potřebné místo a dal potom vazačí a jeřábníkovi aby začali. Teprve pak mě a okolostojícím stručně sdělil: „Ti blbci stávkují, chtějí ustavit Federaci lokomotivních čet. Tuhého dědu se mi podařilo přesvědčit, aby s jeho mašinkou, která je určena jen k drobné manipulaci na území depa, sem ty mosty dostrkal. Když ti mrzáci zjistili co děláme, začali

po nás házet kameny, jestě že už jsme byli v kabině.' Zpoždění výluky na trati Plzeň - Žatec bylo značné. Na kom ČSD vymáhaly náhradu nevím, ale na nás ne.

Jako trešnička na dortu se však vyjímá příhoda ze srpnových událostí kdy došlo ke zpoždění stavby tím, že příjezd k hornímu portálu zatarasil ruský tank údajně proto, že jejich velitelé dostali zprávu o podezřelé činnosti v okolí strategického viaduktu na křižení železnice s Rokycanskou třídou. Trvalo celé půldne než se jednáním vedení města Plzně se sovětským velením podařilo sovětům vysvětlit, že naše, jim podezřelá činnost je pouhým provádením povolené stavby. Ani v tomto případě asi nedošlo k vymáhání náhrady za zpoždění.

Současně s dokončováním stavby podchodu pro pěší na Rokycanské třídě byla zahájena stavba tunelových úseků stavby „Vodovod S3-4 Skvrňany". Slovo „Skvrňany", pokaždé když jej slyším nebo píšu si uvědomím, že žádný plzeňák v tomto slově nezapomene nad písmenem S v tomto slově udělat háček. O důvodu tohoto hluboce zakořeněného zvyku nechci polemizovat. To ponechávám jazykovědcům a nadále oné části Plzně asi budu říkat Škvrňany. Prominte (ne) patřičnou odbočku od tématu.

Vodovod S 3-4 Skvrňany (dále jen „stavba") představovala několik kilometrů vodovodního potrubí strategického významu o průměru 80 centimetrů, tentokrát směřující z Borského parku do Skvrňan kde vznikalo nové sídliště pro několik desítek tisíc obyvatel. Na projektované trase vodovodu bylo nutno vyřešit průchod třemi kritickými místy kde by klasické výkopové práce znamenaly značné omezení provozu silniční či železniční dopravy. Naše dosavadní dobrá pověst v tunelářství na plzeňsku snad byla příčinou toho, že nám investor svěřil provedení tunelů v úsecích dlouhých asi 300 metrů z Borského parku do ulice Kaplířovy, 500m od Korandovy ulice pod trať ČSD k hotelu Škoda a z Husova náměstí pod Týlovu ulici, opět do ulice Korandovy

o délce 200 metrů. Tunely měly čistý průměr 3 metry, vyzbrojeny byly jednak ocelovou dělní výztuží provizorního charakteru do níž pak byla vložena betonová definitivní výztuž, skládaná ze 4 dílů. Po montáži betonového ostění byly volné prostory zaplněny načerpáním konstrukčního betonu a v místech průsaků vody pak ještě provedena těsnicí injektáž s obsahem bentonitu. Na začátcích a koncích každého tunelového úseku byly vyhloubeny a obetonovány šachty o rozměrech 4x4 metry umožňující případné opravy vodovodního potrubí. V šachtách byly provedeny jímky na vyčerpání vody, nepředvídaně ~~která~~ vniknuvší do tunelu, vyzbrojené ponorným čerpadlem. I zde prosím čtenáře o strpění technického popisu bez něhož by zřejmě nebylo možné pochopit příběhy a události nastalé při provádění stavby. Opomněl jsem dodat, že hloubka vstupních šachet do tunelu se pohybovala v rozmezí 8 až 15 metrů. Co se týče geologických poměrů, byly tunely ražený v pískovcích různé tvrdosti či slepencích. V nadloží tunelů se vesměs nacházely hlinité štěrkopísky či jílovce. Provádění jednotlivých úseků provázely tyto události:

- Na prvním úseku Husovo nám. - Korandova!

Při začátku razičských prací se narazilo na tak tvrdý pískovec, že jej nebylo možné razit sbíječkami a bylo nutné použít trhací práci. Byli jsme si dobře vědomi že tunel ražen nedaleko (asi 2 metry) od budovy výzkumného ústavu Škodovky. Záběr pro odstřel jsme tedy zvolili jen 1 metr a do každého výrtu jsme vložili jen 20 dekagramů střeliva. Odstřelili jsme právě v hloubce asi 8 metrů pod povrchem, aniž bylo nutné upozornit osoby a vozidla, pohybující se na povrchu. Ještě jsme ani nestačili vyvětrat povýbuchové zplodiny a už jsme měli za krkem vedoucího ústavu, který bez úvodu na nás začal křičet: „Co tady chlapi vyvádíte? Já mám rozhozené všechny analytické váhy." Nezbylo nám než se omluvit a vysvětlit co to bylo a slíbit že příště záběr a nálož snížíme a před odstřelem jej upozorníme. To jsme dodrželi. Po odstřelu záběru jen půl metru a jednotlivé náloži 10 deka jsme rami začli

do výzkumáku a vedoucího se krátce zeptali: „Tak co váhy?" Odpověděl též stručně: „Teď dobrý." A tak jsme prakticky provedli seismické měření které se zanedlouho stalo povinnou součástí přípravy trhacích prací v zastavěných územích. Takové zkoušky se však prováděly vědecky a náležitě drahо.

Další řešení způsobem pokus-omyl-úspěch nastalo v momentě, kdy nám z podnikových dílen v Kladně vyrobili a poslali k používání atypický ukladač betonových dílů konečně výztuže tunelu. Výrobek se nám moc líbil jak byl proveden a dále pro jednoduchou obsluhu, jeho váhu a rozměry. Naše nadšení však rychle vyprchalo když jsme po něm chtěli to hlavní - zvednout panel. Zavolali jsme našeho nejšikovnějšího údržbáře, ale ani ten ukladač neoživil. Věděl však o tom, kdo by vědět mohl. Jeho kamarád rozkošným příjmením farář, když vyslechl náš problém a uzřel ukladač, měl jako zkušený hydraulikář řešení. Šlo o nesouhru mezi poháněným elektromotorem a hydraulickým čerpadlem. Čerpadlo vyměnil za výkonově poloviční a ejhle, prcek překonal obra a ono to zvedalo jak jsme potřebovali. Pan farář měl asi požehnání od faráře.

- Na druhém úseku Korandova - hotel Škoda.

Také na tomto úseku byl proveden seismický pokus, avšak hraničící s přestupkem podle zákona na ochranu zvířat proti týrání. Pokus byl proveden z ryzí rozjívenosti ardaty pracující u vstupní šachty v blízkosti škodovácké brány v Korandově ulici. Kolem této jámy chodila každé dopoledne jedna paní typu dáma, se svým pejskem na procházku. U této vstupní šachty byl v místě ražby také pevný písковec, takže bylo nutné razit pomocí trhacích prací. I napadlo naše dareby, že vyzkouší reakci této dámy a jejího pejska když v osmimetrové či dvanáctimetrové hloubce pod nimi provedou odstřel. Faktem bylo, že si to nejprve vyzkoušeli sami a tvrdili, že potud

by byli nevěděli, že odstřelu dojde, ani by nic nepoznali. A tak určitého dopoledne vyčkali až dáma s pejskem přijde do blízkosti šachty a pak odstřel provedli. Co se dělo s dámou a pejskem jsem se nechtěně dozvěděl když pak s nezadržitelným smíchem přišli do šachty na svačinu a ohledně toho popisovali: „Ta madam se ani nezastavila, ale ten pes! To byste museli vidět. Vyskočil dva metry vysoko, utrhl se jí z vodítka a pelášil k moři přes trať. Panička letěla za ním a neustále křičela fifinko, fifinko. Shání toho psa ještě teď." Vyšel jsem z kanceláře a vynadal jim, že udělali blbost protože nedomysleli, že mohli ublížit i té ženské když nemohli vědět jak na tom je zdravotně. Naštěstí ten žertík, z kategorie kanadských, dopadl pro všechny účastníky dobře. Ke stížnosti nedošlo zřejmě naštěstí proto, že chovatelka pejska nemůže tušení proč její miláček se najednou takhle zblázní.

Další případ hodný zřetele popisu jako technicky zajímavý nastal též na dalším úseku. V okamžiku, když celý druhý úsek byl již nejen vyražen, ale též opatřen definitivní betonovou výstuží jsem jednoho dne brzy ráno zastihl u dveří své kanceláře člověka v nádražácké uniformě který se představil jako traťmistr. Rezolutně mi oznámil, že se nám asi tunel pod železniční trať zavalil. Když jsem mu vysvětlil, že v místě pod kolejemi je tunel už zabetonován a nejeví žádné známky destrukce nebo dokonce vniknutí okolní horniny do tunelu, chtěl se tam podívat. To jsem mu umožnil a uznal, že je pravdou co jsem mu tvrdil já. Pak mi teprve sdělil, co ho vedlo k myšlence o závalu: „Dnes k ránu přišlo hlášení od strojvůdce ranního rychlíku od Chebu, že když normální rychlostí projíždět výhybkou v místě asi 50m před budovou nádraží

Plzeň - Jižní předměstí, lokomotiva neobvykle silně nadskočila. Hned mě napadlo, že právě tam prochází váš tunel a patrně došlo k závalu. Doporučil jsem výpravčímu na Hlavním nádraží, aby dopravu v tom místě odklonil jinak a letím sem."
Chvíli jsem přemýšlel o příčině a pak mě napadla. V místě průchodu tunelu pod kolejemi máme problém s vodou, pronikající do tunelu a mezi stropem tunelu a kolejemi je vrstva horniny asi 5 metrů. Vlastní těleso tunelu bylo sice raženo v pískovci, ale pokrývná vrstva je složena z jílovců a hlinitých břidlicových. Trať v tom místě prochází zářezem hlubokým víc jak 5 metrů a svádí přirozeně vody v jejím okolí. Abychom se zbavili vody, prosakující do tunelu, zahájili jsme podle projektu injektážní těsnění směsí cementu a jemného křemenného písku (jinak též „pegraf"). Vody se však už asi měsíc stále nemůžeme zbavit a proto projektant ke zvýšení účinnosti těsnění navrhl přidávat v určitém poměru do injektážní směsi složku - bentonit. To aplikujeme asi týden a zjevně se ubývající vody daří. A pak jsem pojal podezření když jsem si vzpomněl, že projektant při výkladu o bentonitu řekl, že je to vlastně jemně mletý jíl, který když se namočí a aktivuje spolu s tradiční injektážní směsí zvyšuje svůj objem asi pětkrát (kyne). Mohlo by to být příčinou problému v okolí tunelu. Proto jsem traťmistrovi řekl: „Závalem to není, ale vlna na trati je. Protože o jejím rozsahu výškově a plošně nemáme žádné spolehlivé údaje a proto navrhuji provést nivelační měření, a dvojí nezávislé. Jedno provedou vaši měřiči a druhé naši měřiči. Výsledky porovnají a pak určíme další postup." Můj návrh byl přijat a měření provedeno ještě tentýž den. Ráno jsme se všichni sešli u mě v kanceláři a měřiči nás stručně a jednoznačně informovali: „Nad tunelem není proláklina, ale pořádná boule, takže

na úseku asi 6 metrů je převýšení až do výše 50 cm. S tratmistrem, investorem tunelu a námi jsme se dohodli, že my další injektáž s použitím bentonitu zastavíme a tratěváci provedou vyrovnání hrbolu v delším úseku.

Poučení pro jiné: Pozor na bentonit při injektáži blíže povrchu v zastavěném území.

Jinak bych byl zapomněl vysvětlit proč tratmistrovo zdržení bylo tak velké. Dověděl jsem se, že k události došlo v místě kde vyhýbka bezprostředně navazuje nebo je součástí oblouku v kolejišti což prý je jedno z kritických míst, takzvaný inflexní bod, kde nejsnáze dochází k vykolejení vlaku.

Když jsem se trochu vrátil k předchozím řádkům, uvědomil jsem si, že pozorný čtenář si může položit otázku: „Co jsme udělali s vodou prosakující do tunelu když jsme zastavili injektáž?" Dosavadní injektáž, díky bentonitu pomohla tak, že voda už do tunelu nepřitékala a mokré skvrny na betonu se chvíli ve sboru expertů probíraly se snahou stanovit objektivní hranici mezi pojmy „vlhký" a „mokrý" a skončilo se na rozumném názoru investora, že ani mokrost ztěžka udrží izolovanému ocelovému vodovodnímu potrubí, které pokud by nebylo uloženo v tunelu, bylo by uloženo v těžké kvalitě do hodě země.

- Na třetím úseku: Kaplířova - Borský park.

Jsme tunel razili v hloubce přibližně 9 metrů s nadložím 5 metrů v hlinitých štěrkopíscích. Na rozpojovací horniny postačila sbíječka. Hornina byla natolik soudržná, že projektant stanovil vzdálenost oblouků TH výztuže 1 metr a při dodržení této délky záběru, nebylo nutno stropy díla zvlášť podepírat. Tyto skoro ideální podmínky ražení nás však ukolébaly k riskantnímu postupu v okamžiku, kdy začaly váznout dodávky betonových oblouků definitivní výztuže z Prefy v Lužci nad Vltavou. Ražba v ze provizorním vyztužení ocelovými oblouky, překročila povolenou vzdálenost od výztuže betonové o zhruba 10 metrů.

Byl červenec 1970 a já manželkou a dětmi jsme odjeli na pracovní dovolenou k mým rodičům do Františkových Lázní s programem konečně napojit jejich domek na veřejný vodovod přípojkou zvící asi 150 metrů. Hned první den se povedlo bagristovi celou délku vybagrovat a my jsme provedli ještě i průmaz do sklepa, kde bude umístěn vodoměr. Pak jsme si šli klidně lehnout s tím, že zítra se položí potrubí a připojí se na vodovod, možná se alespoň začíst podaří výkop zahrnout. K večeru začalo pršet, ale ne moc.

Ráno nás však matka vzbudila volánim: „Chlapi vstávejte. Pojďte se podívat, ve sklepu máme vodu!" Skutečně. Ve sklepu stálo asi 20 centimetrů vody a další přitékala dírou, vysekanou ve zdi k probrežení přípojky. Naštěstí fungoval odtokový kanálek do nedalekého potoka. V noci prostě byl pořádný liják a veškerá voda z cesty a terénu nad námi pohodlně výkopem přitékala až k nám do sklepa. Byli jsme rádi, že voda sama odtéká, na přítoku jsme nemohli nic změnit a tak jsme se šli pohodlně navnídat. Sotva jsme, jak se říká, položili lžíce, zazněl domovní zvonek a přišel pošták s telegramem pro mně: „Na Borech je velký zával. Okamžitě přijeď, Tvoje účast nezbytná. Haurman." Ve mně zas jednou hrklo jako ve starých pendlovkách, a to dvakrát. Jednou kvůli závalu na Borech a podruhé z leknutím z toho, že mé auto je na dvoře a jediný možný výjezd vratty je úplně zabrán výkopem přípojky. Otec jako praktik měl řešení: „Rozpojíme pletivo vedle vrat. Zítra to s Oldou (bratrem) spojíme. On nám s dalšími dětmi pomůže i s tou přípojkou a ty to tam rychle spravíš a zase se k nám vrať."

To spravení však nebylo jen tak. První místo na které mě zavedli byla smyčka tramvajových kolejí

v Borského parku. Tady zela díra do země tvaru kráteru o hloubce asi 4 metry a průměru asi též 4 metry přes níž vedly tramvajové koleje. S povděkem jsem kvitoval, že moji lidé a to technici a dělníci nezaháleli a že na místě pomáhali i technici z vedení závodu. Stav na tom místě byl takový, že napříč kolejí byly podloženy tři klády o průměru asi 40 centimetrů a na nich, pod kolejemi ~~podélně~~ podélně, ocelové traverzy. Vedoucí výroby našeho závodu dohodl opatření s dopravním podnikem který souhlasil s provedením nouzového rozřezu pod kolejemi a opatření stran cestujících, kteří museli vystoupit už před kráterem, přes který vždy přejížděla jen prázdná tramvaj s řidičem. Druhá strana tramvajové smyčky byla neporušena takže tramvajová doprava byla skoro plynulá. K tomu nebyly třeba komentáře. Řada otázek však byla zejména na mé podřízené od kterých jsem chtěl pochopitelně vědět kdy a jak k závalu došlo.

Bylo to dnes ráno. Sotva jsme slezli dolů a došli na předek, ozvala se hrozná rána, všechno se zatřáslo a ze stropu za koncem betonové obezdívky se sypal písek a kamení. Když se utišil prasknutí šli jsme opatrně dopředu a zjistili jsme, že celý úsek bez betonu, jen v provizorních hajcmanech, poklesl asi o půl metru. Pár minut jsme obhlíželi situaci a v tom se asi metr před čelbou začala ze stropu valit voda. To už jsme nečekali na nic víc, vylezli z tunelu na povrch a jeden z nás běžel do boudy k telefonu, hlásit štajgrovi co se stalo. Ostatní, v nedobré předtuše, jsme se šli podívat na místo na povrchu, kde se kříží tunel se silnicí a tramvajovou kolejí. Pod kolejí tramvaje už byla díra o průměru asi jeden metr ve které bublala voda, zřejmě pod tlakem. Okamžitě nás napadlo, že prasklo vodovodní potrubí. Mezitím už přijel štajgr na motorce a když viděl

co se děje, okamžitě běžel k telefonu volat vodárnu. Následně pak volal na závod výrobákovi. Vodárníci přijeli asi za dvacet minut, ale nejméně další půlhodinu trvalo, než se jim podařilo zavřít ty správné ventily u všech jejich okruhů a vodu konečně, zastavit.

Když jsem tento „raport" vyslechl, okamžitě jsem se šel podívat dolů do tunelu. Už pod jámou jsem si hnedle nabral vodu horem do gumorek. Elektrický reflektor na předku naštěstí ještě svítil a tak bylo vidět, že čelba je více jak z poloviny zasypána naplavenou horninou.

Vzhledem k rozsahu a významu závalu jsme narychlo svolali všechny složky, jichž se zával dotýkal v čele s Obvodním báňským úřadem k projednání potřebných opatření s cílem uvést stav na povrchu ~~nad~~ nad tunelem do normálu. Od začátku bylo všem jasné, že potrubí prasklo vlivem náhlého poklesu nadloží. Když se pak pátralo po příčině poklesu, dospělo se k závěru, že prapříčinou byl intenzivní déšť v noci před závalem. Prakticky celé území nad tunelem má asfaltový nebo dlážděný povrch a za obvyklé situace není tento povrch ničím narušen a dešťová voda z něho stéká do dešťové kanalizace. V kritickém okamžiku tomu však bylo jinak. Silničáři v úseku ulice U Borského parku v délce asi 180 metrů od křižovatky s Klabovkou a ve vzdálenosti 15 metrů od osy tunelu vybagrovali v celé šíři vozovku do hloubky 80 centimetrů, aby se vytvořil náležitý „kufr" pro novou vozovku. Tak nedaleko tunelu vytvořili prohlubeň až do původního podloží, které však v daném místě bylo nadložím tunelu. Vytvořený „kufr" se však v noci stal rybníkem jehož existenci potvrdili projíždějící tramvajáci. Ti také potvrdili, že po rozednění, když přestalo pršet se najednou voda z rybníku někam ztratila a někdy kolem sedmé hodiny se objevil ten zával pod kolejemi.

Rázem bylo všem jasné, proč došlo k poklesu tunelu. Voda z rybníka - kufru se vsákla během pár hodin do hlinitých štěrkopísků v nadloží tunelu které ztěžkly natolik, že ocelová důlní výztuž, se vším co na ní bylo se dolova zapíchla do podloží, geologicky stejného charakteru. Havárii, jak jinak tuto událost nazvat, dokonalo prasklé vodovodní potrubí, když tlaková voda z něho, nejméně hodinu, dobývala štěrkopísek.

Samozřejmě, jak vždy nakonec bylo, jsme následky havárie zahladili v co možná nejkratším čase a byli jsme rádi, že škody vznikly pouze na věcech. Příroda nám ukázala, že je někdy mocnější.

Všechny tři tunelové úseky Vodovodu S 3-4 byly opět včas a standardní kvalitě předány investorovi a já, naprosto netuše, jsem vkročil do životního období kdy už jsem se hrou osudu, nebo bůhvíjakou hrou, stal vyšším technikem.

JAK JSEM SE VYŠŠÍM TECHNIKEM STAL A CO TO OBNÁŠÍ JÍM BÝT.

Jak všichni, kdož byli dospělými v roce 1968, pozorovali, nastalo v průběhu let 1969 a 1970 období takzvané normalizace. To posléze nenápadně přešlo do období, opět musím říci že takzvaného, reálného socializmu. Proč se ta období v politologii, politice, či obdobných oborech pojmenovaly zrovna takhle, nevím, ale ani dnes mě to bůhvíjak nezajímá a tobo mě nezajímalo ani tehdy.

K tomu, že jsem stal v dubnu 1971 - vedoucím závodu 04 Plzeň, národního podniku Výstavba kamenouhelných dolů Kladno (výše i dále jen „VKD") došlo takto:

Ve druhé polovině roku 1970 začaly se z Kladna, cestou kádrových vyzvědačů šířit zprávy, že vedoucí závodu 04 Karel Hausmann bude muset z funkce odejít z důvodů

oficiálně ještě neuvedených, ale všem, kdož netvoří oficiální politickou garnitu. Haurman není členem KSČ. Zvláště nám, kdož jsme ještě pamatovali existenci n.p. Dolní stavby Teplice to připadlo jako důvod přinejmenším zvláštní, neboť jsme pamatovali Haurmana (já od července 1956) i tehdy nestraníka ve funkci zástupce podnikového ředitele. Ale o tom jsem už psal výše. Tehdejší kádrováci se však nezabývali tím, co tomu řeknou ti dole. A to bylo pro nás vlastně štěstí. Já, tehdy ještě vedoucí úseku jsem byl vrcholného dne vedoucím výroby závodu pozván k jednání v sídle závodu. Zde musím předeslat, že vztahy mezi vedením naších závodu, techniky pracujícími na jednotlivých úsecích a ostatními zaměstnanci, byly prostě lidské. To platilo o vztazích mezi závodními organizacemi KSČ a ROH stejně.

Když jsem zasedl u výrobáka s nedočkavou otázkou: „O co jde?" Dočkal jsem se odpovědi: „To se hned dozvíš" a když výrobák telefonem partnersně přivolával ekonoma a předsedy KSČ a ROH, začal jsem tušit něco přinejmenším zvláštního. Když se všichni sešli pronesl výrobák zhruba tuto řeč: „Venco, snad jsi slyšel co se říká o Haurmanovi?" Když jsem souhlasně přikývl tak pokračoval: „Doufám, že i ty se mnou budeš souhlasit když řeknu, že tak jak to teď vidíme jsme se shodli, že pokud chceme zůstat stejně dobrá parta jako jsme teď, nemůžeme čekat až nám tem podnik nebo okres strčí nějakého novou řeknu, že cizího živla. Proto jsme si vybrali svého kandidáta. Čtu v tvých očích otázku proč už teď a proto ti bez obalu říkám, že jsme si vybrali tebe. A řeknu ti proč. Děláme tu spolu už skoro 15 let a proto si myslím, že už se dobře známe a nemusíme tě zvlášť prověřovat a pro dnešní situaci máš tu výhodu, že ty členem KSČ jseš."

Co jsem na takové hodnocení mé osoby měl říkat?

Vždyť to byla všechno pravda. Nemohl jsem však přece mlčet a proto jsem oponoval asi takto: „No takové překvapení jsem tu dneska opravdu nečekal. Neříkám, že jsem nikdy nechtěl dělat tady mezi vámi na závodě. Na to snad mám až za nějaký rok, ale šéfa? Na to si fakt netroufám, porovčet teď vám. Dejte mi nějaký den na rozmyšlenou. Musím to také probrat s manželkou. Máme dvě děti a vím, že když bych to vzal, budu mít jistě vyšší plat, ale doma se asi moc nezdržím."

Asi po dvou dnech jsem výrobákovi oznámil, že návrh na mé případné jmenování přijímám. Co se dělo kolem mé osoby v kuloárech nevím a dodnes vědět nechci. Jediný člověk, jehož názor o této změně v čele závodu mě zajímá byl sám Haurman. Teprve když jsem držel v ruce dekret na funkci z rukou tehdejšího podnikového ředitele mě po chvíli zavolal Haurman a domlouvali jsme si předání funkce. K tomu jsem předstupoval s jistými rozpaky které hned při prvním setkání rozptýlil Haurman, který potvrdil svou pověst džentlmena (jaksi lépe se mi to slovo píše foneticky česky než anglicky). Zvláště mi v paměti utkvěly dvě charakteristiky, které Haurman s jistým humorem a nádechem podal poté co jsme uzavřeli část technicko-ekonomickou. Tehdy například řekl: „Hofman? Schopný, ale pamatuj si, že všeho. Svoboda - Též schopný ale pozor! Funguje jako karma. Též on má věčně plamínek u prdele stačí někdy malé zvýšení tlaku krve, bafne a jede."

Vrcholný zážitek z období mého jmenovacího procesu však přišel v momentě mého představení všem zaměstnancům na veřejné konferenci ROH. Účast ze strany lidí byla opravdu veliká, přesto že kromě mého představení byly běžné záležitosti organizační a zpráva podaná Haurmanem o plnění plánu a výhled prací na další období. Po zprávách předsedajícího, předsedy závodní organizace, otevřel diskusi. Do diskuze se

okamžitě přihlásil, nám dobře známý Standa Kunca a položil předsednictvu složenému z podnikového ředitele a zástupců okresních a krajských výborů KSČ a ROH krajů západočeského i středočeského v počtu ~~v počtu~~ asi osmi lidí tuto otázku: „Naši soudruzi, nepřekvapuje osoba nového vedoucího závodu kterou známe asi 15 let, ale překvapuje nás proč je z funkce vedoucího závodu odvolán Karel Haurman kterého známe stejně dlouho a stejně dobře, takže víme, že Haurman svými zkušenostmi nového vedoucího přece jen převyšuje?" Nastalo trapné ticho a členové předsednictva, sedící za dlouhým předsednickým stolem se po sobě rozpačitě rozhlíželi kdo odpoví. Po asi pěti minutách se do diskuze přihlásil Haurman a doslova vysvobodil celé předsednictvo těmito slovy: „Stando, ty přece dobře víš, že za dva roky jdu do penze. Myslím si, že nastal ten správný čas na střídání stráží. Tady Václava všichni dobře znáte, protože tady u nás doslova vyrostl od piky. Mezi námi je domluveno, že převezmu vedení naší největší stavby v Českém Krumlově a těmito jejího dokončení se téměř shoduje s mým odchodem do penze."

Haurman se dočkal spontánního potlesku kterým všichni přítomní vlastně schválili jeho slova. Před výzvu předsedajícího se další diskutér nepřihlásil a hromadným odchodem dali přítomní jasně na srozuměnou proč hlavně přišli.

Pro mě to byl jeden z hlavních životních zážitků. Nikdy nezapomenu na toto příkladné Haurmanovo vystoupení. Mně z něho až mrazilo. Vždyť ten člověk byl vlastně v situaci kdy se třeba právem mohl cítit v roli poškozeného a doslova se popásat na rozpacích těch či toho, kdo patrně nesměl říci pravou příčinu jeho sesazení a musel říci něco, co jak vědět, stejně nebude přijato.

Tak jsem se stal vedoucím závodu a začal se pohybovat poněkud dále od lidí s nimiž jsem denně tvořil díla

za kterou se nikdo z nás nemusí stydět a já se (teď za pochodu) učil jaké to je, řídit kolektiv v počtu až 400 lidí, rozprostřených po krajích jejichž jména tehdy byla: Západočeský, Jihočeský, Středočeský (včetně hlavního města Prahy) a začátky v kraji Severočeském. K tomu je nutno připočíst i dosluhu povinnou činnost dříve zvanou společenská angažovanost, nyní prostě politickou, přičemž povinnosti rodinné vůči manželce, dvou dětem a rodičům svým a rodičům manželky jsem jen těžko odrouval. Nechci ze sebe dělat zázraka, ale vemte v úvahu, že k výše uvedeným povinnostem jsem dostal za úkol, doplnit si vysokoškolské vzdělání a tak jsem opravdu při, spíše po, zaměstnání začal a nakonec i dokončil studium právnické fakulty University Karlovy v Praze. Z mého hlediska řečeno jako „bokovku" jsem si přibral družstevní bytovou individuelní výstavbu bytu pro svou dceru, což předpokládalo měsíčně odpracovat na stavbě bytového domu 120 hodin, a já je opravdu odpracoval vlastníma rukama. Tu stavbu jsem ve svých úvahách postavil na roveň sportu či jiné zálibě. To přece k životu také patří.

Za to, že jsem tohle vřechno mohl dělat celkem úspěšně, vděčím těm kteří dodrželi dané slovo když mně do funkce vedoucího závodu, řekněme, že tlačili. Bez toho, abych měl za tebou, či spíše vedle tebe, lidi na které byl spoleh, záhy bych ztroskotal „jen" při vedení závodu. Ještě toto dílko zdaleka nekončím, ale myslím, že právě teď je to pravé místo všem, opravdu spolupracovníkům, poděkovat.

A od filosofických úvah zpět k práci a lidem.

Když jsme si po mém nástupu do funkce vedoucího závodu (dále jen „vedoucí") rozdělovali s výrobákem stanovit, dohodli jsme se zásadně tak, že tři rozhodující stavby: „Obchvatný kanál Větřní (dále jen „Větřní") si bere výhradně sám a stavby „Reaktorová hala - kanalizace" (dále jen „Reaktorka") a „Otvírka pole Vejprnice" (dále jen „Nová Hospoda") si bere výrobák. Samozřejmě, že

platila zásada vzájemné spolupráce. Následuje příběh nejen o spolupráci, ale hlavně popis staveb samých a příběhy k nim se vážící.

Větřní mělo jméno od místa ve kterém vznikla potřeba realizace stavby, avšak stavba ležela, až na jednu čtvrtinu délky, tunelu celá na území města Český Krumlov. Smyslem stavby, bylo vyčistit Vltavu, tekoucí od Větřní ke Krumlovu, nečistot vzniklých hlavně v papírnách Rudého Práva. Již výše jsem popisoval náš zážitek, hlavně čichový, když jsme jeli po silnici podél Vltavy přes Krumlov na Lipno. Ano, Vltava tehdy a ještě dlouho potom, zaváněla spíše jako lidské lejno i když byla stříbropěná, avšak stříbrná pěna teč pocházela z výrobního procesu v papírně.

Proto bylo rozhodnuto na úrovni federální vlády, provést po celé délce od papírny až za Krumlov, po pravém břehu Vltavy, tunel o průměru 3m a délce 5,6 kilometrů a tak odpadní vody z papírny odvést za Krumlov, kde bude vybudována čistírna. Zkoumáním vodohospodářů bylo zjištěno, že čisticímu procesu v čistírně náramně prospěje smíšení chemických vod z papírny se splaškovými vodami z města a proto v zadání stavby tunelu se objevily požadavky na provedení dvou shybek pode dnem Vltavy napojených na tunel do čistírny. Nerad bych zabíhal do technických podrobností, ale domnívám se, že přečtu nejen nezasvěcenost při četbě a následným dotazům když uvedu, že odpadní vody netekly prostě po dně tunelu. V tunelu zabíral téměř polovinu profilu takzvaný odpadní žlab, po celé délce zakrytý plastovými deskami, vedle žlabu je vedena kolej pro dopravu mužstva a materiálu a při stropu vede traverza na kterou v kterémkoliv místě je možno připevnit zdvihací zařízení. Tunel je dále využit k umístění vodovodního potrubí o průměru 20 centimetrů. Pokud se týče výztuže tunelu ta byla,

§ ohledem na předpokládané geologické poměry, v pěti variantách, odpovídajících stabilitě horniny. Úseky ražené v liché skále byly ponechány bez výztuže. Tunel byl, z důvodů hlavně časových, ražen ze třech míst. Z obou konců tunelu a z prostředního pracoviště na obě strany.

Zakázku provést celý tunel s definitivní výztuží, včetně odpadního žlabu, kolejiště, závěsné dráhy a dvou shybek jsme dostali přidělenu z podnikového ředitelství, jehož stanovisk, až na četné výjimky skončila podpisem hospodářské smlouvy a předáním projektové a rozpočtové dokumentace. Až v průběhu provádění stavby jsme se skoro pokoutně dozvěděli, že ředitelé naší a papírny Větřní, v roli investora stavby, si dohodli cenu stavby zvláštním způsobem, pokud se týče rozpočtových nákladů. Kromě technického řešení a termínu realizace, vláda samozřejmě rozhodla o výši rozpočtových nákladů stavby ve výši dodržené investorem. Vládou schválený rozpočet a termín dokončení se staly dvěma rozhodujícími limity, jak se ostatně na takzvanou, centrálně sledovanou stavbu, sluší. Hlavně nepravně stanovená výše rozpočtu se pak stala hlavní příčinou sporů mezi námi a investorem.

Stavba si však žila svým vlastním životem a její život tvořili hlavně lidé. Od začátku nám bylo jasné, že my sami jsme schopni stavbě dodat pouze raziče, betonáře a hlavní odborníky na obsluhu mechanizmů. Pomocný personál jsme pak pracně získávali z místních zdrojů. ~~Stejně~~ Vedoucí a střední techniky jako mistry (štajgry) střelmistry a podobně jsme též dodávali z vlastních zdrojů. ~~Poté~~ Oněch místních ve finálním stadiu stavby byla řádově polovina ze stavu 120 pracovníků. Našim kmenovým zaměstnancům se čím dál méně chtělo z domova i když odlučné tvořilo nezanedbatelnou část jejich příjmů. Při přesvědčování o nástupu na Krumlov - Větřní či některé lidé neváhali vzít na pomoc i politické orgány.

A proto se jeden soudruh vydal na okresní výbor KSČ se stížností, že jej chceme poslat na vzdálenou stavbu a tím mu znemožňujeme výkon funkce v místě bydliště. Proto jsem byl pozván na závodní výbor KSČ k projednání této stížnosti. Vyslechl jsem řeč okresního funkcionáře ze které se ukázalo, že stěžovatel je členem občanského výboru ve Zbůchu bez další funkce. Na to jsem reagoval vysvětlením, že i já jsem členem takového výboru a proto vím, že dočasná nepřítomnost jednoho člena výboru neohrožuje činnost celého výboru. Pak jsem zástupci okresu i stěžovateli vysvětlil, že je-li stěžovatel členem KSČ, měl by vlastním příkladem dokázat uvědomělost při plnění ~~úkolů~~ pro něj a další zaměstnance nepříjemného úkolu. V tom mi dal okresák za pravdu a stěžovateli tak byla odstraněna překážka v nástupu na Větrní. Humorný byl můj následný poznatek. Když jsem, při své pravidelné dvoudenní návštěvě stavby šel s Hausmanem v večeři uvidětí jsme dotyčného stěžovatele jak v polosvětlu uličního osvětlení ochutnává ústa neznámé slečny a jak se časem ukázalo, přítomnost na práci v Krumlově mu již zřejmě nevadí. Na své nasazení v Krumlově si také nikdy nestěžovali dva chronicky známí pivaři, kteří osobní volno rádi trávili pravidelně v hospodě u piva. Jak jsem se od jiných dozvěděl, jejich posezení byla v naprosté pohodě. Celé odpoledne seděli u stolu proti sobě a upíjeli lahodný mok beze slov a při každém napití souhlasně pokývali hlavou a blaženě se na sebe usmáli. Byli ztracena nad věcí.

Hausman se zapsal do historie stavby svou „legendární dvacku." Když totiž došlo k první proražce, to je okamžik když raziči razí tunel ze dvou stran proti sobě a setkají se, pořádala se oslava za přítomnosti zástupců investora a vedení závodu. Při takové příležitosti obchází vybraní zástupci

lidu s kloboukem, do kterého vybírají dobrovolné příspěvky „na soudek." Když se zastavili u Hausmana, známého velkou spořivostí, dal jim dvacetikorunu, tehdy papírovou. V tom okamžiku, všemi očekávaném, nastal velký potlesk. Tím však dikvizdální Hausmanovi neskončilo. Jeden z výběrčích dal dvacku od Hausmana hezky stranou, aby se jen tak neztratila a neutratila. Při mé další návštěvě stavby mě zavolali na svou obytnou buňku štajgr s partáčem a beze slova ukázali na stěnu buňky, kde v pěkném rámečku se skvěla dvacetikoruna se zlobným nápisem: „Tuto dvacetikorunu věnoval nám všem stavitel Karel Hausman ..." s uvedením data a času, kdy k tomu došlo. Tak to věděli všichni a Hausman to s krátkým komentářem: „Vy sycáci," a úsměvem, přijal.

K historii této stavby patří též příhoda, která se odehrála krátce po nástupu nového zástupce stavbyvedoucího Hausmana, který celou stavbu začal progresivně a k lidem razantně avšak spravedlivě, organizovat. Když jsme se dostali do časového preru s druhou provázkou a tím byl ohrožen termín úplného skončení razičských prací, přišel nový zástupce (dále jen „Vlasta") s návrhem, vypsat pro raziče terminovou prémii. Dohodl to s podnikovým odborem práce a mezd, (zkratka PAM - pamáci) odborovou organizací na stavbě, vedením stavby a hlavním předákem raziců. K projednání podmínek za jakých bude prémie vyplacena byla svolána výrobní porada na které hlavní pamák podniku smlouvu o prémii znovu přečetl a Vlasta vyzval přítomné, aby se vyjádřili k návrhu smlouvy. První a jako jediný se o slovo přihlásil hlavní předák s dotazem: „A co když to nesplníme?" Vlasta mu jasně a stručně odpověděl: „Tak dostanete hovno a ne prémii." Předák se chvilku zarazil a pak řekl: „No to je snad poprvé kdy s námi někdo mluví upřímně. Dej to sem

ať to podepíšem." Následovalo splnění termínu a vyplacení zasloužené prémie.

V průběhu stavby, pravidelně jedenkrát měsíčně se v zasedací místnosti konaly kontrolní dny stavby. Nikdy nešlo o takzvané mlácení prázdné slámy a kontrolovat se nejen postup na našem tunelu, ale též postup na těch částech pouzdrových, jejichž dodavatelem byl rám generální dodavatel Vodní stavby národní podnik, závod Sezimovo Ústí. Nechyběli i zástupci ministerstva, projektanti a dozory. Standardní počet přítomných se pohyboval kolem dvaceti osob. O účasti se vždy vedla prezenční listina s podpisy přítomných. Sekretářka investičního ředitele papírny, vždy obcházela s listinou přítomné, aby se podepsali. Přitom jsem jednou zaznamenal, jak může tak obyčejný akt oživit jinak obvykle napjaté jednání. Sekretářka přistoupila k jednomu z účastníků a předložila mu listinu k podpisu. Ten by měkkou vzal propisku na okraj listiny k patrně svému jménu udělal nějaký klikihák. Sekretářka stále vedle něho stále a nemíra se k odchodu. On se na ni otočil s otázkou: „Přejete si ještě něco?" Dívka rozpačitě přešlápla a pípla: „Prosím, abyste se podepsal."

„Vždyť jsem se podepsal" vece tazatel. Dívka povytáhla obočí, zapýřila se a odvětila: „Jé, pardon, já myslela, že si teprve zkoušíte pero."

Jak se však blížil okamžik ukončení ražeb a zahájení betonářských a dokončovacích prací, stával se investor stále více nervózním. Oběma stranám bylo jasné, že peníze přidělené vládou na celý hotový tunel zdaleka nebudou stačit. Investor to věděl, naši podnikoví rozpočtáři to věděli, ale spoléhali na to, že tak důležité dílo nelze nedostavět. Prostě doufali, že nakonec dojde k dodatku financí. Nebylo to jenom tato stavba centrálně vedovaná, která byla „dodatkovaná".

Každý takový dodatek musel však být fertovně zdůvodněn. Pro investora je nejlepším postupem, zdůvodnit žádost o dodatek nepřístojnými nároky dodavatele, a to udělala i papírna Větřní. Navíc pro tuto stavbu a hlavně pro nás bylo, že jsme měli na špici vedení stavby právě Havrmana. Ten, předvídaje, že rozpočet stavby stačit nebude, pečlivě dbal, aby ceny za skutečně provedenou práci byly v měřických fakturách použity v souladu s rozpočtem a množství a druh provedených prací dozorem investora pravidelně potvrzovány ve stavebních deníčcích. Investor, jistě si svazek svým postavením a podporou třeba i stranických okresních i krajských orgánů, udělal kardinální chybu když nás napadl žalobou ke Státní arbitráži v Českých Budějovicích. Krajský arbitr rozhodl, že ČEZ lapidárně, tak, že už jsme dostali od investora dost peněz na dokončení kompletního díla. My jsme se však nedali a odvolali se k Hlavní arbitráži v Praze a tam investor dopadl jako „sedlák u Chlumce." Pamatuji se na hlavní odůvodnění vyřčené hlavním arbitrem když směrem k investorovi prohlásil (po letech musím říci, že nejde o citaci, neboť rozhodnutí nedržím v ruce): „Soudruzi, vy napadáte svého dodavatele, že se chce neoprávněně obohatit na úkor státu když chce peníze za neprovedenou práci a že se tak dopouští hospodářské kriminality. Ve skutečnosti se však dopouštíte hospodářské kriminality právě vy, když si chcete přivlastnit dílo které má hodnotu daleko vyšší, než je cena kterou chcete zaplatit dodavateli. Důkazy, které předložil dodavatel totiž svědčí o tom, že dodavatel si věcný nárok na nic víc, než jste mu vy sami potvrdili a je vaší povinností opatřit si prostředky na dokončení celého díla. Jinak by mohlo dojít ke zmaření již provedeného a vina a zlo, padne na vaši hlavu."

Právem jsme se cítili vítězi a investor pochopitelně nevěnil nic z předlivého dozoru, ale prostředky na dodatek opatřit musel. Také my jsme dbali, aby provedené dílo bylo provedeno nejen v projektovaném množství, ale co možná stoprocentní kvalitě. Dokonce se nám podařilo, na výtkové a směrové měření získat nejmodernější měřicí zařízení s použitím laseru (kvantový zesilovač). S jeho použitím byli naši řemeslníci doslova nadšení neboť mohli nechat doma vodováhy a vágrysy.

Na závěr, sice trochu škodolibě, jsme si my i generální dodavatel - „Vodňáci" dovolili investora, na jednom z posledních ~~kontrolních~~ kontrolních dnů, vychutnat. Investor totiž nechal ve svých podnikových dílnách a podle vlastní dokumentace vyrobit akumulátorovou drezínu na dopravu lidí a materiálu po kolejové dráze v tunelu. My jsme mu, bez ~~nároků~~ nároku na jakoukoli odměnu, domluvili s obvodním báňským úřadem v Plzni schválení dokumentace a následné schválení vyrobeného dopravního prostředku, jež dostal jméno „Akuvozík" do provozu. Investor se nám odměnil tak, jak je výše uvedeno.

Mimořádně krotce a vlušně se investor na nás obrátil s požadavkem, postavit před výtokovým portálem tunelu garáž pro akuvozík, který by případně snášel vyrocé vlhké prostředí v tunelu. To jsme v čele s Hausmanem odmítli s odůvodněním i „To není podle hospodářské smlouvy předmětem dodávky, není na to projekt a nakonec jako speciální tunelářská firma takové stavby neumíme dělat." Investor se tedy obrátil na Vodňáky a oslovil ředitele závodu: „Soudruhu řediteli tak tedy vy, jako generální dodavatel a zkušená stavební firma takovou maličkost dokážete provést." Ředitel se krátce zamyslel a pak odpověděl: „Když je

to takovà maličkost pane Muk jak říkáte, tak byste to mohli tuhle s panem Dolanou sfouknout takhle v neděli po pohádce a pokud byste nevěděli jak to vyfakturovat, tak to k nám obraťte, vždyť jak říkáte vy sami, to my umíme ze všeho nejlíp." Tak to jsme k tedy zase jednou dobře pobavili. Následně se však ukázalo, že Hausman není tak zlý muž jak se dělá. Když za nějaký čas zase přijel na stavbu, uviděl jsem garáž na akuvozík stát v plné krásе. Byl jsem též hluboce přesvědčen o tom, že při fakturaci garáže Hausman, tedy závod 04 Plzeň, slušně vydělal.

Krátce nato proběhla kolaudace tunelu a uvedení do zkušebního provozu. Byl to docela nezapomenutelný zážitek pro všechny, kdož se budování tohoto unikátního díla zúčastnili. Dokonce se měřila doba kterou nám od vtoku chemických odpadních vod v papírně náhlasili do výtoku do Vltavy na konci, kde stála většina z nás. Už nevím na minutu přesně za jakou dobu směs dotekla na konec provázel ji ~~nějaký~~ zvukový efekt vznikly ne protékáním směsi odpadním žlabem, ale sáním do tunelu. Neuvědomili jsme si, že poměrně rychlým tokem vzniká ve žlabu podtlak. Spřouchnuli jsme se dočtady až v okamžiku, kdy směs ze žlabu vnikla do Vltavy. Když se směs rozprostřela v proudu řeky, nebyl to hezký výhled pohledově ani čichově, ta čistírna už tam měla být. Bohužel tam byla až asi za čtyři roky potom.

Přesto jsem si zažil čistou Vltavu od Větřní za Krumlov. Asi měsíc potom co jsme tunel pustili do provozu jsme jeli do papírny na projednání závěrečné faktury a předání odstraněných drobných nedodělků. A to jsme dobrou zírali, jak silný je samočistící proces řeky. Po fekálních efektech do okolí ani tuchy (nebo potuchy ?),

Dno řeky a především jezy jako vydrakslované, na jezech koupající se lidé a ve vodě vidět ryby. Museli jsme k jednomu jezu sejít a chvíli spokojeně vychutnávat. Skoro nám bylo líto, že nám nebylo dopřáno prodloužit naši angažovanost v Krumlově.

Mělo se to stát poté, co jsme si podali ruce před uzavřením smlouvy s ředitelem Krumlovského závodu Jihočeských mlékáren. Mlékárna totiž potřebovala rozšířit zrací sklepy v nichž zrál celostátně a pravděpodobně i celoevropsky známý sýr „Niva", jehož kvalita i v současnosti vévodí na čele sýrů bohatého druhu. Leč nebylo dopřáno mlékárně brzké rozšíření sklepů a nám využití práce a u nás získané další kvalifikace, místních lidí, zaměstnaných u nás. Generální ředitel koncernu Kamenouhelných dolů Kladno však zavelel, všechny práce mimo uhelné revíry co nejdříve ukončit, nové nezahajovat a vrátit se na doly.

Zde malá odbočka do hornické, spíše geologické terminologie. Buhví kdo a kdy si vzpomněl, černé uhlí pruhorního stáří, ~~za~~ označit jako uhlí kamenné, přes protesty příslušných odborníků. Našli se pak vtipálkové, kteří sousloví „kamenné uhlí" začali v textech o tomto uhlí rodělovat ~~ta slova~~ do posměšné formy „kámen, né uhlí." Motivaci pro tento výsměch snadno odůvodnili, neboť, v době kdy se s rostoucí potřebou černého uhlí, začala horšit jeho kvalita zvyšováním obsahu kamene, to energetické palivo - uhlí sice ještě hořelo, ale namnoze konečný uživatel dospěl k závěru, že kolik lopatek uhlí do kamen vložil, tolik lopatek popele (čisté kamene) z nich posléze vynesl.

V souběhu se stavbou „Obchvatného kanálu Větřní", byla zahájena stavba finančně a fyzicky stejně objemná a politicky vzato stejně důležitá a kterou, jako centrální

sledovanou nebylo možno opustit. Pro názornost uvádím scénu z prvního kontrolního dne stavby „Škoda - Jaderná energetika" v rámci níž nám bylo svěřeno provedení „Měrtkého kanalizačního sběrače" (dále jen „sběrač"). Federální ministr těžkého strojírenství k nám, určeným dodavatelům, promluvil takto: „Soudruzi, že tato stavba je stavbou centrálně sledovanou nemusím doufám opakovat. Důležitost této stavby si vám však dovolím ještě zdůraznit, tak že tato stavba má pevně stanovený termín dokončení a stejně pevně stanovené rozpočtové náklady. Při dodržení těchto limitů se budou rozdávat státní vyznamenání. Při jejich překročení budou realizována nekompromisní kádrová opatření!"
Vtom se ke mně naklonil ředitel plzeňského závodu národního podniku „Armabeton" - generální dodavatel celé stavby, a do ucha mi zašeptal: „Mám to za dva roky do důchodu a proto jsem kádrově nájemný."

Teď něco bližšího o naší stavbě: Délka asi pět kilometrů. Název stavby jasně vystihuje její umístění ve městě (Plzni) nebo na území závodů koncernu Škoda (Škodovky). Hloubka uložení sběrače pod povrchem v rozmezí jeden až 15 metrů. Začátek v „Reaktorové hale" ve Škodovce a konec v nemocnici v sadech 5. května. Provedení stavby bylo tedy pochopitelně ztíženo tím, že jsme se pohybovali v hustě zastavěném území a v ulicích zatížených dopravou nejen automobilovou, ale i tramvajovou. Již geologický průzkum vrty z povrchu zjistil, že v trase tunelu sběrače budou z jedné třetiny délky horniny, zvládnutelné rypadlem nebo sbíjecími. Zbývající dvě třetiny bude tunel procházet pevným pískovcem. Kvalitu tohoto pískovce jsme si prakticky vyzkoušeli hned při začátku ražby nedaleko hlavní pošty v Plzni. Proto již na prvním kontrolním dni poté, co jsme zjistili, že sbíjecími budou postupy tak malé, že budou ohroženy termíny dokončení stavby, dům přišel jsem, po poradě s techniky vedení našeho závodu i podnikového ředitelství s návrhem nasadit na ražbu

razicí kombajn. Inventární náměstek generálního ředitele Škodovky si nechal vysvětlit co je to za mašinu a co to dokáže, ale zaraził se, když zjistil, že náš podnik takový stroj nemá k dispozici a že by se musel pořídit nový. Rozkázal nám, abychom mu na příští týden připravili (jak on s oblibou říkal): „Celej ten marxismus-leninismus o té mašině včetně ceny a dodavatele a svému tajemníkovi pak nařídil, aby nastudoval předpisy o možnostech financování z rozpočtu staveb. Za týden jsme se sešli a potom náměstek začal konat tak, že za pouhé dva měsíce byl kombajn sovětské výroby značky PK 9r na stavbě. Ty dva měsíce jsme využili na přípravu nasazení a těsně před prvním májem 1975, spuštěním do šachty před hlavní portou byl kombajn uveden do provozu. Asi dvacet metrů od této šachty se však zhruba dvacetitunový stroj začal bořit a jeho díly jicho hydraulice se vyšrábal zpět na pevné podloží. Zjištěním až u památkářů bylo zjištěno, že jsme se prorazili do hradebního příkopu bývalých městských hradeb a navíc že šlo o příkop nikoliv vodní, ale blátivý. Mnoho použitých i nových pražců se v bláte dorlova utopilo, než jsme příkop překonali a konečně mohli normálně pokračovat vpřed. Na následujících padesáti metrech jsme si vyzkoušeli, že za den lze vyrazit 5 až 6 metrů, což je výkon potřebný nejen ke splnění termínu dokončení, ale i k zahlazení dosavadního manka. Co se, co nastalo vzápětí označil, v jednom svých rozhovorů It, náš známý herec a bavič Miroslav Horníček slovy: „Štyft spadl do trýbu." Podle Horníčka tak prý jicho dobrý kamarád označoval stav, kdy se stroj ze zatím neznámé příčiny náhle zastaví stůhnutím. V našem případě žádné pokusy, uvést do chodu vynášecí zařízení na vyrubanou horninu, nemely úspěch. Bližším ohledáním opravářů zjistili, že plechy ve spodní části tunelu kterým se pomocí řetězového dopravníku hornina dopravuje do vozů,

jsou vydřeny tak, že řetěz už začíná řezat převodovku mezi pojezdovými pásy. Ani v rámci koncernu se však nenašel plech, který by měl potřebnou kvalitu. Tak jsme se opět obrátili na inverčního ředitele, který se jal problém hned řešit, zavolal do jejich výzkumného ústavu kde našli plech potřebné kvality a množství (ani 2 metry čtvereční) a tak během dvou dnů se zdálo, že se problém vyřešil. Bohužel to však opravdu byl jen sen. Po dalších padesáti metrech ražby začal dopravník opět cukat a bylo zjištěno, že stav tunelu je stejný jako před opravou. Škodovácký výzkumáci však tentokrát chtěli vidět v čem kombajn pracuje a když viděli krásně křemičitý pískovec, jejich partář řekl: „No jo, tak vy po nás chcete ocel, které se nevšimne bruska. Tak na takovou abrazivitu nejsme my, ani nikdo koho známe, připraveni. Takovou ocel prostě neumíme uvařit."

Po té zprávě, dané na podnik, zavolal náš výrobní náměstek na Kladno s tím, že pozve naše nejlepší strojaře a své známé z Poldovky a že sakra řešení musíme najít. Tak jsme přijeli do Kladna jako vrchní vyvrtkovači problému a dychtivě sledovali diskuzi expertů, bohužel bez konkrétního řešení. Na cestu do Kladna jsme sebou vzali i partáka odrazbářů o kterém jsme věděli, že zná detaily problému a že je hlava otevřená. V této sestavě, už skoro potmě, jsme se vraceli domů v pochmurné náladě když v tom náš výrobák navrhl: „Pánové já takhle zíznivý a hladový nemůžu přemýšlet o ničem jiném než, že mám hlad. Pojďte zastavíme se ve vinárně na náměstí v Benovně na jedno." Návrh byl přijat a pozdeji označen za nejlepší toho dne. Po dobré večeři nějaké sklenici piva a pár skleničkách vína se nám opět mozkové závity roztočily a nejlépe to svědčilo partáku Ervínovi, který do opětovně začínajícího ticha řekl: „Víte co? Na hřebíák se vyserem a natáhnem skrz tunel pásovku." No to náš teda

dokonale probudil z letargie a diskuze se rozpovidila:

- Jak by si do toho tunelu dostal konstrukci parovky?
- Já nemyslim celou parovku, ale jenom gumový pás.
- To nebude fungovat. Na hnacím i vratném válci jsou zuby.
- Zuby uřežeme autogenem.
- Stůl s klepety na kterém je umístěn vratný válec se natáčí, na gumě se bude dělat límec.
- Já horáním stůl zablokuju, aby je nenapadlo ho natáčet. Natáčet mohou celý kombajn, protože má páry a chová se jako taut.
- Gumový pás se bude rychle opotřebovávat.
- Cena gumy je zanedbatelná vedle trablů s hřeblákem, kterých se nikdy nezbavíme. Vyměnit gumový pás je otázkou několika minut.

Otázky a námitky jsme dávali já a výrobák, oponent byl Ervín. Z jeho odpovědí bylo jasné znát, že to řešení už měl dávno v hlavě a já jsem se jej ptal proč s tím nevynikoval už doma. Načež Ervín řekl, že si poříd nebyl jistý jak to přijmem a když viděl i tu bezradnost expertů, tak využil vhodné příležitosti a vynikoval s tím. Hrozně prý byl zvědavý co tomu řekneme my dva. Samozřejmě byl obrovsky pochválen. Ervínovo řešení jsme pro formu oznámili do Kladna kde bylo posvěceno, jak by také ne. Pak se na závěr diskuze o tomto řešení ozval přítomný výrobák který byl rozeným kšeftmanem. Vysvětlil nám, že když vidí jaké hovadiny podniková komise pro zlepšovací návrhy za zlepšovák uzná a kolik za to zlepšovatelům vyplatí, byla by nebetyčná blbost, kdyby Ervín své řešení jako zlepšovák nepodal. Ervín to podal, vedení naše závodu to potvrdilo a rovnou navrhlo, odměnit tento zlepšovák částkou 15000 kčs. Podniková komise jako konečná instance, řešení jako zlepšovák uznala, včetně navržené

odměny. Ervín si však odměnu nenechal a celou ji věnoval kolektivu, který za ni uspořádal zájezd na Slovensko do Prievidzi na setkání s kolektivem tamějších havířů, kteří kolektivu dodávali náhradní díly jinak velmi nedostatkové.

Své složitosti však měl též proces zdění a betonáže samotné kanalizační stoky prováděné letmou betonáží do posuvného bednění, čímž namísto potrubí vznikla betonová roura o průměru tří metrů. Také zde bylo nutno pro včasný postup použít moderní postupy. Proto bylo nutno na stavbu opatřit především automatickou betonárnu a betonové čerpadlo. Jejich opatření a provoz však nebylo takovou peripetií jako s razicím kombajnem.

Sestavu kolektivů, betonářů i pomocného personálu jsme z větší nechali na hlavních předácích, kteří nejlépe poznali kdo jaký je a sami vytřídili zrno od plev. I tato, vládou sledovaná stavba skončila se zdarem. Po napsání těchto věty začínám nabývat dojmu, že s nástupem do funkce vedoucího vedoucího závodu jsem chtě nechtě ztratil spojení s denním životem na stavbách a vážné a humorné příhody se mi vybavují spíše ze života takových setkání jako jsou porady, kontrolní dny, členské a jiné schůze a konference KSČ nebo ROH. A to jsem si myslel, že mám čarty vztah k obyčejným lidem a že nejsem takový „pán" jak by se mohlo zdát. Tak teď ze stromu filozofie zpátky na zem.

Příběh investičního náměstka generálního ředitele koncernu Škoda:

„Pánové, tuhle se mi stalo, že o víkendu na mně nezbylo žádné služební auto, tak jsem po dlouhé době musel jet vlastním autem na chatu. Po cestě mně zastavil mladý cizinec a mimo jiné na mě uhodil s otázkou jestli znám vyhlášku 100. To mě tedy přetrhlo a odpovědět jsem mu také dotazem či prosbou, že mi musí nejdříve říci o čem ta vyhláška je, protože já denně dostanu na stůl tolik vyhlášek, že mi z toho jde hlava kolem. Taky jsem chtěl vědět proč se mě na jakousi vyhlášku vůbec ptá?

Chlapec byl slušný a vysvětlil mi, že vyhláška 100 je o pravidlech silničního provozu a já, že jsem právě před chvílí překročil maximální rychlost, povolenou touto vyhláškou při jízdě v uzavřené oblasti, také mi hned položil otázku zda jsem ochoten zaplatit za tento přestupek pokutu 100 kčs. Tak to jsem bez mrknutí oka zaplatil a ještě jsem chlapci poděkoval za poučení. Docela jsem se zastydel za svou neznalost. No jak to mám znát, když mně všude vozí."

Tři z našich konferencí ROH:

Povinnou součástí těchto konferencí je též zpráva o stavu bezpečnosti práce a s tím související úrazovosti. Tak tedy referent závodní rady (organizace) jednu takou zprávu přečetl a najednou pocítil, že ji musí jakési okořenit vlastním nenapsaným poznatkem. Proto dodal: „Soudruzi a soudružky, mezi těmi úrazy o kterých jsem vám říkal v té zprávě, byl podle mně nejhorší ten, toho Růžičky. Víte jak to bylo? Ten chlap totiž, soudružky a soudruzi, vyšel nahoru a spadl dolů." Další komentář referent nevedl a čekal zřejmě udivené zamručení. Dočkal se však velkého potlesku, doprovázeného ještě větším smíchem. Rozpačitě ruce s nechápavým pohledem na předsedu který mu pokynul, aby si sedl.

Další povinnou součástí takových konferencí byla zpráva vedoucího závodu o plnění plánu a potřebných opatřeních, včetně výrobního programu na další období. Samozřejmostí byla diskuze k takové zprávě. Jeden z diskutérů revoluční letory vystoupil v diskuzi s překvapivým poznatkem: „Vy tady pořád říkáte jaké tady máte lidi. Takový lidi byste totiž nenašli ani, ani..." a teď bylo znatelné zavátání diskutéra, který dotoucen na zdůraznění svého závěru kde asi bychom mohli takové lidi najít, zvedl pravou ruku nad hlavu a konečně jsme se dočkali: „... ani v prdeli byste je nenašli!" Zjevně spokojen se svým závěrem diskutér, známý pod přezdívkou „kurva rudá hvězda", usedl. Předsedající diskutérovi slušně poděkoval bez komentáře a na tento diskuzní

příspěvek nikdo nenavázal, snad z obavy, aby jej objevitel zdroje navíc nepověřil kudy že se tam dostat.

Před jedním dnem horníků, využil generální ředitel koncernu Kamenouhelné doly Kladno porady vedoucích všech závodů, ke krátkému poučení: „Chlapci prosímvás, až budete zase předávat ta vyznamenání, nedávejte to těm lidem zavřené v krabičce. Nechte si to připravit z krabičky vyndané a připněte jim to na oděv, ať alespoň ten slavnostní den si to užijí nebo se s tím pochlubí, vždyť se jim to dává za vynikající práci." To jsem pochopitelně uznali a osobně já jsem se však jednou při takovém dekorování dostal do rozpaků. Bylo to při Dni žen, čili dekorovány byly ženy. Věc probíhalo standardně dokud jsem, téměř na konci řady, nepřistoupil k dekorování vyznamenané, která byla v přední horní části svého těla nestandardně vybavená. Jakmile mi asistentka podala do ruky vyznamenání s rozepnutým patentním špendlíkem a spatřil jsem hrudě zcela vyplňující prsatrvo na něm, ponětud jsem zaváhal a hlavou mi letělo: „Teď ji píchnu a vystříkne krev nebo mléko." Aby se tak nestalo, zasunul jsem nejprve mezi látku a malém výstřihu a nahé tělo ruku svou, abych tělo ochránil a pak teprve jsem vyznamenání připnul. Naštěstí nebylo moc lidí, kteří se tohoto mého konání všimli, ale právě ti pobom nejednou jej komentovali v duchu i nahlas takto a podobně: „No Vašku, takhle na veřejnosti?" I takové události však patří do historie podniku a do života mého.

Vraťme se však k činnosti výrobní, možná trochu i politické, neboť politika, a jak jsem byl poučen při zahájení studia na právnické fakultě University Karlovy, i právo, nám lezou do všeho, ba i do postele.

Docela podstatnou epizodou v životě naše závodu, odehrávší se v závěru stavby ve Větrníí byly práce na rekonstrukci těžní jámy dolu Helena. Byla to práce v dole a pro doly, avšak nikoliv

uhelné, ale rudné. Důl Helena v Kraslicích, tak jako i jiné doly v Krušnohoří vždy těžil stříbrnou a cínovou rudu. Jeho vývoj těžby tedy vždy podléhal poptávce po těchto kovech na světových trzích a to za všech společenských zřízení.

Naše angažovanost na Heleně začala již v roce 1970 kdy jsme byli vyzváni a přijali zakázku vyrazit asi jeden kilometr průzkumných chodeb, neboť se prý schyluje k rostoucímu zájmu o cín. Po vyražení asi poloviny objednané metráže jsme s omluvami byli požádáni, abychom ražbu zastavili a z dolu odešli, i když ne patrně navždy. Netrvalo ani rok a půl, přihlásil se úpěnlivými prosbami podnikový ředitel národního podniku Rudné Doly Příbram do jehož působnosti Helena patřila: „Potřebujeme téměř okamžitě zahájit nejen průzkumné ražby, ale rekonstrukci stávající těžní jámy včetně těžní věže neboť ceny cínu vyletěly ve světě tak, že každé kilo je dobré." Bohužel však jsme jej museli zklamat. Tunel Větrní - Český Krumlov se dostal do finále takže všechny naše lidi, které můžeme vrátit na jiných stavbách dirigujeme na Větrní. To byste museli k nám převést vaše lidi, které budete nuceni zaměstnat jinde v rámci vašeho podniku po dobu rekonstrukce jámy na Heleně která musí být při rekonstrukci odstavena. Vzali si týden na rozmyšlenou a pak přijeli s návrhem dohody. Podle našeho požadavku převedou na stavbu Větrní 25 lidí po dobu rekonstrukce na Heleně s tím, že je na své náklady budou dopravovat na Větrní vlastním autobusem, když rekonstrukci provedeme. To už nešlo jinak, než zakázku převzít. Jáma na Heleně byla rozšířena podle přání zákazníka pro jízdu dvěma klecemi čímž se kapacita možné těžby zdvojnásobila. Po dokončení prací na Heleně a téměř současně i v Krumlově bylo možno konečně uspokojit požadavky generála a vrátit se do lůna rodných dolů. (Opravdu „rodných" a v žádném případě „rudných".)

Náš návrat na uhlí byl opravdu zásadní. Začali jsme hloubením výdušné jámy „Nová Hospoda". Zahloubili jsme se na okraji předměstí Plzně, po jehož jménu výdušná jáma své pojmenování dostala. Šlo o jeden ze staveb souboru, jehož realizace směřovala k otvírce a vytěžení ložiska černého uhlí, nacházejícího se z větší části na katastru obce Vejprnice, takže ložisko získalo název po této obci, ačkoliv asi z jedné čtvrtiny jeho plochy se nacházelo na území města Plzně - katastrálním území Skvrňany. Zásoby uhlí v bloku ložisku nebyly tak velké, aby se vyplatilo stavět celý nový důl. Proto bylo rozhodnuto, že zásoby budou vytěženy přes stávající důl Krimich II. v Tlučné (v té době nesl jméno po nýřanském sociálnědemokratickém revolucionáři Jan Uxa). Vzdálenost něco přes šest kilometrů mezi Tlučnou se překonala takto dlouhým spojovacím překopem. Těžní jáma Krimich II. byla zahloubením zkrácena z původních 720 metrů na 360 metrů a spojovací překop byl založen v této hloubce. Hloubení jámy Nová Hospoda (dále jen „výdušná jáma") a ražení překopu, probíhaly současně s tím, že naším úkolem bylo nejen vyhloubení jámy včetně zapojení tří, patro až na konečnou hloubku 345 metrů, ale jíž i vyražení části spojovacího překopu. Součástí naší dodávky bylo i zhotovení čerpací stanice, která musela mít kapacitu k vyčerpání vodních přítoků z celého pole Vejprnice a podzemního skladu trhavin.

Hloubení výdušné jámy bylo co do rychlosti postupu limitováno jednak malým průměrem (3 metry) díla který umožňoval jen jednočinnou dopravu a silným přítokem vody. Čerpání vody komplikovalo složení hornin které tvořily převážně kaolinické pískovce. Taková hornina po odstřelu vytvořila kaši z padesáti procent tvořenou křemičitým pískem který doslova brousil

obežná kola čerpadel. Přesto se jámu podařilo vyhloubit v relativně potřebném čase bez větších nehod nebo závažných úrazů.

Vztahy mezilidské byly i při tak zvláštní práci docela normální: Například: Vedení prací na hloubení bylo svěřeno báňskému inženýrovi který však předtím žádné hloubení neviděl. Samotné vedení však ovládal tak dobře, že lidi přesně a přísně vedl k plnění pracovních úkolů. Jednou, z popudu pracujících v hloubení, vložil dílně, aby pro ně vyrobila z couloviých ocelových trubek žebříček o délce dva metry a šíři půl metru. Údržbáři ze díla chopili bez odkladu, takže ještě před svačinou byl žebříček hotov. Jeden z údržbářů si jej hodil na rameno a chtěl odnést k jámě ke spuštění dolů. Vtom jej však zarazil parták se slovy: „Počkej, vyzkoušíme vedoucího jak je pozorný." Aby byl připravená demonstrace určitě úspěšná, šel se partáč naoko zeptat, jestli hotový žebříček mají dát k jámě. Požehnání, s poznámkou, že na takovou blbost se přece nemusí ptát, dostal. Následně partáč s jedním údržbářem vyšli z dílny a oba měli ten jeden žebříček na rameni, div že si nešlapali na paty. Provokativně takto „zahýčení" a beze spěchu, přecházeli před okny kanceláře vedoucího. Ten zareagoval přesně podle předpokladu organizátora. Vyrazil z kanceláře na nádvoří a vdeřil na partáka jdoucího vpředu slovy: „Franto, to snad nemyslíte vážně?!". Franta se zastavil, otočil hlavu dozadu na druhého a vyčítavě řekl: „Vidíš to ty vole, já ti říkal, že jsme si měli vzít ještě jednoho." Vedoucí asi pochopil, kdo se nechal nachytat když výjev ukončil slovy: „No jo, na blbosti vás jeden uživ. Kouknete jít něco pořádného dělat."

Obdobný žert jsem si dovolil já sám při menší oslavě předání hotové jámy Nová Hospoda. Západočeské uhelné doly k okamžiku převzetí jámy pozvaly i rozhlas (televize v roce 1973 ještě tak cílá nebyla), takže jako první aktér hlášení jsem byl

já, se slovy: „ Soudruhu ~~ředi~~ investiční náměstku, hlásím že máme pro váš podnik připravenou k předání výdušnou jámu Nová Hospoda. Projektovaná hloubka jámy na úrovni třetího patra byla 345 metrů. Skutečná hloubka je třistačtyřicetpět metrů, 15 centimetrů a 6 milimetrů, zjištěná na šimi měřicí pomocí lejzrem. Můžeme to tak nechat, soudruhu náměstku ?" Náměstek, známý prudinec zčervenal v obličeji a nevdrželo se zařval: „ Ty si myslíš, že jsme u Řezníka ty blbče ?! Jezštmarjá to vymažte." Pozdě pochopil, že se to natáčí, nebo se prostě zase jednou nevdrželo a projevil se, jak jsme čekali. Toho blbce jsem mu odpustil hned v okamžiku, kdy to slovo z něho vyletělo, jámu převzal tak jaká je ve skutečnosti byla a nabo jsme si přitěžkli při náslechém posezení.

Následovalo ražení a proražení spojovacího překopu ve směru z Nové Hospody na Tlučnou. Z celkové délky překopu 6 kilometrů naše kolektivy ukously 850 metrů. Zbytek vyrazila sestavská firma PIS (Podzemní inženýrské stavby) národního podniku Uranové doly, závod Zdár. Následovalo, zčásti v souběhu s ražbou spojovacího překopu, ražení a betonáž hlavní čerpací stanice. V době, kdy ještě nebylo dosaženo přímého větrného spojení s ostatními prostorami dolu, konali prohlídky našich pracovišť technici z dolu Ukа. Po takové jedné návštěvy mi telefonoval jeden z těchto techniků, že má podezření na to, že naše orgánky na ražbě čerpací stanice kouří. ~~Když~~ Pokud by bylo kouření zjištěno na uhlenám plynujícím dole, šlo by, jak jsem již výše uvedl, o podezření z trestného činu obecného ohrožení. V daném případě šlo o překročení zákazu kouření ve všech podzemních dílech, tedy i bez výskytu výbušných plynů. Proto jsem do týdne svolal výrobní poradu všech raziči pracujících na těžko čerpací stanici s úmyslem náležitě jim vyčinit s hrozbou tisícových pokut tomu, kdo bude přistižen. Pro náležité pochopení souvislostí musím dodat že v okamžiku, kdy jsem

vzpomínané hlášení o kouření dostal, ražba čerpačky probíhala již asi 3 měsíce. Když se havíři ~~seřadili~~ sešli, řádně jsem je zrychtoval, pohrozil a žádnou diskuzi k tomu nehodlal připustit. Přesto se jeden starší dělník odvážil vzít si slovo a odvětil: „Veno, to ti říkám. Chtěl bych ti říct na mou duši, že ten, co ti to nahlásil kecal, protože ručím za to že na čerpačce jsme si už nikdo z nás, nejméně čtrnáct dní nezapálil." Někteří z přítomných se sice potutelně usmívali, protože to bylo vlastně přiznání k zlému činu, ale já jsem to bral jako slib nekouření do budoucna, jehož plnění jsem příslušnému úseku nařídil kontrolovat.

Než došlo k proražení překopu, provozovali jsme svislou dopravu na laně ve vydřené jámě sami. Jedním z pravidelných nařízených úkonů bylo krácení lana na němž je zavěšena těžní klec. I když je lano ocelové, dochází po jisté době provozu k jeho protažení a systém kontroly dojezdu na jednotlivá patra přestává být pravdivý. To nelze připustit též proto, že nevšímavost lanu, na kterém jezdí klec i s lidmi, by mohla mít katastrofální následky. Při krácení lana je nutno klec podložit na ohlubni jámy, lano od klece odpojit, a lano zkrátit. Podložit je nutno i brzdy na těžním stroji, aby nabránily volnému otáčení lanového bubnu. Provoz v jámě je na dobu operace krácení, logicky zastaven a proto se krácení provádí v nepracovních směnách. Při jednom takovém krácení u mě doma zazvonil telefon a po hlase jsem poznal hlas předáka údržbářů z Nové Hospody: „Veno spadla klec." Já na to: „Tak už jste hotovi?" Ono totiž ~~to~~ „spadla klec" v havířské hantýrce znamená, že je hotovo a jdeme domů. Jenže v tomto případě bylo orm hodin večer kdy se u takové práce obvykle končívá, avšak ona opravdu tem „fikulím" spadla klec do jámy až na dno, za ní

třistapadesát metrů lana, odvinuvšího se z bubnu těžního stroje a probíhavší se zapasovalo nahoru do těžní věže. To nebyl dobrý žert. Lidé, pracující v okolí výdušné jámy, nedlouho předtím dorážli prorážky, takže mohli vyfárat přes jámu Krimich II. v Tlučné. Svolaná komise VKD, ZUD a OBÚ konstatovala, že vzniklá škoda nevyžaduje přivolání hospodářské kriminálky a žádný úraz se příbem nestal. Stanovila se opatření na obnovení provozu který však byl obnoven až za dva dny.

Příčinou této nehody bylo opomenutí lidí provádějících zkrácení lana. Strojník těžního stroje dostal signál nadzvednout podloženou klec, údržbáři odstranili podložky zajišťující klec v únovní ohlubni jámy, avšak všichni včetně strojníka zapomněli, že mají podložené brzdy takže klec, vlastní vahou, se rozjela dolů aniž by bylo možné ji zastavit zabrzděním bubnu na němž je navinuto lano. Takže doslova a do písmene, spadla klec, což se stává jednou za desítky či stovky let.

Po dokončení prací na Nové Hospodě přečly oraždky odtud a dalších z končících staveb mimo doly, na díl A. Uca a včetně raziciho kombajnu se putbili do ražeb průzkumných a přípravných chodeb ve Vejprnickém poli.

Některé oraždky, složené z lidí, získaných v místě při pracích mimo díl a odmítajících převod do plzeňské uhelné pánve, byly ponechány na svých místech a pokračovaly v započatých pracích. Takovou naší odlehlou enklávou bylo horaždovicko. Zde se pracovalo především v samotném městě Horažďovice a na blízkém hradu Rabí. V Horažďovicích jsme působili bezmála deset let a zvelebení města přispěli vyražením i vystrojením téměř půl kilometru hlavních kanalizačních stok v historickém jádru města, kde bylo téměř nemožné provádět otevřené rýhy za tím účelem. Již v průběhu tunelování kanalizačních sběračů přišlo město s požadavkem ujmout se zajištění podzemních prostor městského zámku. V době kdy práci raziči nucela nahradit práce zedníků na vystrojení tunelů, odešli raziči do zámeckých sklepů.

V Horažďovicích nešlo o sklepy vinné ač, jak se později ukázalo, blíže k sklepům vinným ~~nám~~ nás to přece jen přirunulo. Na zámku v Horažďovicích jsme získali cenu také tím, že po skončení zednických prací na kanalizacích nás městští radní, společně s památkáři dorlova uprosili, abychom provedli betonové podlahy v přízemí, že prý bo stejně navazuje na klenby zajišťované z podzemí. Památkáři si vřímli, že havíři, obecně vidění jako lidi jen na takovou hrubou práci, umí dělat i citlivě ke stavu památek a tlakem i přes politické orgány dokázali, že havíři z horažďovického zámku převzali nutnou opravu zdiva nad zemí i pod zemí hradu Rabí který byl už tehdy vyhlášen za „Národní kulturní památku". Bodejť by ne, když při jeho dobývání husity, přišel tam jejich vůdce Jan Žižka o druhé oko.

Práce na Rabí nemůly charakter rekonstrukce, protože na konstrukci hradu nebylo možno nic měnit, ale doravadní, vlastně historický stav zachovat a někde porkozené konstrukce opravit, zpevnit, případně je upravit tak, aby nebezpečný zub času nemohl znovu a dál hledat tak vzácnou stavbu až do podoby ~~tě~~ hromady hlíny a kamení. Památkáři jako investor naší práci vlastně denně sledovali a radili se s námi na dalším postupu. Měli jsme štěstí v osobě dozoru kterým byl kastelán hradu který nevymýšlel zbytečné komplikace bez viditelného efektu ve prospěch rázu hradu a brzkého dosažení nápravy. Jedním z příkladů efektivní dohody byla realizace oprava korun všech zdí před dalším nahlodávaním deštěvou vodou. Vrcholek zdi byl vyrovnáním betonovou maltou tak, aby při pohledu z boku malta nebyla výš než vrcholový kámen a vrcholek zdi, podle toho jak byla zeď zvlněna dřívější erozí, byl vyspádován a na vhodných místech umístěny chrliče, zabraňující odtékání vody volně po zdi.

Značným problémem při těchto pracích byla doprava materiálu. Do hradního nádvoří byl jediný přístup hradní

bránou a vzhledem k jejím rozměrům tam mohlo vjet pouze vozidlo tehdy i dnes známé pod jménem „multikára". Skladovací materiálu uvnitř hradu bylo též plošně omezené a bo nás donutilo vybudovat volnou skladovací plochu pod hradební zdí a z této plochy postavit ~~vlastně~~ vlastně šikmý dřevěný most s kolejemi a vrátkem na horním konci. Vedeni nápady ze šachet, kde takové „úpadnice" nacházíme často na cestě za slojemi uhlí či žilami rudy, vyřešili jsme převážnou část dopravy materiálu. Podobně „havířské" řešení jsme provedli při nutné opravě a vyčištění hradní studny s předpokládanou hloubkou až 100 metrů. To pochopitelně nebylo možné s použitím rumpálu nebo trínožky s kladkou, zvláště když se do kteréhokoliv místa ve studni, musí kromě potřebného materiálu a nářadí, dopravit i živí lidé. K tomuto účelu jsme použili takzvané „~~Malé~~ Malé těžní zařízení", dříve použité na svislou dopravu do šachet na stavbě „Měřický kanalizační sběrač" souboru staveb Jaderné energetiky v Plzni - Škodovce. Na takové zařízení, což byla malá těžní věž, sestavená ze tří dílů, vybavená v koruně věže řadou lanovnicí a těžním vrátkem na boku, bylo možno zavěsit variabilně okov či klec bez obavy, že se rumpál nebo trínožka zvrhne.

Památkáři se našimi postupy pochlubili i na svých poradách ostatním kolegům a taktéž jsme se zmiňovali my na poradách v rámci podniku v němž jsme nebyli jediní kdo podobné práce prováděli. A tak se začaly množit návštěvy nebo dokonce exkurze památkářů z ostatních regionů naší republiky a též ze zahraničí. Aby takový zájem nezdržoval naši práci nebo při návštěvách nedošlo k úrazu návštěvníků, hlídal náš tamější technik. Šlo většinou o skupiny do počtu pěti osob, většinou dvojice nebo jednotlivce.

Došlo však i k případu, kdy jsme museli strpět exkurzi více jak dvaceti osob. Byli to havíři a technici ze šesterečného závodu 03 Zastávka u Brna. S tímto závodem nás spojil stejný osud v tom, že na ně v konci šedesátých let minulého století dopadly důsledky omezování a likvidace dolů a i v nich šlo o dobývání černého energetického uhlí. Též oni, když nechtěli rozpustit svůj kolektiv museli hledat, a oni také nalezli, práci v rámci hlubinných dolů. Předmětem jejich zájmu byla především města Brno, Jihlava a Znojmo.

A právě havíři a ostatní pracovníci z pracoviště ve Znojmě projevili nebývalý zájem navštívit Rabí kde mohli vidět co a jak děláme při tamějších opravách jeho částí pod zemí i nad zemí. Zájezdu na Rabí se zúčastnili v plném počtu znojemského útvaru včetně administrátorky a skladnice, které zájezd měla zorganizovat, což se jí zřejmě podařilo. Po asi dvouhodinové výměně zkušeností mezi znojemskými a našimi přímo na Rabí, ~~se~~ někteří naši pracovníci přísedli do autobusu kolegů a společně jsme se přemístili a Plzně, ~~kdy~~ kde si znojemští zajistili nocleh a druhý den chtěli ještě vidět co děláme v plzeňském podzemí. Zbytek dne jsme ztrávili v zasedací místnosti budovy vedení našeho závodu nedaleko centra Plzně. Obě strany pro tuto ~~výpo~~ další výměnu zkušeností zajistily dostatek jídla a pití z obou sousedních regionů takže i dnešní čtenář si asi dovede představit co se jí a pije v okolí Znojma a Plzně. O tom, že jsme se pracovně i nepracovně bavili dobře svědčí fakt, že umdlévat jsme začali až kolem půlnoci. Pak jsme kolegy doprovodili na nocleh na plzeňském nádraží do hotelu Ural. Prezence tolika osob chvíli trvala, takže my domácí s vedoucími pracoviště Znojmo jsme diskutovali ještě před vchodem do hotelu. V tom jako střela z hotelu vyrazila výše zmíněná organizátorka

a když její vedoucí se otázal kam vyrazila, s děsem v očích vyhrkla: „Já jsem na tom jejich závodě zapomněla kabát i s občánkou." Zároveň nás žádala, abychom jí řekli kudy se tam dostane. Tu jsme jí rozmlouvali, že teď kolem půlnoci ji nepustíme samotnou po městě a nabídli jsem jí, že zavoláme našeho šoféra s autem, který přespává na závodě. To odmítala, že se neruší člověka kvůli jejímu blbosti a přitom se rozhlížela po náměstí a najednou vykřikla: „Už to mám!" a rozběhla se k budově veřejných záchodků nedaleko místa kde jsme stáli a dál už jen zírali. Ta paní totiž nebežela vykonat nutnou tělesnou potřebu, jak jsme si zprvu mysleli, ale rychle přistoupila ke dvojici strážníků SNB kteří tam stáli u služebního auta a bavili se o čemsi. Mezi paní a strážníky nastala krátká gestikulace a rozhovor, jehož obsah jsme nemohli slyšet, ale výsledek jsme viděli. Strážníci vzali paní do auta a někam odjeli a ze směru jejich jízdy jsme usoudili, že ji vezou ke Kalikovskému mlýnu, kde náš závod stál. Za okamžik se náš úsudek potvrdil jako správný, neboť k hotelu přijelo cvrkačské auto, z něho s hlasitými díky vystoupila ona paní, na nás zamávala občankou, držící v ruce a zmizela v hotelu. I takové okamžiky mohou nastat při opravách našich historických měst a hradů.

Dovolím si teď opustit naše města a hrady a věnovat se dění kolem západočeských dolů. Mezníkem byla integrace našeho závodu do bližšího pásmu Západočeské uhelné doly ve Zbůchu. Stalo se tak, a já někam bohužel, ke dni 1.1. 1979. To „bohužel" neříkám proto, že jsem z místa vedoucího závodu vpodstatě klesl do místa vedoucího výroby závodu „Výstavba". Finančně jsem na tom neprodělal. Prodělal však na tom systém a ekonomika i organizace našeho závodu. Bylo by na samostatné pojednání jak jsme nejen já, ale se mnou většina zaměstnanců

našeho závodu (závod Výstavba ZUD jsme bohužel už nemohli považovat za svůj) přijali integraci, kterou jsem si sám pro sebe pojmenoval „svatoštěpánská", podle jména generálního ředitele koncernu Kamenouhelné doly v Kladně, ing. Jiřího Štěpána. Nevím nakolik šlo o jeho nápad nebo to rozhodl jeřtě někdo nad Štěpánem, ale Štěpán bolbyl, kdo obrazně rozevřel náruč a přivítal nás do koncernu ve kterém jsme stejně všichni jedna rodina (podle jeho názoru). Zatím stačí k oné integraci.

Slíbil jsem však psát o lidech a rád a ochotně se přiznám, že po integraci jsme my Velkáčáci a zvláště Pístáci k sobě tíhli.

Tak například kolektiv, který razil kanalizační sběrač v Plzni, jak jsem naznačil dříve, nakoupil i s razicím kombajnem PK 9r na díl Uxa, avšak tento kombajn dostal v půkovci v Plzni co proto, takže jsme začali usilovat a výměnu za nový typ. Asi po půlroce snažení se to podařilo a tentokrát bez pomoci Škodovky, zejmě proto, že jsme již razili v uhlí. Dodávka kombajnu, rovněž sovětské výroby, zmpc značky PK 4PP2M proběhla z limitů dovozu našeho generálního ředitelství. Nový kombajn se razičům líbil proto, že měl větší výkon a byl chytřejší. Kdyby se totiž snažili mačkat knoflíky a věřit se celou vahou svého těla na řídicí páku, otáčky razicí hlavy si kombajn řídil sám, podle tvrdosti horniny. Kombajn sice chytřejší byl, ale co říci o inteligenci havířů, kteří mi v jednom okamžiku dokázali že mají IQ - vlovy í kvé - tykve. S narůstajícími postupy ražeby až v úrovni portupu deset metrů za směnu, přibývalo nutnosti zvýšit i tempo ve stavění výztuže nově vyražených děl. To však byla zcela ruční práce a fyzicky nejnáročnější z ní byla montáž oblouků ocelové výztuže přičemž stropní oblouk musel být přidržen u stropu na dobu, než se přišroubují oblouky boční. Razicí kombajn přitom má část zvanou lafeta či výložník na němž je připevněna razicí hlava. Výložník se zvedá

hydraulickými válci značné síly. To mě přivedlo k myšlence, připojit na výložník jednoduchou vidlici do které, v poloze výložníku na zemi (hornicky „počvě") se snadno, zvednutím do výšky nejvýše jednoho metru usadí ocelový oblouk výztuže a kombajn sám ji zvedne ke stropu jeho silou. Co chci jsem vysvětlil, již dříve zmíněnému Ervínovi a ten dal vidlici potřebnou podobu. Po instalaci vidlice mi zatelefonoval, že se mohu přijít podívat. To podívání však bylo pro mně otřesným zážitkem. Když jsem se přiblížil k předku díla, uviděl jsem, že je právě čas na stavění výztuže. Najednou vidím, že jeden chlap leze nahoru na čelo kombajnu. Asi nějaká nutná oprava. A ono ne. Ten nahoře si stoupl do podřepu, další dva mu hodili za krk horní oblouk výztuže a ten stojící na kombajnu se narovnal do stoje a oblouk držel za krkem tak dlouho, než ti dva dole přišroubovali oblouky boční. To jsem už dál nevydržel, vystoupil ze tmy do světla, počkal až ono horní, tam ve funkci předáka, sestoupil z kombajnu dolů, přistoupil jsem k němu pozdravil Zdeněk, chytil jsem ho jednou rukou kolem krku a prstem druhé ruky jsem mu zaťukal na čelo se slovy: „Franto, škoda že jsi takovej studovanej," jako mi to dělala moje maminka když jsem již v despektu vyvedl nějakou volovinu. Na mou otázku proč se takhle blbě dřou když na to mají stroj Franta odpovědělo: „Když von ten kombajn to zvedá moc pomalu." Nezbylo mi tak nic jiného než jej a potažmo všechny členy jeho kolektivu, upozornit až si přijdou stěžovat na bolesti zad a všech kloubů, odkázu je na jejich blbost. To však říkejte mladým lidem s velkou touhou po penězích. A to bylo společenské období v přechodu od kapitalizmu k socializmu. To by zase vydalo na samostatný esej.

Tito chlapci však byli dobrou partou nejen v práci, ale ve volném čase a peníze, naspořené z výher v soutěžích užívali též společně. Domluvili si několik zájezdů a vyjeli, nejraději na Slovensko nebo Moravu včetně svých manželek či dívek a tam u bujaře pobavili.

Dvakrát, že ze staré známosti, sebou vzali i mě, takže teď mohu popsat veselé zážitky ze svých cest s nimi, zvláště průběhy zábav v cílech cest.

Nejprve jak to bylo v Přerovicích (spíše v Bojnici): Slovenští havíři nám zajistili ubytování v Bojnici a posezení v nedalekém salaši „Vigľaš." V programu bylo i koupání v lázních Bojnice, kterého se však zúčastnila sotva polovina z nás a ostatní odmítli že se na šachtě koupají každý den a že se raději projdou v přírodě. Autobusem jsme se nechali dovézt k termálnímu koupališti Čajka, ale koupat jsme se šli do lázeňské budovy. Zájemci o procházku se vyjali dva kolegové z bani Mládeže, že jim ukážou okolí zámku a sraz jsme si dali za dvě hodiny. Když jsme si užili termální vody měli jsme docela žízeň, ale lázeňská restaurace byla již mimo provoz vzhledem k tomu, že v druhé půlce září už je malý zájem hostů. Vykročili jsme vzhůru do kopce k autobusu u koupaliště a po cestě jsme se vzájemně podporovali v názoru, že někdo z nás si prve všimnul, že bufet u koupališti byl otevřen. Ještě než jsme vystoupali na obzor, uslyšeli jsme zvuky bujarého veselí. Kdo to hlučí, o tom jsme nepochybovali. Uviděli jsme scénu přibližně stejnou jaké jsou vidět ve filmech když hrabě Pálffy hostí své poddané a hosty po skončení honu. K tomu jsme se postupně od účastníků honu (nebo snad procházky přírodou?) dovídali co se dělo v době našeho měchání v lázních.

Než se vykročilo k zámku, zraky turistů - havířů, padly na otevřený bufet z něhož se linula lákavá vůně pečených klobás. Stojící u okénka k tomu popíjeli pivo. Takovým lákadlem turisté nemůži vůli odolat a tak padl návrh, před procházkou se po jízdě autobusem občerstvit. Návrh byl přijat jednomyslně, ale když se u okénka začala tvořit fronta na klobásy, přišel někdo s návrhem, vyjednat s prodavačkou velkoobchod. Koupíme celý pekáč klobás k tomu potřebnou hromadu chleba a hořčice a zaplatíme to najednou za cenu dohodou. Návrh přijala i prodavačka a jelikož klobás bylo dost, začali hosti rozdávat okolo jdoucím osobám ať mají vzpomínku na havíře z Plzně. Okolo však chodily i maminky s kočárky a dětmi. Ty byly odměněny zvláštní pozorností turistů tak, že byla vždy připravena zvláštní porce dvojitá a předložena obvykle na plyno v kočárku s komentářem: „Paní, vy jste ale hezká maminka a jak máte krásné děťátko najezte se ať se nám nezhoubnete" a podobné lichotky. Některé maminky vyškrably „Nie, to Nie!", ale nic naplat, dárku se nevyhnuly. Odstranil se i problém pivní hned v okamžiku kdy první z turistů, napivší se piva ze stánku zahulákal: „No kluci, to chcete pít tuhle břečku? Vyndejme ~~[illegible]~~ jeden náš soudek!" Krátké jednání s obsluhou stánku bylo úspěšné a tak ve chvilce byl z autobusu vynesen soudek pravé plzeňské dvanáctky napojen na výčep a chlazení ve stánku a pak teprve dostala zábava jiný lepší spád. Takže my, co jsme byli v lázních jsme přišli na finále. Klobásy, vzhledem ke štědrosti našich úplně dosly a my střízliví jsme začali nenápadně naléhat k odchodu, protože nás čeká ještě salař „Viglaš." V soudku s dvanáctkou sice ještě něco bylo, ale řešil se jen problém technický. Dvanáctka zůstala napojena pro další náhodné houby, zbytek břečky se vylil do kanálu a prázdný soudek od břečky se vrátil v Plzni.

Salaš „Vizlaš" nás překvapila už svojí podobou a polohou. Krásný srub s velkou verandou a z ní nádherný pohled na údolí a okolní hory

Vůně zřejmě dobré kmě nás však brzy nalákala dovnitř a kromě dvou jehňat, pečoucích se na rožni v krbu se nabízel guláš, kapustnica, halušky s brynzou a slaninou a další pochoutky. Tak tady se dá vydržet dost dlouho. Ale zase problém s pivem a opětně vyřešen stejně jako v kempaliště s tím, že se přece musí vyřešit problém s chlazením při tak, předpokládá se, že velkém odběru. Z autobusu se tentokrát vyvalily rudy dva a za nimi dva velké sněhové hasicí přístroje. Ihned jsem pochopil jak se bude řešit chlazení piva před jeho napojením na výčep. Tady jsem si však nemohl odpustit odstrov poznámku! „Odkudpak se tady vzaly ty sněháky?" Odpovědi „Ty jsme přece vyvezli zdola k revizi a případnému naplnění!" Tak to je zajímavá iniciativa. To jistě nebyly žádné dotazy proč, proč už dvakrát a kdo to vůbec má vyvézt. Tím jsem však zábavu nezastavil a ani jsem to nemě v úmyslu. Ale pozor! I uprostřed toho všeobecného veselí se našel, a nemusel se zvlášť hledat, čas na výměnu zkušeností a nebyl nebyla znát žádná jazyková bariéra a co se politiky týče, na tu se ani nedohrálo. Já jsem si odnesl pocit uspokojení nad tím, že jsem nepoznal žádnou Česko - slovenskou nevraživost. Vždyť to bylo posíleno tím, že to o lidi stejného řemesla i když jedni se zdravíme pozdravem Zdařbůh a druzí Zdar Bůh.

Nejinak to dopadlo i na Moravě, konkrétně ve Znojmě. Tam cestu připravili shora zmíněni havíři a zedníci z Rabi a více se pilo víno i když plzeňské Moravci neodmítli.

Bylo nám dopřáno nejen víno, ale též burčák - pitivo pro náš opředené různými zvěstmi jako, že je projímavý, při transportu může vybuchnout a stihnete-li pravý okamžik kdy burčák „hraje" tak jeho pití má omlazovací a jiné, veskrze blahodárné účinky.

Na Moravě jsme se měli moc dobře, pilo se úměrně, takže se pěly různé písně z Moravy i Čech a vzhledem k věku spíše mladšímu, došlo i na interpretaci tehdy obrovsky populárního Olympiku. Při jedné písni o tom „a co děti ? Mají si kde hrát" dorážela zábava skoro vrcholu a jeden z intepretů hledal předmět jímž by připodobnil mikrofon. Vzal jednu z mnoha na stole ležících klobás, přiblížil ji k ústům a pěl. Jeho soused však vstal a do klobásy se mu zakousl a ten skoro v zoufalství zařval: „Vole nežer to, dyť je to mikrofon." Zábava byla skutečnou zábavou jak má být. Nikdo se nehádal, nikdo se nepral, ani potupně nevrhnul a tak vedoucí moravské části této společnosti si zjednal ticho a všem plzeňským účastníkům předal majicibáty a medaile „Znojemských rytířů."

Až na zpáteční cestě domů došlo k nemilé příhodě při níž však vznikla pouze škoda. Každý z nás si domů samozřejmě vezl víno.

Když už jsem začal o těch kolektivních zábavách, nemohu vynechat zážitek s kolektivem raziců z dolu Duklа v Havířově. Tento kolektiv nám ohromně pomohl v začátcích zaučením osádek a později s náhradními díly při prvním nasazení raziciho kombajnu na Městském kanalizačním sběrači a bylo to zdarma. Když už se provoz kombajnu i osádky raziců ustálili, padl na jedné z porad kolektivu návrh, jak se dukláckým kolegům odvděčit.

Duklatskému kolektivu včetně jejich manželek či přítelkyň bylo v létě dáno celé naše rekreační středisko v Babylonu u Domažlic, k dispozici a zdarma na celý týden. Duklaci náš návrh s povděkem přijali s podmínkou, že v době jejich pobytu v Babylonu

je tam navštívíme. To se také stalo a o tom poskytuji zdznam:
Ještě jsem neměl druhou nohu z auta venku a už jsem dostal do
ruky štamprdli s něčím světle hnědým a horkým. Když jsem se ptal
co to je, dostal jsem odpověd: „Víbej a pij!" A v tomto duchu
se nesla celé odpoledne a večer. Hezky bylo, tak jsme zatím seděli
na zahradě. Kolegové se předně omlouvali, že to pití na úvod
měla být jejich oblíbená „varonka", ale nebyla to ta pravá,
protože v Domažlicích nezehnali čirý líh a proto v nouzi jako
kapalnou část použili Hanáckou vodku která je také čirá. Varonka
se prý totiž vyrábí po domácku tak, že krystalový cukr se upraží
do stavu „karamel" a pak se nasype do lihu a nechá přejít
varem a v horkém stavu se to pije. Když se po chvíli začalo
nesmělě zpívat, přišli dudláci z dalším překvapením. Jen si
pěkně notujte, k večeru tady bude hrát dudácká kapela. Když
jsme se ptali co že to je vedle v kempu za akci hrdě prohlásili:
„Šak to ne v kempu. Hrat sa bude tady na zahradě." Však
také kolem 17. hodiny přijela 3 auta z nich vyrážejí krojovaní
muzikanti a muzikantky a začali hrát. Začali samozřejmě i
zpívat, my s nimi a netrvalo jsme jaký to bude mít účinek na
okolí. Trvalo jen chvilku než se z nedalekého kempu začaly
k plotu naší zahrady přibližovat zprvu desítky, pak už i stovky
diváků, kteří se přilepili na náš plot a povzbuzováním a častým
potleskem dávali na jevo spokojenost s naším programem.
Tento program ukončil až soumrak a chladno takže jsme poděkovali
dudákům a dalším muzikantům a vrátili v suterénní společenské
místnosti u krbu. Nejprve jsme dudlákům vyslovili dík a podiv
nad tím jak v tak dokázali z ničeho nic. U krbu jsme pak pokračovali
v družné zábavě. Povídalo se, a samozřejmě k tomu řeckos
popíjelo, do pozdních hodin, o práci o životě po práci
a i o životě vezdejším. Jednu chvíli jsme se dostali na vaření
a domácí výrobu všelijakých pochutin. Někdo z nás začal o

tom, jak doma dělají čalamádu, jak tu smíš zelených okurek, rajčat, cibule a paprik vyrábí. Jakmile vyslovil slovo „čalamáda", roztáhly se tváře našich přátel do širokých úsměvů a když vyslovil slovo „paprika", začali se chlapi řechtat hodně nahlas a ukazovat na své ženy, které seděly v chumlu na jedné straně hodovního stolu. Ženské mávaly rukama jako na odpor a spíš se kabonily. Když dotlatý partšák viděl naše nechápavé pohledy a gesta, prozradil důvod náhlého veselí: „Ve správnou dobu, když ceny vší potřebné zeleniny klesnou na minimum, uděláme na závodní rekreačce pracovní poradu a začneme krájet a zavařovat čalamádu. Ženským se to nejlépe ve škopcích a vaničkách míchá rukama a paprika se přidává i pálivá do mišunku ve zvláštní vaničce a pálivé rukavičky se označují, aby si je nevzal ten, kdo to nesnáší. Trvá to celé odpoledne takže se musí občas odběhnout. Při jednom takovém odběhutí se stala malá, netrvavá nehoda jedné ze zde přítomných soudružek. V poklidu se sice z ústraní vrátila a chvíli nejevila žádný netklid. Potom se však začala vrtět, odběhla znovu a ječbě znovu až to kamarádkám bylo divné, ale vzala si je stranou na chvilku. Odtud se najednou ozvalo ženské výskání a smích a když my ~~muži~~ muži jsme chtěli vědět co je tak rozesmálo, smíchu nebyl konec a až konečně popadly dech, jejich partšáka říkala že Bobina se musela jít omýt. To vrtak v mužských řadách začaly padat otázky jako: Proč umýt a co umýt. Ženské zaryté mlčely dokud nepřišla Bobina a v zájmu odstranění pochybností o tom co bylo nutno umýt stručně oznámila: „No co? Musela jsem na malou, trochu se mi protrhl papír. Ty vaše blbý papriky. Nenapadlo mně si ruce umýt předtím, než jdu na záchod. No to se vám to smeje. Přála bych vám ty skutečný pocity."

My domácí jsme druhý den dovolenou neměli, takže jsme šli spát ještě před půlnocí a bylo toho tak akorát. Ráno v šest jsme se museli vrátit na svá pracoviště. Rozloučili jsme se, až na jednoho, jehož večer a přesvědčování jejich parták s. Loučený neodpustil ještě ráno. Na zpáteční cestě v autě jsme se sešli i s večerním opozdilcem a ten na našem šoférovi vyzvídal jak to všechno včera bylo. A řidič, ve vtipné chvíli, pravil: „Bavili jste se všichni dobře a ty nejlíp. Jednu chvíli jsi se však zvedl a šel nahoru po schodech jako na zahradu. Zachvíli jsem šel radši za tebou aby ses nestrhal když brzy ráno budeme odjíždět. Za chvíli jsem tě objevil za Altánkem jak ležíš ~~nazna~~ naznak v trávě a bylo by asi špatně, protože nad tebou nějaká paní klečela a připadlo mi, že ti dává umělé dýchání z úst do úst. Tak jsem se radši ztratil." Tázatel se na to zmohl pouze na zoufalý výkřik: „Ježíšmarjá. O tom já nic nevím." Pokud je mi známo, z Havířova, ani odnikud z ostravska nedorazily žádné zprávy o dodatečných požadavcích, pouze opakované díky.

To už však bylo v éře ZUD a mě se pomalu blížil konec studia na PF UK. Dělat přitom funkci ~~zástupce~~ vedoucího závodu s počtem 400 lidí, s jejich rozmístěním v pěti českých krajích, nebylo procházka růžovým sadem. Začalo se velice vážně mluvit o zamýšlené výstavbě nového dolu Chotíkov který měl mít jméno po obci na jejímž území se nacházely zásoby uhlí v samostatném ložisku. Na přeměku - když uhlí tak černé. Proto jsem se vydal za podnikovým ředitelem a nabídl mu své služby v oblasti investiční sice běžný, ale na přípravě investic s odůvodněním, že má vysokoškolská studia a blíží ke konci se kterým budou spojeny vynechávky v podobě dizertací, soustředění a státních zkoušek, kterážto činnost nepůjde dohromady s řízením výroby které nesporně vyžaduje plné nasazení. Ředitel to uznal a myslím že rád, protože

jistě musel vědět, že lidé kteří s mnou přišli z VKD a DST, stále se svými problémy chodili za mnou a můj nástupce ve vedení závodu to moc rád neviděl. Dvojvládí, byť neúmyslné nesvědčilo celku.

Tak jsem se stal „Referentem investiční výstavby" s určením pro Výstavbu dolu Chotíkov, tedy pracovníkem podnikového ředitelství s nástupem do funkce 1. 11. 1980, s úkolem připravit projektový úkol této výstavby do konce roku 1982. To jsem si tedy odpočinul. Projektovaný rozpočet stavby činil řádově 250 milionů v tehdejších cenách a územní rozloha ložiska byla řádově stejná jako výstavba dolu Slaný na Kladensku s tím rozdílem že, Slaný připravovalo 15 lidí jako zvláštní odbor a Chotíkov připravovali dva, čili já a ing Evžen Kubal.

Evžen byl kolega zvláštní, ale velmi chytrý, vzdělaný a i světa znalý. Jeho pravá profese byla vlastně dvojí, ale ony profese se v jeho případě skutečně snoubily. Byl totiž geolog a geodet přičemž v té druhé měl dvojí specializaci. Bylo to měřičství a důlní měřičství. Přes geodézii měl velmi blízko k projektování staveb, zejména k jejich umísťování do krajiny ať už šlo o stavby lůžkové nebo dopravní. Jako čistý baňař a začínající právník mu vděčím za to, co mně právě v geologii a měřičství včetně čtení map a projektů, naučil. On si mýlím ve mně našel vděčného posluchače jeho názorů a trpiče jeho názorů z nichž mnohé sice na první pohled vypadaly jako šílené, ale po delší diskuzi se teprve ukázalo racionální jádro. Postupně dám k lepšímu některé jeho názory nebo i jeho výroky.

Tak jednou, asi půl roku po „sametové" revoluci přišel Evžen do práce s Rudým Právem (jako dřívějším) v ruce. Praštil jím o stůl a zařval: „Rudý Právo neztačí kdo inflace. Co tomu

řeknou komunisti? Vsazeno do tehdejší doby to bylo tak, že před bílým Evženovým vůlníkem stálo Rudé právo 0,50 Kčs a od toho dne 1,- Kčs. Dnes pokračovatel někdejšího vydavatele tento deník, pod cudným názvem Právo, prodává za 17,- až 20,- kč (všimněte si, že už ne kčs). Kolikaprocentní inflace to je, je mi stydno napsat. Evžen mi též vyprávěl o své anabázi v Afganistánu (on té zemi říkal „Afíkou"). Byl tam vyslán naší republikou na vyhodnocení geologického průzkumu, který tam v minulých letech provedli naši sovětští geologové s cílem najít černé uhlí. To se jim povedlo a Evžen, opět se sovětu, potvrdili, že nalezené uhlí je uhlí černé a takové kvality, že ~~lepší~~ podobná v Evropě není. Přitom Evžen líčil dění v této zemi jednak z pohledu národohospodářského a též i politického. Obrázek z národohospodářství přednesl opět svým způsobem: „Kluci až budete kupovat rozinky, koukejte aby nebyly náhodou z Afganistánu. Víte jak je vyrábí a hlavně jak je suší? Suší na volném place kolem baráku, rozprostřené na plachtách z kůže nebo plachtoviny. Žádná ohrada kolem toho není, ani to nehlídá člověk nebo pes, takže přes to běhají ovce nebo jiná zvěř z níž do těch rozinek občas vypadnou bobky nebo jiné druhy trusu. Když je to všechno pěkně suché, nasype se to do žoků a odveze se to na trh. Co se s takovou směsí děje dál, to jsem neviděl, ale určitě si myslím, že pak už se to nepere!

Politické poměry za císaře pána, jak Evžen slyšel, byl jsme čistý feudalizmus včetně knutového zřízení. Byl tam však relativní klid, neboť na ten feudalizmus byli všichni zvyklí. Krátce předtím než Evžen přišel do Afíkova, vypukla tam revoluce s cílem císaře vyhnat a nastolit spravedlivější řád. Ano povečení jak takovou revoluci udělat, si afgánci došli do Sovětského svazu, ale aplikovali to po svém. Císařovi příznivci

byli prý poprawováni po skupinách ve kterých byli jednotlivci k sobě spoutáni drátem omotaným kolem krku a pak přejeti tankem. Když nám to Evžen vykládal, řekli jsme že to je neuvěřitelné. Na to Evžen reagoval vlastním poznatkem, že jejich náboženství je jiné, všechny je označil za arabáře a těm je prý jedno člověka zabít nebo udělat. Dnešní stav v zemích blízkého východu a severní afriky naznačuje tomu, že se moc neliší od toho stavu, který Evžen zaznamenal v roce 1968, tedy řádově před 50 lety.

Ale to jsem poněkud opět odbočil od tématu Výstavba dolu Chotíkov (dále jen Chotíkov). Zjištěné zásoby uhlí, které může být těženo novým dolem s kapacitou do 500.000 t na rok byly ohraničeny na jižní straně řekou Mží na severu linií Ledce - Žilov, na západě linií Stýskały - Benešovec a na východě linií Ledce - Libice. Takto zorientovanou plochu je však nutno brát jako předpoklad možnosti výskytu uhlí, které se nevyskytuje v celé této ploše a způsob uložení uhlí označil můj příbuzný Evžen za „livancovitý". To vše má velký význam při projektování otvírky takového dolu. Dnešní a i tehdejší (1984) rozvoj vědy a techniky dobývání uhlí si technicky poradí s vydobytím i tak geologicky složitě situovaných zásob uhlí. Je však nutno si ~~nutno~~ uvědomit, že i hornictví je podnikání, že dříve byl stát neskonale bohatší na to, aby mohl vyřešit i upřednostnit prostou potřebu před ziskem. My jsme se bohužel ocitli se svou myšlenkou otevřít Chotíkov v době, kdy stát jak největší spotřebitel se ocitl v roli chudáka, který nemá na nic co není ekonomické, ať je to třeba nebo ne. A u uhlí? Tomu vůbec nevadí když třeba i pár set let si ještě poleží v zemi, vždyť přece jde o nerost který přibývajícím stářím, získává na kvalitě.

Na projekci Chotíkova a projednávání našich záměrů

v tomto teritoriu jsem s Evženem a v závěru projektových prací i s dalšími, ztrávil řádově pět let. Proto mně pochopitelně mrzí, že nedošlo k realizaci. Rád bych však našim přátelům nechal k úvaze několik zajímavých myšlenek na využití tohoto ložiska s vínou, že námi kartonmašinovaná projektová dokumentace včetně výpočtu zásob nebyla uložena do archivu, ale stále se nalézá v archivech státní geologické služby. Několik řečení (navrhovaných):

- Co s uhlím z Chotíkova?

Odpověď na tuto otázku přinesl opět Evžen. Zásoby uhlí v ložisku Chotíkov byly geology od samého počátku výpočtu zásob hodnoceny jako dvě uhlí, černé energetické. Lapidárně řečeno, nevhodné k výrobě metalurgického koksu, vhodného pro výrobu železa. Touto základní myšlenkou byl Evžen veden při odpovědi na shora uvedenou otázku a vzápětí přišel s šokujícím návrhem: Žádná výroba čistého uhlí. Z dosavadního výsledku průzkumu i letitých zkušeností na okolních lokalitách plzeňské pánve je totiž prokázáno, že nejen čisté uhlí ~~ver~~ ve sloji, ale i proplástky uvnitř sloje a její střední i spodní (počvní) přílepky nejsou bez hořlavých složek. Tyto nezávislou dopravodní horniny při zkoumání jejich výhřevnosti dosahují sice jen hodnot desetkrát nižších než čisté tříděné uhlí, ale zavrčeně hoří. Mají však zanedbatelný obsah popela. Teplo sice dají, ale v kamnech doma se chovají například tak, že co se do kamen dá, to se z nich zase vyndá. Ale hřeje to.

Takto na pohled šokující návrh se v odborných kruzích v našem podniku i na generálním ředitelství až vzrušeně diskutoval a nakonec bylo rozhodnuto, předat jej k posouzení na, tehdy Federální ministerstvo paliv a energetiky, konkrétně jeho Komisi pro klasifikaci zásob. Na jednání komise jsme byli pozváni a los na účast padl na Evžu jako autora návrhu, mně a našeho hlavního geologa. Hnala nás zvědavost a převládal u nás pesimismus, zvláště když jsme se dověděli, že předsedkyní Komise bude doktor geologie

a kandidát těchto věd, jehož předchází povětr nekompromisního strážce zájmů uhlí s chováním q.ž. „ředitelského pra." Jaké však bylo naše překvapení když komise s tímto vedením Evžův návrh nejen přijala, ale zároveň navrhla ministrovi, aby tento návrh byl zveřejněn jak příklad revolučního přístupu k hodnocení zájmů na černouhelných ložiscích našeho typu. Teprve později jsme se dozvěděli, že jsme se šťastně trefili do doby, kdy k využití zůstaly jen ložiska méně kvalitního uhlí. #).

Projednávání projektového úkolu Chotíkov s obcemi (tehdy ještě Národními výbory) a veřejností, včetně orgánů státní správy. Státní správa, státní statky, zemědělská družstva a podobné instituce, to ještě šlo, ale ta veřejnost, ta už se stávala revolučnější.

2 nejmarkantnějších zážitků si pamatuji jaké bylo projednávání v obci, nejbližší místu (sídlu) budoucího dolu, to jest v Příšově. Samotný areál dolu měl být vzdálen od okolí obce tak, že nebyla větší obava, že by život v obci byl jeho provozem rušen. Autoprovoz do areálu a z areálu měl být minimální, jak se v průběhu projednávání projektu zjistilo, ne větší než běžný ruch vznikající z dopravy zemědělské do a z hospodářského dvora jež byl centrem zemědělské výroby. Hlavní doprava související s těžbou uhlí a dopravou potřebného materiálu k provozu dolu měla být zajištěna po železniční vlečce odbočující mezi Plzní a Třemošnou z hlavní trati Plzeň - Žatec.

Největší střet však nastal při umisťování jednoho sta bytových ~~domů~~ jednotek k bydlení zaměstnanců. Bytovky se v první fázi vyprojektovaly přímě v návaznosti na zástavbu v obci, na zemědělské půdě se souhlasem místního zemědělského družstva (JZD Žilov). JZD bez problémů vydalo souhlas téměř okamžitě, ale jinak uvažovala Státní meliorační správa (SMS) jako ústřední orgán ochrany zemědělského půdního fondu (ZPF). SMS tuto část projektu nepovolila k realizaci s odkazem na to, že námi

./.

Kam uhlí z Chobíkova expedovat?

Když jsme se vzpamatovali z úspěchu při hodnocení zásob uhlí, vrátil nás do skutečnosti opět Eva svým dalším nápadem: „Tak pánové, to uhlí, vlastně energetickou směs jsme úspěšně nabídli, ale zapomněli jsme myslet na to, komu ji můžem nabídnout k výrobě elektřiny a tepla. Víte všichni dobře, že jediná elektrárna v republice, která tu naši směs zvládne spálit, je Poříčí v Trutnova. Takže budeme vozit statisíce tun kamene napříč Čechami. To je přece až nesmysl. To se musí spálit co nejblíže od šachty. A já vím kde. V plzeňské teplárně a to uhlí ani nespatří světlo světa. Už jsme si přece vyzkoušeli, že vyrazit několik kilometrů přěkopu dnes pro nás není velký problém a svislá či úklonná doprava též ne. Ta se ale odehraje na konci přěkopu v Plzni."

To bylo lákavé řešení, ale zkrachovalo na tom, že nabízíme teplárně pouhých 500.000,- tun ročně. To je pouze asi třetina spotřeby plzeňské teplárny. Stavět na to jinou pec, řešit jiné odvalové a odprašovací zařízení se nevyplatí. Kotle na spalování hnědého uhlí totiž neumí spálit naši uhelno-kamennou směs. Nápad to však není k zahození. Tak možná jednou....

uváděný důvod zákon ZPF nelze akceptovat a doporučila ke stavbě bytovek využít nezastavěné plochy uvnitř (v intravilánu) obce. Náš projektant se pokynu SMS iniciativně chopil, když zjistil, že obec je zastavěná tak, že v jejím centru je vytvořen čtverec z rodinných domů o straně asi 200 metrů a uvnitř toho čtverce je nezastavěná plocha na které lze umístit tři panelové domy ormi až deseti podlažní do kterých se určitě vejde 100 bytů, včetně parkovacích míst pro osobní auta.

S tímto návrhem jsme šli na veřejnou schůzi občanů nečekali jsme bezproblémový souhlas s ~~nám~~ navrženým řešením, ale nečekali jsme ani tak revoluční nesouhlas. Hlavní námitkou občanů nebyl ani tak nesouhlas se záborem pozemků jako to, že všichni nájemníci panelových domů budou celé dni „koukat těm v domcích do talířů." Dohovely jsme se nedočkali ani tehdy, když jsme poukázali na to, že z rozpočtu stavby bude financována a námi provedena výstavba mateřské školky, prodejna potravin a průmyslového zboží a přístavba místního hostince. Nepomohlo ani naše upozornění, že po vlečce na důl, bude zajištěna i osobní doprava ČSD. K námitkám občanů se neočekávaně připojil i předseda JZD, který sice i nadále souhlasil s umístěním bytovek o kterých se domníval, že budou nízkopodlažní, odpovídající výškou a stylem stávající zástavbě v obci, ale teď co bylo předloženo, svědčí o očekávaném přílivu zaměstnanců. Vyslovil obavu, že spousta lidí z JZD mu uteče na šachtu a dokonce nabídl „bednu vodky" tomu, kdo zařídí, že se náš projekt neuskuteční. Nevím zda opravdu předseda své JZD miloval tak, že byl ochoten za něj položit na stůl bednu vodky (ne jako Kubata - dát hlavu za blata*), ale nechtěně či s využitím informací, které jsme neměli ani my, si prostě zahrál na věštce. Jestli byl věštcem, věštil správně. Náš velký projekt se neuskutečnil. Zda předseda JZD naříkal obrou

které předá bednu vodky, nevím. Vím však, že JZD Žilov existuje na rozdíl od ZVD, které už neexistuje jako ~~těžc~~ podnik podnikající na těžbě uhlí. Později, někde v závěru, se zmíním o tom, v čem ZVD podnikání zbytek z něho.

Projekt „Výstavba dolu Chotíkov", nejen pro neúspěch s umístěním bytů, ale především proto, že na jeho uskutečnění se v rámci koncernu Kamenouhelné doly Kladno nenašly prostředky. Koncern totiž zaznamenal nezdar ve snaze ~~způsobený těžkými hydrogeologickými poměry~~ obeznámit důl Slaný a zbylé prostředky věnoval na prodloužení životnosti dolů Nosek a Zdeněk Nejedlý na Kladensku.

Ani my jsme se však nevzdali a s využitím geologického průzkumu, jehož výsledky potvrdily výskyt kvalitního černého uhlí v okolí katastrálního území Kozolupy, jsme dostali souhlas s projektem nového ~~k~~ záměru I, „Otvírka pole Kozolupy". Začali jsme v rámci geologického průzkumu razit spojovací překop z Kozolup do Kozolup ze spojovacího překopu Tlučná - Nová Horpeda. V případě úspěchu ražby do Kozolup, předpokládalo se využití ložiska Kozolupy s pomocí stávajícího těžního a úpravárenského zařízení na dole Kounicích II. v Tlučné. Vzhledem k výškovému uložení uhelných slojí na Kozolupech, nezbývalo se, rovněž z prostředků, rezervovaných koncernem na geologický průzkum, razit protičelbu spojovacího překopu z Tlučné a to úpadní chodbou z katastrálního území Bdeněves. Spojením překopu od Tlučné a úpadnice z Bdeněvse ~~v délce cca 6 kilometrů~~ by bylo ložisko Kozolupy možno větrat diagonálně a došlo by k jeho snazšímu rozfárání. Všichni, kdož jsme se věnovali myšlence otvírky Kozolup, kteréžto uskutečnění znamenalo o desítky let prodloužit životnost ZVD, jsme s napětím sledovali výsledky průzkumu ražebním dílem. Když asi po roce a půl ražení, jsme poprvé narazili na uhlí, div že jsme nejásali a objevily se snahy, hned zarazit do boku díla a začít těžit. Banské

bezpečnostní předpisy však nedovolují těžit z díla, které není napojeno na ~~pat~~ průběžné větrání. Úspěch geologického průzkumu však způsobil zvýšení důvěryhodnosti návrhu otvírky Kozolup. A mohli jsme v rámci ~~též~~ pokračující těžby ložiska Vejprnice, pozvolna vylepšovat zařízení na Krimichu. Začali jsme v úpravně, instalací hlavního třídícího síta s vlnivou třídící plochou. Jak snadno se to napíše, ale bylo to dosluva investiční martyrium džunglí předpisů o dovozech strojů z kapitalistické ciziny, v daném případě ze Západního Německa. Musím alespoň v tom nejzákladnějším vysvětlit, proč na dole, kde je uhlí a veškerá těžená hornina vlhká až mokrá je lepší síto s vlnivou třídící plochou. Vlhká hornina zalepuje pevné síto a proto se oka na sítě zmenšují až zalepují zcela. Tak odchází do ostatních, méně hodnotných, druhů dravky s nejlepší výhřevností a tedy nejprodlejšími. Je-li síto vlnivé, jemné přilepené části se při každém zavlnění odprýsknou a nejlepší druhy o nejmenší zrnitosti se dostanou na trh čisté a ekonomicky nejvýhodnější.

Karel Poláček - významný to český spisovatel, napsal známý román „Bylo nás pět". Právě asi tolik nás na ZUD bylo v průběhu let 1989 - 1992, kdož jsme ve svatém nadšení připravovali otvírku Kozolup a také věřili v její uskutečnění. Přišla však takzvaně „sametová" revoluce a změnily se politické poměry a ke škodě naší (Kozolupské) myšlenky i lidé ve vedení. Ti přijali za svatou, myšlenku okamžitého zisku bez snahy starat se o ~~jisto~~ trvalost a perspektivnost provozu. Snahu o větrání spojení do Kozolup podrazili tím, že na generálním ředitelství oznámili tuto otvírku za zbytečnou a generální ředitel peníze určené na geologický průzkum u nás, použil v jiných revírech a naši šéfové byli spokojeni neboť k nim připlul čistý zisk z likvidace dolu, placený ze státní kasy.

Nastala doba pro ZUD, dle mého názoru nešťastná. Tuto dobu má charakterizovat slovo privatizace ale lid obecný záhy přišel na trefnější charakteristiku. Tunelářství či tundrování. Jde o jev specifikovaný například ve Všeobecné encyklopedii, vydané v roce 1999 nakladatelstvím Diderot takto: „slengový výraz pro finanční operace, jejichž cílem je skrytě odčerpat majetek z prosperující společnosti." Zájem o pokračování těžby uhlí ochabl až docela vrtal.

Přesto ještě nějaký čas dobíhaly nutné chodbové ražby a rekonstrukce nutné pro dotěžení již otevřených uhelných zásob. Na jedné z takových prací bohužel došlo ke smrtelnému úrazu, posledním při hornické činnosti na ZUD. Při mém, již jen občasném fárání na dole Dobrá Štěstí v Dobřanech, přišel jsem zkontrolovat práce na křížení chodeb nově ražené a stávající. Jen letmý pohled mi stačil na to, abych poznal, že obyčejná srážka ve snaze rychle odtěžit na kříži chodeb shromážděnou rubaninu, podceňuje nebezpečí, hrozící ji obrovským balvanem, odtrženým od stropu na křížení chodeb. Protože jsem své moci, okamžitě zastavil další odtěžování a nařídil balvan na stropu podepřít stojkami mezi výztuží, stojící ve staré chodbě a balvanem. Jakmile práce na podchycení balvanu srážka zahájila, opustil jsem pracoviště a vyšel na povrch, s úmyslem další postup prací probrat s vedoucím úseku. Než jsme pořádně hovor začali, vběhl do kanceláře jeden z dispečerů dolu s výkřikem: „Máte tam asi smrťák. Už jsme ~~volali~~ volali báňskou záchranku."

Byl konec řečí s úsekářem a oba jsme téměř ubíhali na místo. Tam už pracovali záchranáři se vzduchovým nafukovacím polštářem a hydraulickými stojkami ve snaze zvednout balvan, pod kterým ležel předák srážky. Balvan se zvednout podařilo, ale člověk pod ním už bohužel nežil. Ptal jsem se zbylých členů srážky jak se to stalo. Po krátkém zaváhání mi to společně poprali: „Když jsi odešel, pokračovali jsme podepírání balvanu. Při vytahování snad poslední stojky se balvan začal pomalu pohybovat což jsme poznali podle drolení kousků pískovce. Pepík zařval, všichni pryč, a tak jsme

všichni skočili zpátky do nové chodby, ale Pepík, nevíme proč, skočil směrem do staré chodby a přímo pod padající balvan. Asi se mu zdálo lepší, ukrýt se pod hajcmany ve staré chodbě. To mu teda nevyšlo. Byl to od něj snad zase jeden z jeho frajerských kousků, ale teď už bohužel poslední. Lékaři, který na místo přispěchal se záchranou nezbylo nic jiného než konstatovat smrt.

Mezitím už přijela na místo vyšetřovací komise, složená z pracovníků báňského úřadu a kriminálky, která provedla ohledání na místě a pak přitroušila na povrchu výsledkem svědků a logickým závěrem ve kterém se odmítla jakákoliv účast třetí osoby na smrti postiženého. Báňáři případ označili za klasický hornický úraz.

Za pár dní jsem se od svého kamaráda Pepy H. dozvěděl, jak ~~případ~~ při pivě hudrnobil jeden z nových techniků z odboru bezpečnosti práce podnikového ředitelství moji osobu a mé jednání v tomto případě: „Chvilli před tím než se to stalo, tak tam člověče přišel nějaký inventicák z podniku. Co tem může vědět o havířině. Ale on člověče tím co jim naříd il jim vlastně zachránil život. Tak to dokonce hudrnobil i báňák." Pepa mu pak vysvětlil co to bylo na inventicáka a co dělal třicet let předtím.

Když se v myšlenkách vrátím ke dni, kdy a stal vůbec poraný smrtelný úraz, nemohu nevzpomenout na chování nového podnikového ředitele, který byl nedlouho předtím uveden do funkce z prostředí báňského úřadu kde pracoval přesně a poctivě dobrých třicet let předtím, ale za celou tu dobu nikdy neřídil žádný hornický provoz. V předmětném okamžiku mi jej bylo až líto když jsem viděl, že se poctivě účastní vyšetřování svou poctivou účastí ve vedlejší místnosti a vysoce nezvázně kouří jednu cigaretu za druhou. Když jsem k němu jednu volnou chvilli přicedl, projevil obdiv nad mým klidem. Já jsem mu však řekl, že jde

z mé strany o povahový rys a velkou trénovanost z pobytu v provozu dolů a podobných činností a především v denním styku s řízenými lidmi. Tento můj názor inž. František P. pochválil, ale bohužel to nebral v úvahu ve svém dalším jednání. Snažil jsem se mu pomoci i fakticky když jsem v jistém okamžiku po výše uvedeném „smrtáku" nevydržel, sedl a sepsal mu na asi dvacet stranách a jich pro něho, své názory na to jak a kam směrovat další chod podniku. Nikdy jsem se nedočkal ani té nejmenší zmínky ~~ani o~~ o tom, co na to říká. Bojím se, že se stále bál dát vůbec někomu ze svých spolupracovníků důvěru a tak zůstal sám a to právě v kritické situaci v „revolučním" kvasu v závěru roku 1989.

Začal jsem pociťovat, že o mé názory a zkušenosti, kromě mého přímého nadřízeného, investičního náměstka nikdo nestojí a pokud se týče mých snah o zajištění budoucnosti ZUD, zůstáváme s onou peticí do které náměstek patřil, sami. Blížil se můj věk, potřebný k získání práva odejít do penze. Nakolik jsme si byli názorově bližší s náměstkem, demonstruji na malé epizodě, která se odehrála předtím než mně náměstek vyslal na generální ředitelství k jednomu jednání o perspektivách ZUD. Upozorňoval mně na úskalí tohoto jednání s nadřízenou složkou a tu mně napadl jeden epigram Karla Havlíčka Borovského, který jsem mu odcitoval. Řekl jsem Honzíku, já vím, poslechni: co o takové situaci pravil básník: „Nechoď Vašku s pány na led. Mnohý příklad známe, že pán skloužne a sedlák si zaň nohu zláme." Honzík, takto naměstek, a když slovenský ogar se tomu dost dlouho smál a nechal si ten epigram ještě jednou zopakovat a pak ještě požádal o jeho napsání. Sešli jsme ještě investovali, poslední do dobývacího komplexu na dobývání nízkých vrstev o mocnosti kolem jednoho metru. Dodavatelem tradičně byl národní podnik Ostroj Opava, se kterým bylo nutno technicky dohodnout odlišnosti dodávky

pro naše podmínky. Nebylo to první dodávka takového kompletu, sestávajícího z padesáti sekcí posuvných výztuží, dvou dobývacích kombajnů a dvou vrtometrových hřeblových dopravníků. Proto naši ostrojáci, to jest mně a našeho hlavního mechanika, přivítali víc než srdečně a hned za tepla nám položili dobovou otázku: „Když jste od Plzně, víte že i Chodové se přihlásili do celorbátní kampaně s nárokem na územní samosprávu?" To jsme tedy nevěděli, takže následovalo konstatování: „No je to tak a už mají navržen i svůj vlastní státní znak." Jestli chcete tak my vám řekneme jak ten znak bude vypadat. Samozřejmě jsme byli zvědaví a chtiví, takže nám ten znak vypodobnili, zatím jeho slovně takto: „Napříč erbem vede cesta po které kráčí český lev a typický pro chodíka je obuv do chodských bot. Pod levou přední pracku nese moravskou orlici, pod pravou přední prackou nese slezskou orlici a kráčí po cestě, která vede mezi dva známé oblé pahrbky." A aby bylo posluchačům úplně jasno stran těch pahrbků, vyjádřili jejich oblost a vzájemné propojení, vykroužením oběma rukama. Všichni jsme se srdečně zasmáli a vzhledem k srdečnosti našich vztahů dodávka ze strany Ostroje klapla a stejně byla i z naší strana zaplacena. Následně jsme se od ostrojáku dozvídali, že další dodávky pro jiné podniky už nebyly v rámci privatizačního boomu tak bezproblémové. Nastalo totiž období kdy se v Čechách stalo módou - neplatit anebo alespoň neplatit včas.

Ještě v první polovině roku 1989 jsem si nechal spočítat léta, evidovaná v mé evidenční kartě důchodového zabezpečení, v I. kategorii, vedeu k tomu aktualizací důchodových předpisů. Tato aktualizace přiznala pracovníkům, pracujícím v hlubinných dolech více jak dvacet let, kategorii I.a. která jim přinesla vyšší sazbu důchodu. Mnou vyčíslený výpočet ukázal, že

do hranice 20 let mi chybí odpracovat tři měsíce. Byla by to z mojí strany jasná blbost, abych si na tu takzvanou „superjednotku" nechal ujít. Proto jsem podnikového ředitele, tehdy již výše zmíněného Fragtíka požádal o dočasné převedení na půl roku do funkce revírníka v dole, tedy ob funkce ve které jsem 2. července 1956, tedy před více jak třiceti lety, začínal. Trvalo více jak půl roku než mi bylo vyhověno a já jsem dne 1. 6. 1989 nastoupil jako revírník na dole A. Uxa v Tlučné (Krimich). Ač jsem si před nástupem revírnické funkce neklad žádné zvláštní podmínky, hned při nástupu mi vedoucí dolu dal jasně na srozuměnou že ví o co jde a že tedy budu dělat dozor a fakturaci na dílech pro geologický průzkum a investice. Tak jsem mu dal zase já na srozuměnou ať s takovým mým zaměstnáním nepočítá a ať se nebojí mi svěřit směnu v jednom z důlních úseků, jedno mi kterém, a že jsem připraven s přidělenými lidmi točit směny jako každý jiný štajgr včetně důlních inspekcí v nepracovních dnech. Jirka to pochopil a stručně a důvěrně mi sdělil dávno tušenou pravdu, že výše jím naznačeným způsobem si páni z ředitelství chodí „dodělávat" léta v I. kategorii. Proto jsme zůstali kamarády jako předtím a společně zavzpomínali na naše začátky kdy jsem já jemu vlastně předával díl Elišky v Chlumčanech jako pracovník národního podniku Důlní stavby Teplice.

Práci revírníka jsem ~~čtyři měsíce~~ ~~půl roku~~ dělal docela rád, Nastěhoval v té době nedošlo na mém úseku k žádnému zvětšenému hadnému úrazu a protože šlo o úsek který měl přidělenou ražební připravenou díl, byl jsem v něm jako ryba ve vodě. Občas mezi mnou a přidělenými lidmi došlo k výměně názorů, zvláště když jsem dal najevo, že nejsem příznivcem velkých kompromisů ať už jde o množství vykonané práce

nebo o nebezpečnost některých postupů v zájmu vyššího výdělku, nebo ošizení kvality práce. Přesto, že se s některými z nich potkávám v obyčejném životě dodnes, nepotkávám se s negativním chováním vůči mě.

Po přechodném reviníkování na Kosmickou jsem se vrátil zpět na podnikové ředitelství do funkce vedoucího investičního odboru. Zde mě čekala trochu jiné atmosféry na ředitelství, než v našem odboru, některá překvapení. Zajedno jsem byl začátkem roku zvolen do funkce předsedy základní organizace KSČ, působící na samotném ředitelství, přidružené výroby lette (uhelného prachu) a v úseku dopravy. Už si opravdu nevzpomenu kdy proč a kdy z funkce předsedy této organizace odstoupil známý bojovník Vlasta V. a na mně to dohromady spadlo. Tehdejší Politické dění na ZUD, OV ISSČ, KV KSČ a částečně i ÚV KSČ si ještě dobře pamatuji a dokázal bych jej popsat, neboť jsem díky výše zmíněné funkci se, byť třeba mimodek až nechtěně, stal jeho přímým účastníkem, podle správního řádu by se to dalo nazvat účastník řízení s právem jím být, práva mít, práva nabývat a o věcech i rozhodovat, bohužel nejenom za sebe a o sobě, ale i za a o druhých. To určitě nechám na, zatím jen zamýšlenou, část svého eseje, který se týká života osobního a rodinného.

Teď zpátky na ZUD v době privatizace státního majetku, který dosud ZUD spravoval. Popisuji jen tu část o níž jsem byl informován vzhledem k mému postavení s povinností pořizovací nových investic zařizovat a likvidaci starých či nepotřebných investic zajišťovat. S tím prvním starostí spíše ubývalo, ne však proto, že by to nebylo potřeba, ale proto, že na to najednou nebylo. Z těch nových věcí bych zmínil objekt společenského rekreačního zařízení, pořizovaného z prostředků ZUD, Zapa - dočtených keramických závodů Horní Bříza a ROH, umístěného

na pozemku v katastrálním území Železná Ruda. Projekt hotový, projednaný s příslušnými orgány a organizacemi, sousedy a hlavně se správou Chráněné krajinné oblasti Šumava. Stavba zahájena vyražením kolektoru pod silnicí Železná Ruda - Špičák kdy byly umístěny chráničky k protažení inženýrských vítí (elektřina, voda, spojovací kabely, plyn, kanalizace). Tím se skončilo a nikdo už se nestaral a rekreaci a rehabilitaci 120 lidí, což byla projektovaná lůžková kapacita a k čemuž patřily i příslušné kapacity služeb pro „pasanty" z okolí (centrální parkoviště u spodní stanice lanovky na Špičák). Nevím kdo a proč rozhodl o zmaření tohoto projektu jehož realizace by určitě i dnes v tomto místě prospěch přinesla a kam se podělly peníze, vázané na základě rozpočtu stavby ve státní bance.

Když tyto řádky píšu, zjišťuji že o privatizaci podniku, respektive té jeho části, sloužící k vlastní těžbě uhlí a na ní navazující provozní činnosti, mám předlitavy jen mlhavé. Prostě jsem u toho nebyl. Z ostatních, hlavně rekreačních zařízení jsem též jakoi minul privatizaci střediska Pivoň, které bylo původně zřízeno jako Dětský letní tábor, později mimo školní prázdniny využíváno k rekreaci vlčích pracovníků. Stejně mlhavé mám znalosti o osudu takzvané Alpské chaty v Železné Rudě. Ta obvykle funkčně vázala na Starou chatu v Železné Rudě o které mám lepší znalosti, nebot' ještěd předtím než bylo zahájeno zahajovat stavby s rozpočtem do pěti milionů rozpočtových nákladů, takzvané „stavby podlimitní", jsme demolicí objektu starého objektu, zahájili stavbu nového rekreačního střediska na tomtéž místě, přímo ve městě Železná Ruda. Tuto zbrusu novou stavbu s kapacitou 50 lůžek, vybavenou samozřejmě v té době nejmodernějším vybavením si už nenechalo ve správě ZUD, ale rovnou ji „pronajalo" cizímu člověku. Tento člověk při zahájení provozu staronové chaty slíboval, že havíři v Lombo

zařízení budou mít vždy přednost a ceny dohodnuté se ZUD, ale zdá se nu podařilo všechny přesvědčit o opaku. Privatizace tohoto nového objektu proběhla bez jakékoliv součinnosti s investičním odborem ZUD.

Hlavní ošálení cizákem na nové chatě byli vlastně nucení hledat příležitost na dvou malých střediscích, zbylých po zániku OA VČD Kladno a převedených v rámci reorganizace v roce 1979 do správy ZUD. Menší z nich v obci Špičák čí k.ú. Špičák patřící k Železné Rudě mělo kapacitu 15 lůžek s velkou zaskleno terasou a podnožím v níž byla kulturní místnost, kuchyně a sprchy. Součástí stavby byl přístavek skladu uhlí a dříví. Na všech pokojích bylo nádobí, příbory a dvouplotýnkový vařič, takže kromě postelí s lůžkovinami vše potřebné pro turistický pobyt. Kromě nábytku na terase byl nábytek k posezení na pokojích. Ceny dohodnuté za pobyt mezi vedením závodu a odborovou organizací činily 5 Kč na osobu a den. I toto malé středisko, spíše chata, bylo svěřeno stejnému cizákovi který si však vrtošivost vůči zaměstnancům ZUD opět vyložil po svém. První poprivatizační návštěvníci střediska Špičák přijeli zpátky dorlova zdeření, když na pokojích nenašli to, na co byli zvyklí. Nádobí, vařiče, stoly a židle zmizely z pokojů, takže se ptali jak si to pan „správce" dále představuje. Odpověď byla taková, že na posezení a jídlo mají kulturní místnost v přízemí a na pokojích to nemá co dělat. Takže od té chvíle na Špičák jezdili jen jednotlivé otrlíci, kterým šlo jen o vyspání a ne pobyt. Podle toho vypadaly tamnější cizákovy výdělky a proto učinil jednoduchý závěr. Středisko Špičák zavřel a tím chátrá do dnes. Kdepak je tam předpoklad, že lepší umí hospodařit soukromník než národní podnik = Národní, tehdy už vlastně koncernový podnik se o blaho svých zaměstnanců nestaral.

Podobný, ba ještě horší osud stihlo i druhé menší střediska pro rekreaci v obci Babylon u Domažlic, poblíž velkého rybníka. Objekt střediska byla vila po bývalém továrníkovi, který ji získal v náročné správě od fondu národního majetku, po německém majiteli textilky ve Kdyni na druhé straně Domažlic. V druhé vlně znárodnění byla textilka ve Kdyni znárodněna, avšak vila zůstala národnímu správci, který ji patrně od fondu národního majetku koupil jako fyzická osoba. Jeho zprvu početná rodina se však za pár let rozpadla do světa a pan H. zůstal v obrovské vile sám s manželkou. Časem se rozpadly panu H. i naspořené peníze, takže musel hledat obživu jako nějaký zaměstnanec a uchytil se v ZVD, chvilku jako pracující manuelně, ale až se seznámil s lidmi kolem sebe, že uvadil se v zásobovacím odboru. To mu vyhovovalo velmi a tak přišel na vedení podniku a závodní radu ROH s návrhem: Já vám dávám svoji vilu na Babylóně a vy mi dáte byt 3+1 v Plzni na Slovanech. Sešlo se o tom (zřejmě) smlouva a tak ZVD, konkrétně jeho složka, zvaná Stavební správa, získala vilu od pana H. a postupně ji adaptovala na rekreaci pro 25 lidí. Babylon byla destinace vyhledávaná domažlickými zbohatlíky již za první republiky a proč by se tam nelíbilo havířům a dalším pracovníkům, zvláště když ceny byly mírné a okolí krásné. Postupně se, v jinak zavlhlém suterénu, provedly vnitřní izolace proti vodě a základy vily byly odkopány a zdokumentovány. Tak vznikla možnost tento prostor využít jako kuchyňskou místnost a kuchyni. Tak byla i zvýšena ubytovací kapacita o 5 míst, neboť se uvolnila největší místnost v přízemí. V rámci této přestavby bylo vyměněno veškeré elektroinstalace dávno nevyhovující a nový rozvod vody. Nová fasáda vily byla už jen jakousi „třešničkou na dortu!" Pak přišla „sametová" revoluce jež přinesla mezi všemi „výhodami"

i obdobím „restitucí", jež měly napravit škody a jiné nepravosti spáchané dřívějším společenským režimem. Jak přišel pan H. o vilu na Babyloně jsem uvedl výše. On však měl tu drzost, přihlásit se jako oroba poškozená nespravedlivým rozhodnutím. Že o vilu přišel rozhodnutím vlastním či dokonce z vlastní iniciativy, u příslušných restitučních orgánů cudně zamlčel a doklady o vzájemné výměně nemovitostí mezi ZUD a panem H. se prorbě nenašly. Jen vzdáleně jsem se dozvěděl, že ZUD ani jako odběratel nevyvíjeli příliš velkou iniciativu Babylon vybojovat a raději Babylon jako dort, se všemi výše uvedenými třešničkami, naservírovali panu H. a zbavili se zbytečných starostí s ním.

Tento vývoj událostí a zejména jednání nově nastoupivšího vedení ZUD mi, jak se lidově říká, „vzalo tipec" a já jsem nemeškal a přesně na den, nedbaje nabídek ředitele Františka na další zaměstnání, odešel do starobního důchodu.

Ke dni odchodu do důchodu jsem v hornictví odpracoval, ne ztrávil, 36 let. Celá ta doba pro mě nebyla procházkou růžovým sadem, ale naplněná především prací s lidmi jako jednotlivci i lidmi sjednocenými do různě velkých skupin - kolektivů. Tato práce vyžaduje i jistou dávku nadání k tomuto lidí, zvláště skupin, se nebát i když dopředu vím, že oni sami mi tu moji práci nijak neusnadní a potlesku za mé vystupování, pocházejícího ze srdce, se sotva dočkám. Přesto jsem do toho jít musel, protože v tu chvíli mi byla někým svěřena jistá role. Práce s lidmi tvořila podstatu mé práce.

Když jsem si tak někdy přemýšlel kde jsem se tu práci s lidmi naučil, dospěl jsem k závěru, že jednak je to povahou, kterou jsem získal od rodičů a dále snad i tím, že jsem už od obecné školy až do konce hornických studií často ochotnicky hrál divadlo a když jsem nemel trému. Dost mi k jisté sebedůvěře pomohli i někteří moji učitelé na těchto školách.

Že se v penzi nudit nebudu, jsem už dopředu věděl. Jednak neumím vůbec žít zbytečně a kromě zaměstnání už jsem stejně měl stejně dvě činnosti, které jsem si do penze přinesl z minula. Jednak jsem, vzhledem k získané právnické profesi, přivolil k roce 1990 k výkonu funkce předsedy komise k projednávání přestupků, spáchaných na správním území města Nýrany a šesti okolních obcí. A dále po smrti předsedy základní organizace Českého zahrádkářského svazu v Kamenném Újezdě u Nýřan jsem neodolával říci ne při založení čekal, převzít předsednictví.

Podstatnou činností, kterou jsem v penzi začal vykonávat, opět na prosbu bývalého zaměstnance VKD, závodu 04 Plzeň, byl výkon funkce samostatného právníka odboru výkonu státní správy III. v Plzni, dříve územní odbor Ministerstva životního prostředí (dále jen „MŽP"). činnost

Výkon funkce přestupkáře byla placena jako samostatná výdělečná, funkce u MŽP byla v pracovním poměru na poloviční úvazek. Funkce předsedy ZO ČZS byla čestná a zadarmo. Teprve při těchto třech penzijních činnostech jsem se já cítil jako právník a tak jsem byl brán i svým okolím. Přesto jsem se cítil vždy především důlním technikem, ať to bylo na jakékoliv ze čtyř úrovní které jsem v životní praxi absolvoval. Ty činnosti spojené s řízením důlní výstavby, konkrétně revírník a vedoucí úseku, cítím při hodnocení s odstupem jako nejobtížnější, neboť tam převažovala práce s lidmi. Dovedl dobrou organizací práce lidi k dobrému výkonu a nedopustit, aby se přitom chovali nebezpečně to je zhruba polovina práce technika a druhá polovina byla činnost ekonomická spočívající v tom, abych hotové dílo dokázal dobře a se ziskem prodat a přitom lidi zaplatit tak aby byli v dojmu, že jde o spravedlivou odměnu za práci, která je jedinným zbožím, které mohou na trhu nabídnout. Ale pozor, od filozofie práce zpět k popisu mých činností penzijních. Tak tedy: